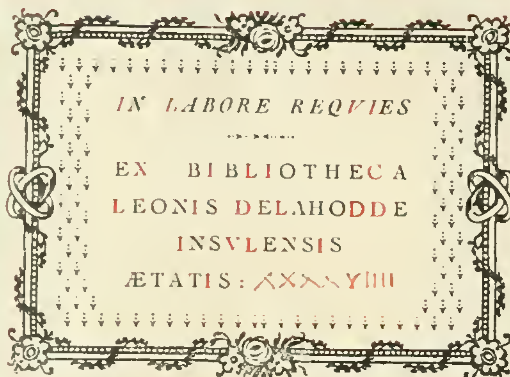

IN LABORE REQVIES
EX BIBLIOTHECA
LEONIS DELAHODDE
INSVLENSIS
ÆTATIS :

DE LISTIGE
ONSTANTVASTIGHEYT
DES
WEIRELTS,

VOERENDE VOOR IAER-SCHRIFT

WAT WONDER DEEL,, IS 'T AERTSCH THOONEEL,
WAER DAT GEWIS ,, NOYT STANT EN IS;

WAER SWERELTS PRACHT EN DIGNITEYT
VERGAET IN WINDT EN EYDELHEYT.

AENGEWESEN

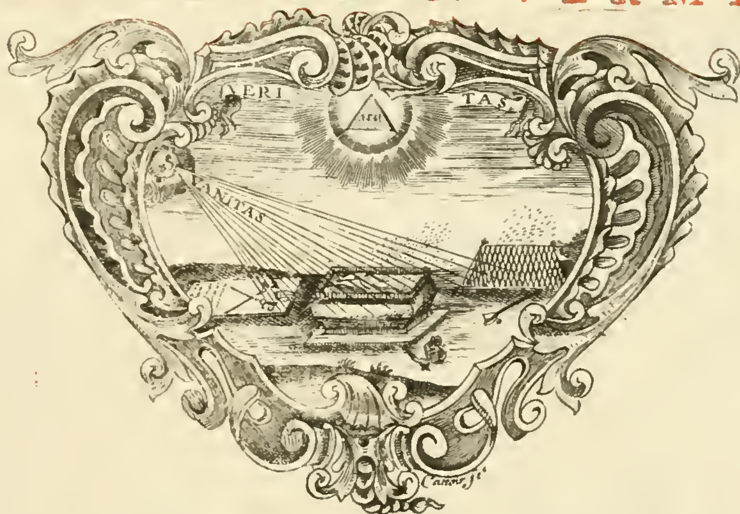
DOOR SCHOONE HISTORIEN ENDE GESCHIEDENISSEN

Als mede door eene menichte van Nieuwe Rym-Dichten, Sinne-Beêlden, Af-Beêldingen, Iaer-schryvende Sinne-Spreucken, en Zede-Leeringen voor desen noyt gedruckt.

VERCIERT MET SCHOONE KOPERE PLAETEN.

UYTGEGEVEN ENDE GECOMPONEERT

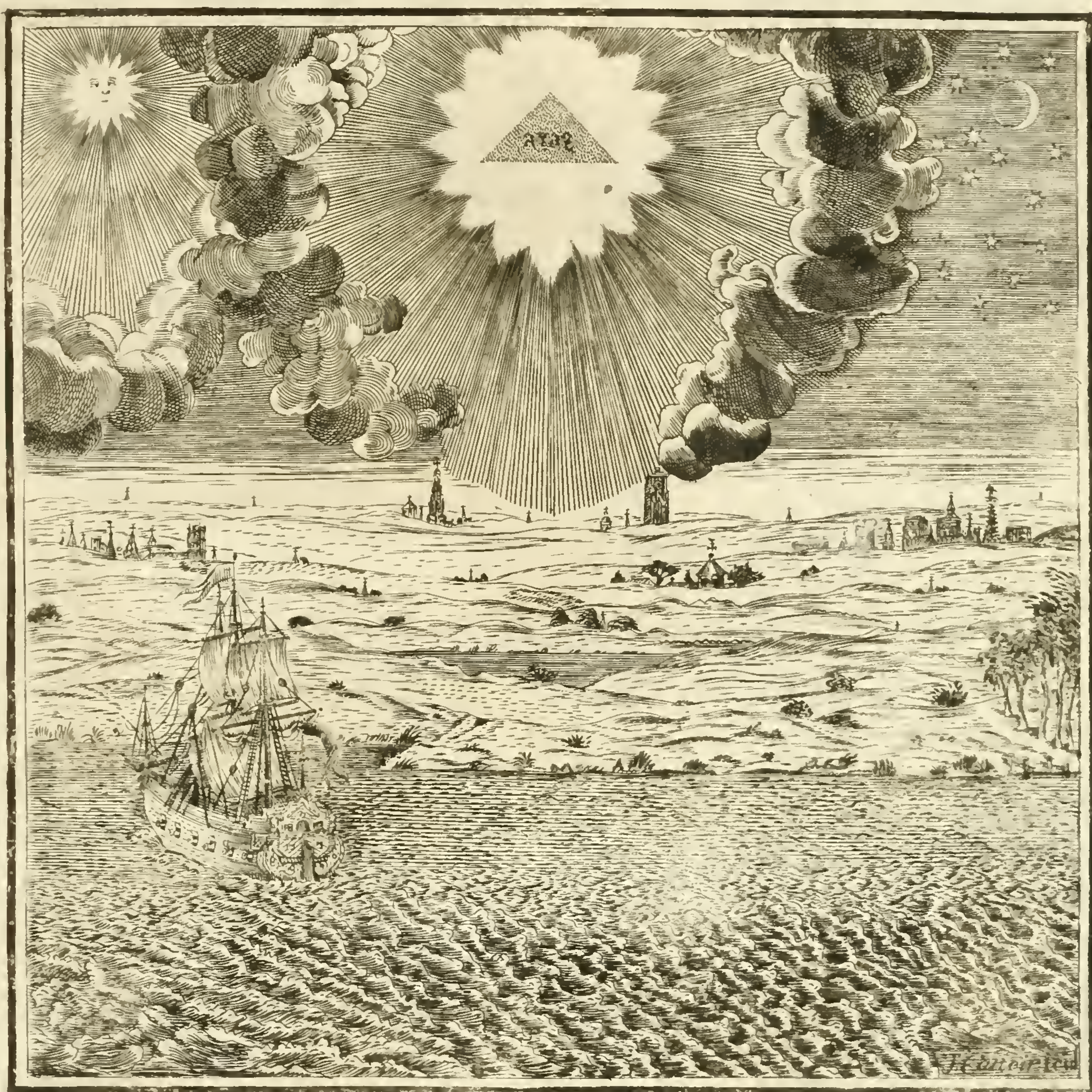
DOOR MICHAEL F. VERMEREN.

TOT BRUSSEL

By IACOB VANDE VELDE, Boeck-drucker ende Boeck-verkooper, by 't Groot-Beggyn-hof, inn S. AUGUSTINUS.

MET APPROBATIE, ENDE PRIVILEGIE.

HERKENTENISSE ENDE OPDRACHT AEN DE EEUWIGE WAERHEYT, ONBEPAELDE WYSHEYT, ENDE VOORSICHTIGHEYT GODTS.

MEt diep' Ootmoedigheyt, vol groot' Eerbiedigheden,
Koôm ick, een' aerd'schen Worm, voor uwen Throon getreden
O ALDER-HOOGHSTEN GODT, ô HEMELS MAJESTEYT!
Die door uw' Opper-Macht bestiert de Eeuwigheyt;

OPDRACHT

Die alles kendt, en siet tot in de diepste gronden,
Die in des Menschen Hert siet d'alder-minste sonden
Die door uw' Oogh' alleen doorsiet het Aerd'sche Dal,
Die zyt Waerachtelijck het EEUWIGH GOEDT, en AL.
Aen U, aen U koôm' ick, ô SCHEPPER VAN HET WESEN,
Die noyt door eenigh Mensch kan zyn genoech gepresen,
Aen U is't dat ick Schenck het Werck, en het Bericht
Van my, verworpen Mensch, het meest' aen U verplicht.
Myn' onbesnede Penn', vernedert, neêr-geboogen,
En 't Hert, die haer bestiert, die komen voor uw' Oogen,
Met Een' HERKENTENISS', ô WONDER MAJESTEYT,
Die my, uw' Slaev', behoudt door Uw' VOORSICHTIGHEYT.
Ick ben aen U verpandt, en wilt my niet versmaeden;
Maer slaet op uwe Slaev' uw' Oogen der Genaeden:
Op dat des *Werelts List* my nimmer en verplet;
Maer dat ick hier altydt magh Leven naer uw' Wet.
Ach! vest in myn Gemoedt gestaegh de Rechte Gangen;
Op dat ick eens hier naer magh Loon, naer Werck, ontfangen,
Niet van des *Werelts* Ionst', noch van haer' *Ydelheydt*;
Maer 't geên' dat altydt duert tot in-der Eeuwigheyt.

Als-men de Feeste viert van 't Heyligh SACRAMENT
Wordt aen Uw' MAJESTEYT ge-offert dit Present.

Door uw onweirdigh ende ondanckbaer Schepsel

M. F. VERMEREN.

Den 14. *Julii* 1743.

Quis vt Deus.

ALS DESEN PRINCE VOOR MY STRYDT, EN VREES ICK HAET, OFT HELSCHẼ NYDT.

AEN MYNEN WEIRDIGEN PATROON DEN ARTS-ENGEL

MICHAEL.

sIet soo Wort Den LIst, en 't heLs geWeLt;
VernItIght Van Desen WeIrDen heLt.

KOmt PRINCE MICHAEL, Weirden PATROON Verheven,
Gy, die de *Listigheydt* hebt haestelijck verdreven
Van uyt des Hemelsch' Zael, van waer hy met Hoog-moet
Woud stellen synen Throon nevens het Hooghste Goet.
Soo hebt gy *Lucifer*, en syne Med'-gesellen,
Eens als een Blixem-vier neder-geveldt ter-hellen *Luc 10. c. ℣. 18*
Tot in den diepsten kuyl, en onbepaelden grondt,
Waer-van men dan daer naer geen *Wêsen* meer en vondt,
Noch in het Firmament, noch in des Hemels Zaelen: *Apoc. c. 12. ℣. 8.*
Komt oock met uwen Schicht, en laet uw *Wêsen* daelen
Op dese *myne Vrucht*, eenvoudigh ende teér,
Die ick hebb' voorts gebracht tot s'Hemels Lof en Eer,
Oock tot des Menschen baet, die haer eens sullen smaecken
Dat ieder naer syn' staet, magh uyt 't gevaer geraecken
Van menigh aerd'sche quael, waer mé sy zyn beswaert;
En van gebreken oock in dese *Vrucht* verklaert.
Zynde door haer versterckt, dat ieder dan magh haeten
s'*Weirelds Arghlistigheydt*, en boosheydt uytgelaeten;
Dit is 't dat ick versoeck, en uyt'er herten tracht
Tot Voordeél en Profyt van *Neder-Landts* Geslacht.
Ick bidd' U met ootmoedt, ô Prins der Engels Schaeren,
Dat gy gestaedelijck de dese wilt bewaeren
Van s'*Weireldts Listigheyt*, en van die haer versmaedt,
Door de Afgunstigheyt door *Nydt*, en enckel *Haet*.
Zynde van U beschermt, en vreest sy geen vyanden,
Oft die haer oock t'onrecht hier eens souden aenranden;
Maer dat sy groeyen magh uyt my, een nietigh stof,
Tot verderf van den *List*; maer oock tot GODES Lof.

*

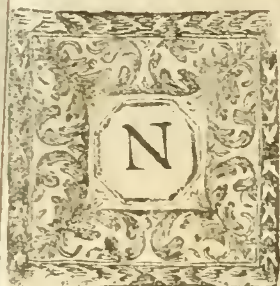
DEN

DEN AUTHEUR
TOT DEN VERSTANDIGEN LESER.

Komt goeden Leser van verstandt,
Met my eens naer het Buyte-landt,
Naer eene *heyd'*, oft doôrne-velt,
Daer het onkruydt den meester spelt,
Daer *Distelen*, en *Doorens* staen
Komt wilt uw oogen daer eens slaen.
'k Sal U daer thoonen eene *Vrucht*
Die U kan dienen tot genucht,
Die uyt natuer en uyt den aerdt,
Haer eygen-selven openbaerdt,
Tusschen de brémen en 't onkruyt,
Daer ist dat sy haer hert ontsluyt,
En geeft 'nen Lieven soeten *Geur*,
Verçiert met aengenaem Koleur,
Die oock door haeren soeten Smaeck
Het Herte geven kan Vermaeck;
Iae self die in veel smert en pyn
Is d'alder-beste *Medeçyn*.
Die is 't die ick U schencken sal
Als gy maer komt naer 't *Groene Dal*.
'T Is daer dat sy wordt opgevoedt;
Vervult van alderleye goedt,
Tusschen de *Doôrnen*, vol van *Nydt*,
En *Noortschen Windt*, die haer bestrydt.
Daer is't dat dese *Vruchte* staet,
Daer d'ander Vruchten zyn gehaet:
Het schynt dat sy dan staet en lacht
Met 't *Onkruyt*, *Doôrens*, winde-macht
Als sy maer somwyl' op den noen
Ontfanght van *Phœbus* eenen soen;
En dat de Sonn' met haeren Schicht
Een weynig haer teêr hert verlicht,
Dan thoont s'haer vreugt en zegen-prael
Boven de vruchten al-te-mael;
Iae oock boven die zyn geplant
Door 't *Hoveniers* vernuft verstandt.
Want sy geneest, en 't Hert versterckt;
Maer, Leser, siet, die staedigh merckt,
Dit is de *Soete Violet*,
Die heden U wordt voorgeset,
Die sal oock een Af-beéldingh zyn
Van *myne Vrucht*, al is sy klyn,
Die uyt natuer, en uyt den aerdt
Haer eygen-selven openbaert;
Iae die van iongs is opgevoedt
Waer-men het Veé en Schaepen hoedt
Tusschen de *Doôrnen*, en het riet,
In 't Wout, waer-men de *Boeren* siet
Wercken met veel Neirstigheyt,
Sonder Konst, en Wetentheyt,
Daer wirdt deês *Vrucht* het eerst geplant
Door Wysheyt, en des Hemels handt;
Want ick aen niemant ben verplicht,
Die Voedtsel gaf aen myn Gedicht,
't Zy aen *Præfect*, oft *Professoôr*,
Aen *Præcepteur*, oft Wys *Doctoôr*,
Oft iemandt wie het wesen magh
En kan hier brengen voor den dagh
Die voede myne Penne-strael
Als 't Licht dat quam uyt s'Hemels Sael
Die dese *Vruchte* heeft gestelt
Tusschen de *Doôrnen*, en 't gewelt,
Van mynen Stiel, en mynen Staet,
Die van veel *Nyders* wordt gehaet,
Al is het Spreêck-woort seer gemyn
Als dat-men moet geboren zyn
Tot *Poësi'*, *Parnassus-Vrucht*,
Die aen 't gehoor geeft soet genucht,
Die met de *Violet* kan zyn
Een aengenaeme *Medecyn*,
Alwaer het hert soo seer ontstelt
Door s'*Weirelts List*, en 't aerdts gewelt,
Al was 't door *Venus* en *Bacchus* macht,
Vergift in syne Ieught en kracht,
Waer door 't sou wesen rot oft geél,
Nemt dan deés *Vrucht* by haeren Steél;
Iae nemt de Ieught van dese Bloem,
Die sal U geven wederom
Nieuwe Krachten, en nieuw Bloet
Aen Ziel, en Lichaem, en 't Gemoet
Waer door dat gy dan leven kont
Lanck, geluckigh, en gesont,
Oock door deês *Vrucht* van mynen Lent
Die ick, U, Leser, doen Present,
Voor *Een' Salige Nieuwe-Iaer*,
Vaert wel tot dat gy eens hier naer
Sult krygen Loon, iae Lof, en Eer,
Volgens uw werck; wat wenst gy meer?

Uytgegeven Donderdagh den 16 December in 't Iaer Ons-Heeren Jesu-Christi 1745.

VOOR-REDEN.

Iet en is'er soo veranderlijck als den staet van de listige, boose ende ondeughtsaeme Menschen, *die door hunne* Boosaerdigheyt *ofte* valsche Pratycke *soecken te komen tot de* Weireltsche Grootheyt *om daer door te voldoen aen hunne Hooveirdigheydt. Diërgelijcke en hebben noyt* Stantvastigheyt *gehadt, ofte en sullen die bekomen, soo dat gebleken heeft van 't Begin des VVeirelts tot op den dagh van heden. VVat is'er Onstantvastiger als 't* Leven *van de die, die door* liegen *en* bedriegen *meynen te komen tot hun* Voornemen; *want seer weijnige daer door geraken tot hun* Gewenst Eynde: *maer ter contrarie komen meesten deel tot* Ellende *en* Miserie. *Soo gaet het dickwils selver met de* Kloecke Helden *als sy door opgeblaesentheijt iemant onrechtveirdigh vervolgen ofte tiranniséren. Men siet hoe Sy dickwils gesmeten zyn uyt hunne* Throonen, *soo dat gebleken is in* Nabuchodonosor, Balthasar, Cyrus, Alexander den Grooten, *en eene menichte andere, die alle ellendelijck gekomen zyn tot een* quaedt *en* droevigh Eynde *in den Fleur van hun Leven*: *Soo dat de* Boosaerdigheyt *is de Oorsaecke van den Onderganck van alle Staeten en Menschen; selver d'alder Geleertste en worden hier in niet gespaert schoon sy bekleet zijn met de* Verheventste Digniteyten *ende* Weirdigheden, *soo worden sy evenwel dickwils gestraft als sy door* Boosheydt, *ofte* Bedrogh *trachten naer de* Eydele Pracht *en de* Glorie van dese Weirelt, *ofte als Sij veronachtsaemen de* Plichten *ende* Obligatien, *die hunnen* Staet *ende* Ampt *is mede-brengende. Aen dese is 't dat de* Weirelt *dickwils* Stantvastigheydt *schijnt te beloven; maer dese is van soo klijnen Duer, dat'et meer* Onstantvastigheydt *dan* waere Stantvastigheydt *kan genaemt worden, zoo 't door de volgende* Historien *en* Geschiedenissen *in desen Boeck sal aengewesen worden.*

INLEYDINGE.

*A*LS-*men des* Weirelts Bol *aenschout*
Hy dunckt te zyn van lauter Gout,
Van Peirels, *ofte* Diamant,
Om dat-men siet aen alle kant
Van alderleye slagh van Liên
Die aen de Weireldt *Eere biên,*
Die daer met veel Sorghvuldigheydt
Bethoonen hunne Neirstigheydt;
Iae selfs sy willen met geweldt,
Wanneer des Weireldts Bol *eens heldt,*
Hem houden in syn Rechte *Maet,*
Dat 't Kruys voor hun te-boven staet.
Men siet hoe menigh Groodt Geslacht,
Dat naer syn vaste gronden tracht,
Die willen 't all' door hun verstandt,
Die soecken 't all' naer hunnen kandt
Te houden in syn Fondament
Tot hun Voordeél, als een present.
Men siet hoe dat een' Vroôm Soldaet
*Met s'*Weireldts Bol *te-werck al gaet;*
VVant hy noyt geene moeyt en spaert,
't Zy met 't Sweirdt, oft Hellebaert;
En siet het is op deês manier
*Dat hy wilt stutten s'*Weireldts *swier,*
Hy schenckt syn Bloedt, en syn Verstant
Om eens te wesen triomphant
Over dat groodt en wust Gebouw,
Dat niemandt oyt en was getrouw:
Maer siet, terwyl' het oorloghs-kindt,
Hem aen den Bol seer besigh vindt,
En dat hy daer iet van verwacht,
Waer door 't Geluck kan zyn gebracht,
Is diën Bol, die hy soo eert,
Al naer een ander zyd' gekeert,
Doch keert den Bol voor den Soldaet,
Het welck hem maeckt als desperaet,
Om dat hy door all' syne macht
Noyt en is in syn pael gebracht.
Hier naer soo komt den Gierigaert,
Die geene moeyte oyt en spaert,
Om hier des Weirelts Beste Deel
Tot hem te trecken met syn Seél;
Maer, terwijl hy soo deftigh treckt,
Is 't dat syn Seél al dickwils breckt,
Waer door den Vreck *seer dwaes bedacht*
Valt achterwaerts in eenen Gracht,
Waer-in hy op den selven spoet
Versmoort met all' syn Geldt, en Goedt.
Daer siet-men oock het Venus-kindt,
*Dat s'*Weirelts Bol *oock soo bemindt,*
*Die wilt het s'*Weirelts *swaer Gewicht*
Oock houden staen met synen Schicht;
Maer synen Pyl, *van een broos riet,*
Is voor den Bol *een' enckel Niet;*
Want 't minste dat den Bol *eens helt*
Wordt 't Venus-wicht *daer van geuelt,*
En het wordt soo te-niet gedaen
Dat hy noyt meer en kan ergaen,
Soo wordt dit Venus-wicht *verniele;*
Maer siet wat desen Leser *wilt,*

Die

INLYDINGE.

Die ſta'digh in ſyn Schriften ſiet;
My dunckt 't is eenen Hijpocriet,
Oft eenen Looſen Practiſyn,
Die in Chicaenen wonder Fyn,
Door valſche Schriften, en Papier,
Wilt ſtutten s'Weirelts Bol; en Swier;
Doch eer hy aen de Weireldt komt
Is 't dat hy dickwils ſloeft, en romt,
En ſeght: Ick ſal door myn Practyck
Den Bol gaen ſtellen op 't gelijck
Door Brieven, ende Parquement,
Dat is een wonder Inſtrument
Om mé te dwingen s'Weirelts laſt
Als de beroeringh hem verraſt.
Doch eer hy daer aen komt met rom
Soo ſtaet den Bol voor hem al krom,
Dan roept hy eerſt met wys beleyt:
Wat domme Ontſtantvaſtigheyt!
Wie hadd' dat immers oyt gedacht
Dat s'Weireldts Bol door wynigh macht
Hem draeyt en keert naer alle zyd',
Nu ſeg ick oock, en blijf daer byd'
Dat myn Geleertheydt, en Practyck
Nu leijdt op 't ſtraet en in de ſlyck:
Iae dat in 't s'Weirelts Bol gewis
De minſte ſtandt te vinden is,
Al hadd' ick noch ſoo ſlim verſtandt,
Hy ſal noyt zyn door my geplant.
Door all' het geên ick hebb' gedaen
En kan ick hem niet houden ſtaen,
Maer het moet zyn een ander Macht,
Die hem bedwinght met meerder kracht,
Die deſen grooten Bol, en Bal,
Naer ſynen luſt bedwingen ſal.
Ick ſien hier eenen Heldt en Vorſt
Die ſal met eene Kloecke Borſt
Des Weireldts Bol, wanneer hy helt,
Eens ſtellen vaſt door ſyn gewelt;
Want deſen Bol, naer myn verſtandt
Die nyght geſtaegh naer diên kant,
Het ſchynt dat hy door d'Helden Macht
Wilt zyn in ſyn Ballans gebracht,
't Is waer het is eens Koninghs Werck
Hem vaſt te ſtellen als een Serck,
En hem te dwingen met de handt;
Op dat hy ſoude zyn conſtant;
Iae dat hy noyt en ſou voortaen
Meer uyt ſyn looſſche gronden gaen:
Maer dat hem ſou in het gemyn
Altydt oprecht ſtantvaſtigh zyn;
Doch ſiet den Heldt, die hem hier ſlouwt
En met den Scheptet weder-houwt,
Op dat hy hem ſoo nimmermeer
Sou doen het minſte leêt, oft ſeer;
Maer dat hier door ten allen tydt
Soud' zyn hem recht Geluck berydt.
Dat hem ſou dienen duyſendt iaer:
Maer dan leydt hy het meeſt gevaer;
Want als hy dat het minſte dacht
Komt daer een Onweêr onverwacht,
Die op des Weirelts ronden Bol
Seer deftigh blaeſt, en maeckt als dol;
Waer op dat op den ſtaende-voet
Syn rechte plaetſe laeten moet:
Want hy rolt om, en nemt de vlucht
Sonder getier, oft groodt gerucht,
Waer door dat op 'nen korten tydt
Den Helt des Weirelts Bol wordt quyt,
Die hy waerachtigh had gedacht
Te houden door geweldt, en macht,
Die is op eenen korten niet
Vyt ſyn geweldt, als m'heden ſiet.
Dan roept hy uyt, en ſeght ons wel:
Dat s'Weirelts is, is Kinder ſpel:
Want daer en is noch grondt noch ſtandt
Het boldt al rondt van alle kant:
Doch als-men ſiet aen d'ander zyd',
Daer ſtaen vernufter lieden byd',
Die hebben s'Weireldts Bol, en Laſt
Met Tauwen in hun handen vaſt:
Die zyn all' in de daedt geleert
Te trecken dat hy tot hun keert;
Want ſiet door hunne Neirſtigheyt
Stellen ſy hem met goedt beleyt
Op eenen goeden voet en ſtant
Dat hy hun ſtaedigh blijft ter-handt:
Want als hy maer het minſten helt
Dan trecken ſy met groot gewelt,

Om

I N L Y D I N G E.

Om dat den *Bol* aen hun gemyn
Soude aen hun ſtantvaſtigh zyn.
Doch dit bemerckt den ſlechten Boêr,
Die op den Bol *ſit als een' Loer*,
Hoe den Soldaet, *en* Capityn,
Den Konſtenaer, *en* Practiſyn,
Hoe dat de deſe al-te-mael
Soecken de Eer, *en* Zegen-prael
Over des Weirelts-Bol, en Laſt,
Die ſy hebben te-ſaemen vaſt.
My dunckt dat hy daer ſtaet en lacht
Met hunn' Geleertheydt, *ende* Macht,
Iae dat hy heeft Plaiſier, en Luſt
Terwyl' hy op ſyn Schuppe *ruſt*,
Om dat hy all' dat Volck aenſchouwt,
*Hoe d'*Eenen treckt, *en d'*Ander douwt,
En dat ſy t'ſaemen in 't gemyn
Daer-over willen Meeſter *zyn*,
Dan ſeght den Boér *in ſyn Gedacht*:
Ick ken wie heeft de meeſte Macht
Om s'*Weireldts Bol* met goedt Beleijdt
Te houden in Stantvaſtigheijdt;
Iae die den *Bol* bedwingen kan,
Dat ben Ick, en den Ambachts-Man,
Die door den Aerbijdt, en het Sweét
Den *Bol* doet ſtaen, al is 't hem leét,
Al ſchynen wy van klijn verſtandt
Doch hebben wy de overhandt;
Wy houden diën *Bol* gewis
Dat hy geſtaegh ſtantvaſtigh is,
Ons *Ploegh*, ons *Schup* is het geweldt
Daer men des *Weireldts Bol* mé ſtelt,
Den *Aenbeëldt*, *Hoven*, ende *Pael*,
Dat is *de Kettingh*, en het *Stael*,
Daer mede dat-men s'*Weireldts Laſt*
Kan houden 't alder-meeſte vaſt,
Soo dat hy door ons goedt Beleijt
Geſtaedigh heeft *Stantvaſtigheijt.*
Iae bleven wy eens ledigh ſtaen
Des *Weireldts Bol* waer haeſt vergaen.
Soo gaet het op het Aerdſche-Dal
Met vele menſchen over-al,
Al zyn ſy noch ſoo Vroôm Soldaet,
Oft Practiſyn, *oft* Hoogen Staet,
En ſelver noch ſoo Hoogh Geleert,
Daer aen is 't dat de Weireldt *keert*,
Als ſy door Boosheydt, ende quaedt
*Trachten naer s'*Weirelts Hoogen Staet.
Naer ſynen Ryckom, ende Schat,
Die krygen dan een Ydel Vat.
Voor die is geen Stantvaſtigheydt
Geweeſt, noch oyt en wordt verbeydt.
En die door Liſten, *oft* Practyck
Soecken te worden Groodt, *en* Ryck;
Die ſiet-men 't alder-eerſt vergaen,
Soo g'op de Plaet *hier-voor ſiet ſtaen*;
Want hun genaeckt ſtaegh ongeval,
Als-men hier naer verthoonen ſal
Hoe dat GODTS *Macht dat Volck verdoet*
Om hunne Boosheydt, en Hoogh Moedt.
In Tegen-deel, die Deughtſaem leêft
Daer aen is 't dat den Hemel geeft
De Welvaert, en Stantvaſtigheijdt,
Die duert in alle Eeuwigheydt.

ONSTANTVASTIGHEYT DER YDELE PRACHT ENDE EER-SUCHT DES WEIRELTS,

AENGEWESEN

DOOR VERSCHYDE HISTORIEN ENDE GESCHIEDENISSEN.

IAER-SCHRYVENDE SINNE-BELT.

s'WeIreLDts gLans Vergaet straX In nIet
soo goUW aLs 't speL Der kInDers, sIet.

ALs-men het *Kinder-spel* waerachtig gaet doorgronden,
't Vergaet haest ende snel, daer is geen stant gevonden
Want eer het wésen heeft, of dat het komt te staen,
Soo is 't dat hem begeeft, en al in niet vergaen.
Siet hoe de *Ionge Ieught* in Spelen heeft vermaecken,
Sy nemen groote vreugt uyt veerderleye saecken:
Iae menigh Iongelingh is tot een Spel gesint,
Het is een wonder'dingh, als hy het siet, bemint.
Hy komt behendiglijck uyt *Seép-Sop* op-te-blaesen,
Iet, 't geên is wonderlijck, veel schoonder als gelaesen,
Ia dat meer glans in heeft als 't schoonste *Cristallyn*;
Want 't blinckt wanneer het sweeft als eene *Sonne-schyn*
Selfs het meer glans verthoont alsmen hier kan bespeure
Van 't geên den *Schilder* kroont in alle schoon coleuren,
Want hy is onbequaem te stellen op 't Pannéel
Als dit soo aengenaem door konst van syn Pinçéel.
Siet eene teere Spruyt die heeft daer naer verlangen,
Meer als het bloemig kruyt soeckt sy dat te ontfangen,
Sy houdt daer op gevest gestaedig haer gesicht,
Tot wat een hoogh gewest de *Schoone Bobbel* swicht.
Sy is seer wel gesint als sy siet hoogh verheven
De *Bobbel* door den windt, tot in de locht gedreven,
Sy staet dan als verbaest over den glans en pracht
Dat haren soetaerd blaest uyt *Seépsop*, klyn van macht
Maer nauws is 't schoon geswel van boven neêr gevallen
Oft stracx is 't *Kinder-spel* vergaen in niet-met-allen,
Al denckt het *Soete Kint* dat het iet wonders heeft,
Nochtans 't genšins en vint dat hem de blyschap geeft
Want siet dat schoon gesicht, soo prachtig opgetogen,
Soo helder ende licht, dat is aenstonts vervlogen
Soo haest het neder-leyt gevallen in den Hoet.
Is het maer *Ydelheyt*, dat 't minste teecken doet:
Iae eer het is in staet, soo is het al gebroken,
Iae selver het vergaet eer d'oogen zyn ontloken,
't En heeft den minsten tydt, noch oogenblick gewis
Want het sy-selven splyt eer dat 't volkomen is.
Soo gaet het met den mensch, die eens wort opgeblasen.
Die hier heeft al naer wensch, en zyn van d'hoogste base
En die volgen de baen van eenen boosen geest,
Die eertyts wouden gaen tot *Godts* throon onbevreest.
Maer siet dat boos gespuys, die waeren soo verheven
Die wierden uyt *Godts huys* op-staende-voet gedreven,
Vervloeckt ende veriaeght om hun hooveirdigheyt,
Iae eeuwelijck geplaegt door *Godts* Rechtveirdigheyt.
Siet *Godt*, die alles kent, en selfs doorsiet de winden,
Die quam in *Lucifer*, en syn gespuys te vinden
Een opgeblaesentheyt, vol boosheyt en hoogmoet,
Waer door hy wirdt van *Godt* verworpen met'er spoet.
Maer nauws was dat gespuys uyt s'Hemels sael gedreven
Oft het begost terstont op 't aerdsche dal te sweven,
Alwaer het aen den mensch bracht 't grootste ongeval
Dat-men ellendiglijck eeuwigh betaelen sal.
Het bracht hier aen den mensch dat monster ongebonde
Diên alder-wreetsten draeck, die uytspout alle sonden,
Het bracht in 't s'weirelts bol de vuyl *Hooveirdigheyt*,
En het vergift venyn der Opgeblaesentheyt.
Hier mé heeft 't hels-gespuys s'menschen herte belade
Waer door dat *Adam* dan gingh *Godes* wet versmaden:
Want hy verliet terstont de plicht van danckbaerheyt
Aen synen *Schepper* selfs door d'helsche listigheyt.
Naer dat den boosen mensch *Godts* wet had overtreden
Soo voelden hy aenstonts de onstantvastigheden:
Want hy wirt stracx veriaegt uyt 't aerdtsche Paradys,
Waer door hy noyt en vont dat hy had d'eerste rys.

Het is dan door het quaet, en door de boose sonden,
Dat op het aerdtsche dal geen standt en wort gevonden,
Dat menig mensch vergaet eer hy een wêsen heeft,
Als hy syn plicht verlaet, en wel hooveirdig leeft.
Voor die boosaerdigheyt en is'er geen genaeden,
Godt komt die alder-meest gestaedelyck versmaeden,
Ia die door de Hoogmoedt syn even-mensch verdoet
Die wordt van *Godt* vervloeckt, en valt in teger'spoet
Siet *Cain* boos van aert hoogmoedig en verbolgen
Quam synen *Broeder* selfs te haeten, te vervolgen,
Hy heeft het alder-eerst, door wreetheyt ongehoort,
Syn *Broeder* met gewelt seer wreédelyck vermoort.
Hy bracht op d'aerde soo den woed' en wreédig stryden
Waer door hy self het meest moest duysent pynen lyden
Want hy wirdt van den *Heer* verworpen en versmaet:
Soo dat hy selver wirdt wanhopig door syn quaet.
Alsoo quam s'weirelts list veel hooger op-te-wassen,
Niemant en quam'er meer op *Godts* Wetten passen,
Sy wirden al te-mael genyght tot de boosheyt,
En yeder was vervult met d'opgeblaesentheyt.
Door hun wirden gemaeckt Fortressen en Gebouwen,
Alwaer sy 't meesten deel op stelden hun betrouwen,
Dit docht hun als een Schans om soo te zyn bevryt
Iae van *Godts* straffe selfs, voor menige boosheyt:
Maer siet den *Grooten Godt* die sagh hun boose sonden,
Hy quam hun quaedt bedryf door *Noë* te verkonden,
Maer dat boosaerdig volck heeft dwaes en onbedacht
Den *Patriarch*, en *Godt*, en syne straf veracht.
Dan quam den *Grooten Godt* hun boosheyt te kastyden,
En sondt den *Water-vloedt* op bergen, en op heyden,
Waer door dat boos geslacht wirt op den staende voet
Verdroncken en versmacht door d'algemynen vloet.
Soo wirt het al gestraft, behalven noch *acht Zielen*,
Die met Ootmoedigheyt voor *Godes* voeten vielen,
En baden al-te-saem, dat 't *Menschelijck Geslacht*
Niet tot den lesten toe sou zyn te-niet gebracht.
Godt heeft *Noë* verhoort: door alle syn Gebeden
Heeft hem door eene *Arck* van water-vloedt bevreden,
Waer door het aerd'ryck wirdt al wederom voorsien
Naer eenen langen tydt met menichte van Lièn.
Doch dese wederom die wierden weêr genegen
Te laeten *Godes* Wet, en syne Rechte wegen,
Sy wilden zyn bevrydt van straffe ende pyn,
Daerom stelden sy vast te maecken voor 't gemyn
Een wonderlijck Gebouw, seer groot ende ervaeren
Dat hun ten allen tydt van 't water kost bewaeren,
En dat aen *Godes* straf sou konnen weder-staen,
Dat met het hooghste sop sou tot de wolcken gaen.
Als dit hooghmoedigh volck was hitsig in het bouwen
Wirt hun soo ydel werck seer haestig weder-houwen,
Want op een' oogenblick stratt *Godt* hun al-te-mael,
En niemant meer verstont syn eyge spraeck oft Tael.
Soo quam den Heere weêr d'hoog-moedige te dwingen
Te laeten desen *Bouw*, en dese dwaese dingen;
Dan sagen s'eerst de straf, die quam van *Godes* handt,
Waer door ieder verliet den *Bouw*, ende het landt.
Alsoo begost het volck te loopen, en te dwaelen,
Te nemen syn vertreck op Bergen, en in Daelen,
Soo wirt des weirelts bol door d'opgeblaesentheyt
Met alderley Geslacht van volckeren verbreyt.
Welcke op korten tydt seer machtig quam te groeyen,
Dus ging ieder geslacht hem met het syne moeyen,
Sy maeckten menig stadt door macht ende gewelt,
Alsoo wirt menigh Ryck in 't s'werelts bol gestelt.

Nemrod, den eersten Helt, door hoogmoet aengedreven
Dede menig Geslacht door syne Machten beven,
Als door hem wirt eerst gesticht de *Babilonsche stadt*,
Welck was het eerste Ryck, dat syn beginsel had.
Hy was den eersten oock die ondernam veel dingen,
Hy kost het wildt gediert, en de metaelen dwingen,
Hy voerde Heerschappy over veel machtigh Landt,
Soo dat syn Koninckryck voor eeuwig scheên geplant
Syn Ryck dat wirt soo groot, en wonderlijck verheven,
Dat het al over-al quam syne Wetten geven,
Tot dat ten lange lest 't Ryck wirt seer slecht bestiert
Door eenen dwaesen Vorst, van niemant niet geviert
Waerom hy wirdt vervolght van syne Onderfaeten,
Soo dat hy moest den Throon en Heerschappye laeten,
Het was *Sardanapel* die met veel pyn en schandt
Wirdt met heel syn geslacht in syn Pallys verbrandt.
Al was syn Ryck in 't eerst soo seer en hoog verheven,
Noch wirt'et gans en heel tot in den grondt verdreven,
Iae door het dwaes bedryf, door desen Vorst begaen
Is het als eenen windt geheel te niet gegaen.
Soo quam het eerste Ryck seer spoedigh te verdwynen,
Want 't wirdt geheel verdeelt door vele Capitynen,
Die naemen in besit, volgens hun groote macht,
Het een oft d'ander Landt, het waser al tweedracht.
Ia selfs 't is soo vergaen met dièn Heldt der Helden,
Die hier in syn bedwanck schier d'heele weirelt stelden,
't Was *Alexander* Vorst, die door syn groot gewelt,
Soo menig duysende ter-aerde heeft gevelt,
Die eene Lesse gaf aen al syn Capitynen
Van ieder met gewelt door wreêtheyt, oft door pynen,
Te brengen onder hem: iae niemant niet gespaert:
Dat heeft hy met hoogmoet al menig mael verklaert.
Maer siet, als desen Helt had synen wensch bekomen,
En dat hy s'weirelts Ryck had in besit genomen,
Iae dat syn Konincks hooft blonck als de sonne-strael,
Met menigh schoone Croon vol glans en zege-prael,
Die met Victorie de weirelt hadt door-togen,
En met syn hoogh gedacht was tot de Sonn' gevlogen,
Iae op des weirelts bol als eeuwigh scheên geacht,
Verloôr, eylaes! syn ziel op eenen korten nacht.
Iae in syn volle vreught, en in syn zegen-praelen
Quam hem de wreede doodt uyt dese weirelt haelen
In 't midden van syn Ieught, maer in de dertig Iaer,
Was hy al een droef Lyck, en stont al in de Baer.
Hy die op 't aerdsche dal het hoogste was verheven,
Wirdt als 'nen snellen windt in enckel *niet* verdreven',
Iae selver syn geslacht, als mede syn Gebiet,
Dat wirt den selven tydt verwoest, ende verniet.
Siet soo is het vergaen, voorwaer, met *Alexander*
Die hier exempels gaf, en leerden aen een ander
Hoe ider met geweldt moest stryden in 't gemyn,
Om op des weirelts-bol te konnen machtigh zyn.
Maer die hy had geleert soo een duisdanigh stryden,
Die quamen syn Geslacht en synen Throon benyden,
Want dese streden dan met sulcken groot gewelt
Dat syn Geslacht en Ryck wirt stracx te-neêr gevelt
Soo gaet het t'alle tydt met die hooghmoedigh leven,
Die worden als den roock gestaeg te-niet gedreven,
Iae als die *Bobbel* doet, die 't *Sinne-beldt* verthoont,
Soo gaet'et met de die, waer-in den *Hoogmoet* woont.
Dit komt het *heylig Schrift* ons selver te getuygen
Dat een hoogmoedigh mensch moet vallen ofte buygen:
Hoe hoog hy is van Staet, nochtans gaet hy te-niet,
Gelijck aen *Balthasar* den Koningh is geschiet.

Siet

Siet diën dwaesen Prins hooghmoedigh opgeblaesen,
Hadde selver gerooft van de *Gewyde Vaesen*,
  Waer in dat hy selfs schonck van alderleyen Wyn,
  Die hy te drincken gaf en menig Concubyn:
Terwyl hy synen tydt in wellust quam besteden,
En dat hy nam vermaeck in boose vrolijckheden,
  En dat hy was verdooft door s'weirelts ydelheyt,
  Wirt hem seer onverwacht syn wreéde straf voorseyt.
Al had den dwaesen Vorst syn hoôp ende betrouwen
In syn onwinbaer Stadt, die *Ninus* eens liet bouwen,
  Wiêns vesting was soo sterck gemaeckt van tigel-steen
  Dat daer ses wagens saem op reden neven een,
En was gebollewerckt met Thorens hoogh verheven,
Daer den *Euphrates* vloet quam vluchtig door gedreven
  En s'werelts wonder scheên door sterckte en gewelt,
  Daer om te rysen door men voll' dry dagen telt,
Hier in had *Balthasar* syn Vreught, ende betrouwen,
Maer in syn volle vreught wirt hy haest wederhouwen
  Door eene *vremde Hant*, die maer *Dry Woorden* schreéf
  Is't dat den boosen Vorst schier sonder leven bleéf.
Maer als hem wirt bediedt wat datter stont geschreven
Is hy als sonder geest in onmacht lanck gebleven,
  En zynde in diên staer wirdt hy ten-selven tydt
  Door eenen snellen Schicht syn Ryck en leven quyt.
Alsoo wirt *Balthasar* door *Cirus* macht verwonnen,
Die met zoo quaed bedryf hadde syn Ryck begonnen,
  Wirdt hy door *Godes* handt in 't midden van de feest
  Berooft van synen Throon, en lichaem vanden geest.
Soo komt den *Grooten Godt* den boosen mensch te haten
Om syn boosaerdigheyt moet hy soo 't leven laten,
  Iae door d'hooghmoedigheyt, en opgeblasen geest
  Soo worden sy versmaedt als d'alder-minste beest.
Nabuchodonosor, een' Vorst van soo veel Rycken,
Moeste van synen Throon in de ellende wycken,
  Om dat hy wilde zyn als eenen Godt ge-eert,
  Wirt hy door d'Opper-macht in eene beest verkeert.
Siet *Amman* van gelyck ge-eert in s'Koninghs Hove,
Wilde in Heerschappy veel Helden gaen te-boven,
  Hy wilde doen te-niet door syn boosaerdigheyt
  Mardocheus Geslacht, door syne listigheyt:
Selfs hadde hy alreéd een Galge doen bereyden
Om onrechtveirdelyck daer aen te doen kasteyden
  De recht-Onnoosselheyt; maer siet syn ongeval,
  De Galgh door hem beryt dient voor hem eerst vooral.
Alsoo is't selt vergaen met *Cirus*, soo verheven,
Aen wie dat eerst den Naem van *Grooten* wirt gegeven
  Om syne Legers-macht, als om den hoogen moet,
  Want stelde all' syn hoôp' in s'weirels Pracht en Goet;
Iae hy, als eenen leeuw, die socht door all' syn Machten
Hier op het aerde-ryck al d'Helden te verkrachten,
  Want hy verwoestede soo menig Ryck en Kust,
  Hy was altydt in strydt, en nimmermeer gerust.
Soo dat'er door syn schult wirt schroomig bloet vergote;
Wanneer hy overwon de steden, ende sloten
  Het wirt dan al vermoort door syne wreede macht
  't Moest al door het Sweirt dat hy ten-onder bracht.
Maer siet een Kloeck' Heldinn' *Thomiris* hoogh gepresen
Is selver in persoon hem te-gemoedt geresen,
  Niet als een Onderdaen aen soo een machtig Vorst,
  Maer als een moedig Helt, die naer het stryden dorst,
Sy rede kloeck voor uyt met haere kloeckste mannen,
En quam soo *Cirus* heijr als eenen leeuw aenrannen,
  Sy thoonde hem alldan dat eene *Vrouwe* kan
  Bedwingen selfs de macht van eenen wreéden Man.

Sy heeft met al haer volck een felle[n] strydt begonnen,
En *Cirus* met syn heijr en al syn volck verwonnen,
  Syn leger heel vernielt door haer kloeckmoedigheyt,
  En *Cirus* kreégh sy vast door haer voorsichtigheyt.
Soo haest *Thomiris* hadt den wreéden Vorst gevangen,
Heeft sy op staende-voet hem doen de straf ontfangen,
  Sy thoonde hem terstonts de *Wreétheyt* van syn daedt,
  En heeft hem als *Tiran* en *wreét Barbaer* versmaedt:
Sy seyd': *Bloedtgierigh Vorst, en Prins sonder genaeden,*
Die U met menschen Bloedt noyt kost genoech versaeden,
  Die altydt was geneyght te perßen uyt het Bloet
  Van menigh goeden mensch, die hier besat veel goet,
Gy hebt door tirannie, en met onrecht verslaegen
All' die uw groote macht niet quaemen op-te-draegen
  Het geên hun eygen was, van over menigh Iaer,
  Die hebt gy al vernielt, ô wreétheyt! ô Barbaer!
Maer nu is 't mynen keer, nu geéf ick U de wetten,
Nu sal ick komen selfs U oock het vonnis setten,
  Gy sult door my ontfaên het welck is ongehoort,
  Het geên U met de daedt waerachtigh toe-behoort:
't Sal zyn een' soeten dranck, vol aengenaeme teugen,
Die gy, naer myn begeirt, moet drincken ende meugen,
  't Sal diën Nectar zyn, daer gy hebt naer getracht
  Als gy had in bestier uw Legers, ende Macht,
Het sal zyn menschen Bloedt dat ick U sal doen schincken,
Van-daegh sal ick U dat met vollen mondt doen drincken,
  Ick nooue U daer toe, siet wat een groote Feest,
  U heden wordt berydt naer uwen Wensch, en Geest.
Thomiris deéd aenstonts een Gouden Beker langen
Om selver van het Bloet van *Cirus* te ontfangen,
  Naer dat hem door het sweirt soude syn Konings hooft
  Werden sonder genaedt van syn lichaem berooft.
Maer eer dat hem het hooft soud wordon afgeslagen,
Begost hy met veel leét syn leven te beklaegen,
  En hy riep overluydt: *O ongeluckigh mensch!*
  Die noyt op 't aerdtsche dal genoech en hadt naer wensch,
Nu sien ick wat dat is het vechten, en het stryden,
Nu weêt ick wat dat is het haeten, ende nyden,
  Nu ken ick inder daedt wat voortbrenght den Hooghmoet,
  Nu ken ick d'eydelheyt van wreétheyt, ende moet.
Wat ongeluckigh Vorst kand'er zyn oyt geboren
Als die de Rechte Weth door boosheyt heeft verloren,
  Voor die en is'er noyt den alder-minsten tydt
  Die hem in s'weirelts-bol houdt in 't geluck bevrydt.
Siet die een ander soeckt door boosheyt te verderven
Die moeten oock, als ick, door 't sweirt oft plaegen sterven;
  Want hunne groote macht, en opgeblaesen Moet
  Vergaet in enckel schyn op eenen korten spoet.
O onstantvastigheyt! ô broosheyt ongebonden!
In geene Koninghs Macht wort eenig Stant gevonden;
  Want soo het wezen heeft, oft dat het komt te slaen,
  Soo is het al te-niet, in Ydelheyt vergaen.
Iae als een klynen Reeck, die opklimt in de wolcken,
En als een woeste baer, die af-sinckt in de kolcken,
  Selfs als 'nen snellen pyl, die hier door-snyt den wint,
  Waer-van men nimmermeer het minste Teecken vint.
Meerder Stantvastigheyt is in een Bloem te vinden,
Selfs in een Water-blaes, bestreden van de winden,
  Als in de Macht en Glans des Koninghs Majesteyt
  Als die eens wort genyght tot alderley boosheyt.
Ick, die een' Vrouwe socht haer Machte te vernielen,
Die komt my t'alder-eerst op heden te ontzielen,
  O ongeluckigh Lot! ô dwaese Listigheyt!
  Als eenen dommen Vorst hier onrechtveirdigh stryt.

Wat

Wat ongeluckigh Ryck ? wat droeve Onderſaeten ,
Waer een Hoogmoedigh Vorſt komt Peys en Vrede haeten ?
En dat hy door boosheyt tracht altydt meer en meer
Te krygen door gewelt veel Landen ende Eer.
Eylaes ! het zyn de die , die alles willen erven ,
Men ſiet die alder-eerſt tot hun verdriet verſterven ,
En die een ander ſoeckt met wreetheyt in 't verdriet
Die komt'er ſelfs eerſt in , ſoo-men in my nu ſiet.
Sulcks was de droeve klacht door *Cirus* uytgeſproken
Eer door *Thomiris* laſt hem wirdt den neck gebroken ,
En eer hy met ſyn Bloedt noch ſelver wirdt verſaedt,
Wirdt hy door die Heldinn' beſpot , ende verſmaedt
Naer dat *Cirus* ſyn Hooft hem was van 't lyf geſmeten
Heeft Sy ſyn Tirannie en wreét bedryf verweten ,
En ſeyd' : *Bloetgierigh Hooft van ſoo een' wreéden Vorſt*
Drinckt heden ſelf het Bloet dat vloet uyt uwe Borſt ,
Verſaed u met het Bloet , dat gy nu moóght genieten ,
Maer geenſins van de die , daer gy 't deéd' van vergieten ,
Maer met uw eygen Bloet ; dit is't geén men U iont ,
O ongenaedigh Helt , aen uwen wreéden mont,
Sulcks was het droevig eynd van *Cirus* met ſyn machten
Hy was altydt geneyght een ander te verkrachten :
Maer wirt ten-leſten ſelf door *eene Vrouwe's* macht
Verwonnen en geſtraft , en 't Ryck te-niet gebracht,
Siet nu in tegen-deel , hoe dat ſy zegen-praelen
All' die den Hoog-moedt niet te-verre laeten dwaelen ,
Noch die door wreét bedryf hier iemant randen aen ,
't Is daer dat ſoo een Ryck en Vorſt ſal eeuwen ſtaen.
Gelijck ons wort betuyght in dieñ Helt der Helden ,
Die hier des Werelts macht tot twee mael nedervelde
En voerde Heerſchappy van daer de Sonn' opſtaet
Tot dat ſy wederom tot *Thetis* gronden gaet.
't Is deſen vrômen Heldt geſien noyt van-te-voren ,
Als wel in *Neder-land* , en binnen *Gent* geboren ,
't Is onſen Carolus den Vyfden van dieñ Naem ,
Die ſchier de werelt door herleeft noch door de faem
't Is hy , die van ſyn Ieught , en van ſyn ionge iaeren ,
Liet aen de Helden ſien , en quam te openbaeren
Wat eenen Prins betaemt die eene Croone draeght ,
Wat dat'er dient gedaen , wat dat'er dient gewaeght.
Iae in ſyn friſſche Ieught quam hy een-ieder thoonen
Hoe in ſyn Edel Hert moeſt een Natuere woonen
Die ſou te-boven gaen ſoo menigh Vrômen Helt ,
Als voormaels in bedwanck veel Landen hadt geſtelt.
Maer als gy naederhant wirdt tot den Throon verheven
Hy heeft dan eerſt begoſt iet wonders uyt-te-geven ,
Als hy het *Roomſche Ryck* beſtierd' met ſulck belydt ,
Als wel den Kloeckſten Helt dede voor ſynen tydt.
Met ſyn Voorſichtigheyt , en ſyn Kloeckmoedigheden
Socht hy in ſyn Gebiedt niet anders als den Vrede ,
En alle boos bedryf , dat eenen vyandt doet ,
Dat trachten hy terſtont te treden met den voet.
Al wirt door hem beſtiert Keyſer , en Koninck-rycken
Hy en liet daerom noyt den minſten hoog-moet blyken
Hy eerde ſelf de die , die hy door ſyne Macht
Had ſeer rechtveirdiglijck in ſyn bedwanck gebracht.
Hy ſelver in perſoon door-reysde all' ſyn Landen ,
Hy gaf dat noodigh was aen Borgers , en de Standen ,
Hy gaf en ſtelde vaſt ſoo menigh ſchoone Wet
Als Keyſer heeft gemaeckt, oft Koningh heeft geſet.
Maer die hier met bedrogh gingen de booſe gangen
Hy dede met'er ſpoet de ſtraffe hun ontfangen ,
Niemant hy en ontſagh , wie dat het was oft niet ,
Oft kregen loon naer werck, volgens dat was geſchiet
Noyt wirt er eenig Vorſt door hem t'onrecht beſtreden
Noyt wirt het minſte Lam met ſynen wil vertreden ,
Syn Leger en ſyn Heijr was altydt Triomphant ,
En die hy tegen hadt , wierden all' overmant.
Hy heeft den *Franſchen Vorſt* , den *Sax'* , en ander Helden,
Gevangen door ſyn macht , gelyck men kan vermelden,
Ende de *Turcken* oock waeren voor Hem bevreeſt ,
Niet om ſyn tirannie : maer om ſyn' kloecken geeſt.
Hy bracht zelf in perſoon uyt de *Barbaerſche Haeven*
Op eene reys alleen wel *Twintig duyſend' Slaeven* ,
Naer dat hy *Barbarouſſ'* geſlaegen hadt ten-grondt,
Is 't dat hy zelfs *Algiers* , *Goulet* , en *Thunis* wondt.
Hy wou de woeſte Zeé noch meer en meer doorvaéren,
Tot dat hy vondt op 't leſt' Twee Wonderbaer Pilaeren,
Waer op geſchreven ſtont , gelyck hy koſt verſtaen
Als dat Hy met ſyn Macht *niet voorder en mocht gaen.*
Maer Carel onbevreeſt die ging noch voorder zeylen
Hy vreesde geen gevaer , peryckel , noch onheylen ,
Waer door hy met de daet heeft menig lant ontdeckt,
Soo dat-men alle dagh noch van ſyn *Daeden* ſpreckt.
Syn Ryck dat was ſeer groot en woeſt in ſyne Paelen ,
Men koſt met zekerheyt het Eynd' niet achterhaelen ,
Soo dat de weirelt ſchier beſtiert wirt door de hant
Van zoo Manhaftigh Heldt , en ſyn vernuft verſtant ,
Hy , die des weirelts-bol quam in ſyn handt te dragen,
Quam oock ſeer triomphant de weirelt te verſlagen ,
Hy heeft des weirelts macht vernietight , en verdaen
Veel meer als eenigh Heldt , die oyt is opgeſtaen.
Iae meer als *Hercules* , *Pompejus* , *Alexander* ,
Hannibal , en *Hector* , en zelfs als duyzend ander,
Heeft hy getriompheert over des weirelts macht ,
Als hy de twee-mael de weirelt heeft verkracht.
O wonderlijcke Saeck , geſien noyt van-te-voren ,
Dat zoo een Moedig Vorſt , tot ſulken Croon geboren ,
Verlaet alle deés Pracht , en s'weirelts Digniteyt ,
Heeft Croonen ende Staf alle te-neér geleyt.
All' s'weirelts Ydelheyt bandt hy uyt all ſyn ſinnen ,
En trachten in ſyn hert een ander Ryck te winnen
Van meerder Weirdigheyt , dat eeuwigh ſoude ſtaen
Daer is onſen Monarch * met vlydt naer toe gegaen
En een Sachtmoedigh hert , Hy is ten-ſtrydt getreden
Niet met een ſnydend' Sweirt ; maer met vele gebeden,
Waer mede hy beſtormt dat Ryck dat eeuwig ſtaet ,
't Geén niet is wanckelbaer , en noyt niet en vergaet.
Hem waeren wel bekent de onſtantvaſtigheden
Van s'weirelts ydel Pracht , daerom heeft hy met reden
Getracht mèt grooten drift naer de ſtil Eenigheyt ,
In welck hy heeft geleeft als een' devoót Ermyt.
Hy wiſt de Regels wel , hy kende Godes Wetten,
Hoe dat des weirelts Glans de Ziele kan verpletten ,
En dat d *Ootmoedigheyt* ons maeckt van aerd' en ſtof
Een' Koninck ende Vorſt hier naer in s'Hemels Hof.
Verliet daerom ſyn Ryck , en all' Hooghmoedigheden
Die 't al beſeten hadt , met wynig was te-vrede ,
Met Lyf-kaſtydingen , en met Boetveirdigheyt ,
Bereyden hem den wegh tot ſyne Saligheyt.

* *Den Keyſer* CAROLUS V. *hebbende Af-ſtant gedaen in 't Iaer* 1556 *van deſe Neder-Landen en korts daer naer van alle ſyne andere Rycken in Faveur van ſynen Eenigen Sone PHILIPPUS ; ende twee Iaeren daer naer van 't Keyſer-ryck aen ſynen Broeder FERDINANDUS , vertrock naer Spanien , en retireerde hem in 't Klooſter van* S. Juſtus *op de Frontieren van* Caſtilien, *alwaer Hy twee Iaeren daer naer is overleden.*

IAER-SCHRIFT.

900 VERGAET S'WEIRELTS PRACHT EN SWIER
IAE ALS 'NEN WINDT-HAES VAN PAMPIER.

SIet hoe de *Ieught* nemt haer Vermaeck
In menig slechte Beusel-saeck,
In Spel van enckel Ydelhydt
Daer aen verslyt-se haeren tydt,
Veel meerder als aen 't goedt Gewin.
Dat hun kan brengen Voordeel in;
Iae dat hun selver naeder-handt
Soud' dienstigh zyn voor hun verstandt:
Want d'eerste *Ieught* die-men hier vindt
Die maecken Bobbels in den windt;
De tweede aen ons voor-gestelt
Die willen door veel meer gewelt
Eens maecken meerder Glans en Swier
Met hunnen *Windt-Haes van Pampier*,
Die sy te-saemen uyt het vocht
Met iver stouwen naer de Locht.
Om dat hy vliegen sou om-hoogh
Tot groodt vermaeck aen ieders oogh:
Maer siet wanneer den *Haesen-windt*
Hem in de open locht bevindt,
Vlieght hy met groote snelligheyt
Boven de boomen breedt en weyt;
Want siet den windt die hem dan iaeght
Die is 't die hem dan hooger draeght:
Alsoo is 't dat hy vlieght en sweeft,
En noyt de minste Ruste heeft,
Hy quispelsteirt, hy draeyt, hy bolt,
Hy klimt dan, en weêr neder-rolt
Tot dat hy door den storm van windt
Hem schier tot in de wolcken vindt,
Iae wie hem siet is bly van geest;
Maer dan speelt hy het eerst de beest;
Want als hy is soo hoogh en klaer
Brenght hy de Kinders in gevaer,
En die hem 't eerst hadt voor gestouwt
Die maeckt hy 't alder-meest benouwt,
En die hem houden by het seel
Die hebben 't alder-quaetste deel:
Want als hy is tot in de locht
Dan thoont hy syne macht en tocht,
Want treckt de Kinders dan gelijck
Dickwils met hunnen Neus in 't slijck,
Oft somwyl' in 'nen diepen put
Eer syne macht kan zyn gestut.
Doch siet wanneer dat die Pampier
Wilt nemen noch veel hooger swier,
En dat 't schier naer den Hemel treckt
Dan is't dat eerst de Touwe breckt,
Waer door dat hy op staende-voet
Weêr naer de aerde daelen moet.
En siet dan komt den selven windt,
Die hem tot voordeel hadd' gedindt,

Die is 't die hem het meeste plaeght;
Want hy hem uyt syn paelen iaeght,
Waer door hem dan meer leét gebeurt,
Eer hy is neêr, is hy verscheurt,
Oft hy blijft hangen aen 'nen boom,
Oft valt in 't water, ofte stroom,
Waer door dat stracx dat schoon Pampier
Wyckt, en vergaet in niet-een-sier;
Daer leyt de Vreught, en 't *Kinder-spel*,
Maer dient aen d'*Oude Lieden* wel
Voor een *Les*, en *Sinne-beldt*;
Maer meest voor die syn herte stelt
Op s'*Weirelts Eer*, en *Digniteyt*,
Op haere *Pracht*, en *Ydelheyt*,
Iae die door midd'len, goedt oft quaet,
Willen opgaen tot *Hoogen Staet*,
Ofte die soeckt onderstant
Van d'een oft d'ander listig' hant
Om hun te maecken eenen Helt,
Die hem boven veel ander' stelt;
Maer siet wanneer hy dan verkryght
De *Ydel Eer*, daer hy naer hyght,
En dat hy in de weirelt hier
Kan wezen eenen *Al-bestier*,
En dan noch in syn *Ydel Eer*
Wilt altydt klimmen meer en meer,
En dat hem dunckt in synen schyn
Boven de ander al te zyn,
Dan siet-men hem hoogh van-gemoet
Dat hy een ander leét aen doet,
Al hebben sy hem selfs gestouwt,
Hy maeckt die 't alder-eerst benouwt.
Hy houdt die neêr door syn practyck,
Om noyt aen hem te zyn gelijck:
Doch siet als soo 'nen Mensch vol windt
Hem eens in *Eer* verheven vindt,
En dat hy ydelijck hier sweeft
Schier boven wat op d'aerde leeft,
En dat hy dan noch hooger gaet,
Dan siet-men breken synen draet,
Waer door hy oock ten selven stondt
Geworpen wordt tot in den grondt,
Oft wordt gebroken Hals en Kop,
Oft selfs gehangen in een Strop.
En somwyl' met meer wreédigheyt
Wordt hy somwylen gekasteyt;
Soo vergaet die door ongeval
Die eens wilt vliegen boven al.
En hy vergaet in niet-een-sier,
Gelijck den *Windt-haes* van Pampier.
Soo is het oock dat het vergaet
Met Boeren, ofte Borgers Staet,
Die willen vliegen met Hoogh-moedt
Dickwils boven hun naeste Bloedt.
In d'*Ydel Eer*, verwaenden Lof,
't Zy van de Stadt, oft van het Hof,
Die sy soecken door slim gevley,
Door Bedrogh, Pluym-strykery',
Iae borstelen staegh even seer
Om te geraecken aen de Eer,
By desen ofte diën Vrindt,
Al is 't dat dickwils 't Ampt hun diendt
Gelijck den *Esel* Toom en Sael
Voor eenen Kloecken Generael.
Iae siet wanneer deês gasten dan
Eens gaen boven een Deftigh Man,
Die worden dan soo Fier en Trots
Als een lomp Peirdt in een Karos;
Want als sy swieren over 't straet,
Syns-gelijcken hy versmaet,
s'En kennen dan schier niemant meer
Om dat sy zyn in sulcken Eer.
Maer als sulcken verheven zyn
Wat lijdt dan niet all' het gemyn?
Door hunne dwaesheydt, en Hoog-moet
Die niemandt eenigh Voordeel doet,
En men siet dan noch seer gemyn
Dat sy hun eygen straffen zyn;
Want ordinair soo eenen Staet
Niet langh en duert; maer haest vergaet.
Daer is dan all' dat kort plaisier,
Soo haest vergaen, als 't *Nat Pampier*,
En soo keort all' die *Ydel Eer*
In Pyn, in droefheyt, en hert-zeer.

Soo

SOo gaet het hedensdaeghs maer al-te-veel met die dwaese en Eer-soeckende Persoonen, en principaelijck met de die de welcke zyn van slechte Af-komste Conduiet, ende verstandt, en nochtans willen opklimmen tot de hooghste Bedieningen, Ampten, ende Officien, waer toe sy gebruycken alle bedriegelijcke middelen om soo te geraecken tot hun ydel voornemen, noyt eens denckende oft sy daer toe bequaem zyn, en oft het hun oft hunnen Even-naesten dienstigh soude wezen. Doch 't en is niet te verwonderen de klynste persoonen willen gemeynelijck dragen de hooghste Polivien, de ongeleerdste willen altydt de eerste Ampten, Officien, ende Bedieningen bekleeden. Het Schuym is altydt genegen om boven te swemmen, en 't Stof wilt altydt omhoogh klimmen, den singenden en springenden, en niet goets-besittenden *Krekel* die is het meeste Laweyt en Geschreeuw maeckende, met een woordt, de *Aepen* willen meer doen als de menschen, het welcke al is 't tot hun eygen leét, ende verdriet; want de *Aepen* worden maer gevangen als sy aentrecken de *Leirssen* van de *Iaegers*, die hun bedriegen, soo worden insgelijcx bedrogen de ydel-Eer-soeckende Menschen; want als sy eens aengetrocken hebben de *Leirsen* en *Sporen* der *Hoogh-moedigheydt*, dat eenen Deftigen Man qualijck soude derven ondernemen, die vinden hun dan dickwils soo belwaert, dat sy daer mede niet meer voort en konnen; maer moeten door hunnen hooveirdigen en gesochten swier met'er haeste in het slyck vallen, iae in verdriet, en armoede. Alsoo zynd'er binnen onse Princelijcke Stadt *Brussel*, ende andere steden van *Neder-landt* tot ongeval gekomen, en noch daegelijcx komen, verscheyde tot een ongeluckigh eynde, gelijck-men dat kan aenwysen in eenen sekeren Hof-bedienden van *Brabant*; die van eene slechte en klyne conditie geklommen tot een van de Hooghste Ampten die een Deftig Man soude derven betrachten; doch desen hooveirdigen, hem nu soo verheven siende, die was haetende ende versmaedende eene menichte van Deughtsaeme Persoonen, iae wierdt soo verwaent en hooveirdigh dat hy self niet meer en wilde kennen syne eygene Vrinden en Bloedt-verwanten, waer door hy van ieder-een soo gehaet wirdt, dat sy soo veel uytgewerckt hebben dat hy berooft wirt van syn Ampten ende Bedieningen, waer door hy wederom quam tot synen vorigen Staet, in de selve Armoede ende verworpentheydt daer hy in geboren was,

Waer op ick segge:

HY IS NOYT WYS, DIE SOECKT GROOT' EER;
WANT ALS S'IS WEGH, BRENGHT S'HEM VEEL SEER.

Soo is het ten allen tyde gegaen met die *hooveirdige* en *Eer-suchtige Menschen*; gelijck-men sien kan in dien hooveirdigen ende wederspannigen Sone van *David*, genaemt *Absalon*, die willende beklimmen de Eer en Digniteyt van syn Vaders Throon (bynaer bereyckt hebbende syn voornemen) spont hy aen syn eygen-selve eene Strop van syn schoon blinckende haeijr, waer mede hy bleef hangen aen eenen eycken boom, gelijck die Historie genoech bekent is.

D'HOOVERDIGHEYT IS WONDER WREET;
WANT S'OOCK HAER-SELVE BRENGT IN LEET.

BEWYS-REDEN.

GElijck daer niet wreeder en is onder alle de Gedierten der aerde als een boos opgeblaesen ende arglistigh Serpent, dat overtreft alle de andere in wreétheyt; want sy alle van't Serpent vluchten, doch als het Serpent ouder wort, dan wordt het soo wreét dat het vernielt ende verscheurt alle de andere serpenten die het kan achterhaelen; waer door het vergaedert eene menichte van vergift, dat het hier door verandert in eenen *schroomelijcken Draeck*, die dan door syn over-tolligh Venyn is doodende ende vernielende alles waer hy ontrent komt, ia selver door synen adem doet hy sterven de Menschen, en de alder-kloeckste dieren die voor syn gesicht komen: Hier aen is seer gelijck den *hooveirdigen* ende *Hoogh-moedigen Mensch*, die door syn vermeten ende op geblaesen Venyn van dag tot dag komt aen-te-groeyen als een Serpent, veranderende soo syn hert in eenen vreèsselijcken ende verslindenden *Draeck*; want den *Hooveirdigen* komt door syne vergiftige tirannien ende goddeloose vernuftheyt te dooden, ende te vernielen synen *Even-mensch*. Iae alles dat onder syn gesicht komt dat wort door synen opgeblaesen adem van *Hoog-moedigheyt* verplet, ende vernietight. Doch als den *hooveirdigen* is opgeswollen door all' 't Vergift van *Hoog-moedigheyt*: komt hy te bersten als eene water-blaes, soo dat van hem niet te vinden en is het alder-minste teecken van synen verwaenden Glans, gelijck door de voorgaende Exempelen is aengewesen, het welcke door de naervolgende noch sal bevestight worden hoe dusdaenige menschen vernietight worden.

Ten tyde van *Arcadius*, eenen Vreêdsaemigen Prince, en *Keyser der Romynen*, den welcken het Keyser-ryck bestierden met alle Sachtmoedigheyt ende voorsichheyt, die van eenen Prince kan versocht worden. Desen *Keyser* wierdt door eenen hooveirdigen ende hoogh-moedigen *Rufinus*, eenen van syne Opper-Lieutenans die hy gestelt hadde in den *Oosten*, selver vervolght: want desen hooveirdigen *Rufinus* quam *Alaric*, Koninck der *Gotten*, op-te stoken dat hy desen Goeden Keyser soude beoorlogen en vervolgen, peysende door dese occasie eens self te komen tot de Keyserlijcke Digniteyt. Iae desen hoogh-moedigen quam selver met de vyanden van 't Keyser-ryck den Keyser te bestryden met groote macht van volck om den selven te ontkroonen, vallende soo in *Italien*, begost hy de volkeren door alle Listigheyt tot hem te trecken, als mede door vele beloften en vleyen, self alle middelen inspannende die hy kost bedencken, om soo te komen tot syn hoogh-moedigh Opset; doch alsoo desen verwaenden ende vermeten *Rufinus* bynaer bereyckt hadde syn hooveirdigh ende onrechtveirdigh voornemen, wirdt hy tenlesten selfs door eenige Italiaensche volckeren gevangen, die hem op staendevoet aendeden de alder-verworpenste Doodt, die-men kan aen-doen aen den alder-verworpensten booswicht des weirelts. Soo wirdt desen *Hoogh-moedigen Rufinus* gestraft eer hy het selver docht. Op de selve maniere is oock gestraft eenen anderen Hooveirdigen ende Hoogh-moedighsten, den welcken door alle gewelt en tirannien quam te bekleeden den alder-weirdighsten ende verhevensten Staet die heden de weirelt is verthoonende. Dit was *Steven den VI*. die tot dese Digniteyt gekomen zynde

de door alle listigheyt ende bedrogh, bedreef alle goddeloosheden en boosheden die eenen goddeloosen ende hooveirdigen Prince zoude konnen bedencken. Hy, benydende het Deughdelijck Leven van synen Voor-saedt, dede 't Lichaem van desen godt-vreesenden en weirdigen Man (gelijck Godt daer naer heeft laten blijcken) aenstonts ontgraeven, en hebbende dat Lichaem doen kleeden al oft het leefde, dede het selve setten in eenen Stoel, alwaer desen goddeloosen dit Lichaem vele injurien ende verwytingen aen-gedaen hebbende, dede 't selve weder ontkleeden, en met groot schandael eenige vingeren af-kappen, ende daer naer in eene Riviere smyten, welcke tirannien selver eenen schroom gaven aende goddeloosste. Maer siet, naer dat desen Verwaenden en boosen Tiran dese groote wreetheydt bedreven hadde, thoonde Godt door een sienelijck Mirakel dat dit hem grootelijcx mishaeghde; want de plaetse daer synen Throon en Zetel-stoel stont, viel schielijck in, &c. Eenige dagen daer naer wirt dit Lichaem door eenige Visschers gevonden gansch ende geheel sonder eenige bederffenisse, schoon ende wel-rieckende soo dat het van ieder-een gekent wirt, en met alle Eerbiedigheyt gedraegen zynde naer de Kercke om begraeven te worden wirdt aldaer gehoort eenen Hemelschen Lof-Sangh gesongen door de Engelen, Godt door dit *Miraekeleus Concert* thoonende de *Weirdigheyt* van desen Man, vereerende soo met Hemelsche teeckenen 't Lichaem dat op de aerde soo seer onteert was geweest.

Soo heeft GODT verschyde reysen de alder-verworpenste, ende *Oodtmoedighste* verheven als de blinckende Sonne boven de *Hooveirdige* ende *Hoogh-moedighste*, en in tegen-deel heeft de *Hooveirdige*, ende *Hoogh-moedighste* versmaet en vernietight als het booste ende verworpenste dat de Aerde is draegende. Geheele Geslachten zyn door de *Hoogh-moedigheyt* en *Hooverdye* gestraft geweest, gelijck dat hier kan gesien worden in dien *Hoogh-moedigen Edeldom van Genua*, die niet en wist door wat maniere hunne Borgers en Landts-lieden te verdrucken, soeckende van dag tot dag nieuwe middelen om de Gemeynte te belasten, waer door sy wierden als op-geswollen van *Hooverdye* door den grooten ryckdom die sy quamen te achter-haelen, welcke *Hoogh-moedigheyt* ten-lesten veranderde in openbaere Tirannie, het welck aen de Gemeynte soo mishaeghde dat sy door eenen algemynen oproer desen hunnen hooveirdigen Edeldom verioegen en banden uyt hunnen Staet ende Gebiedt, en stelden in hunne plaetse eenen *Prince*, die sy kosen uyt hunne Gemeynte, soo involgende de verhevene Raeden der eerste *Romynen*, ende de *Republiecke van Venetien*; waer door desen *Hoogh-moedigen Edeldom* verviel in d'uyterste miserie en ellenden. Het schynt als onmogelijck dat den vermeten *Hooghmoedt* in den *Hooveirdigen* kan blijven stant houden, gelijck men dat sien kan in den Vermeten en hooveirdigen *Don Rodrigo de Calderon*, die van den verworpensten Staet was op-geklommen tot de *Hoogste Eer* ende *Digniteyt*, welcke *Eere* oorsaecke is geweest van synen Val ende Verderf. Hy wirdt geboren in groote armoede t'*Antwerpen*, alwaer synen Vader, Soldaet zynde, in Guarnisoen was. Zynde noch maer een Kindt begost hy te proeven het ongeluck des weirelts, want hy wirdt aldaer in den Oproer ofte plunderinge met meer andere van de Vesten afgeworpen, waer van hy nochtans geen letsel en behiel. Daer naer vertrock hy met synen Vader naer *Spanien*, en komende te *Valedolid*, geraeckte *Rodrigo* in den dienst van den *Marquis van Denia*, die daer naer *Hertogh van Lerma* wirt, die in dien tydt de *Monarchie van Spa-*

Spanien regeérde In desen Dienst zynde wirdt hy *Camerlinck* gemaeckt, ende van *Camerlinck* wirdt hy door synen Meester verheven tot *Secretaris van Staeten*, waer door *Rodrigo* alleen was handelende de Papieren die re-voren in handen waren van verschyde andere, waer door hy macht hadde van te depeschéren de meeste Saecken van Gratie, Vergeldinge, ende Justitie. Hy hadde eenen grooten Geest en Verstant, maer voor synen eygen intrest, en was seer sorghvuldigh om te believen de gene die hem konden helpen in syne Pretensien en versoecken; maer seer hooveirdigh ende vermeten aen die hem noodigh hadden, die oock al vele in getal waeren. Hy dede een goet en ryck Houwelijck met *Donna Agnes de Vargas*, Vrouwe van *Oliva*, hy wierdt gemaeckt *Ridder van S. Jacob*, ende korts daer naer *Commandeur van Ocana*, ende daer naer noch *Grave van Oliva*, welcken Titel hy eenigen tydt gevoert hebbende, wirdt hy gemaeckt *Marquis de las Siete-Yglesias*, ende ten-lesten *Capiteyn van de Duytsche Lyf-wacht van Syne Majesteyt*. Den grooten Naem van *Calderon* liep bynaer door heel de weirelt, de groote Gemeynsaemheydt die hy hadde met den *Hertogh van Lerma*, ende de groote Authoriteyt en Macht die hy hadde in 't Gouvernement, maeckte hem soo Hoogh-moedigh dat hy versmaede den *Eersten Edeldom*, waer door hy seer gehaedt wirt. Hy dede hem dienen met sulcken Respect dat syne Domestiken niet wisten op wat ootmoedige manieren hunnen hooveirdigen Meester te voldoen. De Kostelijckheden van syn Paleys waeren soo groodt als syne Ryckdommen, die Iaerelijcx geschat wirden op twee-hondert-duysent Ducaeten. Hy gaf met seer groote moeyte Audientie, en niemant verkreêgh iet van hem als door Giften ende Gaeven, die dagelijcx syne Ryckdommen noch meer en meer deden aengroeyen, waer door hy begost te krygen eenen quaden naem ende faem: want hy wirdt beschuldight van vele sware misdaeden, waerom hy van den Koningh versocht een *Algemeyn Pardon*, 't gene hy verkreêgh, ende hy wirdt verklaert *eenen Goeden Officier, geabsolveert van alle voorgaende Misdaeden*. Naer dat den *Hertogh van Lerma* was uyt het Hof vertrocken, wirdt hy op nieuws wederom beschuldigt van *Doodt-slagen, valscheden, ende onbehoorelijcke ende goddeloose handelingen*. Hy vertrock hierom naer *Valedolid* om dat hy hoorde dat-men alles ondersocht, hy verborghde veel Gelt ende Juweélen by syne getrouwste vrienden. Maer kort hier naer wirdt hy gevangen van *Don Ferdinando de Ramirez*, Auditeur van den Raedt. Hy wirdt geset op 't Kasteél van *Montanches*, hem wirden tot Rechters gegeven *Don F. de Contreras*, President van Castilien, *Louïs Salcedo*, en *Don Petro Correal*, Auditeurs van den Opperften Raedt. Alle syne Goederen, wirden gesequestreert, gelijck oock syne Papieren, die genoech te-kennen gaven syne misdaeden.

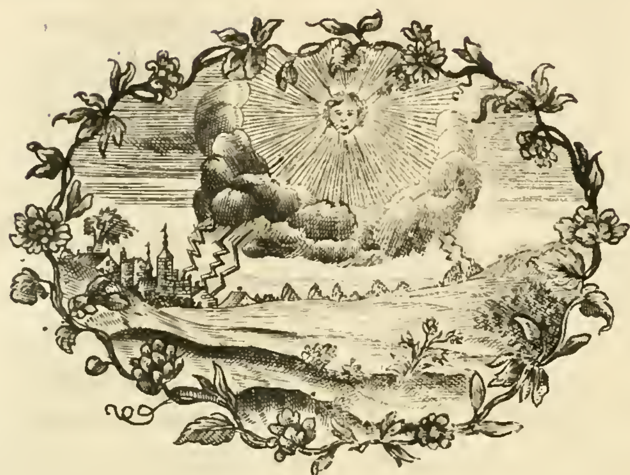
Hier naer wirdt hy gebracht naer *Sanctoras*, van daer vervoert naer syn eygen huys te *Madrid*, alwaer hy wel bewaert wirt. De Feyten, daer hy mede beschuldigt was door syne Papieren genoech ontdeckt zynde, wirdt hy op de *Pyn-banck* gestelt, die hy oock met groote kloeckmoedigheyt onderstont, &c. Op den 9 julii 1621 wierden hem voor gelesen twee *Vonnissen*, 't een *Civiel* behelzende 142 *Belastingen*, ende 't ander *Crimineél*, hebbende doen vermoorden *Francisco Yvara*. Hy wirdt dan gevonnist van *geset te worden op eenen Muyl-Esel, ende zoo geleydt te worden door de principaelste straten van* Madrid, *gaende voor uyt eenen Roeper die syne Misdaeden verkondighde*. Hier naer wirdt hy gebrocht op de Groote Mert, alwaer een Schavot gerecht was, daer hy door

den

den Beul de Strote wirdt af-gesneden, waer naer alle syne ryckdommen wirden geconfisqueert. Dit was het Eynde van dezen *Hoogh-moedigen* en *Listigen Calderon*, die zoo hoogh geklommen was in des werelts Eere als oyt eenigh mensch van zoo-klyne conditie oyt bekleedt hadde.

Diërgelijcke Exempelen soude-men menighvuldighlijck konnen bewysen in verscheyde Machtige Princen, gelijck dat blijckt in diën Prince, die scheên den mede-geselle te zyn van *Phaëton*, *Adolph* Sone van den *Hertogh van Gelderlandt*, die soo vermeten ende Hoogh-moedigh was dat hy synen Vader wilde veriaegen uyt syn Landt, om soo te klimmen tot syns Vaders Heerschappye; want noch ionck zynde quam hy als eenen anderen *Absalon* synen Vader niet alleenelijck oock te vervolgen, maer hem gevangen gekregen hebbende, dede hy hem vyf Duytsche mylen verre bynaer naeckt door eene felle koude lijden (want hy hadt hem s'nachts van syn bedde doen haelen) op een sterck Casteél, daer hy hem hiel ses maenden lanck gesloten in een Kot dat maer licht en hadde door een lonck gat. Desen Hertogh *Arnoldus* was getrouwt met de Suster van *Carolus*, den lesten *Hertogh van Bourgondien*, die door alle mogelijcke middelen den *gevangen Hertogh* socht te verlossen, waer toe hy gebruyckte *Philippus de Commines* om een Accoort te maecken tusschen den *Vader* ende den *Sone*. *Commines* stelde aen den *Iongen Adolph* voor, *dat hy soude besitten het Hertoghdom van Gelder-landt, uytgenomen de Stadt Graeve op de frontieren van Brabant, met een Iaerlijcks Pensioen van dry duysent Guldens aen den Vader te geven*. Den *Iongen Adolph* dit hoorende, antwoorde: *Dat hy liever synen Vader Handen ende Voeten soude doen by-een binden, en met den Kop voor uyt in eenen diepen Put smyten, als Hem dit toe te staen*, voorts seggende, *dat synen Vader 't Hertoghdom lang genoech beseten hadde, dat het redelyck was dat hy 't selve nu oock eens soude besitten*, &c. Sulcken en diërgelijcke goddeloose vermeten woorden quam hy uyt te spreken. Ondertusschen was den *Koninck van Vranckryck* te-velde gekomen tegen den voorsz. *Hertogh van Bourgondien*, van den welcken hy eenige steden innam. *Adolph* hebbende de partye der *Fransche* gekosen, wirdt gevangen door het Volck van den *Hertogh*, en wirt geset op het *Kasteél van Naemen*, daer hy gebleven is tot dat den *Hertogh* in den Slagh voor *Nanci* doodt bleêf, alswanneer die van *Gent* hem hebben mede genomen voor *Doornick*, alwaer hy ramphaligh doodt geslagen wirdt door eene particuliere straffe Godts, die niet langer en wilde verdraegen syne vermeten Hoogh-moedigheyt, ende wreétheyt tegen synen Vader. 't Schynt als onmogelijck dat de vermeten en hooveirdige menschen lanck konnen blijven staen in hunne ydele voornemens; want op eenen oogenblick worden sy dan af-geworpen van den stoel van Hoogh-moedigheyt, niet alleen in des weirelts wel-verdiende straffe; maer worden somtydts door Godts Rechtveirdigh Oordeel geworpen in den af-grondt der hellen by *Lucifer*, die door syne *Hooverdye* van eenen Schoonen Engel geworden is eenen *leelijcken duyvel*: daerom en is'er niet soo schaedelijck aen den mensch als dese sonde; want sy is den oorspronck en de Moeder van alle andere sonden. Selver de *Heydensche Philosophen* en *Poëten* schryven dat de *Hoogh-moedigheyt de Oorsaecke is van eenen haestigen Onderganck*, 't gene sy aenwysen door verschyde Faebelen en Geschiedenissen, soo van *Icarus*, *Phaëton*, *Actium*, ende meer andere diërgelijcke, &c.

AFBELDINGE
DIENENDE
TOT BEVESTINGE.

IAER-SCHRIFT.

sIet DIe Was sChoon en hoogh geset
WIrt Van het bLIXeM-VIer gepLet.

ALs *Phæbus* oft de Son eens komt door ſyne ſtraelen
Het vuyle ſand en ſtof van d'aerde tot hem haelen
Hy brenght het ſelve dan in ſoo verheven graet,
Dat het de Wolcken ſelf dickwils te-boven gaet.
Jae ſelver 't wort verheft boven de natte vlocken
In 't opper Firmament, tuſſchen de blouwe rocken,
Seer aengenaem en ſchoon voor ieder-eens geſicht,
Waer 't *Phæbus* door ſyn glans het alder meeſt verlicht
Geen' *Schilder* is bequaem de Schoonheyt af-te-maelen
Wanneer dit ſtof of ſand komt door de locht te dwaelen
En dat het dan opklimt veel meer als 't is gewoon,
Tot in het hooghſte toe, tot aen *Jupiters* Throon.

Daer is het dat dan ſchynt iet wonders uytgeleſen,
Als iet dat in de locht kan maeken een nieuw Wéſen,
Self dat 't aen *Phæbus* dan de ſtraelen van ſyn Hooft
Met deſen nieuwen glans al dickwils wort verdooft.
Maer ſiet als 't ſtof en landt ten-hooghſten is verheven
Dan wort'et menig-mael weêr naer den gront gedreven
En door het *Blixem vier*, het geèn *Jupiter* ſendt,
Wordt het verheven ſtof vernietight, en geſchendt.
Het wort door ſyne macht verdreven tot de gronden,
Waer van ſchier nimmermeer het minſte wort gevonde
Noch in het Firmament, noch op het aerdſche dal,
Om dat het dan verſinckt door ſynen grooten val.

SOo gaet het met den Menſch, die met ydel gepeyſen
Wilt met Hoogh-moedigheyt tot d'Hooghſte Graeden reyſen,
En ſoecken s'weirelts Glans, haer' Eer, en Digniteyt
Door onbetaemt bedryf, door liſten, en boosheyt.
Deês worden menigh-mael met *Lucifer* geſonden — *Pet.* 2 *b.*
Naer diën helſchen kuyl, in d'alder-diepſte gronden, — *c.* 2 ỳ. 4.
Terwylen dat ſy ſelfs meynen in hun gedacht
Dat hun den Hemel eert, dat hun de Aerde acht.
Maer ſiet, als ſy vol Glans zyn, als de Ceder-boomen, — *Pſalm.* 36
Die op *Libanus* ſtaen, oft aen de gulde ſtroomen, — ỳ 35.
Soo zyn ſy all' voor by, eer iemant kan bediên
Oft dat van hunn' Hoogh-moet men noch wel iet kan ſien.

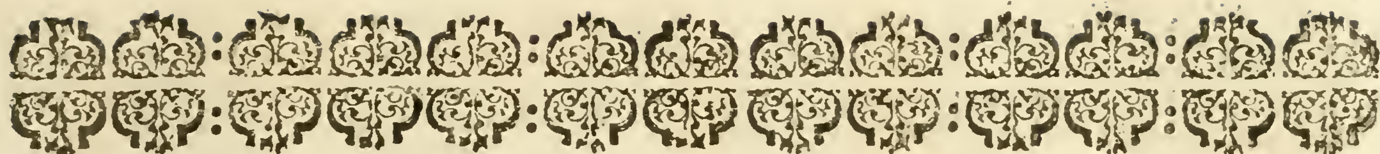
Sy zyn, als 't Somers-stof, verdreven door de winden,
Daer is van dit geen plaets ten-minsten meer te vinden, *Apocal. 12 c. ℣. 8.*
Noch boven in de locht, noch op het aerd'sche dal;
Soo gaet het met den Mensch, als *d'Engels* door den val.
Soo komt den Goeden GODT *d'Hoogh-moedige* verpletten, *Da. 2de boeck 4 c.*
Die hun Verheffen hier, komt hy neder te-setten;
Maer de *Ootmoedige* verheft hy menigh-mael *Luc. 1 cap. ℣. 51 en 52.*
Noch selfs op 't aerd'sche Dal tot Hooge Zegen-prael.
Hy doet door syne Macht die hier in Hoogh-moet blincken
Tot in het diepste diep van d'helle neder-sincken,
En hy behoudt wed'rom die hier behoeftigh is, *1 Konin. 2 c. ℣. 6 en 7*
En treckt hun uyt het slyck tot d'hooghste Erffenis.
Sal dan den aerd'schen Mensch, een weynig stof der winden,
Hem laeten door Hoogh-moedt sy hert en ziel verblinden? *Job 7 c. ℣. 7*
Daer hy is in de daedt waerachtigh niet-een-çier,
Gelijck aen eenen worm, en aen 'nen naeckten pier. ** Iaem 7. c. ℣. 6*
Die als een' *Wevers*-draedt * wort van 't Getouw geschoren,
Die als een' wolck verdwynt, eer dat s'is g'heel geboren,
Iae als het vluchtigh nat, dat van de bergen daelt,
Verdwynt den dwaesen mensch, die hier hooveirdigh praelt.
Hoe kan dan eenen Mensch soo dom zyn van gedachten
Dat hy hooghmoedighlijck komt met gewelt te trachten
Naer s'weirelts ydel Eer, naer Glans, en Digniteyt,
Waerom hy dickwils selfs syn' Even-mensch bestreyt?
Die aen hem is gelijck, in eene schael gewogen,
Die uyt eens Moeders Borst heeft 't selve Sogh gesogen,
Die oock geroepen is tot eene Bruyloft-feest,
Daer noyt geen twistery', noch hoogh-moet wort gevreest
Daer men moet zyn bekleedt met 't Bruyloft-kleedt van Vrede,
Waer-men bethoonen sal de aengenaemste Zeden,
Daer-men sal zyn verheught uyt eene reyne borst,
Waer-men sal zyn versaedt van honger, ende dorst.
Daer alles is gelijck, den Armen, en den Rycken,
Daer ieder met Ootmoedt gaet voor een ander wycken,
Alwaer de Liefde woont in volle zegen-prael,
Waer men is willekom met vriendelijck onthael.
Hoe sal een hant-vol-stof, een' aerd'schen Mensch dan dencken
Van door vermetentheyt syn' Even-mensch te krencken,
Daer hy moet zyn gemeyn met hem in het plaisier;
Ach die deês boosheyt doet, moet branden in het vier.
Daerom is 't alder-best' voor hoogh', en leege staeten,
Van de *Hooveirdigheyt*, en den *Hoogh-moedt* te haeten
Meer als 'nen *wreeden Draeck*, die hier het lichaem doot
Mits sy brenght ziel en lyf te-saemen in den noot.

Siet hoe dat JESUS selfs, den Heer van alle Machten,
Quam *de Hoogh-moedigheyt* gestaedelijck verachten;
  Dit heeft hy menigh-mael *d'Apostelen* verthoont,
  Dat *de Oodtmoedigheydt* heeft in syn hert gewoont.
Het welck hy in de daet genoech heeft laeten blycken,
Mits hy was soo gemyn met *d'Arme* als met *Rycke*,
  Hy en vont geen verschil in wie het wesen mocht;
  Mits hy heeft hulp' en Troost aen ieder aen-gebrocht.
En heeft ons all' geleert met syn *Oodtmoedigheden*,
Van hem te volgen naer in alle syne Zeden,
  VVillen wy eens hier naer met hem gaen triomphant
  Geluckigh voor altydt in 't *Hemels-Vader-lant*.
Gy dan, *Hooveirdigh Mensch*, vermeten, en verbolgen,
Moet in *Oodtmoedigheydt* hier uwen HEERE volgen,
  Om soo te wesen vry van straf, en swaere pyn,
  Soo op het aerd'sche Dal, en als gy doot sult zyn.
Oft anders sult gy zyn met *Lucifer* gesonden
In diën helschen kuyl, in d'alder-diepste gronden,
  Daer anders niet en is als pynen, ende woet,
  't Gene dat is de straf van die zyn vol *Hoogh-moedt*.

IAER-

IAER-SCHRYVENDE SINNE-BEELDT.

WIE SYNEN STAET, EN PLICHT VERLAET. DIE WORT GEWAER, SMERT, EN GEVAER;

WORDT VERTHOONT

DOOR DE VOLGENDE SAEMEN-SPRAECKE, TUSSCHEN SILVANA EN PRUDENS,

ENDE DOOR

VERSCHEYDE HISTORIEN.

ICk groet U, weirden Vrint ô *Prudens*, hoog te prysen
Die schier de weirelt heel met iver quam doorrysen,
Die van uw ionge Ieugt doorsocht des weirelts staet,
En alles hebt bemerckt, hoe 't in de weirelt gaet.
Gy hebt seer wel doorsien des weirelts ydelheden,
Gy hebt seer wel door-grondt de dwaese sottigheden,
Gy in de waerheyt kent, en weêt nu voor gewis,
Wat op het aerd'sche dal het alder-beste is.
Gy hebt als onvermoeyt door wetenschap van rysen
De weirelt ondersocht, de Steden en Pallysen
En wat daer al geschiedt by dagen, en by nacht
Van menig werelts mensch, die naer de Eere tracht.
Daerom, seer goeden Vrint, hoor ick verschyde rysen
U om den Ouderdom, en om uw reden prysen:
Maer meerder om den Raedt, die gy aen vele geeft
Die in uw' goet verstant maer syn betrouwen heeft.
Het is met uw Verlof, en met uw wel-behaegen,
Dat ick, een' teere Maeght, koóm' eene vrage vragen,
Het is aen U bekent wat dat een' Maeget dint,
Die naer haer welvaert tracht, en haere Eer bemint.
Wel hoe, voorsichtigh kindt, zyt gy van myn gebueren
Wie komt u naer myn huys en wooninge te stueren?
My moet eerst zyn bekent uw' Naem en uw geslacht
Eer dat gy sult van my verkrygen dat gy tracht.
Wel, wys beiaerden Man, gy sit daer als verslaegen,
Gy hebt noch lest gerust, in 't heerste van de dagen,
Ter-plaetse daer ick was by *Campo* in het werck,
Gy had alsdan op my genomen uw ooghmerck;
Ick ben *Silvana* self, waer in gy hadt behaegen,
Die gy daer onvermoeyt saeght swaere lasten draegen,
Ick droegh een' in de schuêr, een' ander in den stal,
Nu denck ick, goeden Man, dat 't kennis wesen sal.
'k Ken U, *Silvana*, nu, ick hoore aen uw spreken
Dat gy die Maeget zyt, met iver soo ontsteken.
Gy zyt seer wel bedacht te soecken goeden Raedt,
Waer-in dat het Geluck van eene Maeght bestaet.
Ick sal met goedt belydt met reden overslaegen,
Spreckt maer vrymoedig uyt, al dat gy komt te vraegen
'k Sal hoor en oft 't dient tot steunsel van uw ieught,
Oft 't in den Ouderdom U dienen kan tot vreught.
Wel hoort, Voorsichtig Man, ick kome my verstouten
Om met een open borst van mynen Staet te kouten;
Om dat U is bekent wat eene Maeget dint
In haere frissche Jeught, als vele Jeugt haer mint.
't Is oock aen U bekent den drift van 't Vrouwe-leven
Hoe dat ons broos Geslacht hier soeckt te zyn verheven
En hoe wy zyn genyght te krygen Eer, en Lof
Van menig machtig Heer uyt 't stadt oft uyt het hof.
Aen U is oock bekent hoe dat wy alle dagen
Hier buyten op het landt moeten veel lasten dragen;
En wercken met gedult gestaedigh vroeg en laet,
In hitte, en in koud', dat menigh Maeght versmaet.
My dunckt dat voor een Maegt als ick 't is eene schande
Te blijven noch voortaen hier op de buyten-Landen
Verslyten myne Jeugt, en mynen iongen tydt,
Terwyl' soo menig Maeght opgaet in Digniteydt.
Siet *Dimphna* dese Maeght, die buyten placht te sweven
Die is nu in de Stadt in groote Eer verheven;
Sy wordt daerover-al gevlijdt, ende bemindt;
Soo dat s'op korten tydt haer als een *Dame* vindt.
Sy kryght naer haeren sin all' wat sy kan bedencken
Van menig *Hovelinck* Prêsenten en Geschencken,
Soo als ick heb gehoort, dat sy daer wort geacht
Oft sy een Maeget waer van Adelijck Geslacht.
Ick weêt hoe s'is voorsien alreede van schoon' Kleeren,
Hoe menigh ionck gesel haer staedigh komt te eeren,
Sy heeft in overvloedt syn Spysen en goeden wyn,
Terwyl ick, als een Slaef, moet neirstig besig zyn.
Ick kom van nu af aen dit lastigh Leven t'haeten,
Ick wil van heden self dien aerbydt gaen verlaeten;
Want ick hoor dat een' Maeght door menig Edelman
In eene groote stadt veel beter leven kan.
My dunckt dat eerder daer myn welvaert is te vinden
Als wel myn Ionge Jeught hier buyten te verslinden;
Wat dunckt U, goede Vrint, is het niet wel gedacht
Dat eene Ionge Maeght naer beter leven tracht.
Wel hoe, *Silvana*, hoe, hoe komt gy soo te spreken,
Is dit den goeden drift, daer gy mé scheent ontsteken,
Is dit uw goedt belijdt, dat gy, *Silvana*, doet,
Acht gy soo dwaes gedacht voor uwe welvaert goet?

Ick ben geheel verſteit door all' uw' ſlechte reden,
Dat gy uw *Welvaert* meynt te vinden in de Steden,
En ſelver het gemack aen uwe teere ieught,
't Geên U geenſints lanck kan dienen tot uw vreught.
Meynt gy dat *Dimphna* daer, ſchoon ſy woont in Pallyſen
En dat haer menigh Heer komt groote ionſt bewyſen,
Dat dit haer welvaert is, ey neen, en denckt dat niet,
Hoe meer ſy wort gevlyt, hoe eer komt s'in verdriet.
't Gaet daer met ſoo een' Maegt gelijck des ſomers tyde
Met een onnooſel *Duyf*, die haer komt af-te-ſchyden
Uyt 't midden van de vlucht, van d'ander duyven al;
Want dan dat teer gediert naeckt 't meeſte ongeval.
Als s'haer geſchyden vindt van die, die met haer vlogen,
Dan wort ſy onverwacht het alder-meeſt bedrogen
Oft wel door een Valck, oft ander wreet gediert,
Wort dan de ſoete Duyf gedoodt, als ſy ſoo ſwiert.
't Selfſte van-gelijck ſal eene Maeght geſchieden,
Wanneer ſy laet haer *Dorp*, en gaet naer Steden vlieden,
Om daer te zyn ge-eert, oft wel uyt luyerdy',
Ick weêt dat ſoo een Maeght is noyt peryckel vry.
En hebt gy niet gehoort, hoe eertydts is verleden.
Dina, die ionge Maegt, door wulpsheyt van de Steden
Om dat ſy eens verliet haer huys, en haer Geſlacht,
Wirt ſy onteert, geſchent, en in 't verdriet gebracht.
't Is *Prudens*, het is waer, dat heb ick hooren ſeggen,
Het Welck ick by myn ſelf heb wel gaen overleggen,
Als dat die *ſlechte Maeght* moeſt weſen eene *Sloôr*
Die aen de *Hoôffsche Ieught* gaf al-te-veel gehoor.
Maer is dit ongeval geſchiet aen haer voor deſen,
Dat kan my inder daedt een goede Leſſe weſen:
Ick ſal ten allen ſtondt met veel Voorſichtigheyt
Op letten over-al voor ſulcken dertelheyt.
Silvana doet dat eerſt, en wilt het overwegen,
Want daer is voor gewis uw' welvaert aengelegen,
Dat gy met ryp verſtandt dit wel ſult overſlaen
Eer gy uyt uwen Staet moôght tot de ſteden gaen.
Luyſtert naer myn vermaen, gelijck ick kom te raeden,
Komt d'ydel dertelheyt der Steden te verſmaeden;
Want het is het bederf van menigh *Deugtſaem Kindt*,
Die in de Eydelheyt der Steden was verblindt.
't Is, *Prudens*, ſoo gy weêt, 't is in de grooote Steden
Dat-men de Ionckheyt leert de alder-beſte Zeden,
Men wyſt hun de manier, ſy wordt daer aengeſtyght
Hoe *eenen Ioncker* groet, hoe *eene Ioufvrouw* nyght,
Men leert daer aen de Ieught het ſpelen ende danſen,
Men leert-ſe daer den Treck, en *Mode* van de *Franſchen*,
Daer wort met groot aendacht aen al de Ieugt geleert
't Geén m'in de weirelt acht, die d'*aſſemblé* verkeert.
Men leert een Maeget daer haer krollen, en palléren,
Men leert haer naer den ſwier optoijen, en friſéren,
Sy wort daer door geſtouwt tot Eer en hoogen Staet,
Soo dat-men als een' *Pouw* al pronckende daer gaet.
Wel is dat geen geluck te leeren die Manieren,
En is 't geen groote vreught alſoo te mogen ſwieren,
Wat dunckt u, goede Vrindt, ó *Prudens*, hoog geacht,
Is 't goedt dat eene Maegt tot ſulcken Leven tracht?
Wat ſal ick doch, eylaes! *Silvana*, daer van ſeggen,
De Pracht, en d'Ydelheyt, die moet gy overleggen,
Als gy ſoudt ſeker zyn dat 't zyn ſou uw welvaert,
Dan mogt eerſt uyt de borſt zyn uwen driſt verklaert
Meynt gy dat deſe Pracht, en s'weirelts Ydelheden,
Die m'aen de Ionckheyt leert in d'*Hoven*, en in Steden,
Is het oprecht geluck, dat niemant noyt en krenckt,
Ey neén, *Silvana*, neén, dat nimmer en gedenckt.
De Steêd'ſche Eydelheyt, en all' die dertelheden
Is maer een' Mane-ſchyn, vol onſtantvaſtigheden;
't Is daer dat-men veel ſiet dat menig ſchoone Maegt
Vergaet in enckel niet, als s'ieder hadt behaegt.
Iae als die is geweeſt de Vreught van all' de Grooten,
Dan wort ſy menig-mael verworpen, en verſtooten,
Soo dat ten langen-leſt hier ſulcken Maeghden zyn
Een *Bobbel in den windt*, van klynen Glans en ſchyn.
Daerom moôgt gy, *teer Maegt*, deês leſſe wel onthouwen
Iae 't is de waerheyt oock, daer moôgt gy op betrouwen
Ick heb dat veel geſien, hoe quaelijck het vergaet
Met eene *Dertel Meyt*, die haere plicht verlaet.
Let wel wat ick u ſeg, en wilt het overpeyſen,
't En dient geen *Ionge Maegt* dat ſy ſal verre reyſen
Naer eene wulpſche Stadt, oft naer een dertel Hof,
Oft ſy ſal gaen te-niet als vuyligheyt en ſtof.
Blijft dan in uwen Staet, en volgt uw neirſtigh leven,
't Sal u met de daed ſtaeg nieuwe vreugden geven;
Dat is den beſten raedt, die ick nu geven kan
Aen eene *Ionge Maegt*, en 't dient voor alle man.
Siet hoe dat *Martha* wirdt ſelf van den HEER gepreſen,
Om haere *Werckſaemheydt*, en om het neirſtig weſen,
En *Ruth* die wirt van Godt daer voor ſoo wel beloont.
Soo dat ſy met dit ampt haer g'luck en welvaert vont.
't Is, *Prudens*, alles waer, dat heb ick al geleſen,
Hoe *Ruth* kreêgh haer Geluck, dat *Martha* wirt gepreſen
Om haere *Neirſtigheyt*, als mede om haer *Werck*:
Maer dat wordt klyn geacht, gelijck ick nu bemerck
Dit is ſoo lanck geſchiedt: maer ſiet in onſe tyden
Veracht-men nu dat volck, die woonen aen de heyden
Iae ſelver *eene Maegt*, die werck en arbydt doet,
Siet-men heden veracht, als treden met den voet.
Nu is de Eer en Lof in Steden, en in Hoven,
Die all' ons Neirſtigheyt gaet inder daedt te-boven,
Een Ioufvrouw uyt de Stadt die wort veel eer bethoont,
Een' Ioncker opgetoeyt die wort met Lof gekroont.
't Is eene groote vreught voor die zyn in die Graeden,
Soo wenſche oock te zyn, en mynen ſtaet verſmaeden
En ſoecke naer den Glans die m'in de Steden vindt,
Wat dunckt U, *Wyſe Man*, oft my dit niet en dindt?
Silvana ſwyght doch ſtil, wilt all' die reden ſtaecken.
Ick raedt U noch een-mael, en blijft niet lange haecken
Naer den gewaenden ſchyn, en naer die *Eydel Eer*;
Maer houdt U in uw *Dorp*, en danckt den *Opper Heer*.
Ick ben ſchier als vermoeyt van U te onderwyſen
Hoe dat het dickwils gaet in Steden, en Pallyſen,
Met menig *Schoone Maegt*, die daer in blijdſchap ſchynt
Maer die in haer gemoedt wort met veel leét gepynt.
Al thoonen s'een Gelaet, als in den *Lent*' de Rooſen,
Noch is dickwils hun hert verſteven, als bevrooſen;
Want als al hun çieraet, en verf wordt afgedaen,
Somwyl' in een uêr tydts nevens de *Doode* ſtaen.
Al gaen ſy ſchoon gekleet, en de met Gout behangen
Sy hebben in hun hert ſeer dickwils droeve prangen,
Al denckt gy *Silvana* dat daer is recht genucht,
Daer wort al thien-mael meer als in het *Wout* geſucht
Men hoort den *Nachtegael*, die het *wout* blijft woonen,
Voorts brengen ſoet geklang, en aengenaeme thoonen.
Hy thoont al meerder vreugt in d'eenigheyt van 't *wout*
Als eenen *Papegaey* in eene Muyt van gout.
't Is immers menigh-mael, iae al-te-veel gebleken,
Mon-[illegible]ina, wel bedacht, die quam daer van te ſpreken
Van 't *Hof*, en van de *Stadt*, en van die *ydel Pracht*,
Als ſy dacht op den Staet daer s'in was op-gebracht.

Want dese was een *Maegt*, die had all' haer plaisieren
In *Hand: werck*, en te doen gelijck de *Hovenieren*,
Sy had daer in haer vreugt, en alle haer genucht,
In't ieugdig kruyt, in eene schoone bloem of vrucht.
Sy vondt haer seer content in dit eenvoudigh Leven,
Tot dat sy met bedwanck wirt tot den Throon verheven
Door *Mithridates* Vorst, die haer nam tot syn *Vrouw*,
't Geên een beginsel was van duysent smert en rouw.
Sy hadde noyt bemindt de Pracht, noch d'Ydelheden
Noch s'*weirelts* grooten zwier, oft haere dertelheden,
Iae haer was wel bekent dat al die *Hooge Pracht*
Aen menig weirelts mensch heeft ongeluck gebracht
Daerom was sy bedroeft, en had in 't hert veel zeéren,
Al quam den *Koninck* haer en heel syn *Hof* zoo eeren,
Al droeg Sy op haer *Hooft* een *Croon* van zegen-prael,
Die door den helder glans blonck als de Sonne-strael.
Al had Sy noch daer by met duysend' schoone dingen,
En oock tot haeren dienst knechten en *Hovelingen*,
En all' wat eenen mensch hier staedig mint en acht,
Dat hadt sy in besit, en in haer volle macht.
Al quam Sy all' die *Pracht*, en hoogen Staet genieten,
't En liet haer daerom niet zeer dickwils te verdrieten,
Als sy maer wel door-sag de *wulpsche Ydelheyt*,
Vol Listen, en Bedrogh, en ontstantvastigheyt.
Maer hoe heeft Sy gesucht in 't midde van haer Leven
Soo haest als haeren Man wirdt uyt syn *Troon* gedreven,
't was dan dat uyt haer hert, en uyt haer droeve ziel
Die alder-grootste Klacht, met duysend suchten viel
" Ach wat is *Koninckx Pracht*, wat zyn de *Diamanten* ?
" Als steenen quaet en scherp, die quetsen t'alle kanten
" Die door den harten aerdt door-snyden 't cristallyn.
" Maer die aen vele hier brengen de meeste pyn.
Al zyn sy het çieraet voor die hier zegen-praelen,
Sy hebben een fenyn, waer door de sinnen dwaelen,
Iae daer den *Diamant* het *menschen Hooft* bekroont,
Daer is 't dat de *Onrust*, en het peryckel woont.
Geen swaerder last oft iock kan iemant hier verwachten
Als dat hy wordt beswaert met s'weirelts ydel prachten,
Ick sien dat heden self, ick voele aen myn hert
Dat Croon, en Hoogen Staet geeft d'alder-meeste Smert.
O wat een droevig lot en heb ick niet ontfangen
Als ick wirdt met dat Gout en schoon çieraet behangen
O wat een lastig pack (al denckt het ieder schoon)
Is eenen *Konings Staf ? is eene Konings Croon ?*
Men voet daer onder meer dan duysent naer gedachten
Men vindt de onrust daer by dagen, en by nachten,
Daer wort des menschen bryn gedwongen en gequelt,
Men vint daer noyt terecht daer men het hert op stelt
Een teer gemoedt wordt daer van alle kant gedreven,
't Is een seer dwaes Thooneél die in die Staeten leven,
Al daer men nimmermeer oprechten stant en vindt,
En alles draeyt en keert als eenen hollen windt.
Die meynt dat desen Staet is d'*Haeve* van Genuchten,
Is voorwaer heel verdoólt, men vint daer bitter suchten
En meerder leét en smert is daer een Koninck woont
Als daer men in het *Wout* veel moeyt en aerbyt toont
Sy hebben meerder rust in hun heel sober leven
Als die in *Hoogen Staet* hier dickwils zyn verheven:
Want als die zyn vermoeyt door aerbyt ende werck
Sy hebben dan noch rust. gelijck ick dat bemerck.
Maer wat wil ick veel meer van d'*ydel Pracht* gaen seggen
All' die de selve kent die magh se overleggen:
Ick sien aen mynen staet, als oock aen *myn Gemal*,
Die gisteren was *Vorst*: maer heden met-met-al.

Wat seght, *Silvana*, gy, gelooft gy nu de klachten
Van dese *Koninginn'*: hoe dat sy komt verachten
All's Weirelts Ydelheyt, de Eer, en hoogen Staet,
Die sy wel heeft doorgront tot in den diepsten graet.
Sy heeft dit al bemerckt, en wonder gaen doorgronden.
Iae alles ingesien, ende oock ondervonden
Dat s'weirelts Macht en Pracht is Roock, en Ydelheyt,
Die stadigh klimt en daelt door d'onstantvastigheyt.
Wel, *Prudens*, ick geloof aen uw', en haere reden
Als dat'er iet moet zyn in d'*Hoven*, en de *Steden*,
Iet dat de menschen plaegt in 't diep van het gemoet,
't Gene my in de daet nu zelver pyne doet.
Ick wensch d'oorsaeck daer van nu wel te mogen weten
Waerom van *Hoogen Staet* men somtyts wort gesmeten
Als door een groot tempeest, in onheyl, tegenstant,
Daer op ist dat ick scherp myn sinnen en verstant.
Silvana weét gy niet, dat d'*Eycken*, en de *Linden*
Worden het meest verplet door *blixems* en de winden
Maer siet in tegen-deel een slap en dryvigh riet
Hout al veel meerder stant, want het gevaer ontvliet.
Soo gaet'et menigh mael met die zyn hoogh verheven,
Die worden onverwacht geheel te-niet verdreven,
Niet door het blixem-vier, oft diërgelijcke macht:
Maer door den *Hoogen Moet*, en boosheyt, ofte pracht
Nu, *Prudens*, Goeden Man, nu ben ick eerst te-vreden,
Nu krygh ick eerst een' walgh van all' die Ydelheden,
Nu ben ick onderricht door all' uw' wys belijdt,
Waer vore ick U thoon een' groote danckbaerheydt.
Nu wil ick neirstigh zyn tot 't eynde van myn dagen,
En ick sal aen den *Heer* myn wercken staeg opdraegen,
'k Versoey de Ydelheyt, en opgeblaesen Moet,
Ick houd' my aen den Staet als ick ben opgevoet.
Al moet-men op het Land, op Velden, en op heyden
Schier wercken dag en nacht, noch zynder soete tyden,
Als dat-men menig-mael vermaecken kan den geest,
Als-men de Pensen maeckt, oft ander Boere-feest.
Silvana, 't is alzoo, als-men 't gaet overpeysen,
Men heeft in uwen staet meer vreught als in Pallysen,
Als-men het wel insiet, daer heeft-men, *soete Maegt*,
Al vele Soetigheyt, daer dat ons hert naer vraeght.
All' dat de *Stadt*, en 't *Hof*, besit in Schilderyën,
Dat vindt-men in der daedt by U ten-alle tyën,
Iae 't geên sy daer besien, is maer gelijckenis,
Maer 't gene gy aenschouwt, de *Lauter Waerheyt* is.
Gy siet daer in de *Lent*, hoe *Phœbus* met syn Straelen
Komt naer de aerde toe zeer helder neder-daelen,
Waer door dat wort verquickt al dat op d'aerde leeft
Soo dat 't op-staende-voet een ander wésen heeft.
Iae al dat was vergaen, en scheên als sonder leven,
Siet-men dan met genucht weêr nieuwe scheplels geven
Al dat versteven was, en door de koud' als doodt,
Wort weder aengenaem, seer lieffelijck, en groodt
Sier al het ieugdigh kruydt op Velden, en in heyden,
Siet all' het Bloem-gewas in Bemden, en in weyden,
Siet alles wat'er is, van klijn en groot Gediert,
Hoe dat het speélt en mindt, en synen Schepper viert.
Men hoort daer het Geklangh der soete *Nachtegaelen*:
Men siet het Pluym-gediert met blijschap zege-praelen,
Men siet de *Distel-vinck* hoe aengenaem sy fluyt,
't *Leeuwerckens* blaest met vreugt s'hemels victori'uyt.
Men hoort'er minne-klacht, men siet oock ondertussen
Hoe dat de *Tortel-duyf* haer *Weder paer* komt kussen,
En hoe sy streélt en vlijdt ontrent de water-stroom
En haeren *Nest* berijdt op eenen groenen Boom.

E Iae

Jae al wat buyten leeft, dat siet-men in die tyden
Eenvoudigh, en met vreught uyt volle borst verblijden
Soo dat in 't groene waut, in 't midden van het Rys
Alsdan schynt in de daedt te zyn een Paradys.
Men siet naer d'ander zyd' in Vyvers, en Rivieren
De Visschen groot en klijn met grooten ijver swieren,
Men siet daer *Baes* en *Snoeck* hun werpen uyt den vloet
Alles is daer verblijt door liefde die het voedt
't Is, *Prudens*, 't is alsoo, alsmen 't gaet ov rleggen,
Dat 't *Buyten-leven* is, gelijck gy komt te seggen,
En 't is my selfs bekent wat blijschap het in heeft,
Als-men in *Lenten-tydt* in 't Groene *Waut* eens leeft.
Siet als ick 't vruchtbaer Veé ging op de Velden hoede
Ick quam dan in myn-self een teere liefde voeden,
Ick song als 't Pluym-gediert een deuntje van de Min
En was dan recht verheught uyt hert en uyt den sin:
In vondt in mynen staet gestaedig groot behaegen,
Ick quam daer aen den *Heer* myn' Aerebijdt op draegen
Ick loofde hem daer oock van in den *Dacgeraet*,
'k En dachte geensins niet op s'*weirelts List*, of quaet.
Ick was daer seer verheugt als ick quam te aenschouwen
De *Daeden van den Heer* op all' die schoon Landouwen,
En op de Vruchtbaerheydt van d'aerde goedertier,
Dat gaf aen myn gemoedt veel blijschap en plaisier.
Silvana, 't is alsoo, als-men 't wel wilt bemercken,
Gy hebt in uwen staet door *Godes* wonder wercken,
All' wat kan zyn gedacht van 't geén de aerde baert,
De vruchten van het landt zyn eerst voor u bespaert.
De aerde brengt U voorts al wat-men kan bedencken,
Sy geeft in overvloedt de Vruchten en geschencken,
Gy hebt het alder-eerst het Voedsel ende wensch
Van dat kon zyn gepyst eer eenen stedschen mensch.
En eer dat in de stadt de Vruchten konnen komen,
Zyn die eerst van uw handt al van den steél genomen,
En oock naer uwen lust zyn die door u geproeft
Terwyl sy in de stadt daerom noch zyn bedroeft.
Self als een rijpe vrucht by U begint te blancken,
Doet gy die voor present, men komt u dan bedancken
En gy kryght Eer en Lof in uwen Buyten-staet
Soo ist dat met 't Geslacht 't geén neirstig is, vergaet.
't Is, *Prudens*, uw belijd', dat my komt te behaegen,
Ick heb door U myn Reijs voor altijdt afgeslaegen,
Ick blijf in mynen staet, al word' ick hier misacht,
Om dat gy, *Goede Man*, my dese Leeringh bracht:
Maer ick versoeck van U, eer ick sal wéder-keeren,
Dat gy noch eens een saeck my soude willen leeren,
Wat dat een *Maeget* diendt als sy eens word beiaert,
En word den rechten Tydt dat sy sou zyn gepaert.
Gy kent oock het gebruijck, en selfs de buyten wetten
Gy kond aen my, *een Maegt*, de Rechte Regels setten
Van 't gene my betaemt als-men eens mint of vryd'
Om door bedrog, of List te worden noyt verlyd'.
Silvana, 't is alsoo, ick heb dat al door-keken
Jae menigh *Soete Maegt* wird' door veel Slimme Treken
In het verdriet gebracht, en schandelijck geschend'
Eer haer des *weirelts List* was eenighsins bekend':
Daerom zuld' gy, *Schoon Maegt*, u wachten alle Tyden
Van alle *Dertelheyt*, als U de Jeugd' sal vryden;
VVant als gy niet en let wat hier de *Trouw* bedied'
Soo valt gy menigh-mael in smert ende verdried'.
Gy moet Voorsichtig zyn in diërgelijcke dagen,
Uw' *Welvaert* hanght daer aen, te laet ist dan te klagen,
Het is den besten Raedt die ick U geven kan:
Het gene ick U segg', dat dient aen alle man.

All' die den besten Tydt hier quaelijck komt besteden
Die wort op d'aerd'sche dal het meesten deel vertreden,
En vallen in verdriet, eer hy het selve kent,
Is hy ellendighlijck in Goed' en Faem geschent
Daerom ist 't alder-best voor alderley' Geslachten
Van noyt niet al te veel naer *Hooger Staet* te trachten
Als daer sy van iongs af in deughd' zyn opgevoed'
Willen sy wesen vry van ramp, en tegenspoed'
Silvana hoort deês Les, mits dat gy spreckt van trouwen
Wilt die in uw' gemoedt op allen Tydt onthouwen,
Soo sult gy wezen vry van menig ongeval
Als gy hoort naer den Raed', die ick U geven sal.
Hoort, wilt gy naer betaem eens tot uw *welvaert* geraken,
Gy moet uw' *Eerbaerheyt* met vele sorgh bewaeren,
En thoonen nimmermeer dertel noch wulps gelaet;
Want 't is den eersten trap, die iemant lijdt tot quaet.
'T en dient aen geene *Maegt* dat sy door *Minne-vonken*
Met eene guyle oogh een' *Iong-man* soud' belonckten,
Oft dat sy, dwaes bedacht, met syne heusch'eyt geckt,
Mits dit tot ongeval soo menig *Maeget* treckt.
'T en staet oock geensints toe aen eene *Maegt* te mallen,
Oft sy sal onverwacht in veel ellenden vallen,
Gelijck-men in deês eeuw aen veel geschieden siet
Die door hun eygen schuld' dan komen in verdriet.
Maer daer is noch een saeck daer ick u wil van spreken,
Dat is een slim bedryf, vol goddeloose treken,
Waer in dat heden-daegs veel lonckheyt ontwaert.
Hun *Trouw* ende *Verbondt* met groote straf beswaert.
Dit zyn die hier by *Eedt* of *Schrift* hun *Trouwe* schencken
Maer, komt den *tweeden* aen, komen den *bant* te krencken
Om dat hy somtydts heeft een weijnig meerder gelt,
Of dat een *quaede Tong'* ergens een perte spelt.
Dit is een boos gebroedt, die spotten met de wetten,
En vallen onverwacht dickwils in s'duyvels netten:
VVant die lacht met de *Trouw*, en 't *Heylig Sacrament*
Brengt zeker aen sig-selfs de straf en swaer Torment.
Ick sal, *Silvana*, U hier voorder openbaeren
Hoe eene *dertel Maegt* seer schroomigh is gevaeren
Om dat sy hadd' geschendt de *Banden van de Trouw*
Bracht sy haer *Bruyloft-feest* in ongehoorden rouw.
Dit was een' *Rycke Maegt*, uyt *Saxen lant* geboren,
Die in haer rype Jeugd' hadd een' Gesel verkoren,
Waer aen sy had geiont, naer lanck gevry', haer hant
Om op besproken Tydt te treden in den Bant.
Sy quam dit oock met *Eédt* ende *Geschrift* bevesten,
Maer sy vergat haer Plicht, en haeren *Eédt* ten-lesten;
Want sy nam wederom 'nen *nieuwen Fryer* aen,
En liet den *Ouden Vriendt* met *Blauwe Schenen* staen.
Siet, naer een kort Gevry' soo quam sy met behaegen
Aen desen *Tweeden Vrindt* haer *Trouwe* op-te draegen:
s'En denckte geensins meer op haer *besworen Trouw*,
Sy meynde daer noyt van te krijgen leét, oft rouw.
'T wirdt al bereijdt gemaeckt om met veel vrolijckheden
Haer *Feest* en *Bruylofts-dag* met Luijster in-te-treden,
Veel Beesten vet en goedt die wierden daer gedoodt,
Veel *Vrienden* in getal die waeren daer genoodt.
De *Bruyt* seer wel gesint om haer *Feest* wel te vieren,
Die dé de Taefels all' met vele Spysen çieren,
Veel wild' en klyn gebeent' dat moest daer alle zyn,
Oock kostelijcken Dranck van alderleye wyn.
Ten-volle van de Feest, in 't eten ende drincken,
Als de Viool en Bas den hoogen Thoon quam klincken
Als ieder was verheugt door dranck en door het spel,
Soo quam daer onverwacht *een ongenoodt Gesel*

door

Door't meeſte van den hoop tot aen den *Dars* te dringen
Tot daer de *Ionge Bruyt* quam danſen ende ſpringen,
Die boôd' naer ſynen dienſt te leijden naer den *Dans*:
Maer geenſins volgens Maet en Mode op le Frans
Het was 'nen rouwen Gaſt, die hadde korte reden,
Die aen de *Ionge Bruyt* niet lanck en heeft gebeden:
Maer nam haer by de handt, en voorder by de kop,
En nam haer ſoo gelijck met Ziel en Lichaem op,
En is alſoo met haer door 't huys en dack getogen,
Dat de deélen van 't Lyf tegen de ſteenen vlogen,
En dat in het geſicht van g'heel de Bruyloft feeſt,
Wirdt deſe wegh-gevoert van eenen helſchen geeſt.
Hier ſiet, *Silvana*, gy hoe dat ſy hun bedriegen,
Die doen 'nen *valſchen Eedt*, die ſoo myneédig liegen
In 't geên de *Trouwe* raeckt, ofte een *Echt verbondt*,
Sy zyn in *duyvels* net, gelijck gy mercken kondt.
't En dient aen geene Jeugt het ſweiren ende vloecken,
Met onbetaemt bedryf in d'*Echt* ſyn baet te ſoecken,
Oft *Godt* die ſendt ſyn ſtraf op ſoo een *dwaeſe Maegt*,
Oft aen 'nen dommen knecht die *valſche Eeden* waegt.
't Is voor de Jeugt het beſt dat ſy ten alle tyden
Hun van alle bedrogh, en alle valſcheyt myden:
Want die rechtſinnig gaen tot eenen *Echten Staet*,
Krygen *Godts Zegen* hier, worden bevrydt van quaet.
'k Ben, *Prudens*, heel verſchrickt van alle deſe ſtraffen,
Maer weêt dat de *Ionghey*t niet veel daer op en ſchaffen,
Sy lacchen met den *Eédt*, met 't *Iae-woort*, en *verbont*,
Oft daer maer *Beuſelry'* der Kinders in beſtont.
Ick kenn' ſelfs all' den Praet van vele *Iongelingen*
Die menigh *Teere Maegt* door *Eéden* quaemen dwingen
Te voldoen hunnen ſinn', eer ſy waeren de *Vrouw*,
En lieten naerder-handt de ſelve in den Rouw.
Is 't hun geoorloft meer, als aen de *Vrouws-perſoonen*,
Met valſcheyt en bedrogh, veel Liſtigheyt te thoonen
Naer dat ſy hunnen wil dickwils hebben gedaen,
Laeten ſy hunnen *Eédt*, de *Maegt*, en 't *trouwen* ſtaen
Ey neên, *Silvana*, neên, dat zyn maer ſlechte praeten
't En is aen niemandt niet op d'aerde toegelaeten
Te ſchenden het *Verbondt* dat raeckt den *Echten ſtaet*,
Oft hy die wordt geſtraft, verworpen, en verſmaet.
Dat ſal ick met Lelijdt U wederom verkonden
Wat ſtraffe hy verkreégh die *Maegden* had geſchonden
Op *enckel Trouw-beloft*, of wel door Liſtigheyt,
Tot ſpiegel van de *Ieught*, die vrydt met *Dobbelheyt*
Als Carel, wyſen Vorſt, regeerde in deês Landen,
Met veel Voorſichtigheyt tot ſteunſel van ſyn ſtanden,
Daer wirdt dan in ſyn *Hof* ſoo een Bedrogh gedaen
Van eenen *Hovelingh*: maer hoort hoe 't is vergaen:
Deſen door veel Gevly, door *Eédt*, en liſtigh liegen,
Quam een' *Onnoſel Maeght* in s'*Keyſers Hof* bedriegen;
Naer dat hy haer met liſt hadd' in 't Palleys gebracht
Self tot in ſyn Vertreck, hy heeft haer daer verkracht.
En als hy ſynen wil met haer dan hadd' bedreven
Ging hy d'*Onnooſel Duyf* noch ſchamper woorden geven,
Hy heeft ſe dan verſoeyt als eene *vuyle Bruyt*;
En ioegh haer ſelf vol ſpot aenſtonts ſyn Kamer uyt.
Sy, die vol droefheyt was, met Traenen op de wangen
Voelde door heel het hert wel hondert duyſent prangen
Sy ſochte by haer ſelf geduerighlijck om Raedt
Om te doen haer beklagh over ſoo ſnoode daedt.
Sy heeft tenleſt' gedacht van weêr naer 't *Hof* te treden,
Alwaer Sy met Getraen, en met bedroefde reden
Haer droevigh Ongeval gemaeckt heeft ſelf bekent,
Hoe dat den *Hovelingh* haer liſtigh hadt geſchent.
Nauw'lijcx hadt ſy gedaen van haeren noodt te klaegen
Of aenſtonts wirt deès Maer tot aen den *Vorſt* gedraegen
Die alles onderſocht, het Leven van den Gaſt,
Oft het de waerheyt was: waer mé hy wirt belaſt:
En op den ſelven ſtont den *Keyſer* dé gebieden,
Eer dat den *Hovelinck* ſoud' konnen henen vlieden,
Dat-men hem ſtellen ſoud' in de Gevangenis,
Tot naerder onderſoeck in ſyne Echtenis.
Naer neirſtigh onderſoeck koſt-men hem overtuygen;
Dus moeſt den *Schender* dan hem naer het vonnis buyge
Den *Vorſt* gaf 't Vonnis ſelf, *dat hy moeſt zyn onthooft*,
Om dat hy deſe *Maeght* hadd' van haer *Eer* berooft,
Als oock om dat hy 't *Hof* ſoo ſchandig quam t'onteeren
Quam hem den *Keyſer* noch ſyn ſtraffen te vermeeren,
Dat hy in 't openbaer moeſt ſterven op 't Schavot,
Tot Spiegel van de Jeught, die Eédt en Trouw beſpot.
Maer een wonder geval: als 't Vonnis was geſtreken
Gingh iemandt van het *Hof* aen deſen *Schender* ſpreken
Den avondt voor de doodt, als dat hy voor ſyn quaedt
Moeſt ſterven door het Sweirdt, volgens des *Keyſers Raedt*.
Als hy ſeer onverwacht deês Tyding hadd' vernomen,
Wirdt hy door ſulcken ſchrick en vreeſe ingenomen,
Dat hem den anext des doodts noch ſelver diën nacht
Eer hy, oft iemant 't wiſt, *een ander Wéſen bracht*.
Hy, die te-voren hadt Roode gebloôsde wangen,
Die 't *Hooft hadd' met Bruyn Haeÿr van alle kant behaugen*,
En die naer 't lichaem was ſeer vet, en wel te-pas,
Het Aenſicht ſchoon en klaer als een *Veneéts* gelas,
Dat was op diên Nacht al ſaemen wegh-gevaeren,
Syn *Hooft ſtondt ganſch bedeckt met Witte Gryſe Haeÿren*,
De Oogen diep in 't Hooft, het Aenſicht af-geveldt,
Als eenen Ouden Man, die hondert Iaeren teldt.
En ſiet in deſen ſtaet, met die beſnede wangen,
Verwachte hy de uêr, om ſyne ſtraf t'ontfangen,
Tot dat hy wirdt gehaelt uyt het *Gevangen-huys*,
Maer als-men hem belagh ſtond' ieder-een confuys:
Een-ieder dachte dan, dat hy was wegh-geloopen,
Dat eenen Ouden Man moeſt deſe ſtraf bekoopen;
Maer alſmen 't onderſocht, dan vont-men met'er daet
Dat hem de *Vreeſe* hadd gebrocht in deſen ſtaet.
Maer eer-men met de ſtraf ſyn Lichaem wou kaſtyden,
Ging-men hem eerſt voor al noch by den *Keyſer* lyden
Die hem gaf ſyn *Pardon*, en dat hy leven ſouw
Tot *Spiegel van die all' die ſchenden Eédt van Trouw.*
Hier ſiet, *Silvana*, gy hoe-men de *Iongelingen*
Met ſtraf ende gewelt moet tot hun Plichte dwingen,
Het welcke ick veel meer U brengen kan ten-thoon,
Wat diërgelijck geſlacht op leſte krygt voor loon.
Dit heeft oock wel gethoont *De Medicis* verheven,
Die in 't *Toſcaens Gebiedt* quam ſyne Wetten geven,
Alwaer hy wird' vermaerdt door ſyn *Rechtveirdigheyt*,
En ſtraften all' het quaedt met veel Voorſichtigheyt.
Een *Ryck* en *Weéldig Heer*, die woonde in ſyn Landen,
Die hadd menig Kaſteél, Landouwen, ende Panden,
En oock naer ſynen wenſch de Viſſchery en Iacht
Alles in overvloed' by dagen, en by nacht.
Hy hadde by ſyn Goedt een' *Deftigh Meulder* woonen,
Aen wie hy menig-mael quam ſigh genegen thoonen
Om dat den *Meulder* hadt een uytgeleſen Kindt,
Een' *Maegt* en friſſe Spruyt, van all' de Ieugt bemint
Maer eerbaer ende kuys, doch hadde geen ryckdomme
Daer ſy oft haer geſlacht hun koſte op berommen,
Maer ſy was wel begaeft met Schoonheyt en Verſtant,
Daerom wird ſy bemind' van deſen *Rycken Quant.*

Maer

Maer niet tot Echte Trouw, maer tot ſyne plaiſieren
Quam hy deés Snege Maegt te vleyen, ende vieren,
Hy bleéf met dagen lanck geſtaedigh aen haer huys,
Doch ſy was boven maet Voorſichtigh, ende kuys.
Want hy en koſte noyt door ſtreélen, ofte vleijen,
Deſe Eerbaere Maeght van haere Plicht verleijen,
Al wat hy quam te doen, het was al moeyt voor niet
Het geén aen ſyn gemoet inwendigh bracht verdriet.
Hy heeft dan vaſt geſtelt in 't diep van ſyn gedachten
Deés Maeget met gewelt te rooven met den nachte
Als ieder ſoude zyn in ſyne volle ruſt,
Het welck hy met bedrogh volbracht naer ſynen luſt.
Hy is dan naer gewoont' naer s' Meulders huys getreden,
En heeft oock van ſyn volck ſeer driftig mé geleden,
Om met meer ſekerheyt te nemen deſe Maeght,
Die om haer Fraeyigheyt ſoo lanck 'hem had behaegt
Daer quam hy wederom haer Suyverheyt beſtryden,
Maer ſy als eene Rots en liet haer niet verlyden,
Want ſy verſoeyden hem als eenen Venus-wicht,
En ſocht te vluchten van ſyn onbethoomt geſicht:
Maer eer ſy door de vlucht ſyn handen koſt ontkomen
Soo wirdt ſy met gewelt van hun te gaêr genomen,
Geſtelt op een kloeck peirdt in 't midde van de nacht
Alſoo wirdt ſy door hem op ſyn Kaſteél gebracht,
Hy quam haer daer niet meer te vleijen noch te vieren,
Maer als een grooten Schelm haer ſchandelijck ſchoffieren
Waer door de Dochter wirdt uytſinnigh van gemoet,
Maer ſiet in dit geval wat haeren Vader doet:
Hy die als eenen leeuw door gramſchap quam te blaken
En koſt ſyn innigheyt, noch ſyn kolére ſtaecken,
Want hy was als verwoedt, en ſocht geſtaeg om raedt
Om met de meeſte wraeck te ſtraffen ſulcken quaedt.
Hy is dan s'morgens vroeg, vol ſuchten en droetheden
Recht naer Florençen toe, naer s' Hertoghs Hof getreden,
Daer hy ſyn Ongeval heeft aen den Vorſt bekent
Hoe door gewelt en macht ſyn Dochter was geſchent.
Den Vorſt, die hem daer ſagh met Traenen in de oogen
Wirdt in ſyn heel gemoedt door ſyne Klacht bewoogen,
Hy ſondt hem wederom, en ſeyde: goeden Man,
Ick ſal daer in voorſien, en doen all' wat ick kan.
Den Hertogh quam aenſtonts ſyn Dienaers te bevelen,
Als dat hy naer den noen woud' gaen den Iaeger ſpelen,
Ontrent een Luſt-Kaſteél, het gene hy wel wiſt,
Daer deſen Edel-man hadd' in ſyn Plicht gemiſt.
Den Hertogh is alzoo te-Iachte dan gereden,
En heeft veel Edeldom met hem naer 't Wout geleden
Tot een' getuygenis van 't geén daer was misdaen,
En ſiet ten ſelven Tydt zoo gingh het iaegen aen:
Naer eenen korten Loop wirdt eenen Hert gevangen,
Den Hertogh zeer geveynſt die thoonde groot verlangen
Om het Gebouw te ſien van dat ſchoon Luſt-Kaſteél,
Dat deſen Edel-man gevallen was ten-deél.
Den Edel-man, die reédts ſyn Komſte had vernomen,
Ging, volgens ſyne plicht, den Prins verwillecomen
Met all' Eerbiedigheyt, en met een heuſch onthael,
Heeft hy den Grooten Vorſt geleijdt in ſyne Sael.
Hy ſeyde: Grooten Vorſt, het heeft my ſeer geſpeten
Dat ick van uwe Komſt' geenſints en hebb geweten;
Ick hadde naer betaemt gequeten myne plicht
Hadd' ick daer van geweeſt ten-minſten onderricht.
Den Prince ſeyde hem: Ick ben ſeer wel te-vreden,
Ick koôm maer om te ſien alle de Schoonigheden
Van uw' Kaſteél en Hof, van menigh ſchoon Fontyn,
Geléck my is geſeydt, die wonder konſtigh zyn.

Den Edel-man terſtonts dé all' de Sleutels haelen,
En heeft den Vorſt geleijdt door vele ſchoone Saelen,
Sy waeren all' verçiert met menigh Schoon Tapyt,
Met ſchoone Schilder-konſt, en ander Kariteyt.
Den Vorſt quam dit Kaſteél met volle monden pryſen:
En ſeyd': Gy moet my noch al meerder Kamers wyſen,
Het geén den Edel-man al dede met oodmoedt,
En dachte geenſins niet op eenigh tegenſpoedt.
Hy quam hem in den Hof, en in de Galderyën
Met groot en veel vermaeck, en blij gelaet te lyën,
Alwaer den Hertogh ſagh een' Deur geſloten ſtaen,
Die door den Edel-man niet open wirdt gedaen;
Waer op den Vorſt dan heeft deés woorden uytgeſchoten
En vroegh, waerom hy hiel deés Deure toegeſloten?
Hy ſeyd': 't Is Prince, 't is aldaer dat alles leyt vermiſt
En all' het Hofs-getuygh daer in leijdt als beroeſt;
Oock heeft den Hovenier de Sleutels mé gedragen
Die deſen morgen is met 't kricken van den dage
Met haeſte ende ſpoet recht naer de Stadt gegaen:
Maer als den Hertogh hadt deés Reden al verſtaen,
Hy ſeyd' hem dan: Wel, Heer, k en ſal niet zyn te-vreden,
Oft ick moet eerſt voor-al in deſe Kamer treden,
Ick wil, en ſal beſien, hoe het daer is geſtelt,
Waerom den Edel-man verbaeſt wirdt en verſtelt,
Hy ſeyd': Genaedigh Vorſt, 'k en magh niet langer liegen,
Noch door de Logen-tael Uw' Hoogheyt meer bedriegen,
Dat in die Kamer is, dat is een' Venus-dier,
Waer mé ick menigh-mael hier neme myn plaiſier.
Den Hertogh, die wel wiſt wat dat'er was geſlaegen,
Seyde: dit is myn vreught, daer in heb ick behaegen,
Ick wil die Dochter ſien, oft ſy is een Schoon Kindt,
Oft dat gy inder daedt de Schoonigheyt bemindt,
De Deur wirdt aenſtonts dan geopent met verlangen,
Wanneer de Dochter daer met Traenen op haer wangen,
Vol hert-zeer ende ſmert, vol droefheyt ende pyn,
Haer wirp voor diën Vorſt plat op haer droef aenſchyn
En ſeyd': Bermhertigh Heldt, hebt heden medelyden
Met een verkrachte Maegt, die men hier-in quam lyden
Met macht en groodt gewelt, die wirdt alhier geſchent
Door uwen Edel-man, die hier oock ſtaet preſent.
Het is door deſen Boef, dat wirdt myn Eer benomen,
Eer ick, oft wel myn Vaêr, 't Geweldt koſte voor-komen,
En, naer ick was geſchent, heeft my door ſyne macht
In dit verworpen Kot, als eene Hoer, gebracht.
Den Hertog, die haer ſagh door droefheyt heel beſweken
Wirdt met een gram gemoedt tot in het hert ontſteken,
Die ſcheên den Schender dan, die noch daer by al ſtont
Self met ſyn eygen Sweirt te ſmyten in den gront.
Hy ſeyd': O booſen Boef, zyn dit uw' Vrome Daeden?
Is dit uw' Edel Bloedt, dat komt uyt uw' Voorſaeden?
Is dit de Eer en Faem van uw Edel Geſlacht,
Dat gy een Eerbaer Maeght door uw Geweldt verkracht?
Meynt Gy in myn Gebiedt de Regels en de Wetten
Door uw' Onſuyverheyt te ſchenden, te verpletten,
Neén ſeker, Schender, neén, het ſalder anders gaen,
Gy moet daer voor de Straf, tot Spiegel, onderſtaen.
Hy ſeyd' oock aen de Maegt, en wilt niet langer weenen,
Ick ſal aen U van-daeg myn Hulp en Trooſt verleenen,
Laet all' die Droefheyt daer, ſchept eenen nieuwen moedt,
Ick ſal uw' Vader zyn in uwen Tegenſpoedt.
Den Hertog dé aenſtonts oock haeren Vader komen,
Die door dit ongeval het Hert was ingenomen,
Die hy oock heeft getrooſt, en ſeyde: Ouden Vrindt,
Ick ſal U doen Goedt Recht, als mede aen uw Kindt.

Hy

Hy in presentie van all' syn Edel-lieden,
Die quam op-staende-voet den *Schender* te gebieden
Dat hy nu dese Maegt, volsmert, ende vol rouw,
Moest nemen voor syn Bruyt, en voor syn Echte Vrouw.
Dat hy haer t'allen tydt moest minnen, ende achten
Al oft Sy was gebaert uyt d'*Edelste Geslachten*,
Iae oft 't syn *Suster* was, oft wel syn eenigh Kindt,
Alzoo moest Sy voortaen van hem worden bemindt.
En, oft het soo geviel dat hy eerst quam te sterven,
Soo moest Sy all' syn Goedt besitten, ende erven,
Waer van den selven dagh geschreven wirt 't *Contract*,
Soo wirt de *Eer* herstelt van die hy hadt ontschact;
En quam hy eenighsints aen deês Artikels faelen,
Dan soud' een' wreede straf op heel syn lichaem daelen,
Men soud' dan thoonen eerst de straf ende torment
Van eenen *vuylen Boef*, die *Eerbaer Maegden* schent.
Maer siet den *Edeldom* die stondt dan als verslaegen
Als sy den *Wysen Raedt*, ende *Recht Vonnis* saegen:
Maer meest den *Edelman*, die met een groot ootmoet
Viel synen *Wysen Vorst*, en synen *Prins* te-voet,
Hy seyd': *Voorsichtigh Heldt, ick sal naer uw verlangen*
Haer voor myn Bruyt en Vrouw van nu af aen ontfangen,
Ick wille dat aenstonts de Bruyloft wordt bereydt.
En op den staende-voet wirdt dese Maer verbrydt,
Ieder-een in 't gemyn die quam dit Vonnis prysen,
By quaemen alle Eer aen hunnen *Prins* bewysen,
Hy wirdt als *Salomon* aensien om syn Verstandt,
Waer door hy syn Gebiedt gaf hulp en onderstandt.
Gy siet, *Silvana*, hier hoe d'*Edelste Geslachten*
De *Schenders van de Trouw* versmaeden, en verachten,
En hoe dat wordt geloont 'nen *Iongelinck* oft *Maeght*
Die voor de *Suyverheydt* gestaedigh Sorge draeght.
Ick wil voor 't lesten U daer van noch wynig spreken,
Het geén in *Engelant* voor desen is gebleken,
Alwaer eene *Graevinn'* verkreêgh door *Suyverheyt*
De *Croone* en den *Staf*, en s'*Konings Majesteyt*.
Als Koningh *Eduward'* heel *Engelandt* bestierde,
En dat het *Schotsche Heÿr* op syne kusten swierde,
Wirdt 't Slot *Salisburÿ* door hunne Macht berent,
Het geén aen *Eduward'* wirt stracx gemaeckt bekent.
Hy is met all' syn volck naer dat *Casteél* gekomen,
Maer 't heijr hadde alreéd' van daer de vlucht genomen
Door de Kloeckmoedigheyt van de *Gravinn'* aldaer
Soo quam het *Schotsche Heÿr* in een seer groot gevaer.
Eduardus hadd' alreéd' dit vluchten al vernomen:
En is al even wel tot op 't *Kasteél* gekomen,
Om dat hem met veel Lof van ieder was bediedt
Wat al *Kloeckmoedigheyt* was op 't *Kasteél* geschiedt.
Maer meest om dat den *Vorst* gehoort had menig rysen
Den over-Schoonen Glans van die *Graevinne* prysen,
Hierom wou hy selfs sien 't Gelaet en oock dat Beldt
Waer hem soo menig-mael de deught was van vertelt.
Hy is dan naer 't *Kasteél* met grooten Tryn gereden,
Alwaer hy wirdt onthaelt met veel Genegentheden
Van d'*Edele Gravinn'*, die thoonde aen den *Vorst*
Een Ryn en moedigh hert, en oock een milde borst.
Waer door sy van den *Vorst* ten-hooghsten wirt gepresen
En heeft haer alle Eer voor ieder-een bewesen,
Iae hy wirt in syn hert door haer Gelaedt gewondt,
Oock om dat hy in haer *sulcken Volmaecktheyt* vondt.
Siet hoe dit syn gemoedt geheel quam te ontstellen,
Al was 't daer altydt Feest, hy dede niet als quellen,
Het welcke de *Gravinn'* ten-lesten oock wel sagh
Als dat'er eene quael in hem verborgen lagh.

Hierom is sy met vlijt, en met veel minsaem reden,
Den *Prince* in 't gemoedt op haere Sael getreden,
En heeft hem daer gevraeght met groote eerbaerheyt
Wat oorsaeck dat'er was van syn Swaermoedigheyt.
Als den *Verliefden Prins* hoorde soo minn'lijck spreken
Soo hiel hy hem voor haer als oft hy was beswe ken
Door eene felle pyn, door smert, ende droefheyt
Tot dat hy met beklach syn Reden had geseyt.
Ach, Edele Princes, ach wensch van myn gedachten,
Gy zyt onnoosselijck de Oorsaeck van myn klachten,
Uw aengenaem Gelaedt doorboort gestaeg myn Hert,
Uw minnelyck Onthael brenckt my in dese smert.
Niemant als gy alleen, *Graevinne*, noyt volpresen,
En kan myn innigh leét, noch myne pyn genesen,
't Is uwen schoonen Glans, en aengenaem Aenschyn
Die my in dese quael kan wesen Medeçyn.
Ach laet my dese Ionst van Weder-minn' ontfangen,
Ick heb dan mynen wensch, myn driften, en verlangen
Maer wort my dat ontseyt, dan sult gy met'er spoedt
Sien droogen in myn lyf myn jeugdig vlees en bloedt.
Sy was geheel ontstelt in 't hert, en in gedachten;
Want Sy van haeren *Vorst* dat geensints en verwachten,
Waerom sy wirt bevreest, maer met een koel gedacht
Heeft Sy met soetigheyt haer reden voorts gebracht,
En seyd': *Wel Edel Prins*, ô Steunsel van uw' Staeten,
Gy die de boosheyt straft van uwe Ondersaeten,
Oock selver all' de geén die syne Plicht verlaet,
Oft die door vuyl bejagh te-buyten gaen hun staet.
Ick hoor hier uw Versoeck, het gene my doet beven;
Vraegt my een ander saeck, die sal U zyn gegeven,
Myn leven, en myn Goedt, en al wat is het myn,
Sal al tot uwen dienst oprecht geschoncken zyn.
Myn leste druppel bloedt uyt myne frissche leden
Wil ick, *ô magtig Vorst*, voor uwen Throon besteden,
Al wat ick dencken kan, oft wat kan zyn bedacht,
Sal U, naer uwen wensch, nu worden toegebracht.
Maer myne *Eer* en *Faem* sal blyven ongeschonden
Soo lanck als in myn lyf sal adem zyn gevonden,
Met vleyen en geweldt, met wreétheyt ofte doodt,
En sal ick *voor de Trouw* misbruycken mynen Schoodt.
Ick wil voor *myne Eer* waerachtigh eerder sterven,
Myn Lyf dat laet ick eer in duysendt stucken kerven,
Als dat ick, quaet bedacht, sou schenden mynen staet
Daerom, *Genaedig Vorst*, bevryt my van dit quaet.
Den *Koninck* heel mistroost die het veel droeve suchten
Syn hert geheel beswaert voelde meer ongenuchten,
Verliet zoo de *Graevinn'*, en selver haer palleys,
Begaf seer onvoldaen hem weder op de reys.
Naer dat hy wederom gekeert was binnen *Londen*,
Behiel hy in syn hert noch al de selve wonden,
Soo dat Hy in syn *Hof* bleef even seer ontstelt,
Eer dat hy syne quael aen iemant hadd' vertelt.
Maer naer 'nen korten tydt soo quam daer by gevallen
In 't *Hof van de Graevinn'* een Saecke voor-te-vallen
Met d'onverwachte doodt van haeren naesten Vrindt
Van wie sy hadd' geweest oprechtelijck bemindt.
Want siet met dese doodt quam daer Geschil te rysen,
Waer van den *Koninck* selfs het Vonnis moeste wysen;
Waer door dat de *Gravinn'* moest selver in persoon
Verschyne met eerbiet voor s'*Konings Rechters* Throon
Sy quam uyt haer *Kasteel* met veel Sorghvuldigheden
Naer 't *Koninckluÿck Palleys*, en in de Sael getreden,
Alwaer Sy by den *Vorst* was wonder willecom,
Als die tracht naer syn *Lief*, als hy is *Bruydegom*

Daer liet den *Koninck* weêr syn sinnen op haer dwaelen ,
En quam met groote vlijt haer minnelijck t'onthaelen,
Hy heeft haer wederom syn *driften* voor-gestelt;
Maer sy bleêf onberoert als een versteven Belt ,
Sy seyd' : *Genaedig Vorst , laet myne Eer in vrede ,*
U is alreé t' bekent myn voor-gestelde Reden ,
Als dat ick nimmermeer verlaeten sal myn Pliegt ,
Al wirdt door uw' bevel ontlidt all' myn gewrigt.
Den *Koninck* seer ontstelt en konde niet meer spreken ,
En Sy met kloeck gemoedt is uyt de Sael geweken ,
s'En quam in't *Hof* niet meer in't minste te voorschyn
Het gene aen den *Vorst* noch dede meerder pyn.
Syn hert en hadd' geen rust by dagen noch by nachten
Men sag van dag tot dag verdwynen all' syn Krachten ,
Waer door dat die van 't *Hof* waeren in anext en pyn
Over den droeven staet van hunnen *Souveryn* ;
Tot dat ten lange lest' den *Vorst* quam openbaeren
Aen een Getrouwen Vrindt , een' van syn' *Secretaêren* ,
Dat syne kracht vergingh door driften van de Min ,
Die hy droegh in syn hert tot eene *Schoon Graevin.*
Den *Secretaris* dan hoorende syn verlangen
Dede aen desen *Prins* een goede Hoôp' ontfangen ,
Hy seyde : *Edel Vorst stelt U in geen gevaêr ,*
Ontbiedt aenstonts te-Hoôf den Graeve , haeren Vaêr.
En wilt hem met belijdt als eene Weldaedt vraegen
(Want hy is eenen Heer die U soeckt te behaegen ,
Ick ken syn goeden Aerdt , en 't is my wel bekent
Dat hy syn goedt en Bloedt aen U sal doen present.)
Den Koninck deéd aenstonts den *Graeve* by hem komen
Tot daer hy in syn bedd' had syn vertreck genomen,
Alwaer den *Graeve* wird met vriendelijck gelaet
Ontfangen van den *Vorst* in sijnen siecken staet.
Hy seyde : *Edel Graef*, die door uw Vromigheden
Zyt weirdigh tot den Trap van alle Eer geleden ,
Om dat gy hebt gewaeght voor myne *Konings-Croon*
Al 't gene gy besit , uw Goedt , en uw Persoon.
Ick hebbe een versoeck U heden voor te-stellen,
Gy siet hoe dat ick treur , en staeg my kom te quellen ,
Om dat'er niemandt niet versoeten kan myn Smert
Als gy, *Goet-aerdig Heer*, en Troost van heel myn hert
Als gy maer eens en wilt bevelen , en gebieden ,
Kont gy al myn verdriet , en myne smert doen vlieden;
Maer wordt my dit versoeck door U *Graeve* ontseydt
Ick wort dan mynen Troost en oock myn Leven quyt.
Den Graeve stont verstelt, door dese klacht ontsteken ,
Hy quam den *Koninck* dan beleêfd'lijck aen-te-spreken ,
En seyde : *Grooten Vorst* , all' wat is in myn macht
Sal op den staende-voet U worden toegebracht :
Myn leven en myn Goedt , all' wat gy kont bedencken,
Wil ick voor de *Welvaert* van mynen *Koninck* schencken.
Ick zweire by myn hooft , en by myn Woort van Eer,
Spreeckt dan vrymoedig uyt, ô *Vorst*, wat wilt gy meer.
Eduward' wel te-vié van dese soete Rede ,
Seyd' aenstons : *Goeden Graef* , hoort myne droeve bede
Het is uw eygen Kindt , geboren uyt uw Bloedt ,
Dat my deés groote Smert , en innig leét aendoet.
Het is Elipsa selfs , *uw Dochter* , schoon besneden,
De welcke langen Tydt door haere stuere reden
Heeft myne Jonst versmaedt met eenen fieren aerd',
Het welcke heeft myn hert met deés smert beswaerd'.
Hoe meer ick haer myn Jonst en Liefde quam bethoone
Hoe minder wilde sy in myn Palleysen woonen ,
Hoe meer sy heeft gehoort myn pyn en minne-sucht
Hoe meer nam sy van my gestaedelijck de vlucht.

Noyt gaf Sy my gehoor op all' myn droeve Klachten ,
Sy quam myn Liefde hier als van den minsten achten ,
Waer door myn teer gemoed wirt van de pyn ontsteit
Gelijck gy selver siet , *Heer Graeve* , *Goeden Helt.*
Het is in uwe macht van dat uw Kindt verheven
My kan naer mynen wensch den Troost en Leven geven
Als gy haer maer en send seer spoedig naer myn *Hof*
Dan zult gy sien myn Jonst , en hooren mynen Lof.
Den Graeve seer ontstelt , die voelde droeve prangen ,
Het Schaemig vierig Root quam over syne Wangen,
Hy stond als eenen *Dwaes* in dit soo vremt geval ,
Niet wetende wat doen . oft wat hy laeten sal
Hy seyde : *Machtig Prins , dit doet myn bloedt verstyven ,*
Als dat Gy met myn Kindt *wilt uwen Will' bedryven ,*
En dat door U sal zyn haer Eer *en* Faem *geschent ,*
Het gene voor my is voorwaer een groot Torment.
Al quam ick aen myn Kindt *dit schandig stuck gebieden ,*
Sal dit , naer uwen wensch , seer moeyelijck geschieden ;
Wie kan dwingen het Hert van eene Vrouw , *oft* Maegt ,
Die heeft haer Eere *lief , en sorge daer voor draegt.*
Den Koninck wederom die quam hem aen-te-seggen,
Als dat aen synen wil niet meer was te verleggen ;
Dat het moest zyn volbracht het geén hy hadd' geseyde
Woud hy , en syn Geslacht , van Onheyl zyn bevrydt ,
Oft anders, seyd' den *Vorst* , *soo sal ick U bethoonen*
Dat dese Fierigheyt *ick kan in Gramschap loonen*
Met menig swaere Straf op U , en uw Geslacht ,
Is 't dat sy myne Gunst noch staedelijck veracht.
Den Graeve , seer mistroost , die is naer huys gereden ,
Alwaer hy aen *syn Vrouw* vertelde deze Reden
Hoe dat *den Koninck* was uytsinnig , en verblind
Met eenen *vuylen drift* op *Elipsa* , hun Kind.
Iae dat hunn' *Dochter* moest haer naer het *Hof* begeven
Wilden sy in de gunst des *Konings* blijven leven ,
Het welcke de *Graevinn'* heeft heel het hert ontstelt
Over dit vuyl versoeck van hunnen *Prins* en *Helt.*
Sy heeft met haeren *Man* dan eenen Raedt geslaegen
Hoe dat sy in dit stuck hun souden 't beste draegen ,
Om soo de Gramschap dan des *Konings* te ontgaen,
Is 't dat aen synen *Will'* niet en wordt toegestaen.
Den *Graeve* en *Graevinn'* die gingen dese Maeren
Aen hunne *Dochter* self seer droevig openbaeren
Hoe dat den *Koninck* was ten uytersten gestoort
Om dat Sy naer syn Gunst niet eens en had gehoort.
Sy hebben , slecht bedacht , de *Dochter* dan gebeden
Dat Sy soude naer 't *Hof* tot by den *Koninck* treden ,
Om hem op syne Sael te thoonen Soet Gelaet ;
Op dat Sy zoo ontgaen syn gramschap ende haet.
Elipsa seer verbaest van dese droeve Rede
En was ten-minsten niet in dese Saeck te-vrede :
Maer Sy, als desperaet , die seyde : *Moeder , siet ,*
Gy wildt dan myne Doodt , myn Schande , en verdriet ,
Eerder wil ick myn Lyf gaen in de Baeren storten
Eer dat den Koninck *sal in 't minst myn Eer verkorten ,*
'k Wil desen Poignaert eerst gaen dringen in myn Borst
Eer ick geschendt sal zyn van diën Guylen Vorst.
En mits Gy dese Saeck zoo schandig wilt gedoogen ,
Komt , Moeder, brenght my selfs tot voor des Konings Oogen,
Ick will' U evenwel geven Contentement :
Maer Gy moet by den Vorst oock wesen selfs present.
De *Gravinn'* deéd' aenstonts door haere Camenieren
Haer *Dochter Elipsa* op 't alder-schoonste çieren ,
En heeft haer dan naer 't *Hof* selfs by den *Prins* geleydt
Den welcken om haer komst op 't eerste was verblydt:
Hy

Hy heeft met groot plaisier haer in syn Zael geleden,
Naer dat hy d'*Oud' Graevin* voor eerste hadt gebeden
Dat Sy hun laeten son alleen in syne Zael,
Om aen *Elipsa* self te doen een soet Onthael.
Nauws was *d'Oude Graevinn'* uyt hun gesicht geweken,
Oft den *Koninck* begost *Elipsa* aen-te-spreken
Van synen *Ouden Drift*, en synen *Minne-lust*,
En heeft zeer vrindelijck haer *Suyver Handt* gekust.
Eer dat den *Koninck* zou het minsten voorder komen,
Heeft Sy uyt haere Borst *'nen Poignaert* uytgenomen,
En heeft met droef geweén geseydt: *ô Grooten Vorst*,
Dit is den lesten Troost voor myne Reyne Borst:
Eer dat Gy voorder sult iet van myn Eer genieten,
Will ick myn leste Bloedt op uwe Zael vergieten,
Oft doet my dese Gunst in myne pyn en smert
Dat Gy uw eygen Sweirdt steeckt in myn droevig Hert.
Niet eerder en sult Gy van my uw' Wensch ontfangen,
En nemen uwen Lust by my, naer uw' Verlangen:
En siet, in diën tydt, soo wierdt Sy by den *Heldt*
Doodt-vervigh van koleur, als een versteven Beldt.
Den Koninck, die dit sagh, dat Sy schier was besweken,
Die voelde syn Gemoedt met innig leét ontsteken,
Waer door hy wirdt aenstonts verandert van gedacht,
En heeft den zelven Tydt deès Reden voorgebracht:
Elipsa, om uw Deugt, en wilt niet meer gedencken
Dat ick uw' Suyverheydt sal 't alder-minste krencken;
Ick schencke U van-daeg, in plaetse van een Straf,
Myn Hert tot Onder-pandt, myn Kroon, en Konings-Staf.
Om uw' Stantvastigheyt U Koninginne maecke,
'k En peyse geensints meer om uw' Persoon t'ontschaecke,
Maer wille, naer de Trouw, verkrygen mynen Wensch,
Van U, die ick bemin, meer als een' aerdschen mensch.
Wel aen, *Schoone Graevin*, en wilt niet langer treuren,
Schept eenen nieuwen moet, U zal geen leét gebeuren
Het gene ick U segg', dat zweir ick by myn Kroon
Dat *uwe Eerbaerheydt* verdient heeft desen Loon.
Den Koninck deéd aenstonts in syne *Hóóffsche Zaelen*
Haer *Ouders alle-byd'* met groote Eere haelen,
Hy riep daer naer alnoch den *Edeldom* te-gaêr,
Aen wie hy heeft gedaen dit onverwacht verklaêr.
Hy seyde: *Heeren*, siet, ick sal U gaen verkonden
Hoe my op myn bevél is *deés Princess'* gesonden,
Die ick zoo langen tydt met drifte heb bemindt
Om dat haer Schoonigheyt myn herte had verblindt.
Ick hebbe haer getracht door vleijën, en gebeden
Dat Sy sou haere Jeught in mynen dienst besteden:
Maer Sy, als eene Rots, en liet my nimmermeér
Het alder-minste deel oyt schenden van haer Eer.
Jae Sy heeft my gethoont dat Sy wou eerder sterven,
En dat-men haer *Teer Lyf* eer soud' in deélen kerven,
Eer Sy met haeren wil immers oyt toe sou staen
Te *krencken haere Eer*, ofte te-kort gedaen.
'k Will' haere *Suyverheyt*, en haere *Deugden* loonen,
Ick will' haer voor *myn Bruyt* en *Koninginne* kroonen,
Ick wille dat myn *Feest* met Pracht en Majesteyt
Van op den staende-voet met Luijster word bereyt.
Den Edeldom van 't Hof, haer *Ouders* van-gelijcken
Lieten voor hunnen *Vorst* hun groote Vreugden blijcken
Sy presen zeer deés daedt, dat hy syn *Konings Handt*
Nu gaf aen de *Graevinn'* voor eenen *Echten Bandt*.
Elipsa t'alder-meest die quam verschyde reysen
Den Koninck met ootmoed' gestaedig danck bewysen,
Sy zeyde: *Grooten Vorst, waer heb ick dat verdint,*
Dat Gy my voor uw' Bruyt, en voor uw' Vrouw *bemint?*

En siet van stonden aen, en sonder lanck te beijden,
Liet den *Koninck* met Pracht de *Bruyloft-feest* bereijden,
Hy woude laeten sien soo schoonen Bruylofts-dagh
Als-men in eenig Ryck oyt van te-voren sagh
Syn Ondersaeten selfs, die quaemen oock te thoonen
Dat sy deés Bruyloft-feest met Luijster wilden kroonen,
Londen hadd' noyt gesien soo groote Feest berijdt
Als deés *Gravin* verkreégh voor haere *Suyverhijdt*.
Alzoo wirdt deés *Graevinn'*, door haere Eerbaerheden
Tot op den hooghsten Trap van alle Eer geleden,
Hier siet-men wat vermagh de *Deugt*, en *suyer Min*,
In plaets van een *By-sit*, wirt Sy een' *Koningin*.
Men siet, *Silvana*, hier hoe ieder komt behaegen
Wanneer een *Frisse Maegt* haer Eerbaer komt te draegen
En hoe Sy word verheft tot Eer, en *echten Staet*
Als Sy noyt onbetaemt hier in haer Plicht verlaet:
Maer wanneer eene Maegt, die hier begint te vryën,
Verlaet haer Eerbaerheijdt door streélen ende vlyën,
Dan wort haer Eer geschent, sy blijft in het verdriet
Gelijck-men dagelijcx in *sulcken Slóóren* siet.
Silvana, noch een saeck diendt gy hier wel te weten,
g'En mooght hier uwe Plicht ten-minsten niet vergeten
Wanneer gy wordt versocht tot *Trouw* en *echten Staet*,
Dat gy dan niet te haest uw *Ouders* Huys verlaet
Om met uw' *Minnaer* dan als in het wild' te loopen,
Oft gy sult uw geloop door smert en leét bekoopen:
Want als een' Maget vlucht eer 't d'*Ouders* is bekent
Sy wort dan in haer Eer, in Faem, en Bloed geschent.
Ick zal U dit doen sien, en heden openbaeren
Hoe eene *Schoone Maegt* ellendigh is gevaeren,
Om dat Sy onbedacht verliet haer Stad en Land,
Om te voldoen den sin van eenen *Iongen Quant*
Siet desen *Iengelinck*, seer Ryck, en wel besneden,
By haeren *Vader* quam eens onverwacht getreden
Om te doen Rekeningh van Commerschap en Gelt,
Dat aen haer *Ouders* was voor desen eerst getelt.
Hy was daer willecom op alderley manieren,
Haer *Vader* quam hem daer als synen Vrindt te vieren,
En hy oock tusschen-byd' die thoonde menig-mael
Dat hy was als confuys over dat soet Onthael.
Maer hy in syn gemoed en kost hem niet onthouwen
Als hy den schoonen Glans geduerig quam aenschouwen
Van eene Soete Maegt, de *Dochter* van syn' Vrindt,
Die hy van stonden aen zeer teer hadde bemindt.
Om haeren t'wil bleef hy aldaer verschijde weken,
Om haer van syne Liefd' geduerigh aen-te-spreken,
Hy stelde haer daer voor, als dat hy door de *Trouw*
Haer wenste eens te sien syn *Bruyt* en *echte Vrouw*.
Hy quam onder de handt haer menig-mael vertellen,
En geven sijnen Raedt om dit in 't werck te stellen,
En hoe hy zelver woud' haer voeren naer syn Landt
Om met haer, zoo hy seyd', te treden in den Bandt.
De Iouffer even zelfs, door 't minne-vier belaeden,
Quam synen Raedt en Liefd' dan geensints te versmaeden
Want Sy die stemde toe het gene hy versocht
Eer dat 't haer *Vader* wist, oft dat 't haer *Moeder* docht
Siet, naer dat Sy met hem was over-een gekomen,
Soo hebben sy des nachts van daer de vlucht genomen,
En hy heeft haer gevoert naer syn geboorte-stad;
Maer geensins in het Huys daer hy sijn wooning had:
Hy ging sijn *Liefste* daer in eene Kamer borgen,
En liet sijn *Voester-moêr* voor haren Noodt-druft sorgen
En hy quam alle dagh haer geven de Visiet,
't Geén naer sijnen wensch zoo twee dry jaer geschiet.

Terwijl hy had van haer all' gene dat hy trachten ,
Soo deéd' s'hem menig-mael de alder-droefste klachten
Dat hy haer hiel zoo lanck van *Trouw* en *echten Bandt*,
Tot leét van haere Jeught, en schande van haer Landt.
Hy steide altijdt uyt , en ging sijn oude wegen ,
Hy liet hem tot de *Trouw* noch geensins niet bewegen ,
Al gene aen haer hert bracht groote smert en pyn
Om dat Sy van de *Trouw* zoo lanck beroost moest zyn.
Syn Ouders tusschen-by die quaemen hem te stouwen
Als dat het Tijdt nu wirdt dat hy nu zoude Trouwen
Met eene Rycke Maeght , die woonde daer ontrent ,
Welckers Goed' ende Faem hun lanck al was bekent ;
Maer hy quam dese *Trouw* geduerigh te verachten ,
't Gene aen d'Ouders gaf verschyde quaê gedachten ;
Sy wisten d'oorsaeck niet waerom hy wirp van d'hand
Om met deês Rycke Maegt te treden in den Band.
Hierom gingen Sy dan op sijnen *Handel* letten ,
Maer meest waer hy gestaeg quam sijnen voet-gang sette
Het welck de *Moeder* heeft met veel behendigheijt
In stilte achterhaelt : maer vol arglistigheijt ;
Want als Sy had verstaen wat dat'er quam t'ontbreken
Sy wirt in haer gemoed met Gramschap dan ontsteecen ,
Sy heeft naer kort beraedt in haer gemoet gedacht
Dat deês, die hy had lief, moest zyn te-niet gebracht
Iae , eer 't den Sone wist , oft konde achter-haelen ,
Soo liet de Moeder stracx eenige Knechten haelen ,
Die Sy hadde gekleedt op onbekent fatsoen ,
Om beter in den nacht naer haeren wil te doen.
Aen deês gaf Sy Bevél als dat sy in 't verborgen
Deés *Iouffer* in den nacht in stilte souden worgen ,
En brengen om den Hals , om dat'er dan voortaen
Haer' Sone , naer gewoont' , en zoude oyt by gaen.
En siet, naer haer gebodt , deés boosheyt wird bedreven
Maer haren Soôn hier door verloôr oock zoo het leven
Soo haest hy 't ongeval heeft van syn *Lief* gehoort ,
Heeft hy syn-selven dan van spyt en leét vermoort.
Silvana , gy siet hier wat al voor Blinde Slaegen
Eene *Onnoosel Maegt* zeer dickwils komt te waegen ,
Als sy seer slecht bedacht haer Huys en wooning laet
Sonder haer *s'Vaders* wil , oft haere *Moeders* Raedt.
Daerom en laet U noyt , als iemant U zal vryën ,
Op geen derley manier U van uw Plichte lyën ,
Al is 't dat den *Iong-man* U aenbiedt Eedt en *Trouw* ,
En volgt noyt sijnen sin voor dat gy zyt de *Vrouw*.
Oft anders kondt gy oock , als dese Maegden vaeren ,
Wiêns droevigh Ongeval ick U quam t'openbaeren ;
Op dat gy soud voldoen naer eysch van uwen staet ,
Tot steunsel van uw Jeugt soo dient U desen Raedt.

IAER-

IAER-SCHRIFT.

sY proeVen sWaere sMert en zeer
DIe hIer VeeL WensChen s'WeIreLts eer.

Siet eenen *Boêr* ſtont eens verſteldt
Met ſynen *Eſel* op het Veldt,
Om dat hy niet en woud' ergaen
Al quam hy hem met ſtocken ſlaen,
Maer bleêf daer ſtaen op ſyn gemack,
En liet den *Boêr* ſyn eygen pack
Selfs draegen naer den Stal, oft Schuer,
Al viel het hem wat hart, en ſuer:
Doch, eer hy liet ſyn domme Beeſt
Heeft hy gedacht in ſynen geeſt
Wat oorſaeck dat'er mochte zyn
Dat hy daer ſtondt gelijck een ſwyn
Daerom ſoo heeft hy hem gevraeght:
Wel *Beeſt*, wat is 't dat U mishaeght
Dat gy verlaet uw' Plicht, en Staet,
Dat my doedt worden deſperaet,
Om dat ick draegen moet den Laſt,
Die ick U eerſt hadd' toe-gepaſt.
Den *Eſel* ſeyde: *Meeſter*, *Vrint*,
't Is waer, ick hebb' U wel gedint
In mynen Staet, in mynen Stiel
Het Werck my niet te-ſwaer en viel;
Maer hoort het leſt, 't was op den noen
Dat gy my hadd' geſtelt in 't Groen;
Doch daer en ſtont ſchier anders niet,
Als *Diſtels*, ende *Gras als Riet*,
Dat was de Spys voor mynen Mondt,
Maer ick daer naer verwondert ſtondt
Om dat ick daer vondt by geval
Soo menigh Dier uyt 't Groene Dal,
Die my ſeyden: *Wel ſlecht Gediert*
Hoe wordt gy hier ſoo wreét beſtiert,
Gy ſtaet van *Honger* hier benaut,
Komt nu met ons in 't *Groene Waut*,
Daer ſult gy ſelver in den *Bos*
Geluckigh leven met den *Vos*
In volle Vreught, en Liberteyt
Sonder daer oyt te zyn beneyt,
Aldaer leêft ieder met'er dae
In Welluſten, en hooger Staet;
Al heeft-men daer all' wat-men tracht
Noch gaet-men dickwils naer de Iacht
Om t'hebben klyn gebeent' ſeer goedt,
Waer-van men dan Vereeringh doet
Aen iemandt die-men 't meeſt bemindt,
Aen ſyn' Gebuêr, oft ſynen Vrindt;
Dit wirdt my, *Meeſter*, *wel-beiaert*,
Van menigh Beeſt veropenbaert:
Daerom laet my oock vry, en los
Met hun gaen woonen in den Bos;
Want mynen Stiel, en mynen Staet
Die wordt door vele nu gehaet,

G 'k En

'k En draeg noch Laſt noch Packen meer
Al ſloeght gy my noch alſoo ſeer,
Daerom ſoo vraegh ick met ootmoedt
Dat gy my deſe grati' doedt,
En als gy my dees Ionſt bethoont
Gy kondt van my zyn meer geloont;
Want als ick eens ſal zyn in 't Groen
Dan ſal ick als de *Voſſen* doen,
Ick ſal, als ſy gaen naer de Iacht,
Waer-van U oock ſal zyn gebracht
Het beſte dat ick vinden ſal
Dat zal voor U zyn eerſt voor-al;
Maer ſiet den *Boêr*, die hem aenhoort,
Die ſtaet in 't eerſte als geſtoort,
Hy peyſt dan op het groot gewin,
En laet den *Eſel*, bly van ſin,
Oock loopen naer het *Groene Waut*
Om dat hy op ſyn Iacht betraut,
En dat hy hem ſal uyt het Rys
Eens brengen d'alder-beſte Spys:
Doch als den *Eſel* quam in 't Groen,
En weude als de ander doen
In 't loopen hitſigh naer de Iacht,
Hy wirdt van d'ander dan veracht,
Iae en van all' dat liſtigh rot
Soo uytgelacchen, en beſpot,
Dat hy dan weêr naer ſynen Stal
Moeſt keeren naer veel ongeval,
g'Heel maeger, ende uytgeteêrt,
Niet meer bequaem voor ſynen Weêrt,
Waer door hy, en den *Meeſter*, ſiet,
Te-gaeder komen in 't verdriet.
Soo is 't dat ſelver dickwils gaet,
Met die ſoecken naer Hoogen Staet,
Maer meeſt met *Boêr*, oft *Ambachts-man*
Die nauws den Noodt-druft winnen kan
Voor hem, en voor ſyn Huys-geſin
Om dat hy heeft ſtaegh klyn gewin,
Oft hy moet hebben onderſtandt
Van ſijnen Soôn, die kryght Verſtandt,
Die reede oock den Stiel begint,
En die tot onder-hulp dan dint;
Doch ſiet wanneer den Soôn dan drilt,
Oft dat hy hooger vliegen wilt
Als ſijnen Stiel, en ſijnen Staet,
En dat hy tot den Vader gaet,
En aen hem ſeght: Het is ſoo ſlecht,
Vader, te wercken als 'nen Knecht,
Ick ſegh het U, en 't is oock waer,
Dat all ons Werck my valt te-ſwaer,
'k En kan, noch en wil voortaen
Myn handen aen het Werck niet ſlaen,
Om dat my leſt is uytgeleijt
Hoe-men geraeckt tot Digniteijt
Sonder ſwaer werck, oft laſt, oft pack,
Iae ſonder moeijt, en met gemack,
Dat is als-men eens leert 't *Latyn*,
Men kan hier door geluckigk zyn;
Want die ſtudeert, en leert 't Practyck
Wordt verheven, ende Ryck,
Al waer-men maer van klijnen ſtaet,
Men klimt van daer tot hoogher graet,
Daerom ſoo wil ick oock voortaen
Naer all' die hooge Scholen gaen,
En ſoo ſal ick, ô *Vader*, ſiet,
U, en my helpen uyt 't verdriet,
'k En ſal niet zyn meer die ick was,
Dat ſal U komen oock te-pas;
Want, als ick ſpreken ſal 't *Latyn*
Dan is voor my den beſten Wyn,
De Kieckens, en den Verſchen Vis,
Dat op de Mert het beſte is,
Sullen my worden voor-gedint,
En ick ſal menigh goeden Vrindt
Aen 't Tafel nooden tot de Feeſt,
En ſal dan leven bly van geeſt.
Soo leêft all' menigen Prelaet,
Paſtoôr, Monninck, Advocaet;
Iae ſiet wat eenen Practiſyn
Niet al en treckt voor ſyn *Latyn*.
Wat dunckt U, *Vader*, Lieven Vrindt
Oft diën Staet my niet en dindt?
Daerom ſal ick oock doen myn beſt
Dat ick 't Practyck leer, als de reſt.
Ick ſal daer door U naeder-handt
Noch doen ſeer grooten onderſtandt,
Gy ſult van my zyn getracteert,
En hebben wat uw hert begeert.

'tIs

'T Is nut voor uwen Ouden Dagh
Dat ick U dan soo helpen magh,
Dat sal ick doen, wat wilt gy meer?
Maer voor ons Werck, ben ick te-teer.
Terwyl' den Soôn dit soo vertelt
Staet den *Vader* als heel verstelt,
Hy peyst, en dacht in syn gemoedt
Dat sijne Redenen zyn goedt,
Iae dat syn *Kindt* is wys bedacht
Als het naer sulcken Leven tracht,
Daerom laet hy van stonden aen,
Syn' Soôn naer d'hooge Scholen gaen.
Siet dan den *Vader* wel beiaert,
Die geene moeyt, noch aerbydt spaert,
Hy werckt hem vaddigh, mat, en moê,
Den *Soôn* treckt naer de Studi' toê.
Den *Vader* mergelt uyt syn bloedt,
Den *Soôn* verquist syns *Vaders* goedt;
Want hy, die dragen moet den last
Wordt aen den *Vader* toegepast,
Die wercken moet vroegh ende laet,
Terwyl' den *Soôn* uyt luyën gaet,
Den *Sone* flinckt, en 't geldt verquist,
Waer voor den *Vader* werckt en vist,
En hy verslyt daer synen Tydt
Met menigh Quant, die swiert en rydt,
Iae selver hy dan dickwils doet
Als die syn Ryck van gelt, en goedt,
Waer door den *Soôn*, den luyën Quant,
Blijft even dom in syn verstant:
Maer siet het wordt dan eerst verbruyt
Wanneer den *Primus* eens komt uyt,
Dan is hy dom en luy van aerdt,
Voor *Esel* wordt hy dan verklaert,
Hy wordt dan van 't heele Rot
Uytgelacchen, en bespot.
En wordt gesonden seer confuys
Met d'*Esels Oor* weêr naer syn huys.
Siet dan, daer leijdt 't ydel gedacht
Van dat den *Vader* hadd' verwacht;
Dat is vervlogen, en te-niet
Tot sijne schand', en groodt verdriet;
Maer 't meeste dat den *Vader* spyt,
Dat hy is 't *Gelt*, en Aerbijdt quyt
Soo wel van hem, alс van syn Kindt.
Seggende: was ick dwaes, oft blindt
Van toe-te-staen 't ydel gedacht
Waer naer den *Esel* heeft getracht,
Hadd' hy de Ploegh-steirt aengerandt
Ick waer nu al een ander Quant,
Ick hadde *Geldt* in Overvloedt
Daer ick nu ben in tegenspoet;
En hy is selver in gevaer
Te worden eenen *Bedelaer*.
Ick wete wel, het is gemyn
Dat sulcken *Esels* vaddigh zyn,
Noyt meer bequaem tot *Werck* oft *Last*,
Dat hem kan worden toe-gepast,
Waer door ick selfs moet, tot myn spyt
Den *Esel* zyn ten allen tydt,
En wercken staedigh vroegh, en laet
Om dat ick volghden *Kinders* Raet.

DIe eens In sYne eerste IeVght, „ *neêrstIgh Leêft In eer, en DeVght*,
hY saL aLs hY eens oVt saL zYn „ *In rVste Wesen; sonDer pYn.*

SOo gaet het hedensdaeghs maer al-te-veel met vele *dwaese onbedachte Boeren*, ende *Ambachts-lieden*, die nouwelijcks konnende den Kost winnen, ofte weynigh geldt vergaedert hebbende, dat besteden om hunne *Kinderen* te laeten studéren, oft iet anders te laeten leeren, dat hun, en selfs aen hunne *Kinderen* naederhandt kan schaedelijck wesen; want als de selve beginnen groot te worden, versmaeden sy aenstonts het Ampt ende den Stiel van hunne Ouders: sy willen al hooger vliegen als hunne Vleugelen hun konnen draegen: doch men siet gemynelijck dat sulcken Ouders ten-gronde gaen door de ydele Laet-dunckentheyt die sy voor hunne Kinderen zyn hebbende. Iae sy zyn selfs de oorsaecke dat naeder-handt hunne Kinderen vallen in miserien, ende ellenden.

BEWYS-REDEN.

GElijck de *Hooveirdigheyt* ende *Hoogh-moedigheyt* de *Moeder* is van alle andere sonden, soo is sy oock den Oorspronck van de grootste Ongevallen die den Mensch worden toegesonden. Soo is oock de *Ydele Laetdunckentheyt* als de *Suster* van de voorgaende: want daer worden soo vele menschen daer door vernietight ende ten-gronde gebracht als door de *Hoogh-moedigheyt*; want die eens syn Ampt en staet verlaet om sig-selve te verheffen tot eenen anderen die Verhevender is als dien daer hy in geboren is, daer toe gebruijkende vele Listen en andere bedriegelijcke Middelen. Doch alsulcken menschen stellen hun in seer groodt gevaer en perykel, meerder als de die die eens hun willen begeven op de woeste Zeé in een klijn en slecht schuyttje, om daer mede te gaen soecken, en te haelen de schoonste Diamanten van *Golconda*, ende het beste Gout dat de *Indiën* zyn voorts brengende, welcke dwaese Onderneminge minder peryckeleus is als door de *Ydele Laet-dunckentheydt* te willen beklimmen de *Eer* ende *Digniteyt van dese weirelt*, het welcke kan aengewesen worden door eene menichte van *Historien* en *Geschiedenissen*, waer-van men maer eenige en sal te voorschyn brengen om aen-te-wysen aen alle slagh van Persoonen, dat het 't alder-beste is sigh niet te verheffen door onbetaemelijcke Middelen, ofte ydele gedachten tot eenen staet die hooger is als daer sy in opgevoedt waeren, ofte als hunnen staet is mede brengende, oft sy sullen groodt gevaer lijden, en hun in peryckel stellen van vernietight ende gestraft te worden, gelijck geschiedt is ten-tyde van *Wenceslaus*, Koning van *Bohemen*. Desen wirt vervolght van eenen hoop ketters, genaemt *Hussiten*, aen de welcke hy in den eersten dede wynigen tegenstandt, levende seer vaddigh ende ontuchtigh, zynde hem maer al genoech als hy maer sijnen Buyck vulden met alderleye Spysen ende Drancken, waer door hy versuymde de Regeringe van sijnen Staet en syn Ryck. Hier door quaemen de voornoemde ketteren soo aengroeyden dat sy den Koningh self quaemen praemen om te hebben eene nieuwe Kercke, om daer hunnen Dienst in te doen, het welck aen den Koningh voorgestelt wirt door eenen Heer van een Buyten-dorp. Den Koningh dede hem in den eersten vast-houden, en seyde hem: *Gy booswicht, gy wilt my netten weven om my t'ontthroonen, oft te vangen; maer ick sal u een strop spinnen om u te verworgen.* Niet-te-min dese Secte liet hy soodanig aengroeijen dat sy hem met menichte quaemen vervolgen tot in syn Palleijs, waer door hy genootsaeckt wierdt de vlucht te nemen in een sterck Kasteél, almaer hy van benauwtheyt quam te sterven. Naer de doodt van *Wenceslaus* verkosen dese goddeloose tot Koningh eenen onversaefden Iongelingh, genaemt *Zisca*, die aenstonts toeliet te plunderen, te stelen, ende te berooven niet alleen de Kerken en Kloosters, maer oock de huysen der Borgeren, &c waer door de Stadt *Praegh*, als oock de omliggende Steden geheel verwoest wirden. Maer *Sigismundus*, Broeder van den overleden Koningh ende den Rechten Erfgenaem, quam om hem te doen kroonen, en dese booswichten te straffen; maer wirdt wederhouden door de Rebellen, ende door *Zisca*, die seyde *dat hy 't Ryck onweirdigh was om dat*

hy

hy niet was van hunne Secte, 't gene maer en was om dat hy soude blijven in 't Besit. Daer naer dede *Zisca* op eenen Berg eene Fortresse bouwen, de selve doende omringen met dry stercke mueren, watergrachten, &c noemende de selve *Tabor*, willende met syne Aenhangers syn Ryck daer bevestigen, vanwaer hy alles verwoestede, en versloegh alle de gene die hem quaemen te bestryden; maer siet ten-lesten wirdt hy door de rechtveirdige handt Godts bestreden, die hem en vele van syn Aenhangers door de Peste uyt dese weirelt ruckte: doch eer desen goddeloosen synen geest gaf, ordonneerde hy, *datmen hem 't Vel soude af-stroopen, en 't selve soude spannen op eene Trommel*, seggende: *dat hier door alle de vyanden van hunne Secte souden de vluchte nemen soo haest daer op soude geslaegen worden.* Siet hoe seer verblint eenen Laetdunckenden mensch is, selfs ten-tyde als hy de straffende Handt Godts is voelende.

Weynigh min wierden oock gestraft twee In-gesetenen van *Constantinopelen* ten-tyde van *Justinianus*, *den Keyser van Griecken-landt.* Dese twee hadden onder malkanderen besloten t Volck op-te-stoken om den *Keyser* te veriaegen, 't welck sy door hunne *Listigheydt* oock uyt-gewerckt hebben voor eenige iaeren, wanneer sy met groote trotsheyt onder hun beyde de Bestieringe van 't Ryck meynden te verdeylen; maer den *Veriaeghden Keyser*, eenige iaeren als Ballingh geweest zynde, gingh ten-lesten by *Trebellus* den *Koningh van Bulgarien*, ende by den *Koningh der Avaren*, Hulpe versoecken, de gene hem vrindelijck toe gestaen wierdt, met de welcke hy naer *Constantinopelen* trock, alwaer hy onverwacht lancx de *Water-poort* s'nachts in-quam, nemende syne twee Vervolgers *Tiberius* en *Leoncius* gevangen, die hy s'anderdaghs met ketenen en boeyen behangen dede door de stadt leijden, waer hy hun dede 't Hooft af-kappen, en hunne Lichaeman verdeelen, doende de selve stellen aen alle de Poorten der stadt, en dede oock de Oogen uytsteken aen alle die hun behulpsaem geweest hadden. Dit was het ongeluckig Eynde van dese *Laet-dunckende.*

Soo is oock gevaeren *Cesar Borgia* Grave van het *Valentinat*, die, om dat hem den Naem gegeven was van *Cesar*, hem liet door ydele gedachten verleijden, ende hem liet voorstaen, dat, volgens synen Naem, hy eens *Keysers Croone* weirdigh was, daerom liet hy in syne Vendels en Waepenen voor Devisie dese woorden stellen: *Aut Cesar, aut nihil*, dat is:

Ick will' wesen Keyser, siet,
Oft ick en wil van alles niet.

Doch hy wirdt het alle-byde, *Keyser met den Naem*, en naer korte daegen *Niet*; want willende met syn Volck Fortuyne soecken, wirdt in d'eerste Battaillie verslaegen, en verloôr soo 't Ryck ende syn Leven, Soo worden 't meesten deel alle die *Laet-dunckende* vernietigt in hunne ydele Voornemens.

Soo is oock over eenige Iaeren gevaren eenen *Coop-mans Sone*, die te *Parys* gekomen zynde hem uytgaf voor *Baron*, en verkeerde niet als met *Edeldom*, rydende naer d'*Opera*, Comedie, en andere plaetsen, daer den *Edeldom* is verkeerende; hy had' tot syn plaisier eenige *Maitressen* die *Mynheer den Baron* soo schoon wisten te pluymen, dat hy bynaer als eenen anderen *Verloren Sone* moest naer syn Vaders huys keeren, niet gelaeden met *Fransche Polijtessen* en *Manieren*, gelijck syne *Ouders* dat gemeynt hadden; maer wel met de *Venus*-sieckte. In plaetse van eenen *Gecivieliseerden Iongelinck*, krygen sy een *Swyn*, *stinckende van vuyligheyt*, &c. Ordinairen loon van 't wulps leven.

Die door den Haet „ Syn Plicht verlaet, Komt in 't Verdriet „ Eer hy het siet,

AENGEWESEN

DOOR DESE HISTORIE.

DEn *Haet* ende den *Nyt*, die syne listige rolle is spelende op den ontstantvastigen Theater des *Weirelts*, die brenght dickwils de geluckighste Menschen tot het alder-grootste Ongeluck en miserie, gelijck kan gesien worden door de volgende *Historie*.

Eenen *Cadi*, oft *Rechter*, in de Stadt *Bagdad* had eenen *grooten Haet* tegen eenen *Rycken Edel-man* der selve stadt. Desen, niet aensiende syn Ampt van *Rechter*, socht onder de handt alle middelen om desen *Edel-man* te verdrucken, en te verderven, soo dat hy ten lesten door syne Listigheydt desen onrechtveirdighlijck dede af-setten van syn Officie. 't Geviel korts daer naer dat aen desen *Cadi* gewaerschout wirt dat'er eenige Dieven hun Vertreck alle nachten namen in een verborge plaets op een Kerck-hof, alwaer den *Cadi* heeft gesonden syne Provoôsten, die dese dieven gevangen naemen, en die overtuyght zynde van hunne schelmeryen, naer verdiensten veroordeelt wirden. Onder dese was daer eenen *Iongelingh*, die hem ontschuldigde by den *Cadi*, seggende, *Mynheer V. L. moet weten dat ick onnoosel ben, want ick ben eenen ongeluckigen Vremdeling die hier gekomen ben om dese stadt te besien; maer ben op den wegh aengerandt door eenen hoop* Arabiers, *die my berooft hebben van alles dat ick hadde, naer dat sy alle myn volck vermoort hadden. 'k Heb my aen hun kenbaer gemaeckt, waer door sy my 't leven lieten; doch hebben my gebonden met hun geleydt tot in eene duystere Wildernisse, alwaer sy my aen eenen boom vast-bonden, en lieten my daer soo den heelen dagh sonder eten oft drincken. Ondertusschen is'er eenen van hunne bende hun komen waerschouwen dat'er eene* Caravane *daer ontrent passeren moeste, daer sy alle saemen naer toe reden, laetende my aldaer gebonden aen den boom. s'Avonts is'er eene van hunne Vrouwen by my gekomen, die met my medelijden hebbende, my los liet, en gevende my een Broodt ende dit quaedt kleedt, brocht my op den wegh naer dese Stadt; maer hier gekomen zynde was ick beschaemt, vreesende iemant te ontmoeten van kennisse, ofte van myn Landt, doch door den Honger gedwongen, was genootsaeckt mynen Noodt te-kennen te geven, soo ben ick gisteren aen een seker groodt Huys gekomen, daer my eene Slaeve door de Venster een Broodt gaf, maer terwylen de Gordynen opgeheven wirden sagh ick daer* eene Ioufvrouwe *staen die boven maeten schoon was, soo dat ick als eenen uytsinnigen voor die Venster seer lanck bleef staen, denckende de selve noch eens te sien: maer sy en quam niet meer te-voorschyn.* Ick hebbe dan aen eenen Ouden Man gevraeght *wat dat voor eene Ioufvrouwe was*, die my seyde, *dat het de Dochter van Abdano was*, eertydts Gouverneur deser stadt, die, soo hy my seyde, 't Gouvernement quyt geworden was door den *Cadi*, die synen Vriendt niet en was.

Den *Cadi*, dit hoorende veranderden van koleur, en ondervroeg den *Iongeling hoe hy by die Bende gekomen was*, waer-op hy antwoorden: *Voorsichtigen Rechter: ick hadde geen gelt om in eenige Herberge te logéren, en hebbende over-al gesocht om te konnen vernachten, ben ick ten-lesten op dat* Kerck-hof *gekomen, alwaer siende een oudt gebouw, daer niemant en woonde, ben daer in gegaen om aldaer te slaepen; maer*

s.mid-

s'midder-nachts daer een groodt gerucht hoorende, vertrock van daer, maer daer uyt komende zynd'er twee van dese Bende tot my gekomen, die my leyden daer hunne Medegesellen goede ciere waeren maeckende, gelijck uw volck dit heeft bevonden als wy gevange wierden; alsoo ben ick by hun gekomen. Den *Cadi* dese Dieven ondervraeght hebbende, bevondt dat het soo was, daerom dede hy den *Iongelingh* bewaeren tot s'anderdags, alswanneer dat hy hem wed'rom dede by hem komen, en hem aenspracк in deser voegen: *Ongeluckigen Iongelingh ick hebbe medelyden met U, daerom wil ick U geluckigh maecken als gy mynen wille maer en wilt involgen; gy seght dat gy gesien hebt de Dochter van* Abdano, *die door haere Schoonheyt u ontstelt heeft, die sal ick u doen geven voor uwe Huys-vrouwe*, &c Den *Iongelinck* bedanckte den *Cadi* om de groote Genegentheydt tot synen Persoon, niet wetende wat dit te bedieden hadde. Den *Cadi* dede hem kleeden als *eenen Prince*, hem aendoende alle Eer die-men eenen *Prince* schuldigh is. Dit alsoo gedaen zynde sondt den *Cadi* syne Dienaeren tot *Abdano* om hem te seggen dat hy hem wenste te spreken aengaende eene saecke van groote aengelegentheyt. *Abdano* quam aenstonts naer 't huys van den *Cadi*, alwaer hy met sulcken Beleêftheyt onthaelt ende omhelst wirdt, dat hy ten-uytersten verwondert stont, aengesien hy synen grootsten vyandt geweest was. Den gevynsden *Cadi* seyde hem dan: *Mynheer Abdano, den Hemel en wilt niet langer gedoogen dat wy vyanden blyven, hy offert ons van-daegh eene occasie om onse oude vyandtschap te veranderen in eene Eeuwige Vrindtschap, &c.* Daer is eenen *Edel-man van Basra* komen logêren in myn huys, wiëns Familie U. L. wel bekent is, die hebbende hooren spreken van de Schoonheyt van uwe *Dochter*, de reyse aengenomen heeft naer *Bagdad*, om de selve U te vraegen voor syne wettige *Huys-vrouwe*; &c.

Naer vele weder-zydtsche redenen besswoôren dese twee tusschen malkanderen eene eeuwige Vrindtschap, waer naer *Abdano* (die van natuere goedt van aert was) syne *Dochter Zemeranda* belooft hadde ten-Houwelijck te geven aen den *Iongen Edel-man*, waer naer den *Cadi* den *Edelman* by hun in 't Salét dede komen, die gekleedt als eenen *Prince*, geleydt wierdt door eenen *Aga*, aen welcken den *Cadi* seyde: *Edelen Heere, geluckigh is uwe komste in Bagdad, 't is voor my eene groote Eere dat U. E. by my is komen logêren, siet daer is den Heere Abdano, Vader van Zemeranda, die oorsaecke is van uwe Reyse naer dese Stadt; Hy heeft toe gestemt uw Versoeck U syne Dochter te geven. Abdano* in teecke van syne toestemminge maeckte voor den *Edel-man* eene groote Reverentie, ende seyde: *Ick ben confuys van de groote Eere die U. E. my aendoet, willende trouwen met myne Dochter Zemeranda.* Den *Edel-man* stondt verslagen als hy dit hoorde, niet wetende wat antwoorden, maer saluéérde *Abdano* met groote Eerbiedinge 't welck den *Cadi* siende, en vreesende dat den *Edel-man* somwylen iet soude geseydt hebben waer-uyt *Abdano* 't Bedrogh soude bemerckt hebben, nam hy 't Woordt en seyde aen *Abdano*: *Mynheer sal soo goet zyn van heden 't Contract des Houwelycks te laeten passêren in presentie van de Getuygen*, 't welck oock gesloten zynde, wenschte den *Cadi* aen *Abdano* ende den *Edel-man* veel Gelucx, seggende aen *Abdano*: *Mynheer kan synen Sone nu met Hem laeten gaen naer syne Wooninge*, het welck *Abdano* oock toestont. Den *Cadi* hadde doen saedelen twee van syne beste peirden, om hun beyde op-te-sitten. Soo quaemen sy te schyden met alle teeckenen van Vrindtschap.

Den *Edel-man* aen 't Huys van *Abdano* gekomen zynde, wirdt met alle beleeft-

 heyt

heyt ontsangen. *Abdano* gingh aenstonts by syn *Dochter* haer aendienende dat hy haer verbonden hadde met eenen *Edelman* van *Basra*, welckers Familie hem wel bekent was; daer naer heeft hy den *Edelman* by syne *Dochter* geleijdt, van welcke hy met alle beleefdtheyt ontfangen wirdt. Den *Edel-man*, siende de Schoonheyt van syne *Zemeranda*, achten hem den geluckigsten van dese weirelt, en dede anders niet dan met alle bedenckelijcke en Beleefde Redenen haer te beweysen syne groote Liefde, de welcke sy niet en quam te versmaeden, aengesien Sy in synen Persoon zag alle Volmaecktheyt die-men in eenen Prince zouden konnen wenschen. Terwijlen dese twee Gelieven by malkanderen waeren, dede *Abdano* een schoon Avondt-mael berijden, tot het welck hy dede nooden verschyde Vrienden, en om de Vreught noch te vermeerderen, dede hy de principaelste Speêl-lieden ontbieden die met een aengenaem Conçert de Bruyloft vereerden, waer naer seer vrolijck gedanst wirdt, alwaer de Nieuw-getrouwde soo minnelijck Gelaet thoonden, dat ieder-een daer behaegen in hadde. Op 't leste wirdt *Zemeranda* door haere Slaeven naer haere Slaep-kamer gelijdt, en naer dat de Vrienden vertrocken waeren, leyde *Abdano* selver den Bruydegom by syne Bruyt. Des anderdaghs s'morgens, terwijlen sy beijde noch te-bedt waeren, soo quam den *Aga* van den *Cadi* seggen dat hy de Nieuw-getrouwden selver in persoon spreken moest, het welck hem geboodtschapt zynde, dede den *Aga* in de Kamer komen, die siende den *Aga* gelaeden met een Pack, meynde dat het *Robens van Eere* waeren die den *Cadi* hem en syne Vrouwe sondt voor een Present: maer hy vondt hem wel bedrogen. Want den *Aga*, al geckende, seyde hem *Mynheer*, den *Cadi doet U*, *ende uwe Vrouwe*, *groeten*, ende hy sendt U wederom uwe Vodden van Kleederen, ende versoeckt dat gy my soudt mede-geven den Turban ende schoone Kleederen, daer hy U mede heeft doen passéren voor eenen *Edel-man van Basra*. Hy stondt ten-uytersten verwondert over dit Compliment; maer *Zemeranda* noch meerder, siende haeren Man uyt trecken die schoone Kleederen, en aendoen die gescheurde Vodden, en siende dat den *Aga* die mede nam, riep sy geheel verbaest: *Ah Hemel wat magh dit bedieden*? Den *Edel-man* seyde haer dan: *Myne Beminde*, den *Cadi* is eenen alder-boosten *Schelm* ende Bedrieger des weirelts; maer hy sal dese Schelmerye haest bekoopen; hy meynt dat hy u heeft doen trouwen met *eenen Verworpen Bedelaer*; maer ick versekere U dat gy getrouwt zyt niet met *eenen Edel-man van Basra*: maer met den *Sone van den Prince van Moesel*. Hy vertelde haer dan voorder syne Avontuere op de Reyse, en hoe den *Cadi* met hem gehandelt hadde, &c. *Zemeranda*, dit vernemende, gingh dit aenstonts aen haeren Vader bekent maecken, hoe den *Cadi* haer ende haere Familie hadde meynen te doen passéren voor den *Spot* van geheel de Stadt, en sy dede daetelijck met haere Slaeven koopen eenige Schoone Kleederen, als aen eenen Prince toekomt. Sy seyde voorder, heeft den *Cadi* geen groote Reden hem te verheugen over dit werck? hy heeft dit gedaen tot een Affront voor onse Familie, meynende dat wy tegenwoordigh bersten van spyt; maer 't sal hem self haest meerder spyt zyn als hy hooren sal dat hy aen syne vyanden sulcken Voordeel sal aengebracht hebben, sonder 't selve te weten. Ick sal maecken dat hy haest Loon naer wercken sal hebben, en dat hy selfs sal zyn den *Spot* van heel de Stadt; laet my maer geworden; ick hebbe iet in myselve gedacht, dat sal zyn tot syne confusie, &c.

Zeme-

Zemeranda kleede haer in Borgerlijcke Kleederen, en deckte haer Aenſicht met een vloers, gelijck 't daer de maniere is, en gingh ſoo tot in de Saele van den *Cadi*, daer hy Audientie gaf. Den *Cadi* ſiende haer daer ſtaen in eenen hoeck dede haer vraegen wie ſy was, en wat ſy begeirde. Sy antwoorde, dat ſy de *Dochter* was van eenen Ambachts-man van *Bagdad*, en dat ſy verſocht den *Cadi* te ſpreken in 't particulier. Den *Cadi*, die eenen Minnaer was van ſchoone Vrouwen, riep haer in ſyn Cabinet, alwaer ſy haer ontdeckte, ende ſeyde: *Mynheer*, U. E. heeft de Authoriteyt van de Wetten te doen onderhouden, ick wete dat gy Recht doet ſoo wel aen Arme als aen Rycke, daerom bidde ick U te willen aenſien den droeven ſtaet daer ick my in bevinde. Den *Cadi* ingenomen door haere Schoonheyt, antwoorden: Ick ſweire U by myn Hooft dat ick U ſal goedt Recht doen. Alſdan ſeyde *Zemeranda*: Siet, *Mynheer*, oft dat in myne Leden eenigh gebreck is, dat my beletſel ſoude weſen om te mogen komen tot den Houwelijckeh ſtaet. Den *Cadi*, dit hoorende ſtont ſtom, hoe meer hy haer beſagh, hoe meer hy in haer gecharmeert wirdt. en antwoorde haer. Ick en ſien in uwen Perſoon geen het alderminſte gebreck; maer ter-contrarie ick ſien in U ſoo eene volmaeckte Schoonigheyt dat ick van gevoele ben dat de *Dochter* van *Abdano*, daer-men ſoo veel van ſpreckt, aen U wel ſoude moeten wycken; ick en hebbe van myn leven geen ſchoondere Vrouw-perſoone geſien. Sy dit hoorende, ſeyde hem dan: *Mynheer*, U. E. moet weten dat mynen Vader my nu eenige iaeren opgeſloten heeft om dat ick geen occaſie en zoude hebben om eenige Iong-mans aen-te-ſpreken, en al is 't dat er verſchyde my verſochten, hy ſeght hun dat ick een Monſter ben, ſcheef en manck, niet weirdig in geſelſchap der Mannen te woonen, &c. Daer en is oock niemandt meer die naer my komt vraegen oft verſoecken, zoo dat ick de verworpenſte ſchyn te zyn der menſchen, waer op den *Cadi* uytriep: *ô wreêt Barbaêr*, hoe kan hy met eene ſoo ſchoone Dochter zoo handelen? *Zemeranda* haere gevynsde klachten verdobbelende, ſeyde eyndelijck aen den *Cadi*, dat haere Patientie nu ten-eynde was, dat Sy zoo niet meer en koſt leven, &c. Den *Cadi* geheel Gecharmeert op haeren Perſoon, antwoorde haer: *Schoone Maget*, gy en zult zoo uwe Iongheyt niet langer blijven verſlijten, 't ſal van U dependéren om te worden de *Vrouw* van den *Cadi*, ick ben bereijdt met U te trouwen. Sy bedanckte Hem, ſeggende dat Sy haer met minder zoude contentéren. Hy vroegh haer den Naem en Wooninge van haeren Vader; Sy ſeyde dat hy *Omar* hiet, *Verver* van ſijnen ſtiel, woonende op de Ooſterſche Quaey in den Daedel-boom, die Sy wel wiſt dat effectivelijck eene Dochter hadde als een Monſter. Sy nam dan met alle beleêftheyt haer Af-ſchyt; en keêrde naer huys, en vertelde aen haeren Man hoe ſy haer by den *Cadi* hadde uyt gegeven voor de *Dochter* van *Omar* den *Verver*, &c.

Den *Cadi* hadde aenſtonts deſen *Omar* doen ontbieden, die daer over ſeer ontſet was, maer verwondert dat hy daer zoo wel ontfangen en onthaelt wirdt. Naer verſchyde redenen begoſt den *Cadi* hem te ſpreken van ſyne *Dochter*, meynende dat 't *Zemeranda* was; maer *Omar* antwoorde, dat het waer was dat hy eene Dochter had, maer dat het was eene arme Creatuere, iae een Monſter der Natuere, &c. Ick hebbe dat wel gedacht, ſeyde den *Cadi*, dat gy my dit zoude antwoorden; maer hoort *Omar*, dat Monſter verſoeckt eenen Man en ick wil den Man zyn die haer ſal trou-

wen. *Omar*, dit hoorende, ſtont ſeer verſtelt, en ſeyde: *Mynheer*, 't is U geoorloft met my, en met myne Dochter, te lacchen; Neén, ſeyde den *Cadi*, ick en lacche met U niet; maer ick wil uwe Dochter hebben, daerom verſoecke U my die te geven. Hier op berſten *Omar* uyt van lacchen, ſeggende: *Mynheer*, ick en weét niet wat dit al bediet, myn Dochter is manck en gebult, heeft den Kancker, &c. Den *Cadi* antwoorde aen *Omar* dat hy ſoo eene ſocht, en wat dat *Omar* ſeyde, oft niet, den *Cadi* wilde ſe met gewelt, ſoo dat *Omar* op 't leſte ſeyde: *Mynheer* gy wilt dan myne Dochter trouwen, ick en geve U de ſelve niet uyt Genegentheydt; maer om dat gy die begeirt; ick ſtaen ſe U dan toe op conditie nochtans, is 't dat gy naer de *Trouw* haer komt te verſtooten, dat gy haer ſult geven 1000 Goude Piſtoolen. Den *Cadi*, meynende de Schoone *Zemeranda* te krygen ſtont het toe, dede Getuijgen komen en 't Contract paſſéren in preſentie van de *Moullas* en Doctoors van de Wet, die alle als Getuijgen op 't verſoeck van *Omar* daer toe geroepen wierden, in welckers preſentie hy noch eens ſeyde: *Mynheer*, ick geve U myne Dochter voor uwe Echte Vrouwe, mits gy die abſolutelijck begeirt, op Conditie gelijck hier beſchreven is, waer op den *Cadi* antwoorde, Ick zwêre hier nu in de Tegenwoordigheyt van alle deſe Geloofbare Mannen dat ick ſal onderhouden all' het gene ick geſeydt en belooft hebbe; *Omar* zyt daer op maer geruſt. Naer dat dit *Contract* ſoo gepaſſeért, en de weth-Geleérde vertrocken waeren, en *Omar* naer ſijn huys gekeert was, maeckte den *Cadi* ſijn huys berydt om ſijne *Bruyt* en *Vrouwe* met luijſter te ontfangen. Alles hier toe berijdt zynde, en de *Bruyt* naer ſijnen ſin te-lanck vertoevende, ſondt hy ſynen *Aga* naer haer Vaders huys ſeggende dat den *Cadi* naer ſyne *Bruyt* ſeer was verlangende, overſulckx dat ſy haer ſouden verhaeſten. Den *Verver Omar*, hoorende met wat verlangen den *Cadi* ſyne Dochter verwachtede dede de ſelve ſtellen in eene Schoone Kaſſe bedeckt met eene Tapyte, en dede haer ſoo met twee van ſyne Knechten draegen nae 't Huys van den *Cadi*, de welcke deſe Kaſſe in de Saele neder-geſet hebbende, ſeyden dat daer in de *Nieuw-getrouwde* was de *Dochter van Omar den Verver*, die *Myn Heer* den *Cadi getrouwt hadde*, &c.

Den *Cadi* met haeſte en groot verlange de Tapyt opnemende, ſiende in de plaetſe van die *Schoone Zemeranda*, dit Monſter, hier over in gramſchap ſchietende tegen *Omar*, die ſyne Dochter gevolght was, dryghde hem in de gevangeniſſe te ſmyten, ſeggende dat hy hem bedrogen hadde, dat hy hem deſe leelijcke in plaets van de *Schoone* ſont, waer op *Omar* ſwoôr dat hy noyt andere als deſe gehadt en hadde, &c. Den *Cadi* ſeyde hem dan dat'er s'morgens eene Ioufvrouwe by hem was geweeſt ſeer Schoon die haer uytgegeven hadde voor ſyne *Dochter*, en dat hy nu wel ſagh dat hy bedrogen was. Den *Cadi* moeſt dan aen *Omar* de 1000 piſtolen tellen, en *Omar* ſyne Dochter weder naer huys doen draegen; Soo wirdt den *Cadi*, die met *Abdano* meyde te lacchen, ſelver den *Spot* van heel de Stadt.

Hier ſiet-men in wat verdriet die ſynſelve brenght die door onbehoorelijcke middelen ſyn Ampt en Plicht niet waeren-nemt, 't zy om hun-ſelve te verheffen, oft om andere te verdrucken. Insgelijcks komt vele Ionckheyt hun-ſelve te bedriegen, principalijck wanneer die gekomen zyn tot hunne eerſte dertele Liefde, hunne Ouders verlaetende, om in-te-volgen hunne genegentheden; deſe vaeren gelijck dit Sinne-beéldt is verthoonende.

AF-

AFBELDINGE TOT DESE BEVESTINGE.

IAER-SCHRIFT.

sIet sY DIe hIer Verr' VLIeght oft sWIert,
DIe WorDt VernIeLt oft gesChoffIert.

Wanneer een *Ionge Duyf* in 't beste van haer leven
Begint met grooten drift eens over-al te sweven,
En dat sy laet haer Kot, en d'ander Duyven all',
Dan naeckt haer groot gevaer, en menigh ongeval.
Maer meest als sy begint seer onbedacht te swieren
Tot in het groene Woudt, ontrent de' wilde dieren,
En dat sy daer dan sweeft op haere Eenigheyt,
Dan wort sy daer vervolght met vele Listigheyt
Door eenen wilden Valck, oft selver door Bravieren,
Die haer seer stil beloert wanneer sy komt te swieren,
Tot dat sy selver vlieght ontrent den boom oft tack,
Dan grijpt den *schalken Valck* de *Duyve* met gemack.

Hy packt haer by den hals, hy sal-se niet lanck borgen
Hy komt *d'onnoosel Duyf* op-staende-voet te worgen,
En vliegt dan met haer wegh op eenen dichten boom
Oft tusschen het groen riet aen eene water-stroom.
Daer komt hy met gemack haer Véders uyt-te-plucken
Daer komt hy met gewelt syn klauwen in-te-drucken,
Iae selver 't is syn vreught, syn blijdtschap, en plaisier
Wanneer hy soo verkracht dit Ionck onnoosel dier.
Soo wordt *d'Onnoosel Duyf*, om dat sy verr' wilt sweven,
Ellendighlijck beroost van haere Eer, en Leven,
Eer dat haer ongeval, haer selver is bekent,
Soo is sy al vernielt, gedoodt, ofte geschent.

Soo is't oock met een' *Maegt*, oft *Iong-man*, die wilt swieren,
Die siet-men menig-mael vernielen, oft schoffieren,
Gelijck aen *Dina* selfs voor desen is geschiedt,
Soo komt'er hedensdaeghs noch meerder in 't verdriet,
Siet deês Onnoosel Maeght, vol ydele gepysen,
Die liet haers Vaders Huys, en gingh dan henen rysen 3 A. 6 ℣. 1
Om te voldoen den drift van haer ydel gedacht,
Dat op den staende-voet haer heeft in druck gebracht.
Als dese haer bevondt nu in die vremde Steden,
En dat sy daer dan sagh de Modens, ende Zeden
Van 't ander Vrouw-geslacht, dat in die Landen was,
Daer wirdt sy dan bespiedt van de Iongh-mans seer ras.

Des Koninghs Sone selfs die vondt in haer behaegen,
En quam het alder-eerst syn handen op haer slaegen,
Al was sy eene Maeght, noch geensints niet getrouwt,
Doch hy heeft met geweldt haer in syn Huys gestouwt.
Iae sonder haer t'aensien, te eeren, oft te vieren,
Quam hy haer met gewelt te schenden, te schoffieren,
Alsoo verloôr deês Maeght haer Croone, en haer Eer,
Dat haer, en haer Geslacht, aendede leét, en zeêr.
Haer Vader *Iacob* selfs die voelden duysent prangen,
Haer' *Broeders* van gelijck waeren met leét bevangen,
Sy waeren al bedroeft over haer dwaesheyt groodt,
Maer *Sichem* quam hier door in ancxt, en grooten noodt.
Daer wirdt om haeren t'wil soo menigh Bloedt vergoten,
Daer wirdt gekapt, gekerft, geslaegen, en geschoten,
Het wirt'er al vernielt, self 't Koninckleijck Geslacht,
Dat wirdt door *Iacobs*-volck geheel te-niet gebracht.
't Is dan een dwaes bedryf voor alle Ionge Lieden
Van uyt hun Ouders Huys seer onbedacht te vlieden
Terwyl 't aen d'Ouders is noch dickwils onbekent,
Die worden dan hier door vernietight, oft geschent.
Maer siet die dwaese Maeght die moet het 't meest bekoopen
Die hier seer dertel gaet met eenen Iongh-man loopen
Naer eene vremde stadt, oft naer een ander Landt,
Die brenght haer eygen-selfs in droeven tegenstandt.
Geen pyn kan zyn bepyst, geen wreétheyt, nochte plaegen;
Die dan een' Maeget moet, tot leét, en schande, draegen;
Want sy wordt als verscheurt door smerte, en verdriet,
Als sy haer eygen-selfs soo seer bedrogen siet.
Het is dan 't alder-best', en weirdigh om te prysen,
Dat eene *Maeght*, oft *Knecht*, noyt en sal henen rysen
Sonder des Ouders weêt, naer vremde Stadt, oft Hof,
Oft hunne Eer vergaet in enckel windt, oft stof.
En naer dit ongeval, als sy eens zyn geschonden,
Sy houden in hun hert dan sulcke diepe wonden,
Dat sy in hunne Ieught, en in den besten tydt,
Worden ellendighlijck soo hun Ionck Leven quyt.

IAER-SCHRYVENDE SINNE-BEELDT.

WIE OP HET GELDT EN GOEDT BETROUT WORT DICWILS IN HET GRAF GESTOUT.

AENGEWESEN

DOOR DE VOLGENDE SAEMEN-SPRAECK

TUSSCHEN

AVARO EN AMARANTE,

ENDE

DE NAERVOLGENDE HISTORIEN.

ICk kome, *Amarant*, tot U met vast betrouwen,
Ick wete dat gy wel de weirelt quamt t'aenschouwen
Dat gy de Rede kent; hoe-men hier eert en acht
Die hebben Gelt en Goet, de Schatten ende Macht,
Daerom koôm ick tot U, ô Wyse Maeght verthoonen
Als dat ick ben 'nen Man, die hier besit de Croonen,
En heb in overvloedt, dat ieder mint en eert
Dat is tot myn geluck in myne handt gekeert.
Gy weet, en hebt gehoort, en dickwils oock vernomen
Hoe ick door myn verstant veel Schatten heb bekomen
Door konste, en Practyck, door menig Wissel-brief,
Waer door dat ick wel sien dat ieder my heeft lief
Ick hoôp dan van-gelijck, en ben oock van gedachten
Dat gy my, *Schoone Maegt*, geensints en sult verachten;
Maer dat ick sal van U verkrygen mynen Wensch
Aengaende een Verbont, veel meer als eenig mensch
Wel hoe, *Avaro* hoe, hoe komt gy hier geloopen?
Meynt hy dat *eene Maeght* soo is met Gelt te koopen,
Oft dat sy staet gereet als-men haer Schatten biedt,
Neén, *Onbedachten Man*, en peyst dat nimmer niet:
Wegh, wegh, *Avaro*, wegh met all' die dwaese praeten,
Ick kome uwe *Trouw*, en Schatten all' te haeten;
g'En sult my geensints niet verlijden door uw Gout,
Want ick veracht den *Vreck*, die hem op Gelt betrout.
Ick ken te-wel den aerdt van all' die *Vrecke Lieden*,
Hoe sy een *Ionge Vrouw* geduerighlijck bespieden
Als sy maer eens een Oort van synen Schat en roert,
Hoe sy dan van den *Vreck* wort als een Leeuw beloert.
Dat heb ick lest gehoort, en selver sien gebeuren,
Het scheén dat desen *Vreck* syn *Vrouwe* wou verscheuren
Om dat sy had verquist, soo als den *Vreckaert* docht,
Iet tot behoef van 't huys, sonder syn weét, gekocht.
't En was de moeyt niet weirt dat hy daer sou van spreke
Waerdoor ick in myn hert met gramschap wirt ontsteke
Om dat ick sag den Drift die desen *Vreck* besat,
Dat hy was soo verblindt, soo dwaes voor synen schat
Daerom ick U verstoot, soo wel als die gesellen,
Die altijdt dagh en nacht hun Hert en sinnen stellen
Op hunnen Schat en Gelt, op eene handts-vol Goet
Waer door sy nimmermeer gerust zyn in gemoet.
Maer als een *Spinne-kop* ieder het hert uytmaelen,
Om soo des weirelts Goet te konnen achterhaelen:
Want dit is hunnen *Godt*, die van hun wort geviert,
En daer hun hert en geest gestaedelijck naer swiert.
Men siet in sulcke volck noyt geen *Bermhertigheden*
Men hoort uyt hunnen mondt bynaer geen ander reden
Als maer van *Groot Gewin*, dat menigh *woecker* doet,
Dat is 't dat staedig dwaelt in 't diep van hun gemoet.
Wel, *Amaranta*, hoe, sult gy de die verachten
Die hier den *Ryckdom* heeft, en siet het meeste achten?
Sy worden over-al geviert, ende bemindt,
En die dit anders seght die is gewis verblindt.
Ick segg', en blijf daer by, ick voel het in myn herte,
Hoe dat het Gelt en goet verdryft droefheyt en smerte,
En hoe het altijdt maeckt ons heel gemoet content,
Dat is my in de daedt het alder-meest bekent:
Want als ick maer aenschouw myn *Ronde Goude Schyven*,
Dat kan op staende-voet myn innigh leét verdryven,
Schoon gy my anders seght, iae selver daer mé spot,
Die hier besit het Gout die heeft het beste Lot.
Met 't Gout bekomt-men al het gene men kan wensche
Men treckt'er mé tot ons een menichte van menschen
Van hoogh en leegen staet, selfs s'Konings Majesteyt
Wie sou hier naer syn hert vraegen meer Digniteyt?
Hoe dickwils in myn rust, in 't diepste van de nachten
Vinde ick my verheught in 't diep van myn gedachten,
Soo dat ick by myn-self dan uytroep: *wat geluck!*
O Vriendelijcken Schat, die my bevrydt van druck!
Hoe kont gy, *Amarant*, dan geven sulcken rede?
Gy zyt een' *Blinde Maeght*, 't zyn onverstandigheden,
Gy geensints niet en kent waer in de Rust bestaet,
En gy hier als een kindt seght onbedachten praet.

Avaro, diën aerdt, die gy hebt ingeſogen,
Die heeft ſoo menigh *Vreck* waerachtelijck bedrogen:
Want ſoo hy dochte maer dat hy geluckigh was
begoſt hy te vergaen gelijck verdorrent gras.
Siet het Exempel aen, door Godts woort uytgeſproken
Als mede oock de ſtraf, die Godt heeft ſelfs gewroken
Op eenen dwaelen menſch, die was als gy verdooft,
Die wirdt om uw gelegg' van ſyne Ziel berooft.
Wat ſtandt heeft uw' geluck, het zyn maer water-blaſen
Die aenſtonts hier vergaen, iae breken als gelaſen,
Die door den minſten ſtoot verlieſen hunnen ſtant,
Alſoo vergaet 't geluck van menigh *Vrecken Quant.*
Die Rede, *Amarant'*, die gy komt voor-te-wennen,
Quam ick ſoo wel als gy van over lanck te kennen,
Dit is maer eene Les, die m'aen de *Ionkheyt* geeft,
Maer die eens wordt beiaert wel ander driften heeft.
Al 't gene gy hier ſeght, is maer van ſlecht belangen,
Men magh hier naer het gelt wel hebben een verlangen;
Want die geen gelt en heeft vergaet door het verdriet
Maer die den *Ryckdom* heeft, aen die veel eer geſchiet.
Daerom men trachten moet, en geene moeyte ſpaeren
Om t'hebben dat geluck van Schatten te vergaeren,
Dit magh vry zyn gedaen door Pratyck en verſtant
Soo als-men 't vinden kan ter-zeé ofte te-Landt.
't Is eene pryſbaer ſaeck, die ieder komt te achten,
Dat-men den *Ryckdom* ſoeckt by alderley geſlachten;
Want het is door het *Gelt*, dat-mẽ met moeyt behaelt
Dat-men leêft in welluſt, en dat-men zegen-praelt.
Avaro ſwyght vry ſtil met all' uw' dwaeſe praeten;
Men ſiet hier ſulcke volck vervolgen ende haeten,
En brengen tot een Straf, als *rechten Woeckeraer*,
Die menig goeden menſch brengen in groot beſwaer.
Al ben ick maer een *Maeght*, ick ſal U overtuygen
Hoe dat het *Gelt* en *Goedt* hier *menig Vreck* doet buygen,
En principael de die, die ſoecken door *Practyck*,
Gewelt, oft *Woeckery*, te worden machtig Ryck:
En is U niet bekent hoe *Craſſus* is gevaeren, *
Die van ſyn Ionckheyt af veel Goedt quam te vergaeren
En die ten-lange ſelſt beſat een' grooter Schat
Als'er oyt eenen menſch hier op de aerd' beſat:
Hy hadd' ſyn Kamers vol, gevult van alle kanten
Met Silver, ende Gout. Peirelts, en Diamanten,
Met alderleye Goedt, dat m'in de weirelt acht.
Dat hadd' hy al-te-mael in ſyn Palleys gebracht:
Niemant in 't s'weirelts-bol en had oyt laeten blijcken
Noch Koninck, nochte Vorſt van al de grootſte Rycken
Soo ongehoorden Schat hadd' niemant oyt vergaert,
Als deſen *Craſſus* hadd', als *Gierigaert*, vergaert.
Maer hy noyt niet te-vré, die ſocht noch alle dagen
Noch meerder ende meer by ſynen Schat te draegen
Al dat hy vinden koſt, dat ieder acht en eert,
Daer mé wirdt ſynen ſchat noch allen dagh vermeert
Hy gingh ten-leſten ſelf tot in de vremde Landen;
Ophaelen met gewelt de alle de Schoonſte Panden
Die eenen Prins beſat, oft iemandt van 't gemyn,
Dat maeckten hy te-ſtonts door ſyne macht het ſyn.
Hy quam alſoo geſtaegh veel menſchen te beſpringen
Om t'hebben hunnen Schat, en al hun ſchoonſte dingen
Syne *Begeirlijckheyt* brocht hem ſoo vert' daer naer
Dat hy geen Konings Macht en vreeſde noch gevaer.
Hy gingh *Surenas* Macht beſtryden en bevechten,
Hy woude, ſoo het ſcheén, hem aen ſyn Lant' hechten,
Hy thoonde over-al dat hy maer was verwoedt
Naer Ryckdom, ende Gelt, naer s'weirelts ydel goedt
Maer *Craſſus*, die altijdt naer 't *Gout* had ſulck verlangen
Die wirt ten-leſten ſelfs door *Surenas* gevangen,
Die hem een ſtraffe gaf ſeer wreét en ongehoort
Als oyt eenigh tiran bracht op de aerde voort:
Hy dede *Craſſus* dan vaſt-binden met veel touwen,
Sy ſtelden hem ten-thoon, dat ieder ſou aenſchouwen
Den Alder-gierighſten, voor deſen noyt geſien
Hier op het aerde-ryck, onder de wreétſte liên.
Als *Craſſus* daer ſoo ſtont riep't volck met luyde ſtemme
Hoe ſal-men diën *Dwaes*, en diën *Vreckaert* temmen?
Geen ſtraffe groot genoech voor ſoo boosaerdig man
Die hem van *Geldt* en *Goedt*, noyt niet verſaede kan.
Iae deſen *wreeden Béer*, die ieder-een dé beven,
Die moeſt op ſtaende-voet berooft zyn van het leven
Door d'alder-wreêtſte doodt, en alder-felſte pyn,
Die hier kan zyn bedacht, oft uytgevonden zyn.
De ſtraffe waer te klijn van hem hier te quartieren,
Oft oock te zyn verſcheurt door d'alder-wreétſte dieren
Al wirt hem uytgeruckt het Hert, en 't Ingewant,
De pyn waer noch te-klijn voor ſoo boosaerdig quant
Maer als ſy ſyn boos Feyt wel hebben gaen bedencken,
Dan hebben ſy gepeyſt *van hem 'nen Dranck te ſchencken*
Die hem verſaeden ſou, *van Gout*, en s'weirelts Goedt,
Het welck wirdt toegeſtemt van ieder met'er ſpoedt;
Sy dan in 't openbaer lieten een Vier aenſtôken,
Waer in ſy daetelijck quaemen den *Dranck* te kôken,
Die *Craſſus* hadt geſocht door ſyne *Vreckigheydt*,
Dier wirdt hem daer met vlijdt als Medeçyn berydt.
Het was dat *Cordiael*, waer naer hy quam te trachten,
Waer op waeren geveſt ſijn ſinnen en gedachten,
Waer mé hy van ſyn ieught hadde geweeſt beſwaert,
Dat moeſt zyn ſynen *Dranck* als hy nu was beiaert.
Men bracht aen *Craſſus* dan deês aengenaeme Tôgen,
Waer naer ſyn dorſtigh hert met driften hadt gevlogen,
't Wirdt met dit *Compliment* aen hem ſoo toe-geiont:
Drinckt nu, Gout-gierig Menſch, verſaedt uw gragen mont.
Dit is den Nectar *ſoet, die gy in alle hoecken,*
Als eenen fellen Leeuw, gingh met geweldt op-ſoecken,
Hy wordt U toe-gebracht van-daegh in overvloedt,
Nemt 't geen gy ſoo bemindt, 't is aengenaem en ſoet.
Maer ſiet als *Craſſus* quam den *Dranck* wel te bekycken,
Quam ſyne bange ziel van ancxt als te beſwycken,
Iae ſynen geeſt verſtirt als hy den Beker ſagh,
Waer door dat uyt ſyn hert ontſtont dit droef beklagh
O ongeluckigh Menſch! zyn dit de ſoetigheden
Waer naer ick heb getracht, waer voor ick heb geſtreden,
Is dit den Nectar *ſoet, die in myn oogen blonck,*
Waer ick van iongs-af-aen myn ſinnen ſoo aen honck?
Verſmaedt moet zyn den drift, en all' myn dwaeſe wercken,
Ick kôm' van-dage eerſt de Ydelheyt te mercken,
Siet wat den menſch behaelt, die naer den Ryckdom hyght,
Wat pyne en wat ſtraf hy op het leſte kryght?
Ick die van myne Ieught veel Schatten quam vergaêren,
Die komen my, eylaes! nu 't meeſte te beſwaeren,
Sy zyn de oorſaeck nu van myn aenſtaende ſtraf,
O onbepaelden drift! die my ruckt in het graf.
Nu ſien ick wat ons geeft de Weireltſche Ryckdommen,
Die magh ick nu te-recht waerachtelijck verdommen,
Nu ken ick den Tiran, *die ſtaedigh myne ziel*
Hier in de ſlaeverny' altydt gevangen hiel.
Dit was de leſte klacht, die hy quam uyt-te-bronnen,
Eer hy met groot gewelt wirdt op een planck gebonnen
Eer dat *Surinas* ſchonck diên alder-ſoetſten *Dranck*,
Waer naer hy had getracht ſyn levens-dagen lanck.

De

De *Parthes* op het lest die hebben dan genomen
Het *syn gesmolten Gout*, en zyn tot hem gekomen,
En göten met gewelt hem dat in synen mondt,
Waer door syn Ingewant verbrande tot den grondt.
Alzoo, *Avaro*, siet wirt *Crassus* overwonnen,
Die docht dat hy altydt het leven hadt gewonnen
Met alle synen Schat, die hy hadt achterhaelt,
Siet hoe den dwaelen dan door synen *Ryckdom* faelt?
Al is 't dat gy hier roemt dat 't *Gelt* ons kan bevryën
Van menigh ongeval, van straf, en slaevernyën,
Soo brengt het s'weirelts goet ons dickwils in verdriet
Gelijck ons *Crassus* thoont, en vele ander, siet
Dit is waer, *Amarant'*, dit is daer voorgevallen,
Maer 't geên daer is geschiet, en acht ick niet-met-allen
Dit was 'nen *graegen Mensch* naer Ryckdom ende Gelt
't Geên hy bekomen heeft door Listen en Gewelt;
Maer siet myn Gelt en Ampt en sal hier niemant haeten
't Is een gemyn Practyck, aen ieder toegelaeten,
Wie heeft'er oyt versmaet de Winste als de myn,
Al wie dat anders seght, die moet onnoosel zyn:
Ick vreese geene straf, noch d'alder-minste plaegen,
Ick leef in volle Rust, en neme myn behaegen
In mynen goeden Stiel, als oock in myn Gewin,
't Is dit dat staegh verheught myn hert en mynen sin.
Men siet maer sulcke volck, als ick ben, stadig achten;
Wy worden selfs ge-eert by alderley Geslachten,
En hebben groot gehoor by menigh Potentaet,
Gelijck ick selver sien gestaegh in mynen staet;
Iae menigh *Machtig Prins* die komt ons Eer bethoonen
Om dat-men aen hun schiet een menichte van *Croonen*,
Al is het tot ons baet dat-men die Sommen geeft,
Noch is het in de daedt dat-men hier Lof door heeft.
Ick weet, *Avaro*, wel dat s'eeren *Sulcken Schrocken*
Om t'hebben van hun Gelt, en van hun goude brocken
't En is niet om hun *Deught* dat-men hun *Eere* biedt,
't En is maer in den schyn dat hun de Ionst geschiedt.
't Is my oock wel bekent, ick heb dat al gelesen
Hoe soo een' Man, als gy, wordt menig mael gepresen
Hy wordt in het gemyn als *eenen Vreck* veracht
Die met soo groote drift staeg naer den *Ryckdom* tracht
Iae zelfs het *Heydens volck*, als mede de *Barbaeren*,
Versmaeden sulcke volck, en komen hun beswaeren,
Al zyn sy van den wegh van onse goede Weth.
Noyt willen s'onder hun zyn met dat volck besmet,
Sy bannen *Woeckeraers*, en all' hun slimme Treken,
Waer mede sulcke volck is t'alle tydt ontsteken,
Sy weten dat 'nen *Vreck*, *Woecker*, en *Gierigaert*
Seer dickwils de Gemeynt' met groote Last beswaert.
Want door de *Woeckery'*, en onrechtveirdigh winnen,
Komen sy menigh mensch het herte uyt-te spinnen,
Sy brengen in verdriet menigh eenvoudigh Man,
Meer als ick in de daedt U hier bethoonen kan.
d'Exempels zyn te-veel om U dat aen te thoonen,
Hoe dat-men sulken volck komt naer verdienste loonen
En wat voor groote Ionst sy krygen menig-mael
Van eenen *Prins*, oft *Vorst*, in hunne Konings-zael.
Hoort wat dat *Halon* deéd', den *Prince der Tartaeren*,
Hy quam syn groodt verstandt eens wonder openbaren
Om zoo een *vreck Gezel* te loonen naer de maet,
Gelijck'er wirdt verheyscht naer syne Ampt en staet.
Den *Calif van Baldach*, een' Leeraer van syn Wetten,
Die staegh syn hert en ziel quam op den *Ryckdom* setten
Wirdt eens door desen Prins zeer wonderlijck geleert
Hoe dat-men *eenen Vreck*, en *Woeckeraer* daer eert.

't Was desen *Prins* bekent hoe hy stelde syn sinnen
Met onbetoomden *Drift* op 't ongeoorloft winnen,
't Zy door de *Woeckery'*, door *Listen*, oft *Practyck*,
't Geên was aen uwen Stiel, *Avaro*, zeer gelijck.
Daerom deéd hem den *Prins* zelf nooden tot syn zaelen
Alwaer, zoo als'et scheên, men hem quam wel onthaele
Want hy wirdt uyt de zael geleden in 't Saelet
Om daer te zyn gespyst met 't principael Banquet.
Als den *Calif* nu was ter-taefelen gezeten,
En alles scheén berijdt om lustigh daer te eten,
Heeft hem den *Prins* geseyt: *Siet hier, geleerden Vrint
Van-daegh is U bereydt een Spys, die gy soo mint,
Een Spys naer uwen wensch, waer in gy alle dagen
Vondt hier uw groodt genucht, uw blyschap, en behaegen;
Die schenck ick U van-daegh in vollen overvloedt,
Nemt dese gunst in danck, die-men U beden doet.*
Daer mé dede den *Vorst* door syne Onderzaeten
Brengen tot syne Spys veel Schotels vol *Fyn Plaeten
Van alderleye Munt*, van 't *alder-schoonste Gelt*,
Wirdt tot syn Onderhoudt voor desen *Vreck* gestelt.
Den *Prins* ter-selver tydt dede aen die *Banquetten*
Een *Wachte* dagh en nacht by desen *Calif* setten,
Die hem daer al-gelijck bewaerden in het rondt,
Op dat geen ander Spys zou vullen sijnen mondt.
Dit moest dry dagen lanck den *Vreckaert* zoo bekycken,
Tot dat hem al syn kracht en 't herte quam bezwycken,
Iae tot dat schier sijn Ziel hier uyt syn lichaem vloôt,
Eer hy in het Pallys de minste Spys genoôt.
Siet hier, *Avaro*, nu, hoe dezen is gevaeren,
Met dezen Grooten Heldt, en *Prince der Tartaeren*,
Hoe hy hier *desen Vreck*, en synen Schat heeft g'eert,
't Geén oock aen ider *Vreck* te-deég mag zyn geleert.
Nu hebt gy klaer gesien hoe men in de Pallysen
Eert *eenen Gierigaert*, hoe Sy den *Woecker* prysen;
Roemt nu noch staedig aen dat gy soo wort geacht;
Ick houd met U den spot, en ider met U lacht.
Wel, *Amaranta*, hoort, het geên gy komt vertellen
En sal hier myn Gemoedt ten-minsten niet ontstellen;
Want *desen Dienaer* gingh te-buyten synen staet,
Daerom wirt hy van 't *Volck*, en van den *Prins* gehaet.
Maer ick doen eenen Stiel, van ieder toegelaeten,
By niemandt niet versmaedt by hoog' oft leége staeten,
Hoe wordt den *Ryckdom* niet gesocht ende geacht,
Siet menig Koning self thoonen daer door hun macht
't En is maer door het *Gelt* dat-men hier kan geraecken
Tot alle *Digniteyt*, tot alle Groote Saecken,
Soo dat ick seggen magh, die hier den *Ryckdom* heeft
Dat hy waerachtelijck hier maer geluckigh leeft.
Avaro, 't is om niet al dat ick kôm vertthoonen,
Uw Hert blijft al te vast ontrent uw' Schatten woonen;
Gy steunt hier al te sterck op s'weirelts ydel Goedt,
't Geén kan de oorsaeck zyn van uwen Tegenspoet.
Schoon g'U geluckigh acht, dat ieder U schynt t'eeren
Nochtans komt dat Geluck al menig-mael te keeren,
Oft heeft een kort respyt, dat dickwils gaet te-niet,
Als oock aen *Damocles* voor desen is geschiet.
Desen was in het *Hof* by dagen ende nachten,
Hy quam daer onvermoeyt naer 't *Hofs Geluck* te trachte
Iae sprack met grooten drift, en met een graege borst
Van 't over-groot geluck, dat hier besit 'nen *Vorst*.
Noch quam hy selfs den *Prins* te streélen en flatéren;
Hy seyd': *Geluckigh Heldt, gy hebt naer uw begéren
Al wat gy wenschen kondt, al dat de weirelt achs
Hebt gy in uw Besit, Iae is in uwe macht.*

O wat gheluckigh Lot is U hier toe-gevallen
Uw Ryckdom, ende Goedt, dat is sonder getalle,
O wat Geluckigh *Prins*, van ieder-een geviert,
En door syn macht van Gelt soo menig Landt bestiert
Gy, die in uwen Staet beproeft duysent wellusten,
Gy moôgt op Gelt en Goedt met vast betrouwe rusten
Gy hebt dat al-te mael naer uwen sin en wensch,
Gy zyt waerachtelijck hier een geluckigh mensch.
Ach! had ick soo 't geluck, hoe sou ick zege praelen?
Kost ick door Gelt en Goedt die *Digniteyt* behaelen
Als gy heden besit, hoe sou ick zyn content,
Grooter Eer en Geluck en is my niet bekent.
Maer *Dionisius*, die hoorde syne Praeten,
Quam dan in syn gemoedt deés dwaele reden haeten,
Maer hy hiel hem geveynst, en seyde: *Goede Vrindt,*
Gy kondt soo wel als ick verkrygen dat gy mindt;
Ick sal van stonden aen U doen de Eer bethoonen,
Gy sult in myn Palleys uws-levens-dagen woonen,
Aen U sal zyn geiont het Princelijck Banquet,
De Koninckliycke Spys, de Zael, en 't Cabinet.
Aenstonts den *Prince* dé aen ieder-een gebieden
Hoe dat aen *Damocles* moest alle Eer geschieden
Als *eenen Prins* betaemt, in 't *Hof*, en in de Zael,
Iae, volgens het bevél, hy kreêgh het al-te-mael.
Hy wirt gekleedt, geçiert, gedient met de Lampetten,
Men deêd hem aen den disch neven den *Prince* setten,
Alwaer hy wirdt gevoedt met Spys en goeden Wyn,
Soo dat hy aen den *Prins* in alles was gemyn.
Maer siet, als *Damocles* hem meynde te vermaecken,
Hy sagh dan boven hem een *Wonderlijcke Saecke* *
Die hem de Vreés aenbrocht, als mede veel Gevaêr,
Hy sag *een Punctigh Sweért* dat hangden aen *een Haêr*,
Recht boven synen Kop, het gene hem deêdt beven,
Hy woud hem op de vlucht op staende voet begeven,
Want riep overluyt: *Ach opent my de Baen,*
Op dat ick haestelyck 't peryckel magh ontgaen.
Ey laet my naer myn Huys, en myne Wooningh treden,
'k Sal daer zyn meer gerust, en leven daer in Vrede,
Maer blijf ick langer hier, ick koôm in grooten noodt,
En wacht van uér tot uér een schroomelycke Doodt;
Maer siet den *Wysen Vorst* die heeft hem weder houwen,
En deêd hem opentlijck 't gevynst Geluck aenschouwe
Van *die den Ryckdom heeft*, en s'weirelts ydel macht,
Hoe dat het aen den mensch menig peryckel bracht.
Hy seyd' aen *Damocles*: *Dit is den staet der Rycken,*
Dat hebb' ick aen U-self waerachtigh wel doen blycken,
En 't is soo in de daedt, dat wordt ick self gewaer,
Hoe meerder Gelt en Macht, hoe grooter is 't Gevaer.
En is dit niet genoech aen *Crœsus* oock gebleken,
Die tot den hooghsten Graet was door syn Gelt gestreken
Die self aen *Solon* seyd': *Hoe Verheven is den Staet*
Van my Gheluckigh Mensch, die 't all' te boven gaet.
Ick ieder overtref in Ryckdom, ende Schatten,
Ick hebbe meer genucht als iemandt kan bevatten,
Om dat ick met veel drift meer Schatten hebb' vergaert,
Als'er oyt eenigh Mensch op d'aerd' heeft g'openbaert.

Maer *Solon* heeft berispt syn' ydele gedachten,
Hy quam al *Crœsus* Praet, als Ydelheyt, verachten,
En seyd' hem: *Dwaesen Vorst, den Ryckdom die gy siet,*
Die gaet als eenen Roock, als Schaeduwe, te-niet.
't Is oock alsoo geschiedt. *Crœsus*, naer korte dagen
Verloôr al synen Schat, den Ryckdom, syn behaegen,
Als mede syn Gebiedt, en all' syn groote Macht,
Iae wirt tot meerder leét in slaeverny gebracht.
Hy wirdt door grooter Macht bevochten en bespronghen
Iae wirt ten-lange-lest' met wreét gewelt gedwongen
Te trecken als een Peêrdt den Waegen van den *Helt*,
Die hem met al syn Schatt' hadt in bedwangh gestelt.
't Was dan dat *Crœsus* quam eerst *Solons* Les te leeren
Als hy de Raeders sagh staegh op en neder keeren,
Dan heeft hy eerst bemerckt de *Onstantvastigheyt*
Van *s'Weirelts Geldt en Goedt*, en d'Ydel Digniteyt.
Hy seyd', beter bedacht, Wie soude dat gelooven,
Dat m op soo korten tydt ons hier kan soo berooven
Van sulcke Machtig Goet, en onwaerdeêrbaer Schat,
Gelijck ick op de aerd' noch kortelinghs besat?
Nu nu sien ick wat dat zyn de *weireltsche Ryckdommen*,
Waer op ick eertydts quam vantêren, en berommen,
Terwyl als dat-men siet, *dat het als Niet vergaet*,
Iae als een vuylen mist, wanneer de Sonn opstaet.
Wat dunckt, *Avaro*, U, sult gy het Gelt noch eeren,
Terwyl het *Heydendom* U komt d'Exempels leeren
Hoe dat het Gelt en Goet vervliegt gelijck den wint.
Blijft gy daer aen gehecht, voorwaer gy zyt verblint?
Amaranta 't is het best te swygen van de Schatten,
'k En kan, U slechte Maegt, myn rede niet doen vatten
Gy hebt my overtuyght van 't geên ick heb geseyt,
Gy acht all' *s'weirelts Goedt* maer *enkel Ydelheyt*.
Daerom verlaet ick U, om dat gy vindt mishaegen,
In 't geên een ander pryst, en heeft syn wel-behaegen,
Iae daer een ander heeft syn blijdtschap en genucht,
Dat is't dat gy verstoot, ende gestaedigh vlucht.
Al is 't dat gy 't versmaet, soo kome ick te soecken
Den *Ryckdom*, en het *Gelt*, in kanten, ende hoecken,
'k En laete daerom niet te minnen 't *s'weirelts Goet*,
Om dat 't my is bekent wat voordeel dat 't my doet.
Ick wete voor gewis dat 't meesten deel der menschen
Hier naer het *Gelt* en *Goedt* al trachten ende wenschen;
Sal ick dan laeten staen, dat ieder acht en eert,
Neén, *Amaranta*, neén, ick ben wat meer geleert.
Ick sien wel dagelijcks hoe-men die menschen minnen
Die hebben 't meeste Goet, en vele Schatten winnen,
Die hebben 't recht geluck hier op het aerd'sche dal,
Hoe dat sy zyn bevrijdt van menigh ongeval.
Avaro, gy zyt dwaes, hoe meer men U wilt raeden,
Hoe meer de waerheyt gy en Reden komt versmaeden
Gy zyt als eenen Steen verart in uw Gemoedt,
Het is al moeyt voor niet de Leering die m'U doedt,
Daerom, hertneckigh Man, kome ick U verachten,
Gaet, en voldoet den sin van uw' ydel Gedachten;
Ick segge U *Adieu* met all' uw' *Gelt*, en *Goedt*,
En blijve, die ick ben, *Avaro*, blijft gegroedt.

* *Dit Sweêrdt was boven aen de Blaffon vast-gemaeckt met een Peêrdts-haeyr van 't selve koleur, soo dat-men 't quaelyck mercken konde.*

* *Desen voorsz. Cassus was eenen Romynschen Veldt-Oversten, die seer drifstigh was, oock door onbehoorlijcke middelen, om Ryckdommen te vergaederen.*

Vriendinne, noch een woordt, eer ick sal henen treden
Hoort eens naer myn bescheét, en wel-gegronde reden
Ick sal U thoonen selfs hoe men de Wyste Liên,
Daer dat den *Rycken* was, geduerigh heeft gesien:
Seneca quam gestaegh in *Nero's-Hof* te leven,
Had daer geen Gelt geweest, hy hadt daer niet gebleven
Verslijten synen tydt uyt ydel Eér en Lof,
Had hy geen Jonst verwacht van soo een machtig *Hof.*
Jae *Aristoteles*, die lagh-men in de Zaelen,
Daer *Alexander* quam, hooghmoedigh zegen-praelen,
Had hy daer insgelijcks oock geen geluck verwacht,
Noyt had hy naer den *Vorst*, oft naer het *Hof* getracht.
En *Plato* even-self die was het meest te vinden
Daer *Dionisius* syn Schatten quam t'ontbinden,
Al was dat 'nen *Tiran*, noch bleêf hy daer ontrent
Verwachten van den *Prins* een Jonste, oft present.
Men siet dat heden noch, dat koóm ick te bemercken,
De wyste die-men vint die doen de schoonste wercken,
Die siet-men menighmael aen eenen Rycken Quant
Verthoonen syn Vernuft, syn wysheyt en verstant,
Avaro, dom van aerd, hoe nemt gy my te quellen,
Gy komt my Beuselry' voor myne oogen stellen:
Waer gaet den *Medeçyn* het meeste synen ganck
Als wel tot eenen Mensch die sieck is, ende kranck?
Dat is aen *Seneca* waerachtigh wel gebleken,
Daer, tot uw voordeel, gy hebt mynen van te spreken,
't Is waer, hy woudt altijdt in 't *Hof* van *Nero* zyn;
Maer niet tot syne baet, maer wel voor het gemyn.
Dat kan-men in de daedt, *Avaró*, wel bewysen
Hoe hy het wreét Gedragh van *Nero* quam misprysen:
Want hy heeft in persoon met eene open borst
Al dickwils dan berispt de *Boosheyt* van den *Vorst*.
En hem noch aengethoont meer andere gebreken,
Waerom dat *Nero* wierdt ten-lesten als ontsteken
Met gramschap in syn hert, met wreétheyt, ende woet
Dede door het *Lançet* af-trecken al syn Bloet.
Dit was de Jonst en Loon, aen *Seneca* gegeven,
Die staeg in *Nero's-Hof* placht met den *Prins* te leven,
En die hem had geleert de Wegen tot het Goedt,
Meer als 'nen Vader selfs aen synen Sone doet.
Gy siet, *Avaro*, hier, dat g'uyt uw eygen reden
Wordt staedig meer en meer met goet belijdt vertreden;
Want die is wel geleert, en gaet niet om het Gelt
Hem thoonen aen een' *Vreck*, oft aén 'nen *grooten Helt*.
Maer oock als *Seneca*, om die oock eens te leeren
Dat sy hun *Gierigheyt* in *Miltheyt* souden keeren
Tot voordeél van hun self, als mede van 't gemyn,
Die door hun *Gierigheyt* moet onderstaen veel pyn.
Daer is geen droever huys, geen Landen, nochte steden
Als daer het *Opper-hooft* stelt syn Genegentheden
Op 't Gelt, en op het Goet, dat hy seer graeg vergaert
Het welck hy met veel drift uyt syne Landen spaert.
Hierom, *Avaro*, hoort en wilt my niet veel spreken:
Daer eenen *Vrecken* woont is 't alles vol gebreken,
Al dat daer wort gedaen dringht tegen het gemoedt
Van een verstandig mensch, die naer betaeme doedt.
Ah! *Amarante*, ah! hoe meer ick U bewyse,
Hoe meer komt gy my selfs verstooten en misprysе,
Het is voor my het best als dat ick U verlaet,
Gy zyt seer slecht bedacht, die sonder rede praet.
Gaet vry, *Avaro*, gaet, 'k sal U niet naer-loopen,
Gaet met uw *Gelt* en *Goedt* een haute-kamer koopen,
En woont daer met den Mol, en met den nachte-pier
Die zyn uwe Confreêrs, s'en hebben niet een çier,
Sy doen gelijck als gy, als sy eens willen smullen
Gaen dan hun graege Maegh met maeger aerde vullen;
Oft met wat groene gras, dat is voor hun een feest,
Soo doet den *Gierigaert*, die domme *Esel-beest*.
Sou eene *Frissche Maegt* haer met '*nen Vreck* verpanden?
Dat waer voor 't Maegden-rot voorseker eene schande;
Neén, neén, *Avaro*, neén, 't is seker en gewis
Dat myne *Trouw*, oft gunst, voor *geenen Vreck* en is;
Maer ick wil myne *Trouw*, myn Hert, en jonge dagen,
Aen *een Eerbaer Jongh-man* veel liever eens opdraegen
Eerder als aen '*nen Vreck*, met al syn *Goedt* en *Gelt*,
Die daer meerder syn hert, als op syn *Vrouwe*, stelt.
Avaro, 't is dan tydt, wilt maer met haest vertrecken,
Want ick koóm, *Grysen Vreck*, met uw Rede te gecken,
My is te wel bekent, en heb te lanck verstaen
Hoe menigh *Vreck Geset* syn-self heeft leét gedaen.
En die by sulcke woont hoe hoort-men die niet klagen
Wat lasten, wat verdriet, sy niet al moeten draegen?
Waer uyt dat oock voort-komt soo menigh ongeval,
Gelijck ick in 't Vervolgh U hier bewysen sal.

BEWYS-REDEN.

Eenen hadd' liever doodt te zyn „ Als wel te nemen Medeçyn
Om dat Mynheere den Doctoór „ Eens gingh met vele Schyven door.

DEsen *Gierigaert* bevangen met eene lanckduerige sieckte, waer door hy genootsaeckt was geweest vele Medeçynen en Apotekerye te gebruijcken, en den *Doctoór* oock eene groote Somme Gelt te geven; maeckte genesen zynde daer over sulcken droefheyt, dat hy daer door noch eens sieck wirdt; maer indachtigh zynde de voorgaende Onkosten, wilden noch *Doctoór* noch *Apoteker* meer hebben, maer hadde liever te sterven sonder Medeçyne als noch eens soo veel Geldt daer aen te geven, om hem door de selve te doen genesen.

Eenen Vreck wou met een Strop ,, Syn-eygen-selven hangen op
Om dat de Terwe, en het Graen ,, Door Vruchtbaerheyt quam af-te-slaen.

SEkeren *Rycken Vreck* oft *Woeckeraer* hebbende in eenen *Dieren tydt* groote Sommen Geldt besteêdt om eene groote partye Graen op te koopen op hope dat 't noch soude dierder worden, denckende dat hy soo dobbelen intrest van syn Gelt soude trecken; maer wirt leelijck bedrogen: want 't gene hy tot 6 à 7 guldens gekocht hadde, moest hy daer naer voor 3 guldens, en noch minder, geven, waer door hy soo desperaet wirdt dat hy eenen peirdts-togel kocht om hem daer mede te verhangen, gelijck hy oock dede. Terwijlen hy daer al sperteldén is iemant op de plaetse gekomen die met groote haestigheyt de togel afgesneden heeft, en soo syn boos voornemen belet heeft: maer siende desen togel in twee stucken gesneden beklaede hy maer de schaede die hy daer door was lijdende, en dat in de tegenwoordigheyt van den genen die hem soo van de doodt bevrydt hadde, in de plaetse van Berouw en Leétwesen te hebben over syn misdaedt.

Desen was noch alsoo Vreck ,, Want hy verkocht syn Vleesch en Speck
Om mé te vullen syne Kist ,, Waer-door hy selfs het Leven mist.

TEn-tyde dat *Hannibal* de stadt *Castlina* was belegerende, ontstont in de selve sulcken *Hongers-noodt* dat de *Eét-waeren* opgewogen wirden tegen het *Gelt.* Eenen *Vreck*, die noch eenigh *Vleesch* hadde, verkocht dat voor 2000 *Goude Romynsche Penningen*, die hy mét eene groote Genegentheyt in syn Kiste quam te sluyten, denckende dat dit eene groote winste ende geluckigen voorval was. De Belegeringe ondertusschen blijvende dueren, quam hy en syne mede-borgers sulcken *Hongers-noodt* te lijden, dat hy met duysende van de selve van *Honger* quam te sterven, ende den genen die 't *Vleesch* gekocht hadde behiel het Leven.

Eenen Vreckaert, *grys van Iaeren ,, Gingh noch naer* Brasilien *vaeren*;
Alwaer hy van den Indiaen ,, *Bespot wirt met een goet Vermaen.*

EEnen *rycken* maer *vrecken Koopman* socht door alle middelen syne Kisten te vullen met alderleye Specien. Tot desen eynde is hy in syne oude dagen uyt *Europa* naer *Brasilien* getrocken; maer op den wegh heeft hy door tempeesten en andere ongevallen menige van syne Lantslieden verloren, soo dat hy hem schier alleen vondt, eer hy in *Indien* aenquam; Hy begost dan aldaer te negotiéren met de *Brasiliaenen*, de welcke siende dat hy soo begeirig was naer hunne beste Waeren vroegen hem waerom hy die in soo verre af-gelegen landen quam opsoecken? waer op hy antwoorde, dat hy daer door eenen van de *geluckighste* en *Ryckste van Europa* schickte te worden. Hier op vroegen hem de *Brasiliaenen* oft den *Ryckdom* in *Europa* kost bevrijden van de Doot, hy antwoorde, *neén*: Dan begosten de *Brasiliaenen* hem te berispen, seggende: *gy Dwaese*, die U selve voor weynig Gout soo in perryckel stelt. De Volckeren deser Landen zyn uyt de natuere beter geleert als de *Europianen*; sy stellen hun in geen perykel om *Ryckdom* te haelen uyt andere Landen, maer zyn te-vreden met de Vruchten der aerde. Men noemt ons *Barbaeren*, maer de *Europiaenen* zyn meer *Barbaeren* als wy aengesien sy hun eygen leven soo risquéren om *Schatten* te vergaederen, die hun soo wynigh tydt konnen dienen.

Erupi-

E*Rupidius*, eenen van de wyste Poëten en Philosophen van synen tydt, verkeerden dickwils met *Rycke* maer *Vrecke Persoonen*, die op sekeren tydt hem quaemen te beklaegen, en te seggen, dat sy mede-lijden met hem hadden om dat hy als sy *soo veel Goet niet en hadde*; maer den Wysen Philosoôph antwoorde hun, dat sy meer te beklaegen waeren als hy, om dat sy vele *Ryckdommen* en *Goederen* besittende, uyt *Gierigheyt* de selve niet en wisten te besteden, iae hadden vele hooftbrekingen en groote Sorgen om de selve niet alleen te bewaeren, maer te vermeerderen, en dat hun noch 't meeste leét was *dat was dat sy die eens moesten verlaeten*; dat hy seer wel te-vrede was met het gene Godt hem dagelijcx verleende, en niet besorght en was voor het Toekomende, daer sy met all' hun *Gelt* en *Goedt* altydt ongerust en bekommert waeren, gelijck hy dat aen verscheyde *Rycke* ende *Gierige* dickwils self gesien hadde, wat Pyne sy hadden als sy hunne *Ryckdommen* moesten gaen verlaeten door de Doodt.

Eenen sekeren *Buyten-man* ofte *Landtbouwer* in *Brabant*, die eenen *grooten vreck* en *Gierigaert* was, hadde soo veel Gelt en Goederen vergaedert, dat de selve geschat wirden op een *millioen*, niet-te-min hy was soo gierigh dat hy quaelijck dierf eten oft drincken, vreesende dat het hem gelt soude kosten, daerom gingh hy dickwils by gemyne Lieden eenige Vruchten voor-niet vraegen, ofte gaf hun de hellicht van den Prys; ende hoe ouder, hoe gieriger hy oock wierdt, tot dat hy ten-lesten sieck wordende, van verschyde gebueren en Vrienden besocht wirdt, die hem vraeghden hoe 't al gingh, waer op hy antwoorde, dat het sieck-zyn noch al konde passéren, maer dat sterven eene helsche en duyvelsche saecke was, en als hy nu gerust meynde gaen te leven, dat hy dan moest gaen sterven, en verlaeten al dat hy soo sorghvuldigh vergaert ende gespaert hadde, en wirdt korts daer naer uyt dit leven geruckt, gelijck diën *dwaesen* daer *Lucas* van schryft.

Bynaer op de selve maniere is oock gevaeren sekeren *vrecken Iong-man*, die van iongs af-aen soo gelt-gierigh geweest was als oyt gehoort kan zyn, door het welck hy verschyde Huysen en Renten geconquesteert hadde, maer hoe meerder hy conquesteérde, hoe gieriger hy wierdt. Om geen Gelt uyt-te-geven waschten hy syn Lynwaet selver, de Stock-vis-vellen die andere op de straeten smeten, rapten hy op, en kokende de selve met appelen en ajuyn, at de selve met sulcke appetyt al oft 't de beste Spyse van eene Bruyloftfeest geweest hadde, doende syn-selven dickwils te-kort om syn Gelt te spaeren: In den fleur van syn leven sieck geworden zynde, wirdt hy seer mistroostigh, vreesende de Onkosten, wilde hy geene medeçynen nemen, waer door hy quam in groot peryckel syns levens. Eenige Gebueren gingen dit synen *Pastoôr* te kennen geven, die daetelijck by hem gekomen is, hem vermaenende over syn *gierigh* en slecht leven, daer hy Gelt en goedt genoech hadde om hem wel te konnen doen dienen; maer den Siecken luijsterde wynigh daer naer. Den *Pastoôr*, siende het peryckel, daer hy in was, verthoonden hem dat hy hem moeste berijden tot eene goede Doodt, ende disponéren van syne Tydelijcke Goederen, aenwysende syne Middelen en Goederen; maer en wilde nievers naer luysteren, daerom siende synen quaeden wille, en dat syn hert maer alleenelijck gehecht en was op het Tydelijck, seyde hem dan, dat hy hem de HH. Gerechten niet geven en mochte, waer op desen Ellendigen antwoorden: *Ah, Mynheer, gy doet my de Doodt aen*

voor mynen tydt, beklagende maer syn Gelt, sonder eens van Godt te spreken. Doch naer vele Vermaningen, en groote moeyte aengewesen hebbende syn Gelt dat op verscheyde plaetsen in d aerde verborgen was, is desen *Gierigaert* ellendelijck gestorven, laetende soo aen syne Vrinden alle 't gene hy uyt synen mondt soo vreckgierighlijck gespaert hadde, de welcke met het selve soo lanck geboncœurt hebben als het duerden, maeckende soo het Spreêck-woordt waer:

Dat spaert den Gierigaert
Een ander wel mê vaert.

WAt meerder leét, oft ongeval
Kan-d'er zyn op d'aerdsche Dal
Als dat men hier, selfs met gewelt
Een *Eerbaer Man* gevangen stelt
Tusschen vier mueren in een Kot
Op weijnigh Stroey noch half verrot,
En dat-men hem noch meer verdooft,
Dat-men hem van het Licht berooft,
Soo dat hy Sonn', noch Maen, en siet
Maer moet versmachten van 't verdriet,
Iae dat-men hem in sijnen noodt
Noch qualijck geêft een stucksken Broodt
Waer door syn vlees en Bloedt verdwynt
Kander oyt mensch zyn meer gepynt?
Doch sijne meeste pyn, en Smert
En dat hem komt tot aen het Hert,
Is, als hy staedigh overpeyst
Dat-men hem soo t'onrecht verwyst,
Dat hy dit all' moet onderstaen
Daer hy noyt heeft dat quaedt gedaen,
Noch oyt bedreven Schelmery',
Noch Boosheyt, nochte Sotterny';
Dit is voorwaer de groodtste pyn,
Die oyt kan uyt-gevonden zyn.

Nochtans ick meyn, naer myn bescheét
Te vinden noch al meerder leét,
Ia pyn, en Smert, en meer verdriet,
Gelijck-men in ons Tyden siet,
Hoe menigh *Mensch seer Vreck van Aert*,
Syn Eygen Ziele niet en Spaert;
Maer die haer met een groot gewelt
Tusschen *Metaele Mueren* stelt,
Daer hy haer dan soo dicht in sluyt
Dat sy daer noyt kan komen uyt,
Noch oyt aenschouwen 't Hemels Licht
Door all' den Last, en 't zwaer gewicht
Dat haer den mensch, die Ezels-beest,
Mede bezwaert, zeer onbevreest,
Waer door den *Gier*, den *Vreck*, en *Wroet*
Haer 't Hemels Leven derven doet
Door dese wreétheyt ongehoort
Wordt de Ziele als vermoort;
Dit is de wreétste helsche pyn,
Die oyt kan uytgevonden zyn.
Want *Gierigheyt* is een' Hooft-Sond',
Die de Ziele zoo door-wond',
Dat Sy ellendigh daer van sterft,
En voor altydt den Hemel derft.

D'ELlendigheyt van eenen *Dwaesen* en *Vrecken Mensch*, raeckende Ziel ende Lichaem, is-men onbequaem om uyt te konnen drucken oft te beschryven; want door de *Gierigheyt* berooft hy syn-zelven van alle die Schoone Eygendommen van syne Ziele, en verdort alle de Aderen van sijn Verstant en Sinnen: Soo dat door 't gedeurigh aenschouwen, en 't bedencken van syne Schatten, hy GODT vergeêt, waer door hy soo wyt gebrocht wort dat hy daer soo aengehécht blijft dat hy hem daer van noyt meer en kan ontmaecken, zoo dat hy daer onder moet als versmachten, oft sterven, gelijck door de voorgaende Historien genoech bewesen is, en door 't naer-volgen, sal bevestight worden.

SINNE-

AFBELDINGE TOT DESE BEVESTINGE

IAER-SCHRIFT.

Den gULDen sChYn,, Is heLs fInYn; WAnt hY VerDoet,, hIer 't eeUWIgh goet.

WAnneer een *dertel mensch* wilt overal gaen sweven,
En soeckt in syne ieugt maer naer een weldig leve
En dat hy somwyl' dwaelt diep in een' Wildernis,
Alwaer dat veel fenyn somwyl' te vinden is:
Terwijlen hy daer loopt langs Bergen, ende Heyden,
Dat hy hem daer alleen wilt uyt de borst verblijden
Met al de wonderheyt, die hy daer vint, en siet,
Genaeckt hem groot gevaer, veel pynen, oft verdriet;
Maer 't meest als hy daer hoort de onbekende sangen
Van menig *listig Dier*, als van de slimme Slangen,
Die daer tusschen het groen schoon als 'et silver blinckt
En haer als eenen bol houdt heel in een gekrinckt.

Maer als den mensch daer op syn oogen komt te stellen
En dat hy selver meynt dat *listig Dier* te quellen,
Om dat aen syn oogh soo schoon en helder blinckt,
't Is dan dat sy hem selfs met groot gewelt besprinckt.
En slingert om syn lyf, iae geeft hem vele wonden,
Al gaet hy op de vlucht, sy blijft hem als gebonden,
En spouwt haer *wreet fenyn* hem staedigh op het hert,
Waer door hy laeten moet het leven naer veel smert:
Soo gaet het met de die, *die van hun ionge dagen*
Soecken in 't s'weirelts Goedt te vinden hun behaegen,
En loopen over-al, tot dat ten-lange-lest
Hun Hert, en hun Gemoedt wordt op het Goudt gevest.

DIt komt den *Dwaesen Mensch* ten-lesten te verblinden, Luc. 12 ℣. 19.
Gelijck m'in 't *Heyligh Schrift* seer wel beschreven vinden,
Hoe dat den Gulden Glans van 't Gelt, en 't weirelts Goedt
Den Mensch geheel vergift in 't Hert; en in syn Bloedt.
Want siet, *een Ryck Gesel*, die seyd' in syn gedachten:
Nemt, Ziele, uw Vermaeck, van 't geên gy komt betrachten,
Het wordt U nu geiont uyt eene volle borst,
Versaedt uw' graege maegh, en uwen droogen dorst.
Myn Schueren zyn vol Graen, myn Kelders zyn vol Wynen,
Myn Kisten zyn voorsten van d'alder-beste Mynen
Van Silver, ende Goudt, iae all' wat eenen Mensch
Kan vraegen voor syn-self, en voor syn hertens-wensch.

Dat hebb' ick al-te-mael, wilt nemen uw' Genuchten,
En weest nimmer bedroeft door d'alder-minste fuchten;
Maer nemt de Spys, en Dranck, in *Lust, en Overvloedt,*
En brast, en eét, en drinckt van myn bekomen Goedt.
Maer, als hy dwaes bedacht, steunden op syn Ryckdommen
Dan riep GODT door een stem : *Gy sot, gy dwaes, en dommen,*
Siet desen eygen nacht sal zyn uw' Ziel gehaelt,
Wat baet U dan uw' Goedt, waer door uw' herte dwaelt.
En siet ten selven tydt soo is de *Doodt* gekomen,
Die heeft hem onverwacht *syn' Ziele wegh-genomen*
Door haeren fellen schicht, en door haer wreét gewelt,
Daer lagh den *Vreck*, en *Dwaes*, met all' syn goedt en gelt.
Wat baet het dan den *Vreck* den *Ryckdom*, hooge Staeten
Als hy het Leven moet, en oock den Hemel, laeten,
Eer sald er door een Naeld' gaen eenen grooten Kemel
Eer dat 'nen Rycken Vreck sal komen in den Hemel: *Prov.* 17
Want 't *Silver* ende *Goudt* dat heeft'er veel bedorven, ℣. 16.
Dat sagh-men aen den *Vreck*, soo haest hy was gestorven, *Marc.* 10
Die wirdt in den *af-grondt geworpen van de hel*; ℣. 26.
Soo straft den Grooten GODT noch menigh *Vreck Gesel*. *Eccl.* 8
Daerom is 't alder-best voor alderleye menschen ℣. 5.
Van oyt met te-veel drift te trachten, oft te wenschen *Ibid.* 16
Naer *Ryckdom* ende *Geldt*, naer *Schatten*, ende *Goedt*, ℣. 22.
Oft hun naeckt groot gevaer, en vele Tegenspoedt.
Niet naer het lyf alleen; maer selver naer de Ziele,
Die komt-men menigh-mael hier door oock te vernielen:
Want die wordt door het Gelt berooft van *eenen Schat*
Door d'oogen noyt gesien, door 't hertt noyt bevat.
Wilt dan 'nen aerd'schen mensch in rust geluckigh leven,
Hy moet van syn gewin aen *Ziel* en *Lichaem* geven
Het geén hun toebehoort tot syne Saligheyt,
Hier door sal hy dan zyn van menig quaedt bevreyt.
Hebt gy dan overschot door all' uw neirstig sorgen,
En wilt dan uwen Schat noch sluyten, noch verborgen,
Maer geeft den *Armen* dan een weynig van dat Goedt,
Peyst dat gy het aen GODT, en uwen SCHEPPER doet.

IAER-SCHRYVENDE SINNE-BELDT.

sIet 't VenUs VIer en De WeLLUst VernIeLt het LanDt, Iae 't hert ontrUst,

AENGEWESEN DOOR VERSCHYDE

SCHOONE HISTORIEN.

M*Ercuér* heel onvermoeyt heeft ſtadig ſyn behagen
In't ryſen vroeg en laet, by nachten ende dagen,
Om alles af-te-ſien, 't geluck, en 't ongeval,
Dat den menſch over-komt hier op het aerd'ſche dal.
Hy komt oock met aendacht op all' den handel letten,
En hy ſeer nou doorſoeckt 't geheym der Cabinetten,
Al dat hy hoort en ſiet dat wordt aenſtonts verkond'
Hy draegt die *nieuwe Maer* de heele weirelt rond'.
't Is daer dat hy bemerckt 't Bedryf van alle menſchen,
Waer door men triompheert, ofte oock kan verſlenſchen
Waer door men komt tot Eer, oft tot de Digniteyt,
VVaer door ons in de daedt kan zyn de ruſt bereyt.
Maer hy het meeſt aenſiet de boosheyt van de ſonde,
VVaer door al menig menſch en Rycke gaen te-gronde
't Zy door het *Venus-vier*, oft ander vuyl welluſt,
't Geên menig vrômen Heldt heeft in ſyn hert ontruſt.
Iae menig machtigh landt, dat ſtont op vaſte paelen,
Sagh-men menig-mael geheel ten-onder daelen
Meeſt door d'*Onſuyverheyt* ſoo gingh eens ſelſs te-niet
Gelijck-men heden noch aen heel *Egÿpten* ſiet;
Siet eens dat machtig Ryck, ge-eert in s'weirelts ronde,
Alwaer de *Wonderheyt* des weirelts word gevonden,
En daer de teeckens noch ſoo uytgeleſen ſtaen,
Soo dat hun konſtigh werck kan tot de wolcken gaen
Siſoſtris quam aldaer ſyn Moedigheydt beginnen,
Hy quam ſoo menigh Heldt door ſynen arm verwinnen
Hy ſelf verſloegh het eerſt den *Grooten Perſiaen*,
All' dat hy tegen hadt, dat quam hy te verſlaen.
Hy bracht onder ſyn Macht d'*Arabers*, wreét van leven
Lÿbiën, *Armenien*, moeſt hun ten-onder geven,
Seghtes, *Tanaïs*, *Colchos*, 't *Cappadocie*-Landt,
Thracien, *Threbizond*, heeft hy oock overmandt.
En ſtelde wetten oock ſelſs aen de *Africaenen*,
Iae overheerden oock het Landt der *Indiaenen*;
En uyt *Ieruſalem* hy all' de Schatten nam
Van diên booſen Prins, met naeme *Roboâm*.
Van dag tot dag deêd' hy ſyn Landen noch vermeêren,
En ſynen *Grooten Naem* deêd' hy door menſchen eeren,
Hy droeg ſyn Heerſchappy' van aen den *Donau*-ſtrand.
Tot daer de *Ganges*-vloet hem uytwerpt ôp het ſand.
Die ſchier des werelts-bol quam in bedwanck te bringen
En bouwden over-al wel duyſendt wonder dingen,
Veel Piramieden ſchoon, en Arcken Triomphael,
VVaer-in dat hy vermelt ſyn Macht en Zegen-prael.
VVaer-op hy ſelver ſchreêf: *Siſoſtris, Heer der Heeren,*
Koningh der Koningen, die 't al kan over-Heeren,
Die alles maecken kan, en alles doen te-niet,
Aen wie dat alle Volck de Opper-Eere biet,
Die op 'nen vaſten grondt Egijpten *komt te ſtichten,*
En op een reys alleen deêd' hondert Tempels richten
Voor de Oraeckels all', die waeren den Byſtant
Als hy den vyandt ſloegh, en keerden Triomphant;
En die de Koningen deêd' 't iock der peirden draegen,
Die hem in Zegen-prael moeſten trecken den waegen,
Die blinckte als een' Sonn' door Croon en Mâjeſteÿt,
Die hier alleen beſat de Eer, en Digniteyt.
Die in ſyn Machtigh Ryck deêd' vele wonder Saecken
Met Koſten, en Gewelt met grooten ÿver maecken,
Om ſoo aen 't Naer-Geſlacht te ſtellen eens ten-Thoon
De Glori', en den Glans, de Macht van ſyne Croon.
Maer ſiet ſyn machtig Ryck, dat hy en ſyn Na-ſaeten,
Had in ſoo ſchoonen ſtaet aen ander naer-gelaeten,
VVirt ſelf ten lange-leſt' door d'onbetaemde ruſt
Vernietight tot den grondt, al waſt ſoo groot en wuſt,
Van eene *Vrouw* alleen, door haer welluſtigh leven
VVirt heel *Egÿpten-landt* gelijck den wint verdreven,
Al was't dat 't ieder docht dat het altijdt moeſt ſtaen;
Noch is't door 't *Venus*-vier in enckel ſchyn vergaen.
't VVas door *Cleopatra*, die dwaeſe Koninginne,
Die dwaelde door de luſt, en door onſuyver minne;
Wanneer dat den *Romyn* beſprong haer machtig Lant,
En deêd' ſy, naer betaem, den minſten tegenſtant.
Maer ſy, als een' Goddin, die ging op *Cidnus*-baeren
Met menigh ſchoone Iacht den vyandt tegen-vaeren
Soo wonder opgeçiert, en uytgeleſen Schoon
Dat ſchier de Sonne-ſtrael wyckte aen haren Throon
Het Schip, daer ſy op ſat, was prachtig boven maeten,
Den Maſt die was Bedeckt met dicke Goude Plaeten,
de Anckers, en het Koêr, en 't ander Schips-geſtel
Met Silver was bekleedt, ſeer konſtigh ende wel

De Zeijlen al-te-mael waeren van zeyde-stoffen,
VVelcke door schoonen Glans de wolcken overtroffen
d'Eene was Incarnaet, de ander geil als Gout,
Het derde wit als sneeuw, de vierde Hemels blout.
Haer prachtigh Pavilloen dat blonck van alle kanten
Van Peirels en Robyns, van Zaphiers-diamanten,
Met menig goude bloem, geweven in den grondt,
VVaer in s'haer als de Son vol glans en stralen vondt.
In sulcken Majesteyt quam s'in persoon verschynen
Als Sy d'eerst heeft genoodt een' *Heldt* van de *Romynen*
Tot eene Avondt-mael; al was hy den vyandt
Van haer machtig Gebiet, haer Staeten, ende Landt.
En siet in dese Feest, die Sy hadd' doen bereijden,
Ging Sy *Marcus-Anthoôn'* met Zegen-prael beltreijden,
Sy hiet hem willecom, als de men eert en mindt,
Alzoo heeft Sy aenstonts den *Generael* verblindt,
Oock door haer soet gevlij, en armonische woorden
Sy het kloeckmoedig hert van desen *Heldt* bekoorden
Als Sy hem heeft vertoont den Glans en Zege-prael
Haer vriendelijck gelaet, en aengenaem onthael;
Sy leyde: *Moedigh Heldt*, die komt met groot verlangen
Bestrijden myn Gebiedt, jae selfs om my te vangen;
Ick leef hier in myn rust, in 't midde van myn Landt,
VVaer hebbe ick verdient zoo droeven tegenstandt?
Is 't *Octauius* wil, en zyn dit sijn Bevélen
Dat-men myn Schatten all' zal rooven, ende stélen
Met sijne Legers-macht onder uw vroôm beleijdt,
Dat waer voor uwen *Vorst* een' onrechtveirdigheyt,
'k En heb hem noyt misdaen, noch aen syne Soldaeten,
Sal dan den *Roomschen Vorst* my, *Koninginne*, haeten?
Ick die gestaedig leéf als die de Rust bemint,
En die in niemants leét eenigh behaegen vint:
Hierom, *Manhaftig Heldt*, zoo koóm ick my vertoonen,
Op dat gy soude sien wat in myn hert moet woonen,
Oft dat ick U moet doen gewelt oft Tegenstandt,
Gelijck ick naer-betaem moet dwingen den vyandt
Neén, neén, *Voorsichtigh Prins*, ick vinde myn behaegen,
Van U met open borst deés Reden voor-te slaegen.
Als dat ick myne Macht zal brengen in het Veldt,
Om U te weder-staen met Machte, en gewelt.
Maer siet in Tegen-deel, ick heét U wel-gekomen
Om dieswil dat ick denck, en hebbe oock voorgenomen
Dat gy aenschouwen sult de *Onrechtveirdigheyt*
In het *Keysers Bevél*, aengaende desen *Strydt*.
Ick steun op uw inborst, dat gy zult overwegen
Oft dat'er eenigh *Heldt* behaelden Grooten Zegen
Door 't strijden met onrecht, die in den vrede leéft,
Ick weét dat uw Verstand' veel beter Reden heeft.
VVel aen dan, *Edel Heldt*, ick denck op uw genaede
Dat gy dit myn Versoeck geensins en zult versmaeden
Maer dat Gy met belijd' suld letten met aendacht
Dat aen myn *Koningh-Ryck* geen leét en wort gebracht
Maer dat g'in Tegen-deel myn Landen sult behoeden,
VVaer dat-men de wellust en Liefde komt te voeden,
Gy kont daer oock met my, tot Spyt van die 't benijd
In myn Konings Palleys wezen in rust verblijd.
Marcus, door all' deés Reên, die was als overwonnen,
Hy heeft in haer gelaet als een vergift gevonnen,
Het geên maeckte een wond' in 't diepste van syn ziel
't Geên hem van syne Plicht, en *vrôme Daeden* hiel,
Iae hy liet ledigh staen den *Staf der Generaelen*,
Hy liet syn Legers-volck verloopen, ende dwaelen,
Hy dachte nimmermeer op syn bezworen Plicht
Als hy maer aen-en-sagh haer aengenaem Gesicht.

Hy quam den selven Tyd syn' waepens af-te-leggen,
En met een soet Belijd' haer dese woórden seggen,
O Soete Koninginn', hoe dwinght gy myn Gemoede
Meer als de Kloeckste Macht van eenen Koningh doedt?
VVant door uw soet Gelaed ende uw min'lijck spreken
Soo is als uyt myn hert den aerd' des stryds geweken,
Ick vinde my genyght, *Princesse*, Soet van aerd',
Dat selfs door myn Bevél uw Landt sal zyn bewaerdt.
Noijt sal het minste leét aen gansch uw Land geschieden
Soo lanck ick het Bevél, oft het Leger gebiede,
Van dit kloeckmoedigh volck, dat alles overwindt
En dat de grootste Macht van menig Land verslindt;
Myn Legers-machten all', die zyn in uwe Landen,
En zullen 't minste Gras verwoesten, oft verbranden,
Maer sy in Tegen-deel die zullen in 't gemyn,
U, en uw Groot Gebied voortaen behulpsaem zyn.
Ick stelle my te-pand voor alle myn Soldaeten,
Dat sy hier nimmermeer met uwe *Ondersaeten*
Sullen als vijandt zyn; maer wezen in d'Eendracht,
Siet, *Groote Koninginn'*, nu hebt gy dat gy tracht.
Ick laet om uwen t'wil blijven myn vroóme daeden.
Al word den *Keyser* gram, noch koóm ick te versmaede
Den Lof, en Lauwer-Crans, die sijne Macht my bied
Als my door uwe Ionst naer uw *Beloft'* geschied.
Wel, *Marce*, goed van aerd, wilt op myn woorden rusten
Gy zuld in overvloed bekomen uw' wellusten,
En leven neven my in alderleije genucht.
En weest dan van nu aen voor geen gevaer beducht.
Soo quam *Cleopatra* in haere Konincks Zaelen
Marcus Antonius met grood gevleij t'onthaelen,
Sy thoonde haer Inborst, en haeren grooten geest,
In d'overvloedigheyt van menigh vreughde feest:
Sy en heeft niet gespaert, al wat sy kost bedencken,
't Was al tot *Marcus* vreugt, Sy quam'et hem te schencken
Om synen t'wil bedreéf-men sulcken groote pracht
Als oyt voor dien tyd: noch is ten-thoon gebracht.
't Was daer geduerigh Feest by nachten ende dagen;
Maer siet ten-lange-lest soo vonden s'hun behaegen
In de onsuyverheijt, en in d'onachtsaem rust,
In alderley plaisier, en alderley wellust
Iae *Marcus* die verliet tot syn en *s'Keysers* schanden
De Plichten van de *Trouw*, en van de *Echte Banden*,
Hy vondt dan meer genucht staegh by *Cleopatra*
Als by syn *Echte Vrouw*, de *Schoon' Octavia*.
Cleopatra liet oock haer waere Plichten blijven
Om dat s'ontuchtelijck sou haeren drift bedrijven,
In weélde en wellust, in de onsuijverheyt
VVas all hun Tydt-verdrijf, ende genegentheyt.
Noyt was in eenigh *Hof* voor desen oyt bewesen
Soo groote wulpsigheyt, soo prachtigh opgeresen;
Al 't geên een weirelts mensch kan vallen in 't gemoet
Dat wirt door hun begaen al oft 't waer deugt en goet.
Geen Penne is bequaem de *Dwaesheyt* aen-te wysen
Van 't gene Sy al deéd' in *Dranck*, en Lecker Spysen,
Want 't geên Sy op een reys dede voor hunnen mont
In eenen grooten Schat van menig Prins bestont.
Sy quam aen *Marc Antcôn'* een Wedding voor-te houwe
Als dat Sy een *Liqueur* op korten Tydt kost brouwe.
't Gene den selven dagh soud' dienen voor 't *Desseert*,
Het gene soude zyn wel Vier Millioenen weért.
Marcus die stont het toe, hy wilde die Secreten
Op dien avondt noch van *Cleopatra* weten
Straex wirt daer voor berijt een seer groot *Avontmael*
Voor dit onnut Bedrijf in haere Koninghs-Sael.

Uyt volle borst wirt daer gegeten, en gedroncken,
Maer *Marcus* quam gestaegh *Cleopatra* beloncken,
Tot dat de meeste Spys van 't Taefel was gegaen,
Dan gonck Sy eerst met hem die groote wedding' aen
Siet hier het slim bedrijf van eene *Vrouw* vol listen
Hoe sy voor haer wellust veel meerder kan verquisten
Als eenigh *Man* kan doen, oft brengen aen den dagh
Gelijck als *Marcus* dan aen *Cleopâtra* sag.
Want Sy die liet aenstonts, als't *Marcus* wou gehengen,
'Nen *Beker vol azyn* voor syne oogen brengen,
Die scherp en machtigh was, en uyt'er maten suer,
Daer in is't dat Sy wirp een *Proef-stuck* der Natuer.
Het was dat *Schoon Juweel*, een *Peirel* ongeschonden,
Waer van dat desgelijcks maer eene wirdt gevonden,
En die Sy self besat, en diende tot Cieraet
Als Sy sat op den Throon, in Koninckklijcken staet.
't Waeren haer *Ooringen*, men noemt-se *Pandelocken*,
Welck' Sy met haestigheyt had uyt haer *Oór* getrocken
En wirdt op staende-voet door kracht van den Asyn
Vermorselt en gewyckt, en uyt'er maeten klyn.
Siet van dat *Schoón Juweél*, dat ieder soo beminden,
En was op korten tydt niet 't minste van te vinden;
Want 't was alreed verteert, voor haren geylen dorst
In aengenaem *Liqueur* voor hunne graege borst.
Een-ieder stont verstelt van sulcken dwaese daeden,
En quaemen in hun hert dit slim bedrijf versmaeden,
Maer Sy in hun gesicht die nam die *Goude Fluyt*,
En dronck tot op den grondt den *Beker* suyver uyt.
Nauws had *Cleopatra* deés *Peirel* ingeswolgen,
Oft woude desgelijcks een ander oock doen volgen;
Maer 't wirt haer stracx belet door *Marcús* eygen hant
Die haer gewonnen gaf: maer hiel den tweeden pant
Hy minde meer 't *Juweél*, als haere Sottigheden,
Hy was in syn gemoedt in 't minste niet te-vrede
Om dat de *Koninginn'* die dertelheyt begonck,
Waeraen soo groote som' en soo veel gelt aen honck;
Want siet dit schoon *Juweél* woôgh tachentigh Caraeten
Voor desen noyt gesien in Rycken, nochte Staeten,
Soo uytgelesen schoon, uyt de natuere rondt
Dat-men de weder-gaê voor díen nier en vondt.
Hierom quam *Marcus* self in syn gemoedt versmaeden
Het onbetaemt bedrijf, en all' deés dwaese daeden,
Hy sagh daer in de daedt wat eene *Vrouwe* kan
Verslinden door wellust, meer als een gulsigh man.
Hy wilde daerom dan op op haeren handel letten,
Op dat Sy hem ten-lest' niet selfs en soud verpletten,
Hy wilde dat syn Spys sou worden eerst geproeft
Om dat hy in haer Hof sou leven onbedroeft:
En hy wirt self beducht dat Sy door haer geschencken
Hem brengen sou in smert, ofte syn leven krencken,
Hierom hiel hy de wacht voor al het slim bedryf
Van soo een wulpsche Vrouw en onverstandig wyf,
Maer siet *Cleopatra* quam syn Voorsichtigheden
Bespotten over-al, en met hoogh-moedt vertreden,
Sy seyde: *Marce*, siet, al zyt gy mynen Vriendt,
All' uw Voorsichtigheyt voor my geensins en dindt.
Als ick maer eens en wil, eer gy het sult beproeven,
Kan ick van stonden-aen U pynelijck bedroeven
Selfs door de Lauwer-crans die g'in uw handen siet
Kont gy met al uw macht gedaen worden te-niet:
Maer ick heb al-te-veel in U myn wel-behaegen,
Gy weét hoe ick myn hert en al koôm op-te-draegen,
Al wat ick peysen kan dat dient tot uwe Eer,
Wat wilt gy meerder proef? oft wat begeirt gy meer?
Siet desen Bloeme-Crans, die ick van-daeg liet plucken
Kost op den staende-voet U uyt het leven rucken
Om dat ick had vergift de Bloemen al-te-mael,
Om U te doen een proef, ô moedigh Generael.
En kent gy niet myn hert, myn driften, oft verlangen,
Hoe gy naer uwen wensch alreede hebt ontfangen,
Al dat gy wenschen kost van een getrouw gemoedt
Waer dat door grooten dust de Liefde wort gevoedt.
Zyt dan voortaen gerust, wilt op myn woorden rutten;
En nemt in myn Palleys met rust uwe wellusten,
En vreest geen ongeval, oft eenigh slim verraedt;
Want gy zyt die ick min, dat kent gy in de daedt,
Marcus Antonius door all deés soete Reden
Is heel van syne Plicht ten-lesten af-getreden,
En denckte nimmermeer op syn besworen Trouw,
Noch op 't Keysers Gebodt, noch op syn *echte Vrouw*
Iae hy, als eenen boef, begon een schandigh leven,
Veel dertelheyt gestaegh wirt'er door hem bedreven,
VVant hy wirt soo verblindt door *Venus* vuylen brant
Dat door hem wirt geschent syn *Trouw* en *Echten Bant*.
Cleopatra quam oock door al haer wulps vermeten
De Plicht van haeren staet gansch en heel te vergeten,
't Was haer maer al genoech als Sy in 't *Venus-vier*
Mocht nemen haer vermaeck, en wellust, en plaisier.
Terwyl' Sy alle-byd' naemen hun vuyl genuchten
Lieten sy de Gemeynt' en al de standen suchten:
Mits daer niet meer en wirdt bedreven eenigh goedt,
En daer mé quam haer Ryck in droeven tegenspoet.
Mercuér, ende de *Faem*, die quaemen dese Maeren
Schier heel de weirelt door aen ieder openbaeren
Als dat *Egÿpten*-Landt, die uytgelesen kust,
Vergingh van dagh tot dagh door onsuyver wellust
Iae dat seer schandelijck door het ontuchtigh leven
Self van *Cleopatra* wirdt all' onheyl bedreven,
Om dat s'haer eyge volck voor-gingh in vuyligheyt
Sy selve de oorsaeck was van alle die boosheyt:
Maer als den *Roomschen Vorst Octav'* dit quam te weten
Als dat *Cleopatra* en *Marcus* hadt vergeten
De Plicht van hunnen Staet, die wirdt op staende-voet
Soo toórnigh ende gram, op *Marcus* als verwoet,
Om dat hy had de *Trouw*, en al de *Roomsche Wetten*
Ten onderen gebracht, en schandigh quam verpletten,
Maer meest om dat hy brack den *Bant van echten staet*,
Self met het *Keysers Bloedt*, tot op den hoogsten graet
Hierom was den *Senaet*, en *Keyser* als ontsteken
Om die *Onsuyverheyt* in alle-byd' te wreken
VVirt'er van stonden aen geraeden, vastgestelt
Van hunne geyle Minn' te straffen door gewelt.
Octavi[illegible] vol wraeck, voelde syn hert vol zeéren,
En seyd' *Sal Marcus dan myn eygen Bloedt onteeren?*
Myn Suster, syne Vrouw, aendoen soo groote schand'?
Hierom sal zyn vernielt geheel *Egÿpten*-Land';
Sal hy, als eenen boef, die wulpsche *Koninginne*,
Veel meerder als syn *Vrouw* tot myne schande minnen?
En *Cleopatra* oock, die moet wel zyn verblindt
Dat Sy soo onbetaemt eenen *Getrouwden* mindt.
Ick wil daerom aenstonts met myne Generaelen
Vertrecken al-gelijck naer de *Egÿpsche* Paelen,
En self tot in het Hof van dat Machtigh Gebiedt,
Om dat tot in den grondt te doen geheel te-niet.
Wat dient'er meer geseydt, siet al de *Roomsche Machten*
Reysden heel onvermaeyt by dagen, en by nachten
Om *Cleopatra* self, en *Marcus* van gelijck
Te brengen tot de straf, te iaegen uyt het Ryck.

Naer eenen korten ftryt die't *Roomsche Heyr* quam wagen
Wirdt *Cleopatras* volck, en *Marcus*, oock geslagen,
Tot *Actium* op 't veldt; tot *Marcus* ongenucht
Moest hy tot syn verderf hem geven op de vlucht.
Om soo de *Roomsche Straf* met haeste te ontkomen,
Waer naer hy hem ten-lest' self 't leven heeft benomen
Soo was het droevigh eynd' van *Marcus* wulps gesel,
Om dat hy liet syn *Vrouw* door een *vuyl Overspel*:
Maer als *Cleopatra* vernam deës droeve Maeren
Quam Sy haer eyge-self oock nimmermeer te spaeren;
Want Sy liet door 't vergif van een Serpent Aspick
Verhuysen haere Ziel op eenen oogenblick.
Siet hoe haer machtig Ryck ging door haer vuyle sonde
'T welck eeuwen had gestaen, als wynig sand ten-gronde
Gelijck een dertel kindt, als iet in 't water giet,
'T selve gaet ten-grond, soo gonck dit Ryck te-niet.
Men sag soo oock het Ryck van *Thebes* gansch vernielen
Met een ontelbaer volck van veel millioenen zielen,
Die wirden om 't misbruyck van *Chrysippa* gedoodt
Om dat Sy onbetaemt ontsloten had haer Schoodt.
Troyen gingh oock ten-grond door de onsuyverheden
Wanneer *Helena* gingh met *Paris* henen treden
Om te voldoen den drift van hunnen vuylen lust
Soo wirt daer oock verwoest die *schoon Troijaensche kust*
't Is door d'*Onsuyverheyt* dat Rycken, ende Steden
Voelen met groot verdriet de Ontstantvastigheden,
Gelijck wordt aengethoont door dese al-te-mael
Hoe dat het *Venus-vier* is eene helsche quael.
Want als'er eenen mensch tracht naer die vuyl wellusten
En kan hy nimmermeer in syn gevrichten rusten:
Maer hy wort als 'nen dwaes van syn verstant beroofte
Soo lanck als hy soo blijft in *Venus-vier* verdooft.
Gelijck ons wort vertoont hoe 't verstant was verdwenen
Uyt *Prins Demetrius*, den *Koninck van Athenen*,
Wanneer hy wirdt beloert van *een onsuyver Meÿt*
Wirt hy syn goede rust, en vreêd'saem leven quyt.
Hy liet *Eudoxia*, syn' Echte Vrouwe, blijven
Om met een' *Lamia* syn wellust te bedrijven,
Die hun door vuyl bedrogh hiel staedig in bedwanck
Met haer onsuyverheyt door vleijen, ende sanck.
Waer door syn *Konings* hert wirt wreedelijck ontsteken,
Hy quam van niemant niet als van syn *Hoér* te spreken,
En dé hy eenen *Eedt*, hy swoôr door dat boos wyf,
Die hem by dagh en nacht was al syn tydt-verdryf.
Hy liet syn *Konings-plicht*, en alle oorloghs-daeden,
Alle dat deughtsaem was dat quam hy te versmaeden,
Om dat hy was versmacht in *Venus* vuyle min,
Liet hy syn *Schoone Vrouw*, en *Weêrde Koningin*.
Al dat hy schoon oft goedt kost krygen oft vergaêren
Liet hy voor syne *Hoér* met groote sorgh bewaeren,
't Was al tot haer gebruyck al wat hy had in 't Hof,
Al wat hy dencken kost deëd hy tot haeren Lof.
Hy heeft haer noch vereert ontelbaer schoon presenten,
Iae op een reys alleen twelf-hondert Goud' Talenten,
Waer mé moest zyn betaelt alle syn Legers-macht,
Dat heeft hy onbetaemt in haeren Schoot gebracht.
Noch meer wirdt hy verdooft in alle syn gedachten,
Hy quam van dag tot dag noch meerder haer te achten
Niet was te kostelijck voor haer onsuyver borst
Oft 't wirt haer toegebracht van desen *dommen Vorst*.
Terwylen hy met haer nam staeg syn vuyl plaisieren,
Soo quam de felle doodt, die niemandt komt te vieren
Die heeft syn *Lamia* seer spoedigh onverwacht
In haer Onsuyverheyt met groot gewelt verkracht.

Ende door dese schicht, die quam haer hert doorboren,
Heeft Sy haer vleyend' oogh en soet Gelaedt verloren,
Als mede oock het licht, en Leven van-gelijck,
't Volck voor *Demetrius* was een seer droevig Lijck.
Hy thoonde dit seer wel, naer dat Sy was geschyde,
Want hy dé een schoon Tomb' voor soo boos lyf berÿde
Recht over syn Palleys, alwaer hy at en sliep,
Van waer hy dag en nacht seer droevigh op haer riep.
Soo ongeoôrloft Graf, dat hy daer had doen stichten,
Uytdrooghde als sijn Ieugt uyt 't hert en sijn gewrichten
Hy wirt als eenen Plant die uytdroôght ende treurt
Als die des Somers-tydt wort uyt haer plaets gesleurt.
Alsoo quam van gelijck *Demetrius* uyt-droôgen
Om dat hy sagh dat vier gestaedigh voor syn oogen,
Waer door sijn grillig hert soô dickwils was doorwond
Syn herte was daer door gelijck geheel versłond.
Mits sijn onsuijver hert was onbequaem te rusten
Om dat het was verdooft door all' die dertel lusten,
Waer door hy wird berooft van syne ieught en kracht
Het welcke diën *Vorst* haest heeft tot 't graf gebracht.
Siet hoe d'*Onsuijverheyt* het herte kan ontstellen,
't Is een soo boose quael die schier komt uyt de helle,
Waer door soo menige sijn ieugt en ziel vernielt,
En wort naer smert en pyn ellendelijck ontzielt.
Myn Penne is beschaemt om meerder t'openbaeren
Hoe dit scherp-schendig vier de *Wyste* kan beswaeren,
En brengen desgelijck tot droevigh ongeval,
Waer van ick even noch een wynig schrijven zal.
Het dunckt my eene schand' dat veel *wyse Poëten*,
En *Philosophen* zelfs, hun zoo hebben vergeten
Aen diën vuijlen drift, die hun bracht in de pyn
Meer als een vuyl vergift, oft eenigh wreét venyn.
Siet *Aristoteles*, zoo hoogh geleert in 't leven,
Aen wie de *Wyse* zelf soo groote Eere geven
Als aen de helder Sonn', die by de Sterren staet,
Soo zyn syn Schriften all' tot in den hoogsten graet.
Want hy door sijn Verstandt kende de Elementen,
En kende oock de Kracht van de Medicamenten,
Hy had uyt de Natuer veel wonder ondersocht
Het geên hy heeft geleert, en aen den dagh gebrocht.
Hy kende oock de Kracht van Kruijden ende Bloemen,
En al waer ons verstandt zou mogen op beroemen,
Die den Geleertsten was schier van het aerd'sche-dal,
Quam schandig op het lest tot eenen droeven val.
Door een *publiecke Hoér* liet hy sijn hert verleijden,
Waer door hy van de wet, en van de deugden scheijden;
Want als hy dese *Hoér*, *Hermia*, maer aen-zag,
'T was dan dat syn Verstand geheel verdonckert lag.
Iae hy wirt zoo verblindt door dit ontuchtig leven
Als dat hy dit *vuyl Wyf* gingh Offerande geven
Als eenen Godt toekomt. Maer siet, syn dwaese daet
Wirt van alle het volck zeer schandelijck versmaet.
't Is door *Demophilus* dat 't Vonnis wirt gegeven
Dat hy op 't staende-voet moest zyn uyt 't Landt gedreven
Als een onnuttigh Mensch, zeer schandigh aen 't gemyn
Moest dit vernuft Verstandt ten-lesten *Ballingh* zyn.
Die dertigh iaeren lanck geleert had in *Athenen*
Wird dan daer noch gestraft met ander swaere penen,
Die in den ouden dagh hem dienden tot veel smert,
Dit was het droevigh lot voor een verheven hert.
En *Plato*, hoogh geleert, die verloôr oock sijn sinnen
Als hy *Nekenassa* ginck met vuijle driften minnen;
Want hy wirt als 'nen dwaes door menig boos bericht
Als hy tot haerder Eer heeft menich Vers gedicht.

Iae

Iae desen *Grooten Man*, die door syn Wetenschappen
Vele Verholentheijt des weirelts quam betrappen,
En die heeft achterhaelt den staet van 't Firmament,
Die *Augustinus* self voor een *Orackel* kent,
Die wirdt oock insgelijcks gedwongen door die lusten
Die hem in syn gemoedt noyt niet en lieten rusten,
Maer door syn Edel bryn zoo schandig wirt verdooft
Dat hem syn Eer en Faem ten-lesten wirdt berooft.
Alzoo is *Socrates* oock selver hier gevaeren
Die scheên als een steen-rots in voordeél oft gevaeren,
Wiêns wésen was zoo vast in groote Graviteyt,
Als oft hy was geweest eens Konings Majesteyt.
Hy wirdt oock zoo verleijdt in syn beroemde daegen,
Als hy *Aspasia* gingh alle Eer op-draegen
Die eene *Bruyt* toekomt, oft wel een *Echte Vrouw*,
'T Geén hem haest oorsaeck was van smerte ende rouw
Soo wirdt *Demosthenes*, en *Isocrates* mede,
En veel Geleerde Mans, seer schandelijck verleden
Sy wierden haest gewaer dat de *Onsuyverheydt*
Een mensch brengt in verdriet, in pyne, en droefheyt
Sal ick in 't *Heydendom* noch meer *Exempels* haelen?
Hoe veel in onse Wet siet-men niet *Mannen* dwaelen?
Die leefden naer Godts Hert, in de Eenvoudigheyt,
En die den *Wysten was*, en die scheên vol Stercheyt.
En wirdt aen *David* niet om dese boose sonden
De *pest*, en *Dieren Tydt*, en *Oorlogh* toe-gesonden
Als hy met *Bersabé* hadd' *Overspel* gedaen,
VVaerom hy die swaer straf en pyn moest onderstaen
Oock *Salomon*, syn' Soôn, den *Wysten*, uytverkoren,
Die op de aerde was, voor hem, oft naer geboren,
En liet hy niet de weth, tot syne groote schand
Om aen d' *Afgoden* zelf te doen de Offerand.
'T was door den vuijlen drift tot de *Heydensche Vrouwen*
Dat hy verliet de deught, zoo hebben wederhouwen,
Hem maeckte onbequaem om te doen eenigh goedt,
Waer door dat hy dan viel in soo veel tegenspoedt
Siet *Sampson* van-gelijck, die Leeuwen kost verslaegen,
En, als 'nen Oliphant, kost swaere lasten draegen,
Wirdt door een' *Dalila* verleden, en geschent,
En heeft syn eygen-zelf daer naer noyt meer gekent.
Soo kan d'*Onsuÿverheyt* de alder-schoonste Zielen,
Iae menigh Koninghryck tot in den grondt vernielen,
Maer siet in tegen-deel hoe dat de *Suÿverheyt*
Houdt den mensch in de Rust, en in Stantvastigheyt.
't Is dese schoone *Deught* alleén, die d'*Echte Banden*
Het meesten ondersteunt, in menschen ende Landen,
Waer door de Liefde groeijt, volgens de waere wet,
En vint-men niemant niet met *Venus-vier* besmet.
Maer die kan zyn bevrijd, gelijck-men heeft bevonden
Terwijl' het *Roomsch Geloof* floreérde binnen *Londen*,
Hoe dat wirdt valsch beticht *Emina*, Vrouwe schoon,
En *Moeder* van den *Vorst* van de *Brittannisch'-Croon*.
't VVas door 'nen boosen Prins, *Godvin* was sijnen name
Die wou door vals bericht schenden de *Eer* en *Faeme*
Van die *Goede Princess'*, Moeder van *Eduward'*,
Die haere *Trouwe Plicht* had met veel Glans bewaerd'.
Iae desen snooden Prins gaf in het *Hof* te-kennen
Hoe dese *Emina* quam s'Koninghs-bloet te schennen
Door het onblusbaer vier van haer *Onsuÿverheyt*,
Met eenen *Bisschop* selfs van d'*Eerste Digniteyt*.
Hier toe heeft hy gebrocht verschyde valsche Thoonen
Van een gespuys van volck, ondeughdige Persoonen,
VVaer door Sy wirt berooft van alle Eer en Staet,
En wirdt als *eene Hoér* gevangen met'er daet.
Vincesters Bisschop wirdt beticht met dit bedrijven,
Die moest als eenen Boef daer oock gevangen blijven
In een verworpen kot, seer vuijl, en onbehoort,
Al oft hy had gedaen een alder-wreétste moort
Maer *Emina* het meest deéd'-men seer nouw bewaeren,
Men quam haeren Persoon niet 't alder minst te spaeren
Den *Koninck* woude seli haer brengen tot een strat,
Tot schandelijcke *Doodt*, en een verworpen graf.
Maer eer den *Koninck* soud' haer tot de doodt verwylen,
Wou hy doen Ondersoeck op veel verscheijde wylen,
Oft dat Sy in de daedt was plichtigh aen dat Feyt,
Het gene dat *Godvin* haer hadde op-geleyt.
'T duerde al langen tijdt dat Sy soo bleéf gevangen
Tot dat Sy zelf ten lest in haer kreégh een verlangen
Te thoonen aen het *Hof*, en aen den *Edeldom*
Dat Sy was ongeschendt als eene Leli'-blom.
Hierom heeft Sy versocht Haer te mogen verthoonen
In 't Koninckrijck Palleys, voor alderley persoonen,
Alwaer Sy met belijdt sou maecken eens bekent
Oft dat Sy in haer *Eer* ten-minsten was geschent.
Het wirdt haer toegestaen van in het *Hof* te komen;
Maer hadde tusschen bijd' al haer Beraedt genomen,
Sy wist dat in de Zael was een groodt brandend' vier,
Sy wirp haer stracx daer in als *een Salmander-dier*.
Maer siet de felle vlam, die had veel houdt verslonden,
En heeft aen *Emina* ten-minsten niet geschonden;
Maer sy liet haer Lichaem g'heel, en onbevleckt,
Van teeckenen van Brandt ten-minsten niet bepleckt
Sy riep dan uyt de borst, en seyd' met luijder stemmen
Gelijck dit woedend' vier myn Lichaem niet kan temmen,
Soo ben ick onbevlecht, en Suÿver van gemoedt,
Daer op roep ick ten-Thoon GODT 't alder-Hoogste Goedt
Eduardus was verschroomt, en al die 't wonder saegen,
Waeren al in hun hert als door de doodt verslaegen,
Om dat sy saegen 't Vier, dat machtigh element,
Hoe het de *Suyverheyt* liet leven ongeschent.
En siet ten zelven stont heeft 't *Hof*, alzoo bedregen,
Sig-zelve dan gekeert tot die haer hadd' belogen,
Ende heeft desen *Schelm* verwezen tot een doodt
Met d'alder-grootste pyn, die d'aerde oyt ontsloot.
Siet hoe den Heere komt de *Suyvere* bewaeren,
En hun *Onnooselheydt* doet wonder openbaeren
In eene *Keyserinn'*, die oock wirdt valsch beticht
Van *een vuyl Overspel*, en van een wulps gesicht.
Dese *Princesse* was getrouwt door *Echte Banden*
Met Prins *Henricus* zelf, Keyser der Roomsche Landen,
Die seer Godtvruchtigh was, genegen maer tot goet
Als eenen Religieus in een strengh Klooster doet.
Cunegundis, sijne Vrouw, die quam als hy te leven,
In de Godtvruchtigheyt Sy beijd' den tydt verdreven,
Sy waeren in de daedt *een Herte door de Trouw*,
Sy voelde nimmermeer het minste leét oft rouw.
Terwyl Sy alle-by noyt op geen quaedt en dachten,
Soo woud' een hellsche tong' de *Suyverheydt* verkrachten
Van *Cunegondis Eer*, die Schoone Keyserinn',
Die alsdan wirdt beticht van onbetaemde min.
Een' *boosen Hovelingh* ginck aen den *Keyser* spreken
Als dat de Keyserinn' was uyt den Bandt geweken.
En dat Sy dickwils wirp seer grilligh haer gesicht
Op eenen Edel-man, als eene Venus-wicht.
Maer als de *Keyserinn'* vernam deés valsche Maeren
Sy heeft op-staende voet de *Ysers* doen vergaéren,
Die-men de *Roosters* noemt van eene Boere ploegh,
En die-men in 't Fournys, oft heeten Oven droegh.

 Sy

Sy wirden heét gemaeckt als de gloijende Koólen,
'T welck Sy ten zelven tydt de houden heel verhoólen
Voor s'*Keyſers Majeſteyt*, in 't midden van de Zael,
Alwaer Sy hem aenſprack met eene Soete Tael,
Sy ſeyd': *Siet, moedig Heldt, deſe gloeyende Platen*
Sullen myn Lichaem niet ſoo Ongeſchonden laeten
Is 't dat ick heb geſchendt myn Trouw, en Echt Verbonds
Soo wenſch ick dat dit Vier my tot in 't Herte wondt;
Jae dat 't myn innig mergh van binnen wilt vernielen,
En dat 't myn Lichaem mag op ſtaende voet ontzielen
Tot Spiegel van die all' van die den Echten ſtaet,
Als enckel Kinder-ſpel bedecktelyck verſmaet.
En ſiet, ten-zelven Tydt gingh Sy met *Bloote Voeten*
Op d'Yſers heét en ſel den *Keyſer* minnigh groeten,
En ſeyde wederom: *Siet, Moedig Souveryn,*
Hoe deſe Yſers all my doen geen minſte pyn.
Hier door kondt Gy, ô Vorſt, myn Leven wel bemercken,
Oft dat ick immermeer deêd eenig' guyle wercken,
Waer door ſoud' zyn beſmet de Banden van myn Trouw;
Zyt dan voortaen geruſt op 't Leven van uw' Vrouw.
Den *Keyſer* ſtont verbaeſt, met innig leét ontſteken
Als hy ſyn *Weérde Vrouw* hoorde zoo moedigh ſpreken
Terwylen Sy noch ſtont op 't Vierigh Element
Sonder te voelen Pyn, oft te worden geſchent;
Hy gaf haer goedt beſcheét, en vroeg haer om genaede
En ſeyd': *'t is eenen ſchelm, die my heeft 't Hert belaeden*
Met eene Jalouſi', aengaende uw' geſicht;
Nu ben ick in der daedt wel anders onderricht.
Den Heere geeft in U de alder-vaſte Thoonen
Als dat in uw' Gemoedt de Suyverheijdt moet woonen,
't Is my als nu bekent in 't midden van myn *Hof:*
Daerom ſal ick aen Godt geſtaedig geven Lof.
Van dien zelven tydt *Henricus* wirdt gedreven
Om met ſyn' *Weérde Vrouw* in Suyverheijt te leven,
Naer dat hy had geſtraft het Feyt van den booswicht,
Die *Syne Keyſerinn'* verraedigh had beticht.
Siet hoe den Grooten GODT de *Suyverheyt* moet achten
Terwijl hy haer beſchermt door onbekende Krachten
Tegen het vuyl vergift van *Venus* booſen brandt,
Het welcke hy hier thoont aen menig dom verſtandt.
En heeft hy niet beſchermt *Suſannam* van die Boeven
Die haer tot in de ziel ſoo quaemen te bedroeven,
Wanneer Sy wirt beticht door hunne valſcheyt groot
Jae zelver voor 't gemyn verwezen tot de doodt.
Maer ſiet ter zelver tydt, als Sy was valſch verweſen
Is daer uyt all' het volck een Stemme op-gereſen,
Roepende uyt'er macht: Siet, mannen, wat gy doet,
Eer dat gy brengt ter-doodt dit Ryn Onnooſel Bloet.
Siet *Daniel*, een Kindt, ginck aen deês Boeven vragen
Waer Sy het *Overſpel* van deſe Vrouwe ſaegen,
En hoe den *Iongelinck* was uyt hun handt gegaen,
Die met *Suſanna* hadd' die groote Sond' gedaen?
Deês Boeven alle-bijd' quaemen verſchillig ſpreken,
VVaer door wierden bekent de booze valſche Treken
Als oock den vuijlen drift tot deze Schoone Vrouw,
Die aen *Joachim* was verbonden door de *Trouw.*
Maer ſiet hoe all' het volck daer quam ten-zelven-tyde
In deês den vuijlen drift van deze Twee kaſtyden
Sy wierden beijde daer geſteenight, en geſchent,
Gelijck de Hiſtorie aen ieder is bekent.
Euſebius beſchrijft noch eene wonder Saecke
Als *Verus*, den Tiran, deéd veel Tormenten maecken,
Om vele Chriſtenen te brengen tot de doodt,
Al wat hy dencken koſt, geen pyne was te-groodt.
Veel wierden daer verniélt door *Leéuwen, wreéde Honden*,
Aen and're wederom wirdt aen den *Hals* gebonden
Een menichte van ſteen, waer mé s'op korten ſpoet
VVirden met groot geweldt gewo pen in den Vloet.
Veel wirden noch zeer wreét beroóft van hun gevrichte
Aen ander wirdt doorboort het hert met ſelle Schichten
En vele door het Sweirdt die wierden van hun Hooft
Door eenen wreéden Beul in ſijnen Tydt berooft.
Maer die in Suyverheijt hadden beloóft te leven
Wierden een ander Straf veel wreéder noch gegeven,
Sy moeſten zyn verbrant voor d'oogen van 't gemyn
In 't midden van de Mert, oft op een groote Plyn.
Alzoo wirdt oock vervolgt, en tot de doodt verweſen
Polijcarpus hoog geacht en om ſijn *Deugt* gepreſen,
Oock om de Suyverheijt, die door hem wirt bemint
Moeſt ſyn lichaem en vlees worde door 't vier verſlint.
Den *Keyſer*, den *Tijran*, die deêd' aen alle kanten
Veel Staecken op de Mert door ſijne Beulen planten,
Sy wierden all' beſet met groote laſten Hout,
Waer *Polijcarpus* wirdt met machten in geſtout.
Maer als den zelven was tuſſchen dit hout geweken,
Soo wirt aenſtonts het vier van alle kant ontſteken,
Waer door een ſelle vlam ront-om ſijn Lijf ontſtond,
Maer 't midden in het vier bleêf hy ſtaen ongewond.
Al quam de wreéde vlam rond-om ſijn Lichaem keeren
Sy liet ſtaeg ongeſchend ſyn Lichaem ende Kleeren,
Hy wandelde in 't Vier als in 'nen Groenen Hof,
Alwaer hy met Ootmoed gaf ſijnen Schepper Lof.
Maer ſiet, als *Verus* ſag, dat hy bleêf ongeſchonden,
Heeft hy hem zoo vergramt in ſijn gemoed gevonden,
Dat hy hem zelfs doorſtack met eenen fellen Schicht
't Gene d'Omſtaenders all' heeft meerder onderricht
VVant al ſijn Suyver Bloedt dat vloijde uyt de wonde,
Heeft al het Vier verdoóft, gebluſt tot in den gronde,
Waerom den *Keyſer* wirdt van all' het volck verſmaet
En liep van Schaemte weg, als dul en deſperaet.
Siet hier *Godts wonder Werck*, als mé het wilt aenſchouwen
Hoe dat hy in het Vier de menſchen kan behouwen
Van pyn en groote ſmert, in 't midde van 't Torment
Laet hy die Suijver leêft, noch blijven ongeſchent.
Men ſiet in Tegen-deel, die hier onſuijver leven,
Worden al voor den Tydt naer 't duyſter graf gedreven
Door menig ſwaere ſtraf, die Godt op hun dan ſent,
Gelijck het heylig Schrift aen ieder maeckt bekent.

ZEDE-

ZEDEN-LEERENDE SINNE-BELDT.

IAER-SCHRIFT.

sIet, t'Is aL qUaet en VUYL gespUY,
DIe sWIeren aLs een fLere-MUYs.

ALs-men siet eene *Flêder-muys*
Die komt uyt een out *Molen-huys*,
Oft uyt een vuyl verlaeten Schuer,
Oft uyt 'nen hollen ouden muer,
Hier swieren dickwils s'avondts laet,
En vliegen soo van straet tot straet,
Om soo te vullen haeren crop
Met een vuyl Vliegh, oft Spinne-kop,
Oft noch iet beter voor haer Spys,
Het zy verrot, oft ander vlys,
Het geên sy hier oft daer dan vindt,
Daer vlieght sy mé als eenen windt
Naer haer Woonsté, daer den *Nacht-uyl*
Met haer staegh leêft al even vuyl,
Daer mé gaet dat verworpen dier
Dan dickwils maecken goede çier;
Maer siet wanneer dit vuyl gediert
Dan weder naer de straeten swiert,
En soeckt de Spys, die sy bemindt,
Selfs daer sy Vensters open vindt,
't Zy in een Keucken, oft Salet,
Alwaer sy siet het Vleesch oft Vet
Daer sy dan selfs met blijden sin
Stelt gulsigh haere Tanden in;

Maer siet wanneer de *Fleder-muys*
Daer blijft tot s'morgens in het huys,
Tot dat de Meyt komt op-te-staen,
En siet aenstonts dat Monster aen
Dat langs den muer en Keucken drilt,
Waer naer sy wordt aenstonts vernilt;
Want siet de Meyt die straf en kloeck
Die nemt 'nen Bessem uyt den hoeck,
Daer-mede sy dat leelijck Dier
Neder-veldt in haeren swier.
Daer door dat het op staende-voet
Tegen de steenen vallen moet,
En noch daer n'er met meerder pyn
Vervolgt wordt stracx van groot en klyn;
Ende de Iongers van de straet
Die doen haer noch het meeste quaet,
Door die wordt sy seer wreét gerecht,
Aen eenen Boom oft Staeck gehecht,
En dan komen sy al-gelijck
Bewerpen haer met modder-slyck;
Iae oock met menigh scherpen steen,
Daer door sy wordt gescheurt van-een.
Gelijck-men straft de *Flêder-muys*,
Soo wordt gestraft het vuyl gespuys,

Dat schier met heele nachten sweeft,
Dat vuyl en buytensporigh leeft,
Dat loopt naer menigh hoeren-kot,
Daer 't stinckt, en daer het al is rot,
Daer 't vuylste vleesch is ende vis,
Die in de Stadt te vinden is;
Alwaer den Baes is eenen Uyl,
Die van syn huys maeckt eenen kuyl;
Die in den dagh, en s'avonts laet
Gestaedigh swiert van straet tot straet,
Om soo te krygen in syn Net
De vuyle Vliegers, die zyn vet,
De welcke haer oock bly gemoedt
Opvolgen op den staende-voet
Naer hun *Bordeél* met groodt plaisier,
Om daer te maecken goede çier
In alderley onsuijverheyt,
In boosheyt, ende vuijligheyt,
Alwaer dat schandigh wordt verspelt
Goedt, en Bloedt, en Ieught, en Gelt.
En daer sy dan naer korten tydt
Noch worden *Eer* en Faeme quyt;
Dan siet-men eerst dat dit gespuys
Gaet doen als doedt de *Fléder-muys*,
Sy stélen, en sy rooven 't al,
Al dat sy vinden by geval,
En 't geén dat hun dunckt goedt, en vet
't Zy in Winckel, oft Salet,
Dat wordt door hun diefachtigh handt
Met groodt gewelt dan aengerandt,
Maer siet, terwyl' dat vuyl gebroedt
d'Een boosheydt op de ander doet,
En dat het swiert, en dat het slempt,
Wordt het ten-lesten eens gedempt.
Men hun betrapt op 't boos bedrijf,
Men worpt hun koôrden om hun lijf;
Men stelt die Quanten dan ten-Thoon
Naer hunn' Verdiensten, ende Loon
Aen eenen Staeck voor hun gerecht,
Oft Galg, oft Rat, oft wreéder Recht.
En soo wordt dan dat vuyl Gespuys
Vernietight als de *Fléder-muys*.
Is 't dat dit soo niet en geschiedt,
Soo vallen sy in swaer verdriet;
Al quaemen sy deês straf t'ontgaen,
Sy moeten pynen onderstaen;
Sy zyn vergiftight in hun Bloedt,
Naer dat sy quyt zyn all' hun Goedt,
En somtydts in 't Gesicht geschendt,
Soo dat-men hun niet meer en kent,
Maer siet 't is noch hun droefste lot
Wanneer sy arm zyn, en half rot,
Dan is 't dat ieder hun verlaet
Als een' verrotte beest op 't straet
Sterven van armoed', en verdriet,
Gelijck-men in dit Beêlt besiet.
Dit is den Uytval seer gemyn
Van all' die soo genegen zyn
Te nemen hunnen vuylen swier
Met een' vuyl hoêr, oft *Venus*-dier,
Oft met die loopen heel den nacht,
Dit is all' quaedt en boos geslacht,
Dat wordt vernietight oft beswaert
En selden worden sy beiaert:
Daerom soo moet de Ionckheyt hier
Hem wachten van diên vuijlen swier,
Van dat gespuys, dat s'avondts laet
Loopt van de een in d'ander straet
Willen sy eens, tot hun Geluck,
Bevrijdt zyn van die straf, en druck.
En d'Oude oock in 't generael
Die mogen oock dan al-te-mael

WEl letten waer de Iongheyt sweêft,
Oft Sy oock naer betaemen leêft,
Oft dat Sy niet en loopt oft swiert
Waer d'Eer en Faem wordt geschoffiert.
En waer Sy oock hun Ieught en Goedt
Versmeiren op 'nen korten spoedt.

BE-

BEWYS-REDEN.

DE *Onkuyscheydt* ofte *Onsuyverheydt* moet wesen een van de alder-grootste sonden, die den mensch kan bedryven; aengesien de selve de Oorsaecke is van alle die wreétste Straffen, die den Rechtveirdigen GODT ons kan senden op dese weirelt.

Hoe vele Landen, Koninck-rycken, en Republiecken zyn door de selve verwoest ende vernielt geweest: het al-gemeyn gevoelen van de alder-Geleertste en Heylige Mannen is dat GODT de *Diluvie* ofte *al-gemynen Water-vloedt* heeft gesonden over de geheele weirelt om de sonde van *Onsuyverheydt*. Dese is oorsaecke geweest dat *Sodoma* en *Gomorra*, met noch andere Steden, wirden door het Solpher ende Peck verbrandt ende vernielt. 't Was wederom om dese sonden dat'er Twelf Koningen wierden aen eenen boom opgehangen, ende noch vier-en-twintigh duysent mannen verslaegen en vermoort, oock wirdt bynaer het heel Geslachte van *Benjamin* vernietight om het selve quaet: wat Plaegen en straffen en hebben *David*, *Salomon*, en vele andere niet moeten onderstaen? Dese is noch de oorsaecke geweest dat soo vele Kloeckmoedige Helden gebracht wirden tot de uyterste ellenden. Iae selfs de grootste Potentaeten en Monarchen zyn hierdoor dickwils berooft geweest van hunne Schepters en Croonen, gelijck als eenen *Ninus*, die *Ninive* hadt laeten bouwen, die van syne Croon en Leven berooft wirdt om dese sonde. *Tarquinus*, Koningh der *Romynen*, is alsoo gevaeren, met menige tot hem. Daerom hebben selfs de *Heydenen*, ende andere Volkeren, dese sonden meer gestraft als andere boosheden. *Strabo* selfs getuyght dat die van *Arabien* dese sonden straften met eene wreéde doodt. Die van *Lombardien* en *Egypten* dede de *Onkuyssche* lanckx de straeten van de stadt leijden, en op al de hoecken geesselen tot den bloede, ende daer naer den Neus af-sneyden. Die van *Locrenen* deden do oogen uytsteken aen die in die sonden betrapt wierden sonder eenige verschooninge; want hunnen Koningh *Zalucus* synen eygen Sone niet en heeft gespaert, als hy van die sonde overtuyght was.

Tacitus schryft dat de *Oude Duytschen* de *Onkuyscheydt* straften met de selve te geésselen, ende het haeijr af-te-snyden. *Macrinus*, Keyser van *Roomen*, dede eens twee Soldaeten in twee verscheijde Ossen tot aen hun hooft toe in naeijen, om dat sy ontschaeckt hadden eene Cameniere. *Aurelius*, den XXIX. Keyser van *Roomen*, dede eenen van syne *Gens-d'Armes* aen twee geboogde boomen vast maecken, en dan de selve met groot gewelt wederom los schieten; waer door syn Lichaem in twee gescheurt wirdt, om dat hy syne Weérdinne onteert hadde. *Pausanias*, dién Vermaerden Prince van *Licaonien*, naer dat hy te *Constantinopelen* een *Dochter* misbruijckt hadde, ende de selve daer naer gedoodt, wirdt door een *Oraeckel* ofte Statuë berispt, ende voorseydt syne aenstaende en verworpen doodt. Hier uyt kan-men bemercken dat 't GODT niet alleen en is die straft ende versmaet alle die onsuyvere sonden; maer oock de *Heydensche menschen*. Het is oock waerachtigh, gelijck-men ondervindt in alle weireltsche en Geestelijcke Historien,

dat de swaerste straffen ende maledictien komen door dese sonden, waer uyt men in der daedt kan sien dat sy de oorsaecke zyn van't verderf van alderleye geslachten, van wat staet oft conditie die souden mogen wesen; iae die hun door die sonden laeten verleijden, vergaen als de sneeuw in Goedt ende bloedt, en verliesen dickwils noch diën onwaerdeêrbaeren Schat, te weten hunne Ziele Saligheyt. Maer in dese tegenwoordige Eeuwe worden dese sonden aengesien bynaer als een plaisant tydt-verdrijf, soo dat-men als beschaemt is om te beschryven de ongehoorde Beestelijckheden van vele van die *Venus*-gesellen van desen tydt, die soo onbeschaemt zyn van selfs hun meer als beestelijck bedrijf te vertellen in publieke plaetsen aen alderleye soorten van persoonen, en dat met zulcken gerust gemoedt oft Sy gedaen hadden de Deugtsaemste wercken. Maer siet, zulcken gezellen worden daer naer dickwils geplaeght door openbaere straffen, gelijck ick zelfs dat gesien hebbe in verscheijde van dese eeuwe, waervan eene Historie kan gelesen worden in den *Theater des Bedroghs fol.* 180. Alzoo heeft-men oock sien verscheyde Familien te-niet gaen, en komen in de uyterste ellenden, om dat de Ouders en de Kinderen maecken als een plaisierigh tydt-verdrijf in het onsuyver en ongeregelt Leven gelijck-men hedensdaegs in de Schoonste en Machtighste Steden van vele Landen siet, het gene misschien magh zyn eene van de Principaelste Oorsaecken dat den Vergramden GODT ons soo vele Plaegen en straffen over sendt, het gene men alle dagen meer ende meer is beproevende door desen tegenwoordigen oörlogh, den welcken ons misschien voorseydt is geweest door die twee verschyde *Cométen*, ofte *Sterren met den Steirt*, die hun verthoont hebben in vele Landen van *Europa* in 't Iaer 1743, het welcke misschien eene Vermaeninge is geweest aen alle die boosaerdige menschen om hun Leven te beteren door Deughsaeme ende Boetveirdige Wercken. Dese *Starren* ofte *Cométen* hebben hun weynigh oft noyt verthoont, ofr sy waren Voor-boden van eenige aenstaende Plaegen en straffen, 't gene in de voorgaende Eeuwe genoech gesien is door soo menighvuldige Exempelen, waervan ick eenige sal beschryven.

Ten-tyde van *Ludovicus den VI.* van diën Naem, Koningh van *Vranckryck*, wierdt eene vervaerelijcke *Cométe* gesien door geheel *Europa*, door de welcke eenieder die de selve sagen, zoo verschrickt waeren al oft het den lesten dagh des oordeels hadde geweest, de welcke was een Voor-teecken van de schroomelijcke vervolgingen aen het Christendom door den valschen Propheêt *Mahomet*, die 't selve Iaer begost syne valsche Leeringe binnen *Constantinopelen* te verkondigen, 't welck het *Christendom* noch is gevoelende tot op den dagh van heden.

Voor de Doodt van den Keyser *Constantinus*, den lesten Christenen Keyser van *Griecken-landt*, wirdt wederom eene *schroomelijcke Cométe* gesien door geheel 't Christendom, de welcke was een Voorteecken van die schroomelijcke Vervolginge ende Bloedt-stortinge van soo vele duysende Menschen.

In 't Iaer 1527 in October wirdt eene zoo schrickelijcke *Sterre* oft *Cométe* door geheel *Italien*, *Duytslant*, ende om-liggende Landen gesien, die sulcken schrick en benouwtheydt veroorzaeckte, dat'er vele menschen van stirven. Boven de Sterre was als eenen gewaependen Arm hebbende in de handt eenen bloedigen Poignaert, ende ront-om waeren verscheyde Lancien, Pycken, ende Sabels, waer tusschen gesien wierden verscheyde af-gekapte

kapte Hoofden met baerden ; het welcke wederom een Voor-teecken was van alle die schroomelijcke Invallen der *Turcken* en *Barbaeren* in het Christendom, waer-door eene menichte van Christen Bloedt vergoten wirdt. Ten selven tyde wirdt de Stadt *Roomen* oock in-genomen, geplundert, &c. Soo dat-men hier door kan sien dat dusdaenige *Comèten* van over duysende Iaeren niet en hebben voorts-gebracht als schroomelijcke Verwoestingen en Ellenden, het welcke men zoude konnen aenwysen door eene menichte van dusdaenige Teeckenen, die beschreven zyn door verscheijde Geloof-weirdige Histori'-Schryvers, de oock bekennen dat alsulcke *Comèten* en wondere Teeckenen zyn waerachtige Roeden van Justitie, die den vergramden GODT is verthoonende aen alle boosaerdige en vuyle Sondaers : op dat sy hun in tydts zouden bekeéren door wercken van Boetveirdigheyt en Penitentie, 't welck den besten middel is om den Vergramden GODT te versoenen, om zoo af-te-keéren die verslindende vlamme des oôrloghs-viers, waer door zoo vele Landen vernielt ende verwoest worden.

Plinius in synen *tweeden Boeck 25 Cap.* schryft openbaerlijck dat de *Comèten* zyn waerachtige Voor-teeckenen van straffen, die de *Vuylaerts*, *Hoêre-iaegers*, en alle die *Onkuysche Persoonen*, en *Venus-dierkens* naeckende zyn, wanneer dese *Comèten* hun zyn verthoonende. *Virgilius* in syne eerste *Georgique* die noemt dese *Sterren* ofte *Comèten*, *Dirum*, het welck soo veel als te seggen is *Een vreesselijck ende schrickelijck Voor-teecken van aenstaende straffen en ongevallen.*

Maer wat wilt-men noch meerder van *Heydensche Philosophen*, ofte van andere *Geleerde Mannen* getuygenissen haelen? Mits men die door de *H. Schriftuere* genoech kan aenthoonen. *Isaïas* seght *cap.* 13 ℣. 9. *Siet den Dagh des Heeren sal komen wreét ende vol verbolgentheden en gramschappen, ende raesende Torne om de aerde te stellen in de verwoestheden; om haere sondaers te vernielen : want de Sterren des Hemels, ende hun schynsel en sullen hun Licht niet uytspreyen. De Sonne sal verduystert zyn in haeren opganck, ende de Maene en sal niet blincken in haer licht.*

Uyt dit voorgaende kan-men licht bemercken dat *GODT* selver door syne Prophéten doet uytleggen de Teeckenen die de *Planéten* des *Hemels* verthoonen.

SINNE-BEELDT TOT BEVESTINGE

IAER-SCHRIFT.

D'onkUYssChe WorDen hIer Verbrant
aLs het qUaet krUYt Dat Wast op 't Lant.

ALs-men met rypen sin den *Handel* gaet bemercken
Hoe dat den *Acker-man* met iver komt te wercken,
Als hy syn Terwe siet, en dat is ryp syn Graen;
Wat wort'er dan niet moeyt met groote sorg gedaen.
Ten-tyde van den *Oogst*, eer *Phœbus* syne straelen
Laet op het aerde-ryck eens helder neder-daelen,
Is hy aen picken al, de Terw' wordt af-gedaen.
Hy waeckt laet in den nacht, om die wel gaê te slaen,
Tot dat sy op het velt is; droogh, en wel gebonden,
Dan wort die naer de *Schuer* met grooten drift gesonden
Hy çiert haer met een *Mey*, met bloemen, ofte groen
Als hy syn leste *Terw'* in *Schuere* komt te doen,
Hy wordt noch meer verblijdt als hy was van-te-voren,
Als hy daer naer bespeurt haer' *Deugden* uytverkoren,
Als hy de *Waefels* backt voor Maeltydt ofte Feest,
Hy thoont dan uyt de borst de vreugt van synen geest
Maer siet 't *onsuyver kruydt*, dat groeijt op dese Landen,
Dat komt hy dan daer naer met groote sorg verbranden,
Hy maeckt met syne greép daer van 'nen grooten Tas
En all' 't *onsuyver kruydt* wordt soo verbrandt tot As.
En als 't al is verbrant, wat komt'er dan te blyven
Als eenen vuylen stanck? alwaer het komt te dryven;
En siet naer dat het is gesmeten in den windt,
Daer van is't dat-men dan noyt eenigh wésen vindt.

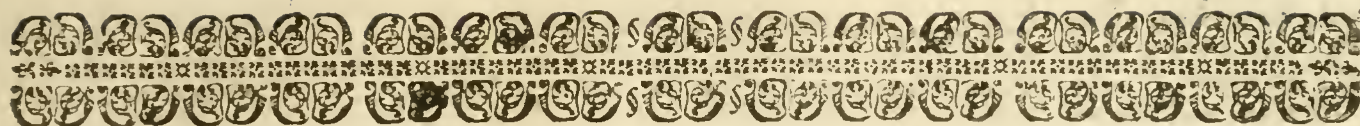
SOo doet den Opper Heer met die onruchtigh leven,
En die op 't aerd'sche dal sulck' quaede vruchten geven,
Die zyn 't *verworpen Zaedt* van de *Onsuyverheydt*,
Van menigh ander quaedt, en alderley boosheydt.
Daer wordt door Godt een straf van boven af-gesonden,
Die sulcken mensch vernielt, om all' die boose sonden
Wordt hy met Lyf en Ziel dickwils gedaen te-niet
Noch heden op den dagh, als voormaels is geschiet.
Siet hoe dat *Sodoma*, *Gomorra*, en meer Steden,
Wirden door 't *Hemelsch vier* verbrandt, vernielt, vertreden, *Gen.* 19
Soo heeft den Grooten Godt d'*Onsuyverheyt* verdaen ℣. 25.
Oft dat'er Stadt noch Landt had immermeer gestaen.
Soo komt Godt heden noch die sonde te kastyden,
't Zy door het oôrloghs-vier, door sterfte, diere tyden,
Gelijck men dat dagelijcks in dese tyden siet
Hoe dat'er menigh mensch vergaet door swaer verdriet.

Maer eer dat hy ons all' met ſtraffen wilt beſwaeren
Quam hy ſyn *Gramſchap* eerſt aen ons te openbaeren
Door *Teeckens* die hy ons liet ſien aen 't *Firmament*,
Gelijck aen veel van ons waerachtigh is bekent.
Deês waeren, en ſy zyn geſtaedigh de *Prophéten*,
Waer uyt men ſynen Will' kan voor de ſtraffen weten,
Op dat den ſondaer ſou verlaeten all' ſyn quaed',
En bidden GODT voortaen ootmoedigh om genaed'.
En dat hy dan eens ſeght met ſuchten, en Gebeden:
O Bermhertigen GODT! ick koôm tot U getreden
Met een gemorſelt hert, en met een droef gemoedt,
Dat ick U heb vergramt, *O Alder-hooghſte GOEDT!*
'k En ben voorwaer niet weirdt te komen voor uw' oogen,
Oft dat gy noch met my ſoud' hebben een médoogen,
Om dat ick menigh keer, *O Hemelſch' MAJESTEYT*,
Vertreden heb uw' Weth door alle myn boosheyt;
Doch uw' Bermhertigheyt die geeft my een Betrouwen,
Dat Gy my, ſnooden menſch, noch ſult deês reys behouwen
Om dat ick met Ootmoed' belijde myne ſchuldt,
Dat gy met my ſondaer ſult hebben noch gedult.
Ach keert dan van myn Ziel de ſtraffen, en de plaegen,
Dat is 't dat ick, ô HEER, ootmoedigh U koôm vraegen;
Ick wete dat gy hebt den *Sondaer* noch geſpaert,
Die met veel boos bedrijf, als ick ben, was beſwaert.
En hebt gy niet het quaedt van *Ninive* vergeven? *Jonas 3 c. ℣. 10.*
Soo haeſt ſy al-te-mael verlieten hun boos leven,
Dan hebt gy hun geſpaert door uw' Bermhertigheyt,
Als gy hun ſaeght bekleedt met de *Boetveirdigheyt*. *2 Reg. 12 cap. ℣. 14.*
Dede gy wederom door *Nathan* niet verkonden
Aen *David* het Bedrijf van ſyne groote ſonden?
Die dan voor uwen Throon ootmoedigh heeft geweent,
Waer door Vergiffenis is aen ſyn Ziel verleent.
Manaſſes, die om 't quaedt was uyt ſyn Ryck gedreven, *2 Par. 33 cap. ℣. 13.*
Hebt gy om ſyn *Berouw* het ſelve weêr gegeven,
Als eenen Vader doet aen ſyn genegen Kindt,
Soo hebt gy den ſondaer al menigh-mael bemindt.
Selfs JESUS, uwen Soôn, als hy was op de aerde,
Die ſocht de *Sondaers* maer, die hy oock ſelver ſpaerde, *Matth. 9 cap. ℣. 9.*
Iae riep ſelver tot hem *Matthæus*, Tollenaer,
Om hem te maecken vry van ſonden, en gevaer.
Met *Publicaenen* ſelfs, en ander ſwaer ſondaeren,
Namp gy dickwils de Spys, om hun te openbaeren
De Wegen, en de Baen van hunne Saligheydt
Door menigh Schoone Deught, en de Boetveirdigheydt.

En hebt gy niet een' *Vrouw*, in *Overspel* bevonden *Joan. 8 c.*
Vergeven van-gelijck de boosheydt van haer sonden? ỷ. 11.
Zaché, den *Woeckeraer*, hebt gy gebenedydt, *Luc. 19*
Als gy syn Iever saeght, en syn Mildtdaedighydt. *cap.* ỷ. 9.
Iae *Magdalena* selfs, vol sonden, en gebreken, *Ibid. c. 7*
Die kreégh Vergiffenis, wanneer Sy was ontsteken ỷ. 48.
Met Liefde tot U, Heer, die tot U riep om baet, *Ibid. c. 22*
En hebt gy geensints niet om all' haer quaedt versmaet. ỷ. 62.
Selfs Petrus, die Steen-rots, Apostel Uytverkoren,
Die U verloochent heeft, en schandigh af-gesworen,
Die riept gy weêr tot U alleen door uw' gesicht,
Maer als hy heeft geweent, hebt gy syn Ziel verlicht.
En hebt hem goedertier in uw' genaed' ontfangen
Als hy den Traenen-vloedt liet vloeyen lancx syn wangen,
Gy hebt hem dan herstelt in d'Eerste Digniteyt
Om syn Leétwesen oock, ende Boetveirdigheyt.
Siet selver eenen *Schelm*, een *Hooft der Moordenaeren*, *Ibid. c. 23*
Die quaemt gy insgelijcks bermhertighlijck te spaeren ỷ. 43.
Wanneer hy maer en riep: als hy hinck aen uw' Zy':
O JESV, Mensch, en Godt, hebt Deirenis met my.
De *Sondaers*, groodt en klyn, die wierden van hun sonden,
Van plaegen, ende straf. genaedelijck ontbonden
Om dat sy al-te-mael met groodt Ootmoedigheyt
Vroegen Vergiffenis aen Uwe Majesteyt.
Sult gy dan; *Grooten GODT*, my, *arm sondaer, versmaeden?*
Terwijl' ick met ootmoedt U vraege om genaeden
Met een gemorselt hert, gelijck U is bekent,
Dat myne droeve Ziel tot U haer Klachten sendt.
g'En wilt geen *Sondaers Doodt*, maer wel dat sy al leve,
Daerom is 't dat myn hert komt staedigh tot U sweven. *Ezech. cap.*
Het wilt maer zyn verlost van dat lastigh gewicht, 33 ỷ. 11.
Dat s'weirelts boos bedrijf heeft daer op vast-gesticht.
Gy, die noch geeft den tydt om het swaer pack der sonden
Door Penitentie magh worden haest ontbonden, *Sap. cap*
Geeft aen myn sondigh hert heden een kloeck gemoedt, 12 ỷ. 19.
Dat het Boetveirdigheyt, en ander Deughden doedt.
Op dat ick eens hier naer met d'Uytverkoren Schaeren
My magh voor uwen Throon heel Suyver openbaeren
Sonder de minste Vleck van s'weirelts vuyl wellust,
Ach dit waer mynen wensch, myn Leven, en myn Rust.
Daer naer is 't dat ick tracht, met sinnen, en gedachten,
Dat ick van nu voortaen de weirelt magh verachten;
Op dat myn *Ziele* magh heel Suyver, ende Schoon
Verschynen eens hier naer voor uwen hoogen Throon.

IAER-

IAER-SCHRYVENDE SINNE-BEELDT.

De pLIChT Der troUW Is WonDer soet;
WAnt sY troost VeeL In tegenspoet.

AENGEWESEN

DOOR VELE HISTORIEN.

WAt sien ick voor een *Vrouw* met vele neirstigheden
Gestadig haren tyt aen't kant-werck hier bestede
En die met haere handt konstig de *Blocken* slaet,
En maeckt een *wonder Werck* met menig synen draet.
Een *Werck*, waer desgelijckx schier in des weirelts ronde
Heeft 't *Neér-lands Vrouw-geslacht* voor desen uytgevonde
Soo fyn en wel gemaeckt, soo konstig voortsgebracht
Waer door het overal voor wonder wort geacht.
Wel wie mag dat dan zyn? die men den *Lof* mag geven
Die om haer Neirstigheijt wort g'eert en soo verheven,
Magh 't zyn *Lucretia*, in 't *Roomsch gebiedt* vermaert?
Ey neen, 't is Belgica, die *Vrouw'* soo soet van aert.
Sy met veel neirstigheijt, gelijck-men hier kan mercken
Tot steunsel van haer volck met Iver komt te wercken,
En Sy bestiert dan noch de *Keucken* en den *Dis*,
En alles wat in 't Huys gestaedigh noodigh is.
Maer 't meeste draeght Sy Sorg te leeren goê Manieren
Aen haere Kinderen, en die sy komt bestieren,
't Is die, die sy met vlijdt seer neirstigh onderricht;
Op dat een-ieder sou leven naer syne plicht.
Noch wordt ons Belgica boven dit al gepresen
Om dat soo *menigh Heldt* uyt haer is opgeresen
Als eene klaere Sonn' met menigh Deugt gekroont,
't Gene hier waer te-lanck om te zyn aengethoont.
Iae Sy bracht insgelijcks vele *Vroôme Heldinnen*,
Die om hun *kloecke Daedt* zyn weirdigh te beminnen,
En mogen zyn gestelt gelijck aen 't Vrouw-geslacht
Dat-men te *Roomen* selfs met sulcken Luijster acht.
Oft in de plicht van *Trouw* geensins en moeten wycken,
Aen eenige *Heldinn'* van d'alder-grootste Rycken;
Siet maer Joanna aen, in *Vlaenderen* gebaert,
Hoe dat Sy *om haer Deught* is over-al vermaert.
Deês *Moedige Graevinn'* nam van haer ionge dagen
In de Manhaftigheydt gestaedigh haer behagen,
Sy leerde als een' Heldt soo menigh Edel Konst,
Waer door haer menig Prins toonde een groote ionst.
Den Graeve van Montfort die hoorden dese Maeren
Seer dickwils door de Faem met Luijster openbaeren,
Dat Belgica besat soo Moedigh Vrouw-persoon,
Als daer oyt was gesien op eenigh Konings-Throon,
Hierom is hy met vlyt naer *Vlaenderen* gereden,
Alwaer hy met belijdt, ende Saghtmoedigheden,
Haer *Vader* heeft versocht *Joanna* tot Verbondt,
Die hem door haer Gelaet hadde het hert gewondt.
En siet den *Vlaemschen Graef*, als hy had raedt geslaegen
Heeft aen den *Graef Monfort* syn *Dochter* opgedraegen,
Joanna wirdt aen hem geschoncken voor syn *Vrouw*,
Ende met vele Pracht voltrocken sy hun *Trouw*.
Maer als dese *Gravinn'* was in 't Verbondt getreden,
Sy heeft dan eerst gethoont haere Sorghvuldigheden;
Tot voordeél van haer *Trouw*, en van haer weder-paer
Waer door dat haeren Staet bevrydt wirt van gevaer.
Sy vondt in 't *Echt Verbondt* gestaedig haer genuchten,
En bracht in vrede voorts verschyde schoone Vruchten,
Sy bracht die saemen op als Spiegels van de *Deught*.
Hier in had deés *Graevinn'* haer alder-meeste vreught
Maer naer eenigen tydt, en naer dit vreêd'saem leven,
Soo wirdt aen haeren Man een Erfdeel toegeschreven
Van eenen *Hertogh Ian*, Vorst van *Klyn Britten-landt*,
Die hem syn Staeten liet, als Naesten Bloetverwant
Alwaer den *Graeve* dan, als mede de *Graevinne*,
Zyn stracx naer toe gereyst, bly en verheught van sinne
Om van d'Inwoonders daer de *Huldingh* te ontfaên,
En den *Getrouwen Eéd*, die daer moest zyn gedaen.
Maer nauws hadden Sy 't Landt in Peys en Vré beseten
Oft *Carel*, *Heer van Blois*, die quam dit oock te weten;
En quam met groote macht, ende met groot gewelt
Tegen den *Nieuwen Prins* te-water, en te-velt.
Desen door Onderstand', self van de *Fransche Croone*,
Quam met syn volle macht den *Hertogh* aen-te-thoonen
Hoe dat dit *Hertoghdom* moest zyn aen hem geiont
Volgens een oud Tractaet, dat hy geschreven vont
Maer *Monfort* quam aen hem door syne *Manifesten*
Syn *Onrechtveirdigheydt* voor ieder-een bevesten:
Maer siet den *Heer van Blois* die heeft den selven tydt
Alles dat noodigh was voor eenen Slagh berydt.
Daer wird tusschen hun byd' met groot geweld gestreden
Het was al vier en vlam op 't Land', en in de steden,
Maer siet den *Heer van Blois* die had de grootste macht
Waer door dat menig stadt wird onder hem gebracht.
Den *Hertogh van Montfort* wirdt oock naer korte dagen
Met syne Legers-macht ten-deele oock verslagen,
Iae hy wirdt in persoon gevangen door meer macht;
Ende wirdt korts daer naer recht naer *Parys* gebracht.
Hy wirdt tot syn groot leét in de *Louvre* gesloten,
Het geên hem vol chagrain aldaer soo heeft verdroten
Dat hy selver hier door verloór syn hert en moedt,
't Gene ten-lesten hem uyt-teêrden al syn bloedt.

Soo dat hy daer, eylaes! ellendigh quam te ſterven,
En liet ſyn *Vrouwe* ſoo 'nen droeven Staet be ërven:
Want ſoo ſy dit vernam beſweéck ſchier van de ſmert
Door 't onverwacht verlies van die beſat haer hert.
Sy was dan ſeer beducht voor haer, en haere Staeten,
En voor haer Kinders meeſt, die haer teer hert beſaeten
Hier voor was hy beſorght, om dat ſy dan te-gaèr
Mochten in dit geval ontkomen dit gevàer
Hierom, als *een' Heldinn'*, ſtelde in haer gedachten
Den vyandt in perſoon ſeer moedigh te verkrachten
Met alle haere Macht, die Sy op korten tydt
Te-ſaemen heeſt vergaert tot eenen grooten ſtrydt.
Sy met een moedigh Hert rede by all' haer Standen
Aen wie Sy heeſt verthoont met wysheyt en Verſtande
Met een ſeer goedt belijdt, en alloo wyſen Raedt,
't Peryckel en 't Gevaêr van haer en haeren ſtaet.
Sprack oock kloeckmoedelijck aen haere *Generaelen*
Op wie Sy, goet van aerd, liet haer ſoet wélen daelen,
Hun daer vermaenende met alle minſaemheyt
Om met kloeckmoedigheyt te treden naer den ſtreyt
Iae ſelver ſprack Sy oock aen de gemeyn Soldaeten
Aen welck Sy toonde oock haer Miltheyt boven maete
En ſoo trock Sy tot haer de herten in 't gemyn,
Op dat ſy uyt goet hert haer ſouden hulpſaem zyn.
Siende alles berijdt, en wel tot haer genegen,
Trock Sy met haere Macht in't Veldt den Vyant tegen
Alwaer Sy reéd' alsdan, als een' *Manhaftigh Heldt*,
En ſagh van poſt tot poſt hoe alles was geſtelt.
Verthoonde ieder-een, maer meeſt de *Generaelen*,
Wat *Eer* het ſoude zyn te konnen Zegen-praelen
Over des vyandts macht, die voor hun oogen ſtont,
Als die ſoo door hun ſweirt gevelt zou zyn ten-gront.
En met een' kloecken moet ſoo is den ſtrydt begonnen
Men ſagh daer over al het bloedt uyt d'aeders bronnen,
Daer wirt van weder-kant veel moedigheyt bethoont;
Maer ſiet onſe *Heldinn'* ten-leſten wirt gekroont.
Want door haer Vrômigheyt, als die van haer ſoldaten
Soo moeſt ſeer ſchandelijck den vyandt 't velt verlaeten
Naer dat des vyants macht was teenemael vernielt,
En dat ſoo menig *Helt* lagh door het Sweirt vernielt.
Hier door bleêf ons *Heldinn'* beſitten haere Landen;
Tot in het Iaer daer naer, dan quaemen haer vyanden
Met vele grooter macht haer weder te rannen aen,
En quaemen op haer Landt haer Legers neder ſlaen.
Rennes was d eerſte ſtadt, die ſy quamen beſpringen,
Die door de *Franſche Macht*, door een Belegeringe
Viel in des vyandts handt door menigen Aſſaut,
Waer door den vyandt wirdt weér moedig ende ſtout
Naer deês wilden ſy weêr een ander ſtadt berennen:
Maer ons *Vroome Heldinn'* quam hun voornemen kennen
Daerom heeſt ſy aenſtons de bloem van haere macht
Met groote haeſtigheyt in *Hennehondt* gebracht.
Sy en was nouws in 't ſtadt, oft Sy ten-ſelven ſtonde
Deéd' als *een' Amazoon* daer over-al de ronde,
En nam ſelfs in Perſoon op alles haer ooghmerck
En daer het nutſte was, maeckte Sy menig werck.
En boven diën noch ſoo quam Sy aen-te-ſtouwen
All' die door een'ge vrees wat ſchenen te verflouwen,
Iae heel het Guarniſoen dat wirdt door haer verſtant
En wonder wys belijdt in ſyn *Devoir* geplant.
Voor haere Generaels, en voor haer Capitynen,
Liet Sy een Moedigheyt als ongehoort uytſchynen,
Want ſy ging met hun ſelf ſeer kloeck naer den aſſaut
Daer 't meeſt peryckel was, daer ieder ſtont benaut.
De ſtadt ſy ſoo beſchermt meer als een *Heldt* voor deſen
Noch ievers had gedaen, oft door ſyn macht beweſen,
Want haer Manhaftigh hert, en haer moedige handt
Was oorſaeck van 't verlies tot ſpyt van den vyandt.
Sy gaf geſtaedigh moedt aen all' haere Soldaeten,
Sy ginck op 't Bolle-werck, en reéd dan door de ſtraten
Met eenen grooten Glans, met een blinckende ſweirt
Dede ſy ieder doen met Iver haer begeirt.
Die was vol vrees en anext, die in Belegh quam woonen
Schepte weér nieuwe moet, en quam ſyn plichte toonen
Als hy ſag deês *Heldinn'* ſoo kloeck en vol van moedt
Want ieder wilde dan voor haer ſtorten ſyn Bloedt.
Maer eens op eenen dagh, als de *Belegeraeten*
Met gramſchap ende ſpyt ſeer hitzig beſigh waeren
Om door een grooten ſtorm de Stadt aen eenen kant
Te dwingen met gewelt te geven in hun hant,
Dan is deſe *Princeſs'* gegaen op eenen Thoren,
Eer dat s haer, en haer volck, wou geven voor verloren,
Van waer dat Sy koſt ſien hoe dat het op het Veldt
Met heel des Vyants macht was over-al geſtelt.
Enmits dat Sy dan ſag dat 't Veldt was leêgh gebleven
En dat geheel 't gewelt wird op de Stadt gedreven,
Soo is Sy af-gegaen met een Kloeckmoedigheyt,
En heeft op ſtaende voet een *Vroôme Daedt* bereyt,
Sy nam tot dit belijd vyf-hondert Cuïraſſieren,
Die Sy ſelf aen het Hooft als *Generael* quam ſtieren,
Sy bracht die uyt de ſtadt, langs waer dat den vyant
De Stadt noch niet en had geweldigh aengerant.
Sy trock daer mede recht naer haren vyants Tenten,
Daer de Bagagi' was, en d'oórloghs Inſtrumenten,
Het welck Sy met'er haeſt, en ſpoedigh t'alle kandt
Met Poeder ende Vier geſteken heeft in brandt.
Soo dat het Campement uytſpouwde vlam en vlocken
Hier naer is ons' *Heldinn'* met all' haer volck vertrocken
Met vreugt ſeer Triomphant naer *Aulroy* haere ſtadt,
Alwaer s haer Guarniſoen, en haer *Fortreſſe* hadt.
Vyf dagen bleêf Sy daer, alwaer Sy quam te dencken
Hoe Sy den vyandt 't beſt, en 't meeſte ſoude krencken
En naer een kort beraed keerde Sy wederom,
Naer de berende Stad met Glori' ende Pom.
Sy was van *Aulroy* dan vertrocken met den nachte,
En quam voor *Hennebond* des morgens voor de wachte,
Alwaer Sy wirdt onthaelt van t volck in 't generael
Geheel victorieus met Vreught en Zegen-prael·
Hadd' de Victorie ſelfs gedaen haeren Intrede,
Men koſt niet thoonen meer vreugt ofte Vrolijckheden
Dan als onſe *Heldinn'* quam weder triomphant,
Naer dat Sy t *Campement* des vyandts had gebrant.
Men hoorden ſoet geklanck, Timbalen, en Trompetten
Men hoorden het Kanon, en duyſende Muſquetten,
Die ſchoten all' Triomph vol blijtſchap en geſchal,
Tot ſpyt van den vyandt, die lag ront-om de wal.
Maer ons *Heldinne* dan begoſt ten-ſelven tyde
Den vyandt wederom ſeer deftigh te beſtrijden,
Met alles wat'er was in ſtadt van *Hennebondt*,
Alwaer dat klyn en groodt den vyandt tegen ſtondt.
Iae all' het *Vrouw-geſlacht*, ſonder te zyn verbolgen,
Quaemen oock insgelijcks hunne *Heldinne* volgen,
Sy leyden all in 't werck all' wat koſt zyn bedacht,
Om ſoo door hun gewelt te ſtutten s'vyandts macht.
Terwyl' ſoo ieder-een dede die Tegenſtanden
Quam de *Engelſche Vloôt* tot hunne hulp te-landen.
Waer door den vyant moeſt hem geven op de vlucht
Naer ſoo een lanck Belegh, tot ſpyt en ongenucht.

Den vyand, soo het scheên, quam dan den Peys te biede
Maer siet wat kort hier naer quam wederom geschieden,
De *Franschen* al-gelijck die quaemen van hun Rhé
Gezeylt tot haer verderf oock met een *vloôt* op zeé.
Sy wilden doen te-niet Haer en haer Bond-genoten,
Maer 't had onse *Heldinn'* tot noch toe niet verdroten,
Sy thoonde noch meer Moed in spyt van den vyandt
Dat Sy was sonder vrees Te-water, en te-Landt;
Jae Sy heeft haer terstons op d'oôrlogs-vloôt begeven,
Die op de woeste zeé quam hier en daer te sweven,
Niet om des vyants macht te houden weder-staen;
Maer om selfs met gewelt hem in den grond te slaen.
Sy dan, als *Admirael*, die quam in alle hoecken
Met eenen grooten drift den Vyand op-te-soecken,
Die Sy ten-lange-lest heeft met sijn *Vloôt* ontmoet,
In 't midde van de zeé. waer dat op staende voet
Begost van weder-kant de Bomben en de Ballen
In groote menichte in ieders *Vloôt* te vallen,
Waer door dat menig Schip wird op den selven stond
Met menig hondert man geschoten in den grond.
En tusschen beijde quam de g'heel Armaede blaecken
Sy quaemen aen de hant met Anckers ende haecken,
Men toonde van weêr-zij' geené schrick ofte schroom
Oft 't selver had geweest *Theater-spel* of droôm.
Al was de heele *Vloôt* als eene hell' ontsteken,
Noyt en is ons *Heldinn'* van haeren Post geweken;
Maer Sy bleêf aen het Hoofd van haer *bevochte Vloôt*
Al is 't dat den vyand wel duysend scheuten schoôt.
Al sag Sy ront-om Haer een menichte Soldaeten
Door 't Sweirt, en door het Vier ellendig 't leven laeten
Noch gaf Sy aen de die, die vochten, onderstand
Door haer Manhaftigheyt, ende kloeckmoedig hand.
Geen wreeder fel gevecht en koster zyn gevonden,
Waer dat van wederkant wird meerder volck verslonden
Maer meest als ons' *Heldinn'* den vyand met sijn macht
Door hier soo kloeck belijd had op de vlucht gebracht
Soo dat des vijands *Vloôt* door d'haere wird verwonnen,
Naer dat het meesten-deel geschoten was ten-gronnen,
En dat Sy dan de rest gejaegt had op de vlucht
Door haer Manhaftigheijt soo groodt ende bericht.
Als Sy ter-zeé en Landt den vyand had verdreven,
Dan heef s'Haer met haer volck naer *Vannes* toe begeve
'T welck Sy belegert heeft met eenen nieuwen moet
Alwaer Sy 't Guarnisoen heéft met geweld begroet.
Ende door menig storm op Stad ende vyanden
Verkreég Sy wederom haere be-erfde Landen;
Waer naer dat Sy vol Glans, Eer, ende Zegen-prael,
Reéd Triomphant te-peird naer haer Palleys en Zael.
Daer wird dan eerst gethoont de blijschap boven maten
Van ieder klijn en grood, van all' haer Onderlaeten,
Met over-groote vreughd wird haeren Lof gekroont
Meer als aen eenen *Heldt* voor desen is gethoont.
En Sy den selven Tydt die quam in die gewesten
De Croone op het Hoofd van haeren Soôn bevesten,
Soo dat Hy *wirdt gehult als Prins en Souveryn*
Met eenen grooten drift van Standen, en 't gemyn.
Alsoo deéd' ons' *Heldinn'* door haer getrouwe plichten
Den vyand uyt haer Land met groote schande swichten,
En Sy nam wederom met blijd'schap nieuwen moedt,
Naer dat s'had onderstaen veel Leét en Tegenspoedt.
Hier naer quam Sy in Peys ende in Vrede leven,
En quam aen 't *Vrouw-geslacht* een fraey Exempel geven
Maer 't meeste aen de die, die in den *Echten Bandt*
Worden door menig leét ten-onrecht aengerandt.

Aen die is s'een Voor-beêld, Sy komt hun aentethoone
Hoe dat de Plicht der *Trouw* waerachtig is te krooneu,
Hoe dat die overtreft de *Daeden* van 'nen *Heldt*,
Die met Manhaftigheyt seer dapper strydt in 't veldt.
Deês *Kloeck' en Vroôm Heldinn'*, uyt *Belgica* gesproten,
Die was uyt de Natuer met Vroómheyt overgoten
Om te voldoen haer Plicht tot steunsel van de *Trouw*,
Meer als-men ievers sag geschieden door een' *Vrouw*.
Men moet in geen vremt Land gaen soe-ken *Amasoônen*,
Men kan uyt *Belgica* veel meer *Heldinnen* thoônen,
Die met veel Moedigheijt voltrocken hunne Plicht,
Aensiende geen gevaer, de dood noch haeren schicht.
Siet GENOVEVA oock, een' *Vrouwe* noyt volpresen,
Die quam oock uyt het hert van *Belgica* geresen,
Jae als een wonder Licht, het geén men wynig sagh,
Die-men eert breét en wyt tot heden op den dagh.
Dese was in *Brabant* uyt s'*Graeven-bloedt* geboren
Wird om haer *groote Deught* voor eene Bruyt verkoren
Van eenen *Grooten Heldt* van Macht en Hoogen Staet;
Want hy was *Souveryn* van het *Palatinaet*.
Als Sy in *Echten Staet* was met den *Prins* getreden
Dan quam Sy met veel drift en alle neirstigheden
Te thoonen haere Plicht tot vreugt van haren Man',
Met groote Minsaemheijt, soo-men bemercken kan.
Den *Graeve* desgelijck die quam met Hert en sinnen,
En veel Genegentheyt syn *Ionge Vrouw* beminnen;
Maer siet wat ongeval, naer eenen korten Tijdt
Wird desen *Vromen Graef* geroepen tot den strijdt.
Om oock door syne Macht te dwingen de Vijanden;
Die uyt het *Mooren-landt* in *Spanien* quaemen landen,
En soo is desen *Graef* vertrocken uyt syn Landt
Met *Carolus Martel*, den Hertogh van *Brabant*.
Hy liet sijn *Ionge Vrouw* bestieren sijne Staeten,
Dat sy in haer Gemoed quam dese reys te haeten,
Meest om dat sy haer vont maer wynig tijdt bevrücht
Daerom had s'in haer hert veel smert en ongenucht.
Sy vreesde, en voorsagh onheijl, en swaerigheden,
Daerom quam sy met sorg' haer Leven te besteden
In 't geén haer Plicht verlocht in *Trouw* en *Echten Bant*
Terwijlen *haeren Man* soo verre was uyt 't Landt.
Sy hiel Haer in haer Hof met heele volle dagen,
s En vondt in d Ydelheyt des weirelts geen behaegen
Om dat sig van haer zyd' vertrocken had dat goed',
Dat haer jongh Hert besat, haer sinnen, haer gemoed'
Maer siet selfs in haer *Hof*, daer quam de *Deugt* te woon
Quam aen onse *Graevinn'* een ongeval verthoonen
Heel wreét en vol verraet als oyt kost zyn geschiet,
Dat Haer ellendiglijck brocht in 't grootste verdriet.
Den *Hoôf-meester* al selfs, door haeren *Man* gegeven,
Was eenen *Grooten Schelm*, van ongebonden leven;
Want als den *Graeve* was vertrocken uyt het Landt,
Dan heeft hy syn *Mévrouw* seer listigh aengerandt,
Eerst door veel soetigheyt, door streélen, ende vleyën,
Socht hy de *Schoon Graevinn'* van haere Plicht te lyën,
Hy stelden al in 't werck dat hy bedencken mocht,
Om t'hebben naer syn wil dat hy van haer versocht.
Jae selver op het lest, vol onbetaemde treken,
Quam hy met open Hert van sijn vuyl Liefde spreken,
Maer als onse *Graevinn'* syn woorden hadd' gehoort
Soo thoonde s'aen den *schélm* hoe seer sy was gestoort
Met een vergramt gemoed quam sy hem te versmaeden
En seyd': *Wel boosen Schelm, met Venus-brandt belaeden,
Durft gy een' Ionge Vrouw, soo Edel, ende Teer,
Versoecken tot den val, tot Schandt van uwen Heer?*

Sult gy de Echte Trouw soo lichtelijck bespringen,
Wilt gy een Brabants-Hert *toe sulcken Schande bringen?*
Neén, neén, gy snooden Schelm, eer zult gy zyn verplet,
Eer dat ick sal misdoen tegen myn Trauw, en Wet.
Ick wil eer zyn verscheurt door d'alder-wreetste Dieren
Eer ick in 't minste deel myn Eere laet schoffieren,
Eer wil ick selver zyn ontlit van elck gevricht,
Eer ick verlaeten sal myn Trouw, en Echte Plicht.
Wegh, wegh, uyt myn gesicht, 'k en wil niet meer gedoogen
Dat gy noch immermeer sult komen voor myn oogen,
Want als ick U sal sien in myn Palleys, oft Zael,
Dan sal ick u aensien als het fenyn-Regael
Siet *Golo* heel verstelt, vol schaemte, sonder spreken,
Is soo geheel beschaemt uyt haer gesicht geweken,
Maer hy heeft dan gedacht in 't diep van synen sin,
Om selver door verraedt te plaegen de *Graevin.*
Hy heeft dan met veel list de Penn' in d'handt genomen
Om door een hels verraet syn Boosheyt te voorkomen,
Sondt hy selfs eenen Knecht haestig naer *synen Heer*,
Die melde dat *syn Vrouw te-buyten ginck haer Eer.*
Hy stelden in den Brief, die hy hem quam te senden,
Als dat syn Ionge Vrouw, noch Man, noch Trouw, en kende;
Maer dat sy nam plaisier met wie het wesen mocht,
Iae selver met den Kock, die haer de Spys aenbrocht.
Veel ander logens oock quam aen *syn' Heer* verthoonen
Om soo syn vuijl verraedt en Boosheijt te verschoonen,
Het welck *Graef Sidefroÿ*, seer dwaes en slecht bedacht
Dees Valscheyt en *Verraet* heeft voor gewis geacht.
Hierom soo heeft den *Graef* aen *Golo* dan geschreven
Als dat hy syne *Vrouw berooven soud' van 't Leven,*
Als mede oock het Kindt, noch ionck uyt haer gebaert,
Dat dit moest met de Doodt, gelijck Sy, zyn beswaert.
Naer dat *Golo* den Brief had van den *Graef* ontfangen,
Waer-in het vonnis stont, waer naer hy quam verlangen,
Dan heeft hy boos van hert versint noch meer verraet
Op dat sou zyn bedeckt syn boosheyt, ende quaet.
Hierom heeft hy gedocht van noch tot hem te krygen
Twee Knechten die syn Feyt door 't Gelt souden verswygen
Want dese moesten dan tot synen onderstant
d'*Onnoosele Graevinn'* helpen aenstonts van kant,
Dese op syn bevél zyn dan by Haer gekomen,
Hebben haer met haer Kindt dan by de hand genomen,
En haer dan zoo geleijdt by eenen water-vloed,
Om daer te zyn versmoort met *haer Onnoosel Bloedt.*
Terwijl' sy naer den stroom wirdt met gewelt geleden,
Heeft sy met droef geweén deés Knechten dan gebeden
Haere Onnooselheyt t'aensien in desen Staet,
Als mede 't snoodt bedrijf van Golo *boos, en quaet.*
Deés Knechten alle twee, die oock de valscheyt wisten
Van *Golo*, vol verraet, en al syn helsche listen,
Wirden in hun gemoed door haere klacht gewond,
Soo dat aen haer hier door het Leven wird ge-ond.
In plaets van haer den draedt des Levens af-te-snyden
Quaemen sy tot haer hulp haer in een' Bosch te lijden,
Alwaer sy haer vertrock aldaer in een *Spelonck*,
Waer door sy het gewelt van *Golo* dan ontgonck.
Deés *Knechten* gingen dan aen *Golo* zelfs verklaeren
Dat de Gravinne was versmoort daer in de baeren,
Iae selver oock 't Ionck Kindt, dat Sy had voortsgebracht
Dat was, naer syn bevél, verdroncken, en versmacht.
Golo die was verblijdt, als s'hem deés tyding' brachten,
Want 't was naer haere *Doodt* dat hy soo hitsig trachten,
Maer hy en denckte noyt dat daer Bedrog in lagh,
Oft dat syn *boos bedryf* sou komen aen den dagh.

Hy leefden dan gerust tot dat ten-lange-lesten
Sifridus quam wed'rom uyt die Vremde Gewesten,
Wanneer hy, vals van aerd', dan op den staende-voet
Den *Graeve* op den wegh heeft in persoon ontmoet,
Hy quam daer aen den *Graef* de saecke voor te stellen,
Die anders niet en deéd' als treuren ende quellen
Om dat syn *Vrouw* zoo was om haer bedrag versmoort,
Gelijck hy van hem had van over lanck gehoort.
Golo heeft hem getroost, volgens al syn vermogen,
Door vele Listigheijt, en door syn helsche Logen,
Tot dat den *Graef* ten-lest, swaermoedig van gedacht
Ginck eens tot syn verlet, hem geven op de Iacht,
Naer een belommert Bosch, vol boomen ende haegen
Alwaer hy *eene Rheé* quam vluchtigh naer-te-iaegen,
En die te-voren was van d'*Honden* opgesocht,
't Was dese die den *Graef* naer de *Speloncke* brocht
Daer GENOVEVA was, *syn Vrouwe*, in getreden,
Daer Sy, met haeren *Soón*, quam haren Tijdt besteden
In suchten en gekerm, in weénen, en getraen,
Om dat haer soo t'onrecht dat Leét was aengedaen.
Hier vondt den *Graeve* Haer, eer hy haer zelver kende,
Schier naeckt ende ontbloot, in d'uyterste ellende;
Water was haeren *Dranck*, en *Wortels haere Spys*;
Alzoo hadd' Sy geleéft veel Iaeren in het rys.
Den Grave stont verbaest als hy haer quam t'aenschouwe
Noch kost syn-eygen-zelf niet langer weder-houwen,
Maer vroeg seer haestelijck, seer driftig, ende ras:
Van waer dat Sy daer quam, en oock *wie dat Sy was.*
En Sy in dit geval, van *Schaemte* schier bezweken,
En dirf met open Borst haer droefheijt niet uytspreken,
Als naer menigen Sucht; dan wast dat uyt haer Ziel
Deés alder-droefste Klacht met duysent Traenen viel
Ach Prince, Edel Heldt, ah Heere Hoog-verheven,
Uw Wésen doet myn Hert waerachtiglijck nu beven,
Om dat gy my hier vindt als eenen naeckten pier,
Van alle Troost berooft, als een verworpen Dier;
Maer 't meest om dat ick merck, als ick U wel aenschouwe,
Dat gy zyt selfs den Heer, die ick eens quam te trouwen,
Het welck ick tot uw leét sal maecken U bekent,
Eer dat gy nu van my uyt deés Spelonck*e rent.*
Ick ben uwe Graevinn'*, uyt* Brabants Bloedt *geboren,*
Die gy voor uwe Vrouw *voor dezen hadd' verkoren,*
En, naer ick was getrouwt ontrent maer een Half Iaer,
Soo liet gy my alleen, van eene Vrucht swaer.
Siet, dit is zelfs uw Kindt, Benoni, *myn verlangen,*
Dat moest onnooselijck met my die straf ontfangen,
Door Golo, *vol verraet, aen vele wel bekent,*
Hoe hy myn Eer en Faem soo listig heeft geschent.
Nauws hadde Sy voleyndt van dit Bescheét te geven,
Ofte *Sifridus* quam door gansch syn Lijf te beven,
Syn Herte dat besweéck door pynen ende Leét
Als hy vernam 't *Verraedt* door haer oprecht bescheét
Hy kende *syne Vrouw*, al was verandert 't Wésen,
Daer quam een droef Gesucht uyt syn gemoed' geresen,
Hy riep met droef gekerm: *Wel, ô beminde Vrouw,*
Aen wie ick schonck myn Hert, myn Leven, ende Trouw.
O GENOVEVA *Soet, ô Wensch van myn Gedachten,*
Om uwen t'will' soo zyn verdwenen all' myn krachten,
Om dat ick hadd' verstaen van over lanck uw' Doodt,
Dat bragt my in getreur, in pyn, en grooten noodt:
Maer, als ick van U hoor de valsheydt ongebonden
Van Golo, *dien Schelm, dat geeft my duysendt wonden,*
Om dat ick, slecht bedacht, syn Leugens hebb' geloofst,
Waer door dat myn Gemoedt wierdt in 't verraet verdooft.

Ick ſweir oock by myn Hooft, dat wil ick gaen betboonen,
Als dat ick dit Verraet van deſen Schelm ſal loonen
Met d'alder-vreêtſte ſtraf. die ick bedencken ſal,
Die ſal hem zyn berydt aenſtonts, en eerſt voor al.
En ſiet den ſelven tydt, den *Graeve* met verlangen
Heeft met ſyn' *Mantel* ſelfs ſyn' *Vrouwe* dan behangen,
En heeft Haer ſoo gelijdt uyt dit verdrietigh reys,
Met alle Liefd' en Vreugt wed'rom naer ſyn Palleys.
Hy maeckte om haer Komſt ſeer groote Vrolijckheden
En thoonde haer geſtaegh ſyn' oud' Genegentheden,
En hy heeft met belijdt *Golo*, dien booſen gaſt,
In de *Gevangenis* geſmeten ſpoedigh vaſt.
Hy wirdt daer ondervraeght; maer naer een korte reden
Heeft deſen *booſen Schelm* ſyn *valſch verraet* beleden,
Waer naer dat deſen *Graef* verdacht heeft eene pyn,
Waer mede deſen *Schelm* moeſte gepynight zyn.
Hy dede uyt 't *Swert Wout* haelen vier *wilde Stieren*
Om *Golo*, naer verdienſt', te trecken in quartieren,
Die hem oock daetelijck verſcheurden met gewelt,
Waer de vier deelen van wirden ten-thoon geſtelt,
Naer dat *Golo* deês ſtraf, had wel verdient, geleden,
Leêfde *Sifridus* dan in Peys en vollen Vrede
Tot dat ſyn *Weêrde Vrouw* wirdt door de doodt gehaelt
De welcke dan aenſtonts met Glori' heeft gepraelt;
Om dat ſy hadt volbracht in *Trouw* haer Echte Plichten,
Soo quam den Hemel ſelfs haer Graf ſoo te verlichten,
Dat Sy ſoo wirdt ge-eert, ende ſoo ſeer vermaert,
Dat Sy wirdt ſelfs daer naer voor Heylige verklaert.
Hier aen ſiet-men hoe Godt ſelf mint de *Echte Staeten*,
En die hun *Trouw* en Plicht noch Eer niet en verlaeten,
Hoe dat de deſe ſelfs in droefheyt, en gevaer,
Worden des Hemels Trooſt in hunnen noodt gewaer.
Maer ſiet in Tegendeel, die deſe Plicht verlaeten,
Hoe ſy worden geſtraft, hoe-men hun komt te haeten,
Men heeft'er veel geſien die kregen voor een ſtraf,
Een ſchandelijcke doodt, en een verworpen graf.
Iae ſelfs het *Heydenſch volck* die laet ons dit aenſchouwen
Hoe ſy hebben geſtraft den *Glans van all' de Vrouwen*,
Die wirdt als een' Goddinn' ge-eert, ende geacht,
Met all' Eerbiedigheyt van all' het Mans Geſlacht;
Dit was *Helena* ſchoon, aen *Menelaës* verbonden,
Sy heeft haer *Echte Trouw*, en haere Eer geſchonden
Wanneer dat *Paris* quam uyt de *Troÿaenſche Kuſt*
Haer ſpreken van ſyn Min, en van ſyne wellust.
Maer, ſiet, deês *Ondaeſe*, quam alle die vuijle reden
Van *Paris* geenſins niet verachten, noch vertreden;
Want ſy ſtont aenſtonts toe te ſchenden haeren Bandt
Tot ſpyt van haeren *Man*, en ſchande van het Landt.
Iae Sy wirdt ſoo verblindt door *Paris* Minne-ſuchten,
Als dat ſy uyt haer *Hof* ging ſchandig met hem vluchten
Over de woeſte zeé, naer de *Troÿaenſche Kuſt*
Om te geven den Thoom aen haer guijle welluſt.
Maer ſiet heel *Griecken-landt* door deſe vlucht ontſteken
Wilden aen *Paris* dan, en aen *Helena* wreken
Het onbeſpoelt bedrijf van all' hun vuijl plaiſier
Door eene wreêde ſtraf, te-ſweirde en te-vier.
Men quam om dit bedrijf all' de *Troÿaenſche Landen*
Verwoeſten tot den grondt, vernielen, en verbranden
Al menig kloeck ſoldaet wirt om haer' t'wil gedoodt,
En Sy ten-lange-leſt' raeckte oock in den noodt.
Naer dat s'haer menig Iaer ſoo ſchandig hadd' vergeten
En haere friſſche Ieugt en ſchoonen Glans verſleten,
Wirdt ſy van *Paris* ſelfs verſmaedt ende veracht,
Het welck haer in verdriet, en in d'ellende bracht.

Iae als ſy heeft geſien dat niemandt haer meer minden
Dan heeft s'in haer gedacht te keeren by haer Vrinden,
Om daer te ſoecken Trooſt in deſen droeven ſtaet,
Maer ſiet wat ſy daer kreêg voor haer bedreven quaet.
In plaetſe van daer Trooſt oft Bijſtant te ontfangen,
Soo wird ſy met een Strop aen eenen Boom gehangen
Van haere Vrienden ſelfs, om dat ſy haeren Bandt
Soo droevig had geſchent tot ſchande van haer Landt.
Siet hier het droevig lot van dat ſchoon *Puyck der Vrouwen*
Die d'aerd' had voorr gebracht, oft iemant koſt aenſch
Hoe Sy van 't *Heydens-volck* geſtraft wirdt en verſmaet
Om dat Sy had geſchendt den *Houwelijckſchen Staet*.
Soo zynd'er meer geſtraft in veel verſchyde Landen,
Die lieten hunne Plicht van *Trouw*, en Echte Banden,
En vielen in verdriet, in ſmert, en in gevaer
Eer ſy het dachten ſelfs, ofte wirden gevaer.
Gelijck een Schoon Mevrouw, uyt Edel Stam geboren,
Die was voor Bruyt en *Vrouw* van eenen *Heer* verkoren,
Die ſy heeft in het eerſt bemindt, ende geacht
Als van een *Eerbaer Vrouw* koſt worden oyt verwacht.
Tot dat ſy naerder-handt liet in haer eygen Zaelen
Een dertel wulpſche Oog op haeren Knechte daelen,
En die ſy heeft verweckt tot luſten van het vlees
Sonder in haer gemoedt te hebben daer voor vrees.
Iae ſy ging ſelfs ſoo wyt als dat ſy ſonder reden
Is ſoo in *Overſpel*, en uyt haer Plicht getreden,
Dat ſy niet anders ſocht als *Venus* vuijlen luſt,
Die door hem, die ſy ſocht, moeſt weſen uytgebluſt.
Maer ſiet den *Heere* dan die quam dat t'achterhaelen
Als dat ſyn Vrouwe quam ſoo ſchandelijck te faelen,
Maer eer hy heeft gedacht te ſtraffen die boosheyt
Wou hy haer in 't geheijm betrappen op het Feyt.
Hierom heeft hem geveynſt van naer de ſtadt te ryſen
Om ſijne Vrienden daer wat Eere te bewyſen,
Waer door hy aen ſyn Vrouw de volle vrijheyt liet,
Maer hy verborgden hem, en heeft haer af-geſpiet.
Mevrou, naer haer gewoont', die ging meeſt alle dagen
In haeren Hof en Tuyn, lancx vele groene Haegen,
Om te ſien, ſoo het ſcheên, de Bloemen en het Kruyt
De boomen, en 't gewas, de vruchten, en het Fruyt,
En ſiet naer haren Tour ſoo ging ſy af ter-zyën
In een belommert Groen, ofte ionge Queêckeryë,
Alwaer dat ſy wel wiſt dat was haeren Galland',
Die, volgens haren drift, koſt bluſſen haren brand'.
En tuſſchen bijd' den *Man*, die daer quam op te letten,
Quam daer al ſtillekens hun achter d'hielen ſetten;
Maer hy ſtont ſeer verſtelt als hy ſag onder 't Groen
Den Knecht en ſyne Vrouw ſoo hunnen wille doen.
Hy ſpronck als uyt ſyn-ſelf, hy quam het Feyt te vreken
Want op de ſelve plaets quam hy den Knecht doorſteke
En dan heeft hy gedacht door wat een ſwaere ſtraf
Hy ſyn *onkuyſſche Vrou* ſoud' ſenden naer het Graf.
Doch hy heeft dan gedacht noch op den ſelven dage
Van 't Lichaem van den Knecht in het Kaſteêl te dragen
In een klijn kamerken, dat wel geſloten was,
Daer deêd' hy ſyne Vrouw by ſetten alzoo ras.
Hy liet haer voor haer ſtraf haer Leven daer verſlyten
Tot dat haer Herte quam van ſtanck en druck te ſplyten
En tot dat Sy door leêt moeſt ſmaecken ſelf de doodt
Om dat Sy had geſchendt de *Trou*, en haeren Schoot,
Dit is een' ſchoone Les voor alle Ionge Vrouwen
Hoe ſy het vuyl beiagh geſtaedigh moeten ſchouwen,
Als een vergiftigh vier, dat Ziel en Lichaem ſchent,
Willen s'in *Echten Staet* zyn g'luckigh en content.

ZEDEN-LEERENDE SINNE-BELDT.

SOO VALT EEN WULSCH EN JEUGHDIG PAER
IN PYN EN SMERT, EN SWAER GEVAER.

'T WAs in 't beginne van de *Lent*,
Als ons de *Son* haer ſtralen ſent
Op denbevroſen aerdtſchen ſchoot,
Die in den *Winter* ſchynt als doodt.
Naer dat 't Gedierte, en het Gras
Noch onder d'Aerdt verborgen was.
Dan is 't dat *Phœbus* in den Mey
Een-ieder weêr kan maecken bley;
Iae ſelver t' alder-klijnſte Dier
Dat nemt ſyn Vreught, en ſyn Plaiſier.
Daer wordt geſpeêlt, daer wordt gemint
Een-ieder ſoeckt naer ſynen Vrint:
Siet ſelfs de *Bie*, die Honing-bruijt,
Die vlieght naer Bloemen, ende Kruijt
Om daer te ſoecken den *Nectaer*
Die goedt is, ende wonderbaer,
Daer in hadde ſy haere vreught
Om ſoo te doen als all' de Ieught.
Het was dan oock in dit Saijſoen
Dat alles was verheught in 't Groen,
Dat ſelfs de *Sleck*, ſoo tam van aerdt
Wou hebben van de Vreught haer paert
Sy woude oock eens met genucht
Gaen proeven van de beſte Vrucht
Die ſtondt op eenen hoogen Boom
Op 't Veldt, oft aen de Water-ſtroom
Oft wel in eenen Boeren-hof,
Oft daer Sy vondt de beſte ſtof.
Terwyl' de *Sleck* met blijden ſin
Soo volghden haer gedachten in,
En gaf haer hert den vollen Thoom,
En kroop tot op den hooghſten Boom
Met heel haer huys, en met haer Pack
Op haeren rugg' met ongemack,
Daer mede woude ſy voortaen
Noch altijdt hoogh, en hooger gaen,
Doch als deês *Sleck*, vol hoogen moedt
Verlanghde naer het beſte goedt,
En dat ſy kroôp op eenen Tack
Daer geene Ieught meer in en ſtack;
Maer die was rot, en binnen hol,
Daer mede viel s'als eenen bol
Van boven neêr op eenen ſteen,
Geplettert door den Val van-een,
Waer door dat ſy op korten tijdt
Was Ieugt, en Vreugt, en Leven quyt.
Gelijck deês *Sleck* valt in den rouw,
Soo gaet het dickwils in de *Trouw*

Met menigh dwaese Jongheijt hier,
Die nemen hunnen wilden swier,
Die dencken dat de *Trouw* gewis
Gestaedigh eene *Bruyloft* is,
En dat het blijft den *Lenten-tydt*,
Dat-men altijdt speélt, en vrydt;
Hier in is't dat een swaer gemoet
De meeste blinde slaegen doet
Als sy trachten den *Echten Bandt*
Als op den rugg' noch is geplant
Het pack van de Onwetenschap,
Om te bekleeden diën trap,
Die hoogh ende Verheven staet
Dat hy d'ander te-boven gaet;
Doch siet wanneer een Iongh Geśél,
Een' *Eydel-tuydt*, vol Kinder-spel,
Eens willen in den *Echten Staet*
Soecken den soeten Honinck-graet,
Iae hun Genucht, en hun Plaisier,
En dat sy loopen daer, en hier,
Met alle wulpsheyt onbedacht
Van naer den noen tot in den nacht,
Tot dat ten-lange-lesten dan
Griet wordt *Vrouw*, en *Claes* den *Man*
En dat sy beyde trots en schoon
Hun stellen als een' Pauw ten-thoon,
En dat sy leven maendt en Iaer
Oft dat den *Bruyloft-dagh* noch waer;
Iae daer den *Man* dan slecht bedacht
Met g'heele dagen gaet ter-Iacht,
En dat de *Vrouw* gaet naer den Noen
Met eenen Vriendt een *Tourken* doen;
Daer siet-men dat den *Ouden Tydt*
Aen dese het *Geluck* ontseydt,
Daer door sy dan op korten stondt
Gesmeten worden in den grondt,
Dat sy ellendigh dan vergaen
Om dat s'hun Plichten lieten staen.

BEWYS-REDEN.

WAt is'er meerder te prysen als de Neirstigheyt in te volbrengen de Plicht van synen Staet, daer ieder toe geroepen is. Oock en is'er niet meer te versmaeden als eenen luyen en onachtsaemen Mensch: principaelijck alle de gene die getreden zyn in den *Bandt des Houwelijcks*, in den welcken men de *Luyerdye* moet aensien als het schaedelijcste dat er op dese weirelt is: want uyt de *Onachtsaemheydt* en de *Luyerdye* is 't dat ontstaet in het *Houwelijck* alle ongevallen ende gebreken die eenen ongeluckigen mensch op dese weirelt soude konnen verwachten: hier door is't dat-men vele menschen siet komen tot de uyterste Armoede ende Ellende. Insgelijcks komt uyt de *Luyerdye* voorts vele boosaerdige sonden, 't zy van *Over-spel*, *Onkuyscheyt*, als meer andere, gelijck-men daer van menige Exempelen souden konnen bewysen.

Soo kan-men in der daedt wel sien in wat peryckel, soo naer Ziel als naer Lichaem, sy hun stellen die de Plicht van den *Echten Staet* overtreden; want met menichte zynder te-niet gegaen ende gestraft gelijck men leest van eene *Getrouwde Vrouwe* van grooten Ryckdom binnen *Ulm*, eene Keyserlijcke Stadt in *Duyts-Landt*. Dese wirdt van haeren *Man* dickwils berispt om dat sy te dertelijck handelde met sekeren *Heer*, doch syne woorden wynig achtende, volghdé sy haeren ouden tryn. Den *Man*, dit siende geveynsde sigh op sekeren tydt uyt de Stadt te moeten trecken; maer hy verborgh hem op den Solder tot s'avondts als het doncker was, om te bespieden oft syne *Vrouwe* voort-gingh in haere Dertelheydt. Hy bemerckte dan dat de Meyssens in de Keucken besig waeren met een deftigh Avondt-mael gereet te maecken, oft syne *Vrouwe* verscheyde

Vrienden genoodt hadde, waer uyt hy haest bemerckte wat'er gestagen was. Op alles dan wel gelet hebbende, wirt hy gewaer dat den voorsz. *Heere* alleen met syne *Vrouwe* in de Kamer goede çiere waeren maeckende, t'saemen voorts-brengende verscheyde ontuchtige en onbespoelde redens en Propoosten, waer naer sy malkanderen begosten te omhelsen; waer op den *Man*, niet langer meer konnende verdragen de Ongeregeltheyt van syne *Vrouwe*, met groote haeste en furie naer de Kamer liep, en met eenen spronck by den *Over-speëlder* zynde, stack hem het Hert af, dan hem keerende tot syne *Vrouwe*, dede haer naer veel verwyt, het selve. Dit gedaen hebbende is hy selver gegaen tot de Justitie, bekennende wat hy gedaen hadde, alwaer hy verkreêgh syn *Volle Pardon* over 't gene hy gedaen hadde. Niet min is oock gevaeren *een Getrouwden Franschen Edelman*, die verlieft wirdt op eene *Dochter*, die eenen *Broeder* hadde die seer Deughtsaem ende verstandigh was. Desen siende dat desen voorseyden *Edelman* tenhuyse van syne *Suster* meer quam als't wel betaemde, hem eens seyde met goetheyt, *Mynheer, vergeeft my de liberteyt die ick neme van U te seggen als dat het niet en betaemt soo alle dagen te frequentéren myne Suster, daer gy uwe* Vrouwe *hebt, is 't saecke Gy dat niet en laet, soo sal ick U eene quaede Partye doen spelen.* Den *Edelman*, dit hoorende, lachte met hem, en quam naer gewoonte syn *Susters* huys tot schandael weêr te frequentéren tot datden *Broeder*, hem eens betrapt hebbende in de Kamer van syne *Suster*, ten-huijse uytging, en verwachtende den selven in het midden van eene brugge, daer altijdt veel volck was, doorstack hem aldaer met eenen Degen in 't gesicht van syne knechten, die hem soo droegen tot in den schoot van syne *Eygen Huys-vrouwe*, alwaer hy synen geest gaf.

Op de selve maniere is oock gevaeren eene *Schoone*, maer *Oneerbaere Vrouwe* in den tijdt dat de Hoogh-geboren Princesse *Margarita van Oostenryck*, Dochter van den Keyser *Maximilianus*, naer *Savoijen* trock, alwaer Sy met den *Hertogh* van 't selve Landt getrouwt was. In *Piemont*, waer van de Hooft-stadt is *Turin*, was'er eenen *Grooten Edelen Heere* (welckers Name en Qualiteijt ick verswijgen sal) Desen *Heere*, al-hoe-wel hy hadde vele Kasteélen, daer hy koste gaen op woonen, maer moeste door bevel van den *Hertogh* 't *Hof* 't meesten deel volgen, want in alle swaere saecken gebruyckte hy synen Raedt. Desen *Heer*, die ontrent de 50. Iaeren oudt was, trouwde met eene *Ioufvrouwe van Turin*, die schoonder was van Lichaem als van Af-komste, de welcke haer-selve soo stil en modestigh kleeden dat sy eerder scheên eene Weduwe dan eene soo *Edele Vrouwe*, en wist haer den tydt van 2 à 3 iaeren soodaenigh te dragen dat desen *Edelman* hem geluckig hiel soodanig Partuere gevonden te hebben: maer dese *Vrouwe*, die soo ge-eert, ende bemindt wirdt, begost haere sinnen te laten vallen op eenen *Iongen Edel-man* in de gebueren woonende, die sy selver begost te festeéreu met soo een lieffelijck gesicht en daer naer met onkuysschen zeden, dat hy haest gewaer wirt wat sy voor hadde. Nochtans en liet hy dat niet blijcken om de Hoogheydt van den Staet van haeren *Man*. Dese Liefde even wel, noch koudt zynde, begost allenskens te ontsteken; want de *Mevrouwe*, aen die dat vertoeven niet aen-en-stont, niet te-vrede zynde met een enckel gesicht, heeft op sekeren tydt, desen *Iongen Edelman*, siende wandelen ontrent haer huys, niet alleenelijck aengesproken, maer haere Liefde te-kennen gegeven, seggende *dat hy hem naer syne Ionckheyt te eenigh hiel, en dat, aengaende haere Persoon, sy opgebrocht was in de*

Steden

Steden onder groot Geselschap, oversulckx dat d' Eenigheyt haer seer vaerde mits d' af-wesentheyt van haeren Man, die quaelijck dry maenden op een iaer t' huys en was, &c. En vallende soo van d'een Propoost in 't ander, soo nam de Liefde soodaenigen grondt dat sy malkanderen hunne Herten te-kennen gaeven, principaelijck de *Mevrouwe*, die vergetende haere Eere, Faem ende Staet, verklaerde eerst voor al, *wat goet herte ende genegentheyt sy hem van over langen tydt gedragen hadde, &c.* Den *Edelman*, verstaende met een half woort hare sieckte, seyde haer, *Dat al-hoe wel syne Liefde tot haer groodt was, dat hy even-wel om haere Grootheyts wille die verborge gehouden hadde, en oversulcx hem soo veel te pynelijcker is geweest, niet-te-min, mits 't haer beliefde haer soo te vernederen, en hem d' eere aen-te-doen van te ontfangen voor haren dienaer, hy hem door goede Diensten daer toe soude trachten weirdig te maecken, &c.*

Soo gelijdt hebbende den grondt-steen van hunne Vrindtschap, quaemen sy soo dickwils by-een als 't hun beliefde; want met 't af-wesen van den *Man* hadden sy den grooten wegh open om hunne Aenslagen te volbrengen naer hunne begeirten. Dit wisten sy soo wel te beleggen dat sy in dese wellusten leêfden 7 à 8 maenden sonder dat iemant daer iet van gewaer wirt Nochtans door de menighvuldige By-een-komsten kregen de Dienaers van den huyse quaede suspicie, en de Liefde die blint is, hebbende het verstandt verblindt van dese twee Gelieven, hebben hun den vollen Toom gegeven, soo dat sy alle uren van den dagh by-een waeren.

Mynheer op seker tydt weêr t'huys gekeert zynde, vondt syne *Huys-vrouwe* tegen gewoonte seer net en fraey opgeset, en teenemael anders dan sy gewoon was, was daer over verwondert, maer siende dat sy somtyts fantazeêrde als hy haer aensprack, soo begost hy wat neirstiger gaede te slaen op haer Wêsen ende Manieren, want hy sag wel dat'er iet schuylen moest, en om den grondt daer af te weten, thoonde hy haer noch beter gelaet dan te-voren, het welck sy van haeren kant oock dede, levende soo alle beijde in groote gevynstheyt, soeckende soo elck syn Rolië te spêlen om niet ontdeckt te worden. Den *Iongen Edelman* ondertusschen, niet wel te vreden over dese weder-komste, gingh dickwils over en weder voor by de Poorte van 't Kasteél, op hope van syne Oogen te verklaren by *Mevrouw*, maer sy en dirf haer niet laeten sien uyt vreese van haeren *Man*, die soo slecht niet en was oft sagh wel door 't dickwils voor-by gaen, dat'er eene heymelijcke Vrintschap was tusschen hun beijde. Eenige dagen daer naer heeft desen *Iongen Edelman*, om te winnen de goede Gratie van desen *Heer*, en om den voet in huys te krijgen, hem gesonden eenen seer schoonen Valck, met eenigh Wildt dat hy gevangen hadde; maer den *Heer*, om niet ondanckbaer te zyn, sondt hem oock eenige Nieuwigheden die hy uyt *Turin* mede gebrocht hadde. Dese Beleêftheijt duerde soo lanck tot dat den *Heer* hem in 't Net socht te hebben, waerom hy hem ter-maeltydt noodigde, 't welck den *Edelman* met groote vreught aen-nam Naer den eten gingen sy saemen wandelen in 't Veldt, en om Hem meêrder vrindtschap te bewysen, dede hy syne *Vrouwe* met den *Edelman* gaen, 't welck sy seer gouw hoorde, en oock blijmoedig dede. Al wandelende seyde den *Heere* tot den *Edelman*: *Gebuer-man, ick ben out ende swaermoedig, gelijck gy dat siet, soo dat ick noodig hebbe my somtydts wat te vermaecken daerom bidde ick U hertelijck dat gy dickwils by my komt eten ende drincken, en gebruycken 't gene in myn Huys is al oft 't uw' eyge was*, het welcke den *Edelman* blijdelijck aen-nam, hem reciprokelijck biddende *hem te bevêlen wat hem beliefde: want hy*

S *wilde*

wilde zyn synen Gehoorsaemsten Dienaer. Dit alzoo besloten zynde, is den *Iongen Edelman* hun dagelijcks komen besoecken 't welck soo lang duerde tot dat den *Heere* hem eens geveynsde sieck te zyn, en beval dat niemandt in sijne Kamer en soude komen om dat hy den heelen nacht niet geslaepen hebbende, wilde beproeven om in den dagh wat te rusten. Dit wist aenstonts den *Edelman* door eene *Oude Vrouwe*, die gemeynelijck tusschen hun beijde de Boodtschappen droegh, die hem daetelijck op 't *Kasteél* liet vinden, en meynende den *Heere* in syne Kamer gaen te besoecken, seyde men hem dat hy sliep; maer dat *Mevrouwe* alleen in den Hof was, daer hy met groote vlijtigheydt naer toe ging, en Haer begost te streélen, &c.

Den gemaeckten Siecken, die van sijn komste al gewaerschouwt was, en sliep niet, maer was gegaen op den hooghsten Thoren van sijn *Kasteél*, van waer hy alles kost af-spieden, en siende alle de Vriendelijckheden van dese Twee, verwachten hy maer dat sy voorder zouden gegaen hebben, om soo dan syn leét te konnen wréken over hun beijde, doch achterdenken hebbende dat hun lanck Verblijf in den Hof quaede Suspicie causeérde, keerden wederom. Den *Heere*, alles zoo afgesien hebbende, keerden aenstonts oock weder naer sijne Kamer op sijn bedde den Siecken maecken als voren. Ontrent den avondt is *Mevrouwe* gekomen in sijne Kamer, hem vraegende waer hy Eten wilde, maer hy antwoorde met een geveynstheyt dat hy hem wat beter gevoelde, dat hy den heelen Naer-middagh wel geslaepen hadde, en van sin was beneden te komen eten, en syn gramschap inhoudende, dede den selven avondt noch den *Edelman* roepen om by hem te komen eten, hem gelaetende oft hy nievers van en wist. Den *Heere* hiel hem noch dry weken met syne *Huys-Vrouwe*, haer sulcke groote Genegentheyt bewysende als d'eerste maendt dat hy getrouwt was, waer door sy allebeijde meynden dat sy alreede het Procés al gewonnen hadden; maer dit was om hun soo beter in 't Net te krygen. Daerom siende geenen beteren middel om hun op 't Feyt te betrappen soo lanck hy op 't *Kasteél* soude blijven, soo nam hy voor hem te sterven oft daer in te versien, doch naer lanck Beraedt, geveynsden hy eenen Brief van den *Hertogh* ontfangen te hebben waer door den *Hertogh* hem ontboôdt om in Ambassade te gaen naer *Vranckryck* welcken hy syne *Vrouwe* hebbende laeten lesen, seyde hy: *Lief gy siet wel dat ick aenstonts weêr moet gaen vertrecken, alhoe wel tegen myn Herte, daerom beveélt aen myn volck dat sy morgen vroeg gereet zyn om my te wachten binnen* Turin. *Ick sal met den Post morgen avondt vertrecken met de koelte*, &c. Hier naer syne *Vrouwe* roepende in syn Cabinet, gaf haer een Cofferken daer sijnen grootsten Schat in was, haer seggende: *dat hy vreesde langen tydt in Vranckryck te moeten blijven, dat hy daerom haer dit gaf om in tijd van noode haer daer af te konnen bedienen.* Syn volck vertrocken zynde, hiel hy niet meer by hem als eenen Kamerlinck, die hy altijdt zeer getrouw bevonden hadde. Dien heelen nacht en heeft hy niet op-gehouden syne *Vrouwe* te feestéren, en alle Vriendelijckheijt te bewijsen, maer Sy en bemerckte niet eens wat bedrog daer onder schuylde Hier naer gaf hy Haer eenige besondere Instructien hoe Sy in syn af-wésen haer Huys soude regeiren, en soo sijn affschyt nemende, vertrock hy. Nauwelijcx kost Hy eenige mylen van daer zyn ofte *Mevrouwe* sondt 't voorsz. *Oudt Wyf* om den *Edelman* te boodtschappen *dat haren Man vertrocken was, oversulcx dat hy met ruste op 't Kasteél mocht komen by Haer slaepen.* Den *Edelman*, dese aengenaeme tydinge vernomen hebbende is aenstonts met de

Oude

Oude daer naer toe gekomen, die hem datelijck leijden in Kaemer van *Mevrouwe*, daer Sy by-een te-bedt gingen, blijvende de *Oude* in de zelve Kamer op een ander Bedde slaepen. Maer doen dese twee *Gelieven* meynde te-volle gaen te swemmen in *Venus Minne-lusten*, gaf hun de quaede Fortuijne sulcken bittere Banquet dat hun alle-beijde het Leven kostede. Want den *Heere* niet verre van daer gereyst zynde, was gekomen by eenen van syne Kastelijns die hy wel wist dat hem getrouw was, aen welcken hy vertelde de *Vryagie van den Edelman met syne Vrouwe*, aen den welcken hy belasten hem aenstonts te waepenen, en mede-te-komen naer syne Wooninge. Gekomen zynde voor de Poorte van 't *Kasteél* dede hy desen Kastelijn daer kloppen, hem gelaetende oft hy alleen was, en seggen *dat den Heer hem in passant eenen Brief gegeven hadde, die hy selver aen Mevrouwe moeste behandigen al hoe-wel in den Nacht, mits het eene Saecke was van groote Aengelegentheyt*. En schoon hy niet sterck geklopt en hadde, om in 't *Kasteél* niet gehoort te worden, is eenen van de Knechten die by de Poorten sliepen, en de stemme van desen Kastelijn kennende, de Poorte komen doen, waer naer sy eene Flambeéuwe ontsteken hebbende, zyn met hun dry-ën recht gegaen tot voor de Kamer van *Mevrouwe*, sonder te gedoogen dat iemandt de wete soude doen van hunne Komste. Als Sy nu aen de Kamer gekomen waeren, heeft den Kastelijn aen de Deure geklopt, 't welck de *Oude* terstonts gehoort hebbende, vraegde sonder open te doen, wie daer was. *Ick ben 't*, seijde den Kastelijn (hem noemende) *die eenen Brief breng van wegens Mynheer, die ick aen Mevrouw selver moet behandigen*. *Mevrouwe*, dit hoorende, seyde aen de *Oude*: *doet de Deure stil open, ende nemt hem den Brief af, sonder hem binnen te laeten komen*, &c. De *Oude*, die de deure maer een wynigh meynde te openen, en den Brief te ontfangen, stondt verbaest als den Kastelijn haer soo op de Borst stiet dat sy achter over viel, dan quaemen sy alle dry met groote furie met de Pistolen in de handt in de Kamer gesprongen, en vonden daer die twee *Gelieven* by malkanderen, die ten uytersten verstelt en vol confusie, niet wetende wat doen, begosten te weénen. Den *Edelman* wirdt aenstonts Armen ende Beenen gebonden, dan heeft den *Heere* bevolen dat-men soude roepen haere twee *Kamer-Iouffers*, en alle die in 't Kasteél gebleven waeren, soo om hun te helpen, als om Exempel daer aen te nemen, de welcke daer alle vergaedert zynde, seyden den Heere tot syne *Huys-Vrouwe*: *Komt hier, gy snoode Hoër, ende onnutte beest, naer dien gy soo valsch ende ongetrouw zyt geweest desen snooden Rofiaen s'nachts in myn Kasteél te brengen, niet alleen om myn Eere te stélen, die ick meerder acht als alle myn Goedt; maer dat 't erghsten is, te breken den H. Bandt des Houwelijcks, daer wy saemen mede verbonden en vereenigt waeren, soo wil ick oock dat gy met uwe eygen Handen, daer gy my uw Trouw mede gegeven hebt, uw Lief sult verworgen in onser aller Tegenwoordigheydt: want 'k en wete geene meerdere straffe te vinden om uwe Misdaeden te kastyden, dan U te dwingen selver den Beul te zyn van den genen die gy meer geacht hebt dan uw' ende myne Eere, iae dan uw Leven*. Dit Vonnis soo uytgesproken hebbende, dede hy eenen grooten Naegel slaen in den Muer van de Kamer, ende eene Leéder brengen; dan dwong hy haer de Strop te doen aen den Hals van haer bedroefde Lief; maer om dat Sy desen soo swaeren last alleen niet en konde doen, soo ordonneérde hy de *Oude* (gelijck sy eene getrouwe dienaeresse was geweest in haere Vryagie) sy haer oock nu helpen sou in 't volbrengen van dit werck. Soo dat dese twee

ellendige gedwongen wierden desen ongeluckigen *Edelman* met hunne eygen handen te verworgen. Met dese Doodt noch niet te-vrede zynde, heeft doen verbranden 't Bedde, de Slaep-laeckens, Decksels, &c. Voorts heeft hy doen uyt-nemen alle den Huys-raedt, die in voorsz. Kamer was, laetende aldaer ter-nauwer noodt soo veel Stroey dat'er qualijck twee honden souden hebben konnen op slapen. Daer naer seyde hy tot syne *Vrouwe* : *vermaledyd Wyf onder alle Vrouwen*, *naer diën gy niet en hebt geacht den Staet daer ick U toe gebrogt hadde, die van eene gemyne Ioufvrouwe geworden waert eene Groote Mevrouwe; maer meerder geacht de onkuyssche liefde van mynen Ondersaet*, *dan myne reyne Liefde, soo wille ick oockdat gy hem voortaen eenpaerigh Geselschap houdt, sonder alle de dagen uws Levens van hem te gaen, tot dat syn verrot Lichaem door den Stanck een eynde maeckt van uw Leven*, *&c.* Hy dede van stonden aen alle de Vensters, en oock de Deure toe-metsen, soo dat het onmogelijck was daer uyt te komen, alleen open laetende een Klyn Gat, waer door haer wat Water ende Broodt gegeven wirdt, bevélende de sorge daer van aen Kastellijn. In der voegen dat dese arme en ongeluckige *Mevrouwe* moest blijven in dese duystere en vervaerelijcke Gevangenisse, geen ander Gezelschap hebbende dan 't *doodt Lichaem van den genen, die Sy soo sottelijck bemindt hadde*, by 't welcke, naer dat Sy eenigen tydt met eenen onverdraegelijcken Stanck geweest hadde, zonder eenige Locht oft Troost te genieten, verwonnen zynde door droefheyt en hert-zeér, naer groote pynen en smerten, haeren geest ten-lesten gegeven heeft.

Sekeren *Keyser*, getrouwt hebbende de Dochter van eenen *Koninck van Arragon*, de welcke eenige Iaeren getrouwt zynde, sloegh haere begeirelijcke oogen op eenen van de *Hovelingen*, aen den welcken Sy niet beschaemt en was haere vleesschelijcke en beestelijcke begeirten te-kennen te geven; maer en heeft in geender maniren syn *Meesters* Bedde willen bevlecken. Sy hier over in gramschap schietende, heeft hem by den *Keyser* valschelijck beschuldight *dat hy Haer hadde willen verkrachten.* Den *Keyser*, Haer al te-licht geloovende heeft den *Hovelinck*, sonder voordere Informatie te nemen, doen onthoofden. De *Vrouwe* van desen *Hovelinck*, die van de saecke wel geinformeert was, is by den *Keyser* gekomen als hy in de Vier-schaere sat, en settende 't *Hooft van haeren Man in 't midden*, riep over-luijt *dat den Keyser schuldigh was van dit Onnoosel Bloedt, oversulcx dat Sy Recht begeirde*, *en de Onnoselheydt van haeren Man bethoonen door het Gloeyende Yser*, gelijck 't alsdan de maniere was. Sy nemt dan 't *Gloeyende Yser* in haere Handen, 't welck Haer niet meer en hinderde dan oft het Koudt hadde geweest; oversulcks riep Vraeck over het Onrechtveirdigh Vonnis van den *Keyser*, die hem oock plichtigh bevindende, uytstel versocht. Hier-en-tusschen heeft den *Keyser* verscheyde Raedts Heeren tot dese Ongeluckige Weduwe gesonden die met groote moeyten, en naer eenen lanckduerigen aerbydt, ten-langen-lesten besloten hebben *dat de Koninginne om haere valsche Beschuldinge soude verbrandt worden*, *en dat den Keyser aen de Vrouwe van desen Hovelinck in Vergoedinge soude geven dry voornaeme Kasteélen*, het welck oock alsoo volbracht is.

Bemerckt hier uyt hoe aengenaem de *Trouw in 't Houwelijck* aen GODT is.

Een' Guyle Vrouw wirdt kuysch en tam
Door het gebruyck van den Ros-kam.

EEnen Iongen maer wulpschen *Advocaet* quam dickwils ten-huyse van sekeren *Procureur*, welckers *Vrouwe* ionck ende

fraey was. Den *Advocaet* quam haer dickwils vraegen om met hem eene Wandelinge te doen op een Buyten-goedt in een Dorp daer de Kermisse aenstaende was, het welck de *Vrou* aen haeren *Man* oock dickwils versocht hadde. Den *Procureur*, die den *Advocaet* dickwils noodigh hadde, en dirf syn versoeck niet meer af-seggen; maer stont het ten-lesten toe; doch, eer dese twee *Kermis-Gasten* vertrocken, seyde den *Procureur*, *dat hy naer eene andere Kermisse gonck, daer hy misschien 8 dagen soude moeten blijven, oversulcks dat sy moeste s'avonts t'Huys zyn.* Op dit Bespreêck vertrocken sy seer vrolijck van gemoedt. Den *Procureur*, vol achterdencken trock oock naer 't selve Dorp, want hy hadde quaedt vermoeden van den *Advocaet* en syne *Vrouwe*, maer hy hiel hem verborgen tot des avondts, om af-te-sien oft syne *Vrouwe* naer huys gingh, maer hy siende geene de minste apparentie van Vertreck, kreégh noch meerder achterdencken. Hierom ging hy stillekens rontom dit Speêl goedt lôeren oft hy den *Advocaet* oft syne *Vrouwe* niet soude gewaer worden, en ten-lesten sagh hy hem wel verheught van Taefel komen, vertellende aen syne Vrouwe vele Minne-praetjens en onbetaemelijcke Redenen; maer mits het diën dagh seer warm was geweest soo seyde den *Advocaet* dat hy wat ging baeden in een water dat seer suyver was om hem te verkoelen; daer mede hem ontkleedende gingh hy daer in, en weynig daer in geweest hebbende, riep dat hy hem daer soo wel bevondt, ende versocht de *Procureurs Vrouwe* hem daer te volgen, het gene sy datelijck dede, meynende aldaer soo vry te zyn als in het Salét van den *Advocaet*.

Den *Procureur*, dit gehoort hebbende, ende met eenen siende alle die vuijle ongeregelde buyten-spoörigheden van syne *Vrouwe*, berste van spyt, en soeckende van alle kanten eenen Stock om hun allebeyde lustigh af-te ranselen, vondt daer by geval eenen *Ros-kam*, waer mede hy daetelijck oock in het Water spronck, hebbende synen *Just-au-corp* uytgetrocken eerst naer den *Advocaet* liep, die hy soodaenigh roskamde, oock syn Aengesicht, daer naer by syne *Vrouwe* komende, tractéerde hun alle-bijde soo wel, dat sy daer van meynden te sterven, en naer langen tijdt te-bedde gelegen hebbende, wel genesen wirden; maer behielen (principael den *Advocaet*) soo vele Lit-teeckenen van den *Ros-kam*, dat hy beschaemt was voor iemandts oogen te komen. In dese en diergelijcke Exempelen kan men sien hoe verfoyelijck het is, soo voor *Mans* als voor *Vrouwen*, de Plicht van den *Houwelijcken Staet* te buyten te gaen. Ende in tegen-deel hoe die gepresen ende ge-eert worden die dese hunne Plichte volbrengen met eene *Onbrekelijcke Stantvastigheijdt* ende *Liefde.*? Hoe vele en vindt-men niet die voor malkanderen quaemen het Leven te waegen, ofte hun stelden in 't uyterste perijckel, soo wel *Mannen* voor hunne *Vrouwen*, als *Vrouwen* voor hunne *Mans* gelijck men dat kan bewysen door menige Histörien. In eenen van de leste oorlogen tusschen de *Turcken* en de *Christenen* in *Hongaryen* wirden vele Steden door de *Turcken* bemachtight, in de welcke sy alle wreêtheden bedreven van plunderen, branden, rooven, selver mede-nemende de *Vrouwen*, &c. Onder dese wirdt de Stadt *Siget* oock belegert; in dese was eenen *Vroômen Ridder*, die groote Manhaftigheden tegen de *Turcken* bethoonde: desen hadde in de Stadt syne *Vrouwe*, die schoon ende kloeckmoedigh van Herten was; want dese hoorende dat de Stadt in de handen der *Turcken* moeste vallen, heeft haer op staende voet gewaepent, en te-peirdt geseten zynde, is met 't Sweirt

in de handt by haeren *Man* gereden, hem verthoonende *dat Sy liever hadde met hem getrouwelijck haer Bloedt te vergieten, als dat Sy haer soude moeten overgeven aen de Turcken, en haer te laten onteéren*, ende malkanderen beloôft hebbende eene Onscheybaere Stantvastigheyt, zyn sy beyde geloopen daer den *Assaut* 't alder-hevigste was, aldaer hebben Sy vele *Turcken* neder-gesaebelt, maer by manquement van Secours door de menichte overrompelt zynde, verloren alle-beyde voor malkanderen soo triomphant het leven.

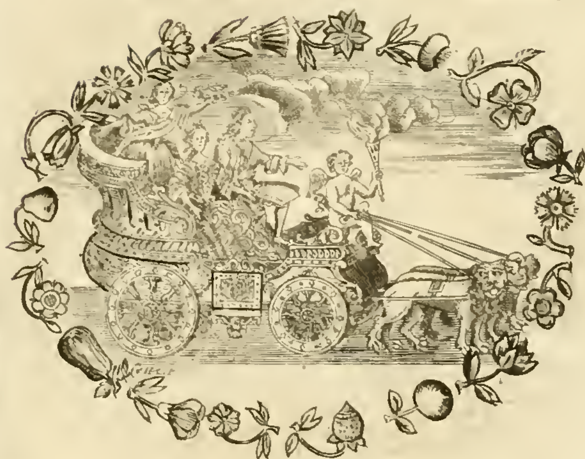
Soo quam eenen *Italiaenschen Edelman* te verlossen syne *Vrouwe* uyt handen van de Zeé-roovers met den Saebel in d'handt van welcke Zeé-roovers hy soo vele versloegh dat hy syne *Vrouwe* daer door uyt hunne handen ruckte, al-hoe-wel sy in groot getal waeren. De *Vroôme Stantvastigheyt* van *Ansberta* tot haeren *Man Berthulphus* is oock verwonderens-weirdigh, als Sy haeren *Man* quam te verlossen uyt de Slavernye der *Turcken* door eene kloecmoedige Behendigheyt van haeren Soeten Sanck, ende het spélen van de Luydt. Siet selver de *Heydensche Vrouwen* hoe sy met eene ongehoorde Stantvastigheyt hun soo gequéten hebben in de Plichte vanden *Houwelijcken Staet*, dat sy liever hadden te sterven als door eene flauwe Onachtsaemheyt de selve te besmetten. Siet eene *Porcia*, de Vrouwe van *Brutus*, naer dat haeren *Man* syn-selve het leven genomen hadde om de Conspiratie tegen *Cæsar*, en woude geenen Trooft ontfangen als vande Doodt: sy en wilde niet leven sonder den diën die haer soo stantvastelijck bemindt hadde, al wirdt sy bewaert om dat sy haer Leven niet en soude te-kort gedaen hebben, soo heeft sy door eenen ongehoorden middel haer gelijck gemaeckt aen haren *Man*; want genomen hebbende *brandende Kolen Vier*, heeft die ingeswolgen, en soo haer selve versmacht.

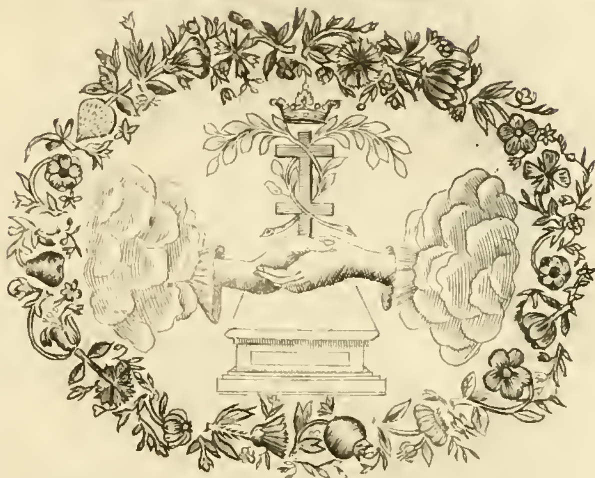
Wat eene *Getrouwigheydt* en heeft niet bewesen eene *Artemisa*, die verloren hebbende haeren *Man*, dede voor den selven maecken eene *Tombe*, die soo uytmuntende ende kostelijck was, dat sy voor een Wonder des weirelts aengesien wirdt, aen welckers *Tombe* sy daegelijcks gingh suchten ende weénen. Hier mede noch niet tevreden zynde, heeft ten-lesten de Beenderen en het Lichaem van haeren *Dooden Man* doen verbranden, de Asschen doen by-een vergaederen, en die dagelijcks gemengelt met haeren Dranck, om haer soo noch meer te vereenigen met den genen daer sy vast mede gebonden was geweest in dit Leven. Dit was den eenigen Trooft die sy was nemende naer syne Doodt tot dat Sy door de haere in 't selve Graf voor altydt quam te rusten. Den *Man* van dese voorsz. *Artemisa* hiet *Mausoleus*, waervan 't woort *Mausoleum*, 't welck in onse Moederlijcke taele bediedt, *Tombe*, of Begraef plaetse, voort-komt.

Dese voorgaende Exempelen ende Historien, al-hoe-wel van *Heydensche Vrouwen*, moeten dienen voor eene Leeringe aen onse heden-daeghsche *Christene Vrouwen*, om hun aen-te-wackeren, naer de Doodt van hunne *Mans* de Plicht van den *Houwelijcken Staet* soo gouw niet te vergeten, gelijck-men verschijde bevonden heeft, die den *Man*, te nouwer-noodt begraeven zynde, al peijsen om eenen anderen, en dat sonder eenige wettelijcke Redenen. Insgelijckx moet eene *Vrouwe* nootsaeckelijck wel besorght zyn, en hare Eere ter-herten hebben in d'Af-wesentheijdt van haeren *Man*; om wel te volbrengen de Plicht van haeren Staet; want 't is alsdan 't alder-meest dat eene *Vrouwe* beproeft en gekent wordt als het Goudt door het Vier, en dan wordt sy maer eerst met Eer ende Lof gekroont, als Sy in diën tydt van Beproevinge oprecht haere Plichte quyt.

SINNE-

SINNE-BEELDT TOT BEVESTINGE.

getroWIgheYt In eCht en troU
brenCgt hIer De VreUght aen Man en VroU.

ALsmen der *Leeuwen* aerdt te-dege gaet doorgronden
Wanneer hy is gepaert, aen een *Leeuwin* verbonde
Met wat een Vlijtigheyt hy ſynen Staet voldoet,
Hy is dan als een Lam aen ſyn *Leeuwinne* ſoet.
Hy gaet alſdan te-Iacht by nachten ende dagen,
Vindt hy iet aengenaems, hy komt dat ſtracx te dragen
Aen ſyn ſoet weder-paer, waer dat ſy woont oft ruſt,
En leêft met haer getrouw in vreught en in wellust:
Maer ſiet, als ſyn' *Leeuwin*, door wulpsheyt aengedreven
Haer met den *Luÿpaert* gaet tot een wulps ſpel begeven,
En dat ſy in het wilt met hem dan loopt en ſwiert,
Tot dat ſy door hem wordt ſeer liſtigh geſchoffiert.

Maer ſoo dat haer Gemael den *Leeuw* dit komt te weten
Hoe dat ſy voor hem heeft haer Liefde-plicht vergeten,
En hoe den *Luypaert* heeft haer ſchandelijck beſmeurt
Hy is dan ſoo verwoed dat hy haer ſtracx verſcheurt. *
Iae hy ruckt haer van een met ſyne wreéde klouwen,
Het geên is eenė Les voor *Mans* ſoo wel als *Vrouwen*,
Hoe ieder moet voldoen de Plicht van *Echte Trouw*,
Willen ſy zyn bevrijdt van ſtraffen, pyn, en rouw.
Men ſiet de *Leeuwen* dan hier nemen hun behaegen,
De *Liefde*, en de *Trouw*, is vry op hunnen waegen,
Deês worden dan door hun ge-eert, ende geviért;
Maer wordt door hun vernielt, als ſy is geſchoffiert.

DAerom die zyn geſtelt in *Houwelijckſche Banden*,
Ick bidd' U, ſiet eens aen deés twee Gevoegde Handen;
Twee Handen vaſt in een, onſchydtbaer t'allen tydt
Tot dat de wreéde Doodt die eens in ſtucken ſnydt.
Siet ſonder deſe Macht, en haere ſtaele Wetten,
En kan niemandt de *Trouw*, noch haere Plicht, verpletten,
Noch ſelver door Tijran, door wellust, oft torment,
En kan de *Echte Trouw* worden oyt meer geſchent.
Iae die hier t'ſaemen zyn getreden in die Staeten,
Daer moet den *Man* en *Vrouw* de *Ouders* ſelfs verlaeten *Gen.*
Om alle-bijd' te-ſaem te leven in 't gemeen, *2 cap.*
Twee Zielen in een Lijf, nu door den *Bandt* maer Een. *℣. 24*
Noyt magh een *Echte Paer*, door Droefheyt, ofte Lijden,
Peryckel, oft gevaer, uyt d'*Echte Banden* ſchijden, *1 Cor.*
Maer ſy moeten getrouw blijven naer menigh ſtoodt *cap. 7*
Tot dat ſy hier eens zyn verwonnen door de Doodt. *℣. 10.*

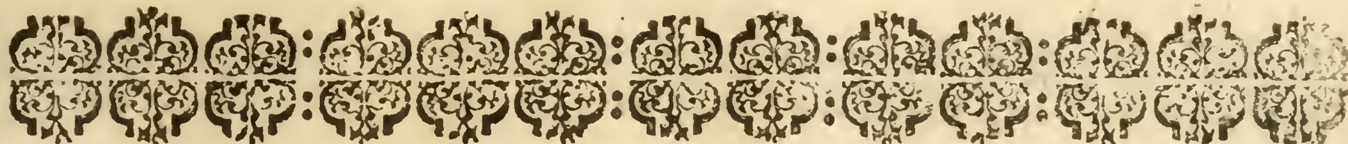
* *Plinius lib. 8 cap. 16.*

Daerom komt *Paulus* selfs de *Echte Lieden* leeren
Hoe dat den *Man* syn *Vrouw* moet minnen, ende eeren *Colos. 3 cap. ṽ. 19.*
Gelijck als CHRISTUS heeft hier syne Kerck bemindt;
Dit is 't dat in de *Trouw* de *Echte Lieden* dindt.
De *Vrouw* moet aen den *Man* oock onderdaenigh wesen, *Ephe. 5 cap. ṽ. 22.*
Gelijck de Kercke is aen CHRISTUS hoogh-gepresen;
Want Hy die is het Hooft, daer sy moet onder staen,
En soo is oock de Kerck aen CHRISTUS Onderdaen.
Maer siet wat hy noch seght, hoe dat de *Echte Lieden*
Moeten d'*Onsuyverheyt*, en vuijle lusten vlieden, *Colos. 3 cap. ṽ. 5.*
Iae oock de Gierigheyt, en het Geselschap Quaedt,
Tot Voordeel van de *Trouw*, en *Houwelijcken Staet.*
Hy leert noch wederom aen die hier zyn verbonden
Dat'er moet zyn geschouwt d'Occasie van sonden,
Oock gramschap, ende haet, twist, ende vuijl krackeél,
't Geên wordt van hem berispt tot 't alder-minste deel.
Hy wilt dat d'*Echte Liên* zyn Zédigh in Manieren,
Hoe sy malkand'ren gestaedigh moeten vieren
Met alle Minsaemheyt, en met een goedt onthael;
Maer geensints met bedrogh, ofte door logen-tael.
Hy heeft den *Echten Staet* tot SACRAMENT verheven, *Ephes. 5 cap. ṽ. 33.*
Waerom dat *Man* en *Vrouw* moet naer GODTS wetten leven,
Als door hun goedt Belijdt de Deught wordt voorts gebracht
Dan is 't dat diën Staet op 't hooghsten wordt geacht.

IAER-

IAER-SCHRIFT.

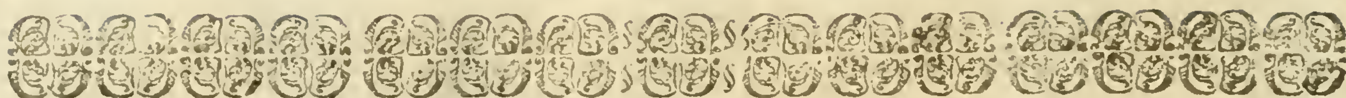
sIet Dees WILt soeCken Voor geWIs oft'er stanDt en rUst Des WeIreLts Is ONDERSOCHT

DOOR VELE HISTORIEN.

ANcilla, ionck en stout, wat magh U doch ontbreken
Dat gy in klaeren dag nu Licht wilt gaen ontsteken
Terwijl' de schoone Son haer licht geeft op den noen,
My dunckt dat gy hier wilt als *Diogeen* gaen doen.
Desen in synen tydt die quam in alle hoecken
Met Licht in klaeren dagh *Getrouwe Vrienden soecken*,
Die hy oock tot syn leet oock nergers niet en vond',
Al had hy schier gesocht de halve weirelt rond';
Maer gy, die zyt een Maegt, waer naer wilde gy taelen
Wat wilt uw klyn vernuft daer mede achterhaelen?
Dat wensch ick met belijdt te weten desen dagh,
Oft dat in uw verstandt iet wonders wesen magh.
Hilari', waerom wilt gy mynen Handel weten,
Wat heeft een-ieder-een met myn gedragh vergeten?
Al soeck ick in den dag myn voordeel door het licht
Hier door kan menig mensch eens worden onderricht
Als gy het weten wilt, ick gaen eens doen de ronde,
En soecken *Waer 't Geluck des weirelts wordt gevonden*,
En waer het selve duert, soo menig maendt in 't iaer
Sonder te lijden leet van droefheyt, oft gevaer.
Eerst, ende oock voor al, soo wil ick eens gaen rysen
Waer men in Wellust leeft door alderley goey Spysen,
Daer-men brast ende smeirt uyt eene volle Borst,
Waer mē geeft aenden sin waer dat het hert naer dorst
Ick wil oock proeven self de aengenaem Banquetten,
Waer men komt sonder maet seer overvloedig setten
De alder-beste Spys, en kostelijckste Wyn,
Daer een' gulsigen mensch mē vrolijck placht te zyn.
Daer wil ick eens gaen sien oft-men door die wellusten
Gestaedigh blijft in vreught, en langen tydt kan rusten,
Oft dat het Hert daer noyt en wordt immer ontstelt,
Oft dat ons innigh brijn daer noyt en wordt gequelt.
Gaet vry, *Ancilla*, gaet, 'k en wil U niet beletten,
Besiet den Handel wel, de Feesten en Banquetten,
En brengt dan eens bescheet, van s'avons tot den noen
Wat gy daer hebt bemerckt endedaer hebt sien doen;
Maer let wel op 't Gedragh van all' die *Gulsigaeren*,
Hoe dat sy naer de Feest, en naer het smeiren vaeren,
Oft dat sy zyn content, in vrede, sonder pyn,
Als sy zyn vol en sat van Spys en goeden Wyn
En siet dan met aendacht, en wilt het wel aenschouwen
Oft dat gy sult dat volck sien langen standt behouwen,
En oft hun goet en Ieugt daer niet en wort gekrenckt
Daer men in overvloedt den wyn in koppen schenckt

Hilaris, 'k heb al iet van het Gedragh vernomen,
En hebbe selfs gesien waer toe die zyn gekomen
Die hier seer gulsighlijck versmeirden Ieugt en Goet,
Die vallen onverwacht in grooten tegenspoet.
Heliogabalus, een' Keyser der Romynen,
Een' Minnaer van syn Spys, en kostelijcke wynen,
Maer eenen *Gulsigaert*, die meerder hadt verslont
Als menigh Keyser hadt verdaen voor synen mont.
Desen op syne Feest, en op all' syn Banquetten,
Dē volgens den A. B. all' syn Gerechten setten;
Van alderleye Wilt, van vogels klyn, en groodt,
Die wirden, tot syn Spys, met duysende gedoodt.
Op een Maeltijdt alleen wierden door hem verslonden
In de weirdy' van Geldt wel sestigh duysent ponden,
Daer was geen' *Gulsigaert* voor hem oyt opgestaen,
Die meer in overvloedt, als hy, dan heeft verdaen.
Iae hy wirdt naeder-handt noch vorder uytgelaeten,
Tot spyt van syn Gebiedt, en van syn Ondersaeten;
Want hy die gaf den toom soo schandigh aen syn Lijf
Dat hy hem dienen dē door menig ionck naeckt wijf.
Dees moesten aen hem soo schencken de beste wynen
Uyt menigh gulde Vaes, en schoonē Christallynen,
Tot dat syn gulsigh hert was boven maet versaedt;
Iae selver vol en sat, genegen tot meer quaedt;
Maer siet, als desen Vorst soo gulsigh quam te leven,
En dat'er soo veel quaet door hem wirdt staeg bedreven
Hy wirdt dan soo versmaedt, veel arger als een swyn,
Iae als een raesend hondt, van ieder in 't gemyn.
Iae hy wirdt selfs gedoodt door syne Ondersaeten;
Syn Lichaem wirdt geslypt te *Roomen* op de straeten,
Naer dat 't soo was onteert, soo wirt het met'er spoet
Geworpen in den stroom des *Tybers* snellen Vloet.
Soo quam *Alexander*, en *Xerxes* om het leven *,
Om dat s'hun *Gulsigheyt* te-veel quaemen toe-geven
Van Spys, en goeden dranck, en kostelijck bancquet
Hierom wierden sy ionck in't duijster graf geset,
Hier siet gy, *Hilaris*, hoe ick kan openbaeren
Hoe dat een *Gulsigaert* seer dickwils is gevaeren,
Als hy in overvloedt nam Spys, en goeden wyn,
Waer door hy wirdt ontzielt, of viel in groote pyn.
Het welck ick naeder-handt noch voorder sal bewysen
Hoe menigh ongeluck seer dickwils komt te reysen
Door eenen dronckenn mensch, oft eenen *Gulsigaert*,
En met die hunne Maegh te-veel hadden beswaert.

* Alexander *wirdt door Vergif op eene Maeltydt vergeven.* En Xerxes *door synen Provoost doorsteken.*

BEWYS-REDEN.

NAer beschreven te hebben vele sonden ende gebreken daer het menschelijck geslacht GODT is mede vergrammende, en Ziel en Lichaem te-kort, iae te-niet gedaen, soo is'er noch eene boosaerdige sonde, die oock als de Moeder is van vele boosheden, te weten de overdaedige *Gulsigheydt* ende *Dronckenschap*, door de welcke soo vele menschen uyt het leven geruckt worden als door eenen bloedigen oorlogh. Hoe vele in onse Tyden en heeft-men niet gesien, die hun selven het Leven benomen hebben, niet alleen naer het Lichaem, maer selver naer de Ziele; maer het schandighste van al is, dat soo vele Treffelijcke Persoonen hun soo vergeten in dese sonde dat sy oorsaecke zyn van het verderf van hunne Familien. Soo is gevaeren eene Mevrouwe van grooten Ryckdom, welckers Man hadde bekleedt een van de aensienelijckste Ampten, die eenen Goeden Edelman soude konnen wenschen: maer desen overleden zynde, begost de gulsige Mevrouwe, in plaetse van maetelijck te leven, een overdaedigh, gulsigh, en droncken leven te leven, waer door sy op korten tydt met eenige van haere Gesellinnen soo wel alle haer Goedt heeft verteirt ende versmeirt, dat sy haere Kinderen liet in eenen ellendigen staet. Naer dat sy, om soo te seggen, met hun Goedt en Bloedt haer gemest hadde als een Swyn, soo quam sy ten-lesten haer eens soo op-te-vullen met Dranck ende Spysen, dat sy aen Taefel sittende van haeren Stoel viel, en uytbrakende alle de Spyse ende Dranck, die sy met sulken Gulsigheijt ingenomen hadde, braeckte soo oock uyt haere ellendige en ongeluckige Ziele.

Soo is den Keyser *Jovianus* ende *Septimus Severus* gevaeren, die alle-beijde hun aen de Taefel soo quaemen op-te-kroppen dat sy door de menigvuldigheyt van Spys ende Dranck beijde aen de Taefel het Leven quaemen te verliesen. *Maximianus* en vondt geen ander plaisier dan in Overdaedt van Dranck en Spysen, waer door hy soo dick ende vet was geworden dat de Braseletten van syne Vrouwe pasten aen syne Vingers, en hem dienden voor Ringen. Maer waer toe moet-men gaen ophaelen dese oude Historien, daer-men in dese onse Eeuwe genoech dusdaenige gesien heeft van vele *Gulsigaerts*, hoe sy hun selve dagelijcks door Spys ende Dranck soodaenigh quaemen op-te-vullen, dat sy daer door alle hun Goedt verteirt hebbende, quaemen tot de uyterste Armoede en verdriet.

Siet hoe eenen *Gulsigaert* gestraft is op eene vreesselijcke maniere; desen, zynde noch eenen Iongh-man, die vele middelen hadde, door dien synen Vader hem alle syne Goederen over-gelaeten hebbende, die hy was besittende, ten-lesten gebreck quam te lijden, soo dat hy genootsaeckt wierdt dickmaels by synen Sone te gaen eten; doch desen leckeren en gulsigen Sone en gaf aen synen Vader, die hem soo veel gegeven hadde, niet anders te eten als dat hy selver niet en begeirde te eten: want den Vader; eens t'synen huyse komende, terwijlen den Sone besigh was met syne Maege te vullen met eenige kostelijcke Spyse, dede hy dese Schotel aenstonts verbergen, om dat den Vader daer niet mede en soude van gegeten hebben, maer synen Buyck met slechte Spyse gevult hebbende, is op gestaen,

en naer syn huys weder-gekeert, Nauwelijckx was den Vader vertrocken, oft den Sone dede dese Schotel, die hy gedeckt zynde, hadde doen wegh-draegen, weder op syne Taefel brengen, meynende met groote *Gulsigheyt* daer weder aen-te-vallen; tot diën eynde het Deckſel met groote vinnigheyt op-heffende, vont hy in de plaetse van die leckere Spyse, vele groote en vreesselijcke Slangen, die met soo groodt gewelt op 't Lyf van desen *gulsigen* en onbeleéfden Sone sprongen, dat hy door verbaestheyt achter-over vallende, van schrick ende vreese synen Geest quam te te geven.

Siet wat uyt de *Gulsigheyt* en Dronckenschap noch is voorts-komende. Twee Mannen quaemen in eene Wynsherberge in het *Palatinaet* in *Duytslant*, en vroegen daer eene Bouteille Wyn, den knecht brocht hun eene Bouteille nieuwen wyn, die wat amper en hart was, maer sy vroegen ofter geenen anderen en was, en seyden dat sy hun van den besten souden geven, hy koste wat hy wilde. Den knecht brocht hun dan van den besten ouden wyn die aen dese Gasten seer wel smaeckten. Sy deden oock komen de alder-beste ende leckerste Spysen, die daer te bekomen waeren. Naer wel gesmult te hebben begosten sy te drincken *à l'Allemande*, d'een Boutteille voor en d'andere naer, d'eene Gesontheyt op d'andere, soo dat sy den wyn in den kop krygende, den eenen aen den anderen vroegh, wat gesontheyt hy noch al drincken wilde, waer op den anderen antwoorde: Drinckt op de Gesontheyt van Godt, gy sult hooren wat hy U daer op sal antwoorden. Desen onverlaeten nemt dan het Gelas in d'handt, en riep al blasphemérende: ô GODT hoort naer my is 't dat gy wilt dat ick uwe Gesontheyt drincke, ick wille dat gy my bescheêt doet, of anders sult gy my groot ongelijck doen, waer op den anderen hem vraegde met wat wyn hy die Gesontheyt wilde drincken, maer den Goddeloosen seyde: ick sal syne Gesontheyt drincken met dien herten en stueren wyn, want die is goedt genoech voor hem, maer meynende soo den wyn in-te-drincken, wirdt hy heel onberoerlijck in presentie van alle die in die herberge waeren, die meynden hem te schudden om hem soo tot syn-selve te doen komen; maer het was hun soo onmogelijck al oft sy hadden willen versetten eene Steen-rotse, 't welck hun al' brocht in soo groote verwonderinge, dat synen Mede gesellé soo verschrickt wirdt, dat hy haestelijck de vlucht nam; maer soo haest ontdeckt wirdt dat hy soo geblasphemeert hadde in syne Sattigheyt, wirdt dit aenstonts aen de Justitie te-kennen gegeven, die hem met dry peirden van daer deden trecken, om hem soo te geven loon naer wercken, &c.

Soo wirdt by naer oock gestraft eenen guychelenden *Gulsigaert* te *Nimweghen*, die aen de tafel synen buyck gevult hebbende met leckere Spysen, sagh de heylige Gerechten draegen tot eenen Siecken, en spot-gewys seyde: Ick sal eerder dese goede Brock ingeswolgen hebben als den Siecken syn Sacrament, en nemende de Spyse om die in-te-swelgen, bleef sy hem in de Kéle soo steken dat sy hem verstickten, gevende alsoo synen ongeluckigen geest in de tegenwoordigheyt van alle die daer present waeren.

Eenen *Knecht* door *Gulsigheyt*, en afgunst tot syne mede-knechten, verkropte sig soo gulsiglijck met het inswelgen van *Fletsen*, dat sy hem in de Kéle blyvende stéken, hy sig daer mé als verworghde, en op-swellende als eene padde, sonder eenige de minste Remedie te konnen nemen, ellendighlijck synen geest gaf.

Siet wat Gulsigheydt al doet
In een afgunstelijck Gemoet.

SINNE-BEELDT TOT BEVESTINGE.

Den gULſIgaert, Wort eer beſWaert
Met ſtraf en pYn, aLs een Vet ſWYn.

ALs het is in 't Saijſoen, dat Velden ende Heyden,
De boſſchen, ende wout, de bemden ende weyden
Met vruchten zyn bekleedt, dan ſiet-men over-al
Hoe het Gedierte is verheught op 't aerd'ſche dal.
En hoe ſy met vermaeck, met blijſchap, en genuchten,
Nemen naer hunnen wenſch, van d'alder-beſte vruchten
Die d'aerde dan brengt voort voor iedereen naer ſtaet
Waer door ſy zyn bevrijdt van honger en meer quaet.
Dan ſiet-men oock den Stier, en d'onbetoemde koeyen
Hoe dat ſy in het wilt gaen brelen, ende loeyen,
Naer dat ſy dickwils zyn gebroken uyt hun weyd',
Dan loopen ſy als dul van d'een naer d'ander zyd'.
Iae ſelver naer het veldt, naer de vruchtbaerſte landen,
Daer gaen ſy gulſighlijck verſlinden met hun tanden
De alder-beſte vrucht, die op den acker waſt,
Die wordt in overvloedt in hunne Maegh getaſt.
Waer door dat ſy hun ſelfs ſoo vullen, en op-kroppen
Dat ſy dickwils daer door de aederen verſtoppen;
Iae door het ieughdig Kruijdt, waer naer ſy gulſig zyn
Dat geeft aen hun daer naer de alder-grootſte pyn.
Want ſiet, als ſy zyn vol door all' hun gulſigh byten
Dan komen ſy hier door te berſten, oft te ſplyten,
Waer naer dat aenſtonts volgt een vreeſſelijcke doodt
Om dat ſy naemen meer als ſy hadden van-noodt.

SOo ſiet-men van-gelijck dat vele *Gulſigaeren*
Door hunne Overdaedt alſoo komen te vaeren,
Maer principael de die, die in hunn' volle Ieught
Laeten de Maetigheyt, die noyt-volpreſen Deught.
Deés komen in gevaer, in pynen, en in Lijden,
Gelijck het Heyligh Schrift ons dat komt te verbrijden
Van den *Verloôren Soôn*, die gulſigh hadd' verquiſt — *Luc. 15*
Syn Erffeniſs', en Goedt, all' dat hy hadd', en wiſt. — ℣. 14.
Waer door dat hy daer naer den hongers-noodt moeſt dragen
Dan quam hy 't alder-eerſt ſyn *Gulſigheydt* beklaegen
Als hy geen Spys en vondt, als wel den Verckens-draf,
Dan vroegh hy om Pardon voor ſyn verdiende ſtraf. — *Num.*
GODT heeft hier ſelve oock de *Gulſigaers* vertreden, — *11 cap.*
Als *Moÿſes* heeft ſyn volck door de Woeſtyn geleden, — ℣. 33.
En ſoo wirdt oock *'nen Vreck* voor ſyne *Gulſigheyt* — *Luc. 16*
Geworpen in de hell' tot inder eeuwigheyt. — ℣. 19.

IAER-

IAER-SCHRYVENDE SINNE-BELDT.

DIe hIer VLUCht s'WeIreLts DIgnIteYt, DIe Is Van groot geVaer beVreYt.

AENGETHOONT

DOOR HET VOLGENDE BEWYS.

ICk die in myne Ieught, in 't beste van myn leven,
Wirdt met seer grooten drift gestadigh aengedreven
Tot d'*Ydelheyt* en *Pracht*, tot s'*Weirelts Digniteyt*,
Waer-in ick nam vermaeck met veel genegentheyt.
Ick quam, als onvermoeyt, by nachten ende dagen,
Naer s'*Weirelts Ydel Eer* gestaedelijck te iaegen,
'k En sochte anders niet als alle Eer, en Lof
Te krygen in de Stadt, en selver in het Hof.
Daer aen heb ick verquist een menichte van iaeren,
En quam noch goet en bloet, of myne ieugt te sparen
Alles gaf ick ten best' aen s'*Weirelts Ydelheyt*;
'k En dachte nimmermeer op myne Saligheyt.
Het was my all' genoech te swieren, en te sweven
Gelijck de wulpsche Ieught volgens de weirelt leven
In alle dertelheyt, die oyt kan zyn gedacht;
Alsoo wirdt mynen tydt, en eerste Ieugt versmacht.
Terwijlen ick soo was verdooft in d'*Ydelheden*,
Soo wirdt myn hert en ziel ten-lesten eens bestreden
Door eene Hemels-strael, die als 'nen snellen schicht
My heeft geheel doorboort, en myn gemoet verlicht.
Maer als ick my dan vondt door Hemels vier ontsteken
Dan heb ick eerst gesien de weireltsche gebreken,
En dan heb ick bekent des *Weirelts Ydelheyt*;
Vol Listen, en Bedrogh, en *Onstantvastigheyt*.
Dan sagh ick eerst voor al myn dwaese blinde slaegen,
Hoe ick myn Lyf en Ziel soo dickwils quam te waegen
Voor eenen klynen Lof, oft voor een weynigh Eer,
Waer door ick onderstont soo menigh leet en leer.
Daerom kom ick 't gedragh van sulcken leven t'haeten,
En heb van dien tydt de *Weirelt* gaen verlaeten;
Want ick en soecke nu niet als de Eenigheyt,
En spot met all' de *Pracht*, en s'*Weirelts Ydelheyt*.
Al ben ick wat vermaemt door vele Vroomigheden,
Die ick heb uytgewerckt met myn Kloeckmoedighede
'k En achte geensints meer de ydel Eer, en Lof,
Die ick genieten mocht in Steden en in 't Hof.
Ick volge *Romulus* dien kloecken Heldt verheven,
Die 't eerste Fondament aen *Roomen* heeft gegeven,
Die *Roomen* heeft gesticht door syn Manhaftigheyt,
Oft dat dees Stadt moest staen tot inder eeuwigheyt.
Maer siet, als desen Heldt dede dees wonder wercken,
Ginck hy oock eens ten-lest de *Ydelheyt* bemercken,
Ende het groodt gevaer van s'*Weirelts Digniteyt*,
Hoe dese menigh mensch veel ongeluck bereyt,
Dit heeft hy aengethoont in syne oude dagen
Als hy' gestaedelijck dé, voor syn' oogen draegen
'Nen *Bunder dorre Hoey*, en dan heeft hy bediet
Dat all' dat s'*Weirelts is*, gaet als het *Hoey* te-niet.
Waerachtigh een Schoon Les van *Heydensche Geslachten*,
Hoe sy de *Ydelheydt* hier quaemen te verachten,
Als 't slechtste dat'er is in 't s'*Weirelts* groot gebouw;
Want dit brengt menigh mensch in alle leét en rouw.
Dit komt aen *Roomen* self nu heden wel te blijcken,
Sy, die *Meesterse* was van all' die Koninck-rycken,
En die door haere Macht soo menigh vroomen Heldt
Heeft in de slaevern', en in bedwanck gestelt,
Sy, die soo triomphant quam staedigh zegen-praelen
Door de Victorien, die sy quam te behaelen
Over de grootste Macht, die sy op d'aerde vondt,
Die sy door haer gewelt vernielde tot den grondt,
Die wirdt ten-lange-lest', al was sy soo verheven,
Oock eens op haeren keér ten-gronde selfs gedreven,
Want haere Helden all', en haere groote Macht
Die wierden in bedwanck, en slaevern'y gebracht.
Alsoo wirdt hier den Glans van *Roomen* eens verdwenen,
Iae selver als het *Hoey*, dat Somers is verschenen,
Gelijck als *Romulus* te-voren hadd' bediet,
Soo is all' haere Macht daer naer gegaen te-niet.
Siet wat de Helden oock van de *Egyptsche* Kusten
Deden in hunne Vreught, en in hunne Wellusten,
Daer wirt tusschen de Spys in 't midden van 't Banquet
't *Geraemte van de Doodt* voor ieders oogh geset.
Daer quaemen sy alsdan het Leven af-te-maelen,
En oock de broosheyt selfs van die hier zegen praelen;
Iae dat des *Weirelts* Pracht in *Ydelheyt* vergaet,
En dat sy selver oock noyt oogenblick en staet.
Siet hoe dat insgelijcks de *Griecksche Potentaeten*
De *Ydelheydt*, en *Pracht des Weirelt* quaemen t'haeten;
Want eenen *Roeper* selfs die moest van s'morgens aen
Den *Keyser* alle dagh hier over doen Vermaen,
En riep: *O Keyser, hoort, ick koom U te verkonden
Dat uwe Digniteyt in 't kort kan gaen ten-gronde,
Iae dat gy met'et spoet sult sonder Kroon, oft Staf
Bederven als een Slaef in een besloten Graf,
Daer sal uw Lichaem dan in stof, en As verdwynen,
En selver als den Mist, als d'helder Sonn' gaet schynen,
Daerom, ô Grooten Vorst, soo stel ick U ten-thoon
Als dat gy sorge draeght voor eene ander Kroon.*
Hier aen kan-men wel sien dat d'Edelste Geslachten
Des *Weirelts Ydelheyt* selfs komen te verachten
Als iet dat aen den Mensch kan brengen leét en pyn,
Gelijck dat is gesien aen menigh Souveryn

SINNE-BEELDT.

SOo wil ick heden ſelfs des *Weirelts Eydelheden*,
Haer Pracht, en haere Eer nu met de voeten treden
Want ick hebbe geſien dat *s Weirelts* Digniteyt
Vergaet in enckel *Niet*, in windt, en *Eydelheyt.*
Daerom wil ick voortaen in myn Beiaerde dagen
Al wat is in myn macht den OPPER-HEER opdragen
Met Liefde, ende Driſt, aen diën SOUVERYN
Wil ick geſtaedelijck nu onderdaenigh zyn.
't Is al tot JESUS Eer, en van MARIA mede,
Dat ick getrouwelijck myn Leven wil beſteden;
Ick wil gaen brengen voorts al wat myn broos gemoet
Kan doen tot Eer en Lof van 't Alder-hoogſte Goet.

ICk draege hem hier op myn ſinnen, en gedachten,
Myn Hert, en myne Ziel; jae alle myne Krachten
Die worden heden ſelfs in myne Eenigheyt
Geoffert met Eerbiedt aen s'Hemels Majeſteyt.
Ick wenſche dan geſtaegh veel meerder te bedryven
Met ſyne Tijtels all eerbiedigh te beſchryven
Door all' de Letters ſelfs, die aen my zyn bekent,
Die wil ick met ootmoedt op-draegen voor Preſent;
Maer eer dat ick daer aen met Iver koôm te wercken,
Soo bid ick JESUS ſelfs dat Hy my wilt verſtercken
In Sinnen en Verſtant; op dat myn penne ſtrael
Vermelt de Digniteyt, en s Hemels Zege-prael.

JAER-SCHRYVENDEN A. B. C.
TOT EER EN LOF, VAN S'HEMELS-HOF.

A — AL * VVat'er Is, VVas, ofte koMen ſaL;
Is JESUS ſeLfs Den ſoUVerYn Van aL. — *Apoc.* 1 *Cap.* ℣. 8.

B — 't BegInſeL, 't eYnDe, * eeUVVIgen aL,
Dat ſeLVer eeUVVIgh DUeren ſaL. — *Idem.*

C — ConIngh Van IſraëL * gekroont,
VVaer-In D'eeUVVIge LIefDe VVoonDt. — *Pſalm.* 88. ℣. 19.

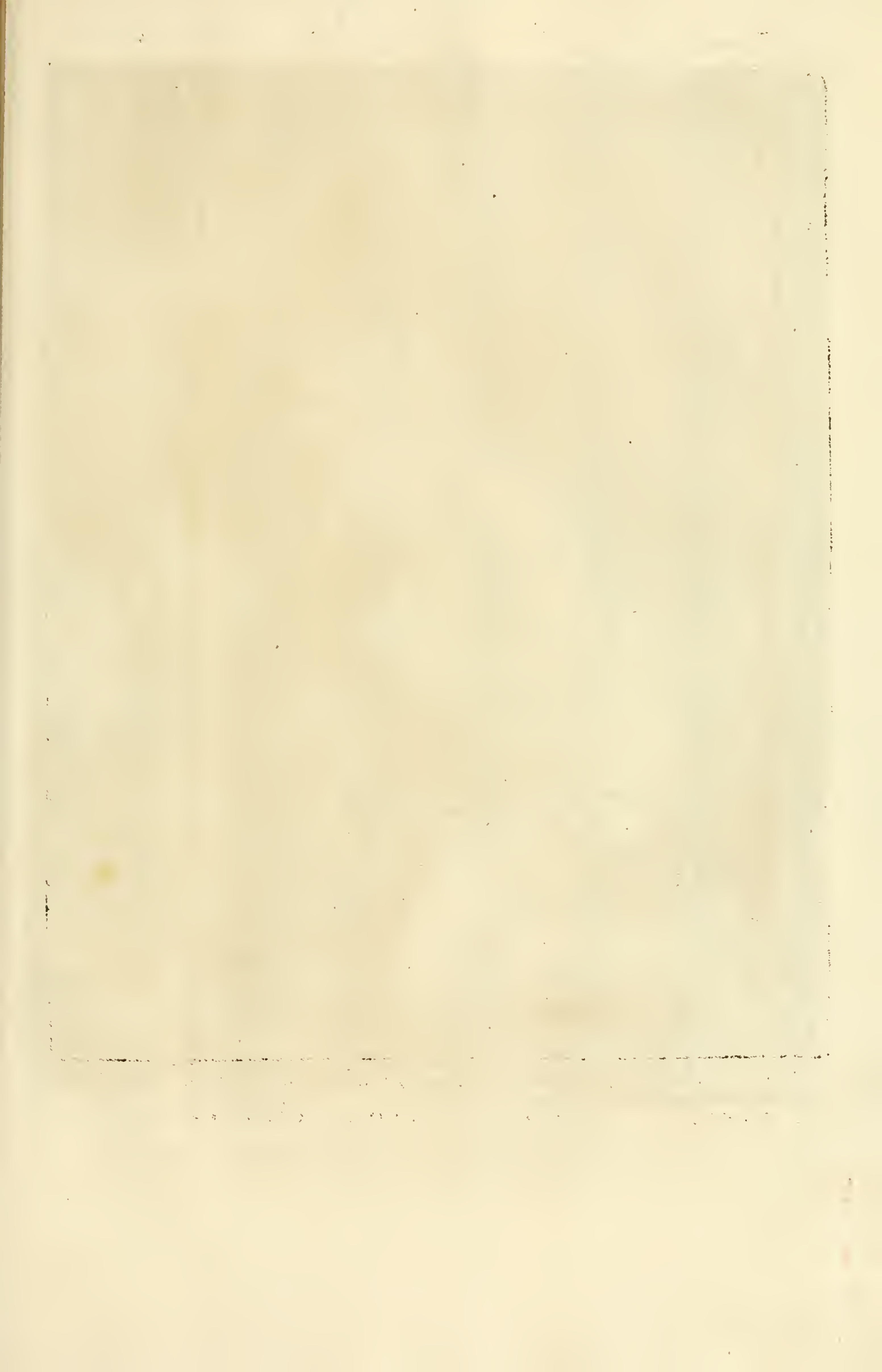
D — DAVIDs-soôn * UYtVerCoren kInt;
VVaer 'nen ſonDaer VeeL hULpe VInt. — *Matth.* 1 *cap* ℣. 1.

E	EMANUëL * JESUs soet en teer, VVaereLYCkX VVeIrDIgh grootste Eer.	Matth. 1 ỷ. 23.
F	FonteYne, VVaer-UYt het LeVen bront * JESUs MaeCkt nU aL, Dat sVVeert gesont.	Psalm. 35 ỷ. 10.
G	GLans, Iae gLorIe Van IsraeL * JESU beVVaerDt UW DIenaers Van D heL.	Hebr. 1 c. ỷ. 3.
H	HEer Der heeren * VVIe 't aLLes bestIert, GY VVorDt Van s'WereLts heLDer geVIert.	Apoc. 17 c. ỷ. 14.
I	IEsse-staM, * ô UYtVerkoren VrUCht, JESUs Is ons VreUght enDe ons gnUCht.	Is. 11 cap. ỷ. 1.
K	KonInCk Der JoDen * HEER JESUs, Vorst, GY hebt nU naer ons WeLVaert VeeL Dorst.	Matth. 2 c. ỷ. 2.
L	LAM sonDer VLeCke * heer JESUs soet, GY zYt 't eeUVVIgh, rYn, en sUYVer goet.	Exod. 12 ỷ. 5.
M	MEester, en Heer * Van aL VVat'er Is, VVaerLYCkX hIer onse behoUDenIs.	Joan. 31 c. ỷ. 14.
N	NAeM, DIe 't VVaeraChtIgh aL te-boVen gaet; Van VVat hIer Is In s'VVereLts hoogen staet.	Philip. 2 ỷ. 10.
O	OotMoeDIgen JESU * saCht, en ooCk soet, VVYst ons 'nen VVegh naer 't eeUVVIg goet.	Matt. 11 c. ỷ. 29.
P	PRIns, enDe VerLosser Van ons aL * VVIe Dat ons eeUVVIgh VerbLYDen saL.	Act. 2 cap. ỷ. 36.
Q	QUaet-straffer * VoLgens feYL en 't qUaet geDaen DIe hIer 'nen boosWICht Doet straX Vergaen.	Num. 16 c. ỷ. 32.
R	REChter DIe sIt aen UW s'VaDers reChte hant, spaert ons Van De pYn, en eeUVVIgen brant. *	Hebr. 1 ca. ỷ. 32.
S	SALIgh MaeCker Van VVat'er Leêft, * DIe pYn, oft VreUght, eens eeUVVIgh geeft.	Luc. 2 capi ỷ. 11.
T	TEMpeL, * en UYtgeLesen geboUW, DIe tot U reCht gaet, heeft noYt geen' roUW.	Apoc. 21 ca. ỷ. 22.
V	VReDe Van ons * In sMert, en tegenspoet, JESUs Is noCh WaeraChtIgh 't eeUWIg goet.	Thess. c. 5 ỷ. 23.
W	WEgh Der WaerheYt, en Van 't LeVen, * DIe U eens Laet, saL aLtYDt beVen.	Joan. 14 ca. ỷ. 6.
Y	YWeest nU JESU, ons genUCht, brenght ons Waer Dat-Men noYt en sUCht.	
Z	ZYt nU ons heYL, en troost In noot ALs VVort VerWaCht De WreeDe Doot.	

DEN A. B. VOLGHT UYT SUYVER MIN
G'OFFERT AEN S'HEMELS KONINGIN.

ARCKE

ARcke van d'Oude Weth, MARIA, Hoogh-verheven, | 1 *Reg.* 5 *cap.*
Die *Dagon* heeft verplet, en d'helle selfs verdreven. | ỳ. 4.
BRuyt vol van schoonen Glans, als eenen Morgen stont, | *Cant.* 6 *cap.*
Waer-uyt des Hemels Sonn' voor desen eens opstont., | ỳ. 4.
COninginne vol Macht in s'Hemels, aerdtsche, saelen, | *In Breviario*
Die over 't helsch gespuys komt staedigh zegen-praelen | *Romano.*
DEure des Hemels Hof, die altydt open staedt, | *Ezech.* 44 *c.*
Wanneer den sondaer komt versoecken om genaedt. | ỳ. 1.
EDele stercke Vrouwe, noyt sulcke niet gevonden, | *Prov.* 31 *cap.*
Die d'helsche macht vernielt, vernietigt tot den gronde. | ỳ. 10.
FOnteyn die bezegelt is voor die U versmaet, | *Cant.* 4 *cap.*
Hy sal van dorst vergaen die hier uw Water laet. | ỳ. 13.
GEdeons Edel Vlies, bedouwt met Vochtigheden, | *Judic.* 6 *cap.*
Gy hebt de winst voorseydt als wy wirden bestreden. | ỳ. 38.
HOnigh-vloeyenden Honigh-graedt, aengenaem, en soet, | *Cant.* 4 *cap.*
Die U wel proeven sal, wordt eeuwelijck gevoet. | ỳ. 11.
IEsses Ente schoon, vol aengenaeme lusten, | *Isa.* 11 *cap.*
Daer dat selver Godts Geest quam dickwils op-te-rusten. | ỳ. 1.
KRyghs-leger, die altydt in Slagh-order staet | *Cant.* 6 *cap.*
Tegen den hellschen list, en *satans* boos verraet, | ỳ. 3.
LElie onder de Doôrnen, altydt ongeschonden, | *Ibid.* 2 *cap.*
Alwaer de minste Vleck noyt en is in bevonden. | ỳ. 2.
MOeder des Heeren, waerachtigh wys geacht, | *Luc.* 1 *cap.*
Mits gy de Wysheyt self aen ons hebt voortgebracht. | ỳ. 44.
NAem vol Soetigheyt voor die U komt te achten, | *Brev. Rom.*
Die kan daer syn geluck en welvaert door verwachten.
ORaeckel dat de Propheten verkondight heeft | *Isa.* 7 *cap.*
Vele Verholentheydt van die hier boven leêft. | ỳ. 11.
PUt der Levende wateren, reyn, en uytgelesen. | *Cant.* *cap.* 4
Quelling', quael, en smert wordt daer door genesen. | ỳ. 15.
RUst-plaets, oft Paradys, van veel wellustе, | *Gen.* 2 *cap.*
Daer JESUS-CHRISTUS selfs nam syne Ruste. | ỳ. 8.
SPiegel sonder vleck, die ons komt aen te-wysen | *Sap.* 7 *cap.*
Uw Deughden al-te-mael, die eeuwigh zyn te prysen. | ỳ. 26.
THroon van Salomon, die blinckt van alle zeyden, | 3 *Reg.* 1 *cap.*
Die eens recht tot U komt sult gy gebenedeyden. | ỳ. 46.
VRouw, die is bekleedt met d'helder Sonne-strael, | *Apo.* 12 *cap.*
Verlicht de sondaers eens, en ons oock al-te-mael. | ỳ. 2.
Uyt *Davids* Stam gebaert, tot Vreught van vele Schaeren, | *Matth.* 1 *ca.*
VVyngaert vol Vruchtbaerheyt, tot hulp van uw Dienaeren. | ỳ. 1.
YVoiren Thoren schoon, waer-in niet en bederft; | *Cant.* 4 *cap.*
Iae die daer-in eens woont noyt immermeer en sterft. | ỳ. 4.
ZEé vol van Gratie voor alle de sondaeren,
Die met een rouwigh hert komen tot U gevaeren,
Helpt ieder in 't gemeyn, die eens komen gevlucht,
Tot U, ô Koninginn', met traenen, en gesucht.

Absit mihi gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi

VERRE ZEY VAN MY TE VERHEUGEN ALS IN HET CRUYS CHRISTI

SLUYT-DICHT
TOT DEN
GEKRUYSTEN JESUM.

ACh JESU, GODT, en Mensch, ô SCHEPPER van die leven
Ick kome met Ootmoedt my, sondigh mensch, begeven
Voor U, Gekruysten HEER, is 't dat ick doen beleyt
Dat myn Ziel is beswaert met s'*Weireldts* Ydelheyt,
Oock met des *Weireldts* List, met sonden, en gebreken,
Waer-door de selve is bevangen, en besweken
Door ancxt en innigh leét, waer wé sy wordt gepynt
Als sy, Gekuysten GODT, voor uwen Throon verschynt.
Eylaes! in desen staet soo vraeght sy om Genaeden,
Ick hoôp dat g'haer versoeck geensints en sult versmaeden,
Want Gy geeft den Sondaer altydt Vergiffenis,
Soo hy met rouwigh Hert tot U gekomen is.
Gy zyt voor den Sondaer, en oock voor ons boosheden,
Uyt uwen VADERS Throon gekomen naer beneden,
Alwaer Gy hebt begeirt veel Pynen t'onderstaen
Al oft Gy selver hadd' onse boosheyt gedaen.
Iae voor my, arm Sondaer, verworpen, en verloren,
Is UWE MAJESTEYT in eenen Stal geboren *Luc. 2 c.*
Als den verworpensten, die m in de *Weireldt* vindt,
Om dat Gy, Goeden GODT, myn Ziele soo bemindt.
Eylaes, quaelijck gebaert wierden uw' Teére Leden,
Oock als eenen Sondaer gepynight, en Besneden, *Ibid.*
Gy gaeft van diën tydt ten-besten selfs uw Bloedt,
O Goedtheydt ongehoort van U, ô JESU Soet!
Nu zynde noch soo Teér, tot meerder ongenuchten
Moest uwe MOEDER dan met U nemen de Vluchte; *Matth.*
Om dat *Herodes* was op U, ô HEER! gestoort, *2 c.*
Daerom is 't dat hy heeft soo menigh Kindt vermoort.

SLUYT-DICHT

Wat hebt Gy niet gedaen, ô JESU, Heer der Heeren,
Naer dat Gy de Doctoôrs, en Sondaers, quaemt te leeren *Luc. 2 c.*
De *Wetten*, en den *Will'* uw's Vaders Majesteyt,
Terwyl' Gy waert bekleedt noch met uwe Ionckheyt.
Maer wat hebt Gy gedaen op 't leste van uw Leven,
Gy quaemt voor myne Ziel alles ten-besten geven,
Geen Aerbydt ofte Moeyt en hebt Gy oyt gespaert;
Op dat sy eens hier-naer voor eeuwigh zy bewaert.
Uw' Liefde was soo groodt dat Gy ten-lange-lesten
Uw' Lichaem, en uw' Bloedt, en alles, gaeft ten-besten
Aen uwen Vader selfs tot Offerand', en Soên,
Om voor my, boosen mensch, myn schulden te voldoen,
Een' schandelijcke Doodt hebt Gy hier willen sterven
Aen een verworpen Kruys; op dat ick eens sou erven *Joan.*
In d'Eeuwigheyt den Loon, waer-van Gy zyt den Pandt *19 c.*
En d'alder-grootste Vreught des Hemels Vader-landt.
Verre zy dan van my van my oyt te verblijden *Gal. 6*
Als, JESU, in uw' Kruys, als, JESU, in uw Lijden, *cap.*
VVant het is door uw Kruys, en uwe Bitter pyn,
Dat ick, ô sondigh mensch, eeuwigh in vreught kan zyn.
VVat sal ick dan aen U, ô JESU! weder-schencken?
Myn Hert en myn Gemoedt en kan hier noyt bedencken
De Danckbaerheyt genoech aen Uwe Majesteyt;
VVant ick ben *eenen Worm*, vol van katyvigheyt.
Daerom, ô JESU Soet, doet dan myn Herte branden;
Op dat het eens magh zyn gestaegh een' Offerande,
Dat altydt tot U klimt met syne volle macht,
Tot dat ick door de doodt sal worden eens verkracht.
Dit is 't dat ick versoeck, oock dat ick magh vertreden
Des *Weireldts Eydelheydt*, en haere sottigheden,
Tot dat ick dan ten-lest' magh komen reyn en schoon,
Bekleedt met menigh Deugt, voor uwen Vaders Throon.

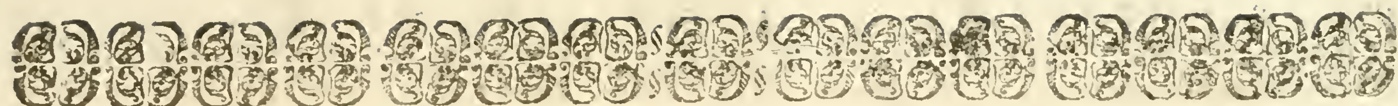
EYNDE.

APPROBATIE.

Imprimi potest. Datum Bruxellis hâc 25 Octobris 1745.

N. KERPEN
Can. & Pleb. Bruxell.
Libr. Censor.

TAFEL DER PRINCIPAELSTE HISTORIEN, GESCHIEDENISSEN, SINNE-BEELDEN, &c.

Sinne-

TAFEL

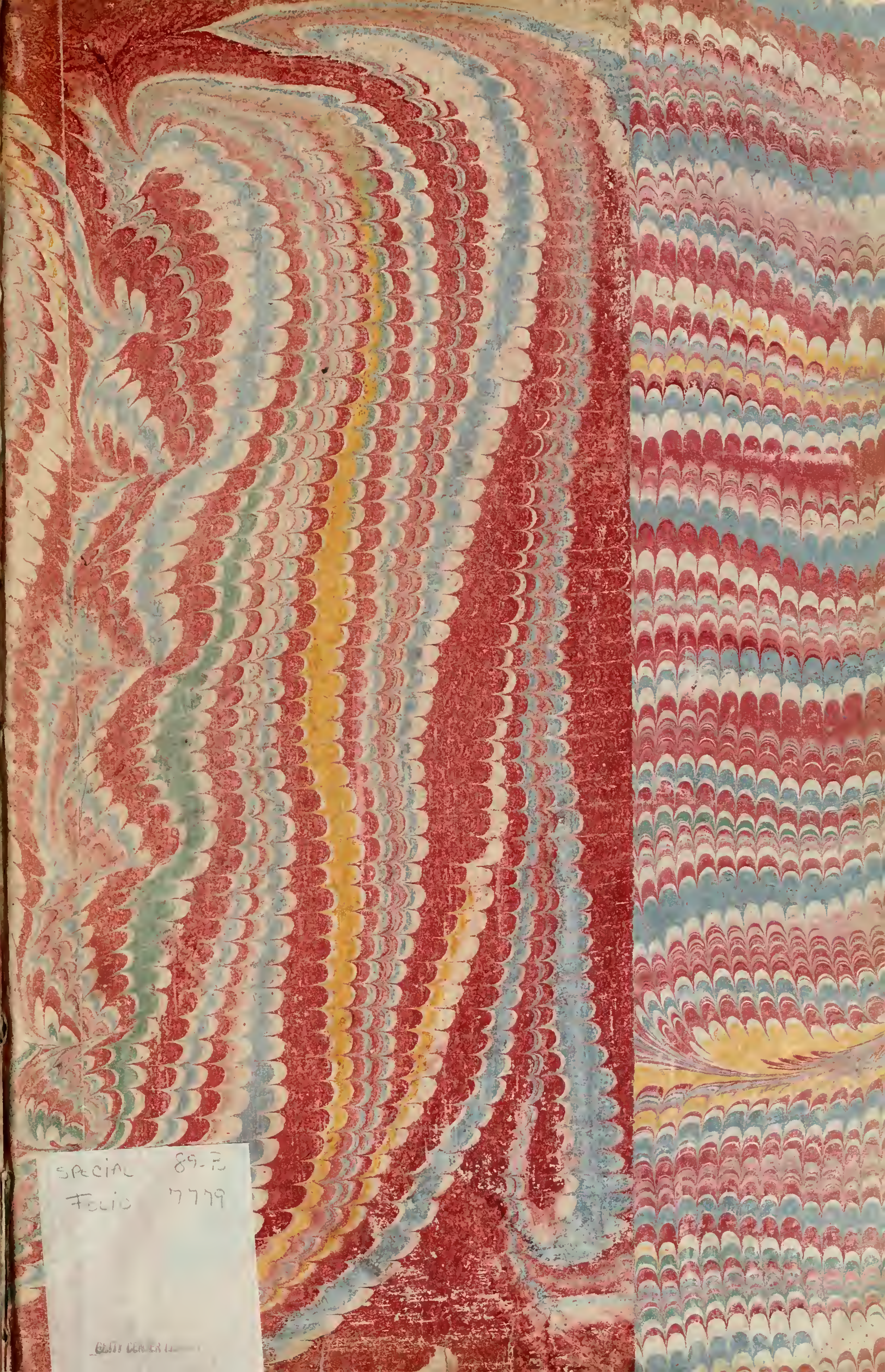
EYNDE.

Op 't Blat 65 Regel 10 staet : aensch.
Leest : aenschouwen.

SPECIAL 89-B
FOLIO 7779